

Skötsel­anvisning

Här finner du utförlig information, instruktioner och skötsel­anvisningar till din nya bostad. För att garantin ska gälla är det viktigt att skötsel­anvisning för respektive produkt följs. Typ och kulör på exempelvis kakel och tapeter beror på vilka inredningsval du har gjort och anges därför inte här. För information om garantier och felanmälan, se under rubrik Felanmälan.

1. Värme och sanitet

- 1.1 Rumstemperatur i bostaden
- 1.2 Kök och badrum
- 1.3 Blandare, avstängning av vatten och varmvattenmätning

2. EI

- 2.1 Elektricitet och jordfelsbrytare
- 2.2 TV, telefon och dator
- 2.3 Komfortgolvvärme i våtrum
- 2.4 Brandvarnare
- 2.5 Kodlås
- 2.6 Motorvärmare

3. Ventilation

- 3.1 Ventilation

4. Vitvaror

- 4.1 Spiskåpa
- 4.2 Spishäll och ugn
- 4.3 Kylskåp och frys
- 4.4 Diskmaskin
- 4.5 Mikrovågsugn
- 4.6 Tvättmaskin och torktumlare

5. Golv, väggar och tak

- 5.1 Kakel och klinker
- 5.2 Parkettgolv
- 5.3 Tapeter och målade ytor
- 5.4 Att sätta upp saker på väggen / i taket

6. Inredning

- 6.1 Köksinredning
- 6.2 Dörrar och garderober
- 6.3 Fönster och fönsterbänkar
- 6.4 Lås, nycklar och posthantering

7. Yttre miljö

- 7.1 Fasaden
- 7.2 Balkong, uteplats och terrass

8. Leverantörsregister

9. Felanmälan

- 9.1 Garantier och rutiner för felanmälan i din bostad
- 9.2 Felanmälan år 1-2

I. Värme och sanitet

I.1 Rumstemperatur i bostaden

Uppvärmning

Huset har en central frånluftsvärmepump. Frånluften från lägenheterna passerar genom en värmeväxlare som är ansluten till en värmepump. I systemet tas alltså husets varma frånluft tillvara och används för att värma vatten till radiatorkretsen och tappvarmvatten. Härifrån leds uppvärmt vatten ut till respektive lägenhet och husets radiatorkrets.

När den återvunna värmen inte räcker till kompletteras systemet med fjärrvärme. Temperaturen på vattnet som leds fram till radiatorerna beror på temperaturen utomhus och systemet är inställt på att ge en temperatur på cirka 21° C.

Radiatorerna har även en termostatventil som känner av rummets temperatur. Det är viktigt att den inte täcks över för att känselkroppen ska kunna känna av rätt temperatur. När temperaturen i rummet nått upp till den förinställda temperaturen stänger termostaten tillförseln av varmt radiatorvatten. När detta inträffar blir radiatorn varm upptill och kall nedtill, för att sedan övergå till helt kall, vilket är fullt normalt.

Filter

Bakom radiatorerna i sov- och vardagsrum finns ett luftfilter där uteluften renas. Skötselanvisningar för filtret finns under avsnitt "Ventilation".

Kalla radiatorer

Är radiatorn kall, trots att termostatventilen är öppen och rummet fortfarande känns kallt, kan det bero på luft i radiatorkretsen. Vid uppvärmning av kallt vatten frigörs syre. Ibland måste man därför tömma radiatorerna på överflödigt luft så att inte vattencirkulationen i radiatorkretsen hindras. Det kallas att man luftar radiatorerna.

Luftning bör ske i samråd med föreningens fastighetsskötare så att denne kan svara för påfyllning av vatten i värmesystemet. När vatten fylls på tillförs återigen en mängd syresatt vatten, vilket i sin tur innebär att det efter ett tag är dags för en luftning igen. Om alla boende i ett flerbostadshus luftar sina radiatorer på samma gång kommer mängden vatten i systemet att minska kraftigt. Vattentrycket (främst i de översta lägenheterna) kan då sjunka ordentligt med kalla radiatorer och störande brusljud som följd.

Vanliga frågor som rör rumstemperaturen

Vistelsezon

Vistelsezonen i rummet begränsas av två horisontella plan, ett på 0,1 meter höjd över golvet ett annat på 2,0 meter höjd över golvet, samt vertikala plan 0,6 meter från yttervägg eller annan yttre begränsning, dock vid fönster och dörr 1,0 meter.

Hur varmt ska det vara i min bostad?

Den dimensionerade rumstemperaturen vintertid är 21°C i vistelsezonen. Varje grads ökning av inomhustemperaturen ger en ökning av energianvändningen med cirka fem procent. Temperaturhöjningen medför en ökad driftkostnad.

När sätts värmen igång?

Värmesystemet anpassar framledningstemperaturen till radiatorerna efter rådande utomhustemperatur. Er fastighetsskötare anpassar inställningen av framledningstemperaturen efter de lokala förutsättningarna för varje byggnad. Beroende på förutsättningarna sätts värmen igång när utomhustemperaturen går ner till emellan 15°C och 18°C.

Det har varit kallt ute länge varför är då inte radiatorn särskilt varm?

Framledningstemperaturen till radiatorerna håller olika temperaturer beroende på vad det är för utomhustemperatur. Är det exempelvis 10°C ute så är framledningstemperaturen 30°C. Då upplevs radiatorns yta som ljummen men den är tillräckligt varm för att lägenhetens rumstemperatur i vistelsezonen skall hålla 21°C.

I din bostad tillförs bostadens friskluft genom tilluftsdon som är placerade bakom radiatorerna. Tilluftsdonen har ett filter som filtrerar uteluften. Radiatorn värmer upp den tillförda uteluften samtidigt som luften har en avkylande effekt på radiatorn. Detta kan kännas vid den nedre delen av radiatorn och gör även att golvet precis under tilluftsdonet kan upplevas kallt, vilket är helt normalt. Rengör filtret till tilluftsdonet en gång i kvartalet enligt skötselanvisning under rubrik Ventilation.

Det är kallt ute men min radiator är ändå sval, varför då?

Radiatortermostaten känner av när rummet når rätt inomhustemperatur och stänger då automatiskt av radiatorn. Radiatorn kan därför upplevas som kall när det är 21°C i rummet.

Hur gör jag för att mäta inomhustemperaturen i min bostad?

Du mäter rumstemperaturen i lägenheten i mitten av rummet på en meters höjd över golvet. Att mäta vid en yttervägg eller vid en fönsterbänk ger ett felaktigt mätresultat.

Vad gör jag om inomhustemperaturen är lägre än 21°C och radiatorn trots det är kall?

Är den uppmätta inomhustemperaturen lägre än 21°C så kontrollera först hur det är möblerat vid radiatorerna. Det är viktigt att radiatortermostaten och radiatorn inte skymms av möbler eller täcks över med gardiner eller elementskydd. Möbler framför radiatorn hindrar värmen från att sprida sig i rummet, vilket gör att radiatortermostaten avläser en högre rumstemperatur än det är i rummet och radiatorn stängs av.

JMs rutin om fel uppstår i någon enskild radiator eller i värmesystemet

Din fastighetsskötare kommer och mäter inomhustemperaturen i lägenhetens vistelsezon. Skulle temperaturen vara lägre än 21°C kontrolleras det att tilluftsdonen vid fönstren är öppna och rätt monterade samt att inga möbler står framför radiatorn eller radiatortermostaten. Det kontrolleras även att det inte är luft i radiatorn eller att

radiatortermostaten har hakat upp sig på grund av smuts. Skulle det fortfarande vara för låg rumstemperatur i lägenheten tittar man på eventuella åtgärder i de centrala delarna av värmesystemet för att komma tillrätta med problemet.

Exempel på radiatortermostat

Är radiatortermostaten fullt öppen ger det en temperatur på 21°C i rummet. Önskas en lägre temperatur går det att sänka efter eget tycke.

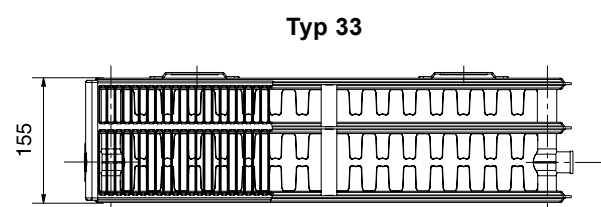
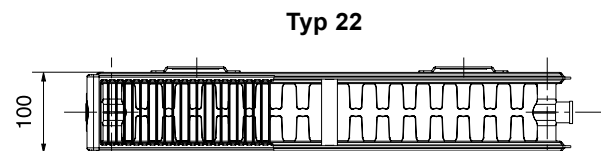
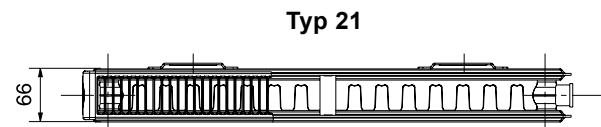
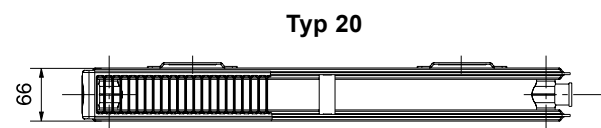
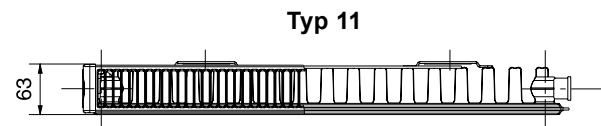
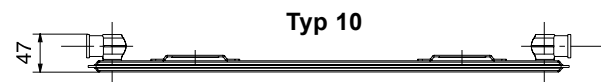
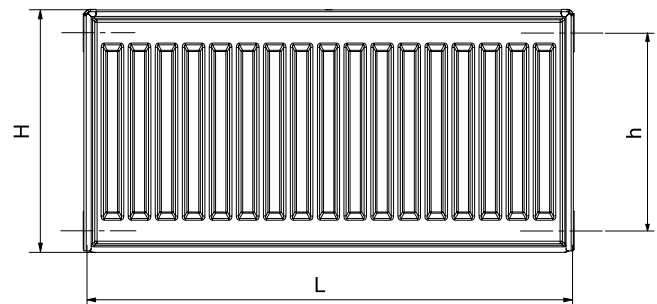
RADIK KLASIK

Beskrivning

Modellen **RADIK KLASIK** är en panelradiator i utförandet **KLASIK**, som möjliggör **vänster eller höger anslutning** till värmesystemets distribution. Konstruktionen är avsedd för värmesystem med pumpcirkulation eller självcirkulation. På baksidan finns två fästpunkter, övre eller nedre, fastsvetsade, radiatorer med längden 1800 mm och längre har 6 fästpunkter fastsvetsade.

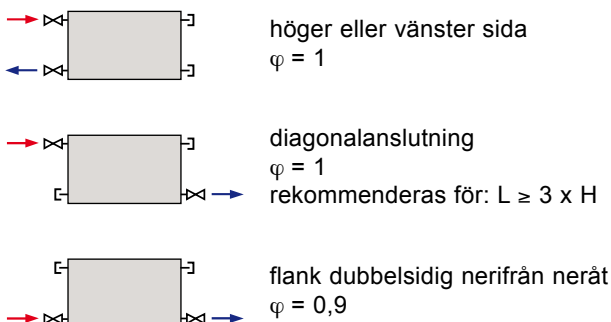
Översikt av typer

Tekniska uppgifter

Höjd H	300, 400, 500, 600, 900 mm
Längd L	400, 500, 600, 700, 800, 900, ...1000, 1100, 1200, 1400, 1600, ...1800, 2000, 2300, 2600, 3000 mm
Anslutningsmått	h = H – 54 mm
Anslutningsgänga	4 x G1/2 inre
Högsta tillåtna driftstryck	1,0 MPa
Högsta tillåtna drifttemperatur	110 °C
Radiatorns anslutning	vänster eller höger sida

Exempel på anslutning till värmesystemet

DRIFT- OCH SKÖTSELINSTRUKTIONER

KORADO KOMPAKTRADIATORER OCH KONVEKTORER

Funktion

Radiatorerna är utformade för att värma rumsluften till önskad rumstemperatur. Radiatorn är konstruerad dels av vattenkanaler av stål, genom vilka värmeledningsvattnet cirkulerar, dels av konvektionsplåtar där luften cirkulerar. Temperaturen på vattnet fram till radiatorn (tillopp) anpassas oftast automatiskt till rådande utetemperatur med hjälp av en reglercentral och en reglerventil. Värmeledningsvattnet genom radiatorn är också oftast reglerat med någon form av temperaturstyrd ventil s k termostatventil. Ventilen är alltid monterad på radiatorns tilloppsledning och har till uppgift att öppna och stänga för värmeledningsvattnet beroende på värmebehovet i rummet.

Radiatorn kan därför variera i temperatur från rum till rum allt efter det enskilda rummets värmebehov.

Ljudproblem

Ljudproblem i en värmeanläggning beror oftast på för höga pumptryck. Därför bör man i samband med ljudproblem först kontrollera och eventuellt åtgärda detta.

Termostatventilen

Oftast är radiatorn försedd med radiatorkoppel, termostatventil, handratt eller termostat samt fördelare. Termostaten reglerar radiatorn så att den avger önskad värme. Termostaten stänger för värmeledningsvattnet när inställd temperatur råder i rummet. När rumstemperaturen sjunker, öppnar termostaten åter för det varma vattnet så att radiatorn kan värma rumsluften. Termostaten känner av temperaturen just där den sitter. Det är därför av största vikt att den placeras så att den kan känna den relevanta rumstemperaturen i rummet. Döljs termostaten bakom en skärm eller tung gardin känner den säkerligen en felaktig temperatur som inte råder i rummet i övrigt.

Försvåra inte luftcirkulationen runt termostaten genom att möblera eller hänga täta gardiner framför.

Fördelare

Fördelaren ansluter tillopps- och returledningar till radiatorn och har avstängningsventil för dessa kretsar. Detta är praktiskt om radiatorn ska demonteras i samband med tapetsering eller ommålning. Demontera täckmuttern på fördelaren, skruva in avstängningskäglan försiktigt till stopp. Radiatorn kan nu tömmas på vatten och lyftas av från konsolerna.

Bottenplugg

Radiatorn är i sitt ena nedre hörn försedd med bottenplugg eller avtappningskran. Bottenpluggen ska normalt inte röras. Om radiatorn är försedd med avtappningskran kan denna användas i samband med att radiatorn ska demonteras. Stäng radiatorns tillopps- och returledning och montera en slang över avtappningens pip. Dra slangen till lämpligt

avtappningsställe och öppna avtappningskranen med en luftningsnyckel. Öppna även avluftningsventilen så att vattnet fortare rinner ur radiatorn.

Avluftning

När anläggningen tas i drift ska all luft avlägsnas ur värmeledningen. Det kan även senare finnas ytterligare luft i anläggningen vilket försämrar eller hindrar vattencirkulationen. Detta kan höras som ett bubblande ljud i radiatorn. Luften samlas oftast i anläggningens högsta punkter. På varje radiator sitter därför en avluftningsventil placerad i något av de övre hörnen. Vid avluftning öppnas ventilen försiktigt. Sätt ett uppsamlingskärl under avluftningsventilens pip och öppna försiktigt ventilen med en luftskruvsnyckel eller skruvmejsel. Den luft som finns i radiatorn strömmar ut och till slut kommer enbart vatten. Stäng då ventilen. Livslängden på värmeanläggningen är starkt beroende av att ingen syresättning av värmeledningsvattnet förekommer. Om trycket sjunker under drift och påfyllning sker ofta, skall systemet snarast kontrolleras av fackman.

Vädring

Vädra snabbt men effektivt. Tvärdrag i fem till tio minuter är bästa tekniken för effektiv vädring med lägsta energiförlust.

Rengöring

Radiatorn ska hållas ren för bästa funktion. Rengöring ska utföras på ytor så att luften fritt kan röra sig i och omkring radiatorn. Damm och smuts kan samlas bakom radiatorn och dess konvektionsplåtar. Gör rent med hjälp av dammsugare och en smal bortse. Radiatorns lack har ett mycket gott motstånd mot slag och stötar. För rengöring används mjuk borste och dammsugare. **Vid rengöring får inga typer av lösningsmedel användas.**

1.2 Kök och badrum

Toalettstol, handfat och badkar

Toalettstol och handfat måste rengöras regelbundet. Använd toalettborste och rengöringsmedel när du rengör toalettstolen. För handfat och badkar används en mjuk borste, t ex en diskborste. Tänk på att starkare rengöringsmedel ofta är skadliga för miljön och polerande medel förstör ytskiktet på porslinet. Tänk på att endast toalettpapper kan spolas ner i wc-stolen, eftersom det löser upp sig vid kontakt med vatten. Om du spolar ner exempelvis pappershanddukar kan det bli stopp i systemet. Porslinet i handfat och wc-stol tål inte alltför höga temperaturer. Att tömma vatten varmare än 60°C i en wc-stol kan orsaka sprickor i porslinet. Smörj även alla rörliga delar på duschväggarnas gångjärn en till två gånger per år.

Avlopp och vattenlås

Avloppsrören i kök och badrum har ett vattenlås för att förhindra dålig lukt från avloppet. Vattenlås och golvbrunn rengörs enligt leverantörens anvisningar en gång i kvartalet. Var noga med att sätta tillbaka golvbrunninsatsen enligt anvisningarna för att undvika lukt. Om vattenlåsen torkar ut (t.ex. när du är bortrest) kan dålig lukt uppstå. Spola då rikligt med vatten i golvbrunn, wc, handfat och köksvask. Om lukten inte försvinner efter några timmar kan det vara något fel i systemet. Håll inte stekfett i köksavloppet eftersom avloppsrören då sätts igen. Stekfettet torkas upp med exempelvis hushållspapper och kastas i soporna.

Handdukstork

Handduksstork är ett inredningsval och ingår ej som original i lägenheterna.

För att ta bort smuts, kalkfläckar och avlagringar från din handdukstork, räcker det för det mesta att torka med ett mildt rengöringsmedel som du sedan torkar bort med fuktig trasa. Torrtorka med trasa eller frottéhandduk. Tänk på att kromade eller färgade ytor samt ytor av metall lätt skadas av syra, stålull och rengöringsmedel med ammoniak eller slipmedel.

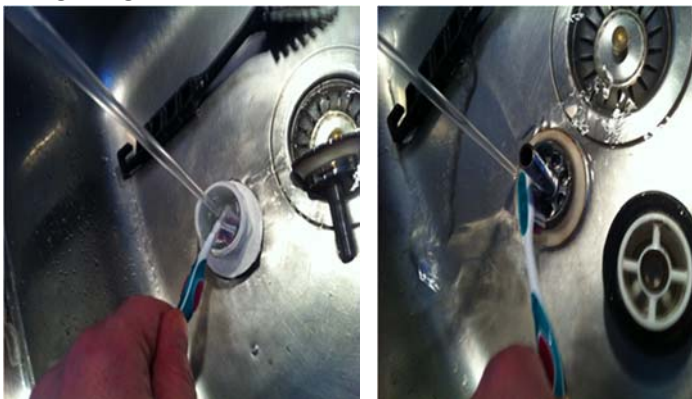
Mer utförliga skötselansvisningar för ditt kök och badrum finner du i leverantörernas anvisningar.

Skötsel av bräddavlopp samt bottenventil i tvättställ. Demontera bottenventilen.

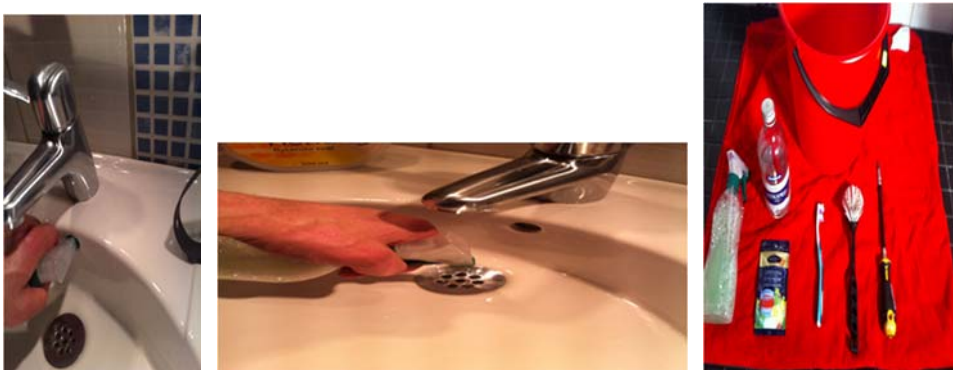
Rengöring av bottenventil.

Rengör och återmontera.

Spruta på rikligt med en blandning av ättiksprit och citronsyra.

IDO Seven D WC

Drift- och skötselinstruktion

- 37210-01 Rsk 7789135
- 39210-01 Rsk 7789136

- 37310-01 Rsk 7789137
- 39310-01 Rsk 7789138

- 37211-01 Rsk 7789140
- 39211-01 Rsk 7789141

- 37212-01 Rsk 7789218
- 39212-01 Rsk 7789219

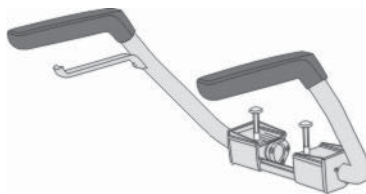
- 37213-01 Rsk 7789220
- 39213-01 Rsk 7789221

- 37413-01 Rsk 7789156
- 37513-01 Rsk 7789157

- 36214-01 Rsk 7789139

- 61112-00 Rsk 7972781
Armstöd med pappershållare

SKÖTSELRÅD FÖR SANITETSPORSLIN.

Vad är sanitetsporslin.

IDO har över 100 års erfarenhet av porslinstillverkning. Vid tillverkningen beaktas både kunden och miljön.

Sanitetsporslin tillverkas av naturmaterial: lera, kaolin, fältspat och kvarts. Produkterna bränns i en temperatur på över 1200° C. Denna höga bränntemperatur resulterar i ett tätsintrat porslin med en glatt och hygienisk yta.

Skötselråd

Den hårda och glatta ytan är lätt att hålla ren. Vi rekommenderar att man regelbundet rengör WC:n med borste. För rengöring rekommenderas vanliga rengöringsmedel med ett pH-värde under 10.

Om smuts fastnat på skålens väggar bör skålen rengöras omedelbart. WC-rengöringsmedel eller universalrengöringsmedel rekommenderas. Vid vattenlåsets, synliga eller osynliga ytor fastnar organiska ämnen, som ökar bakteriernas tillväxt. Därför är det skäl att regelbundet rengöra vattenlåset med bakteriedödande WC-rengöringsmedel i enlighet med tillverkarens anvisningar.

Efter spolningen sker vanligtvis en kort efterrinning längs WC-stolens bakvägg. För att undvika att vattnets mineraler fastnar på skålens innerväggar rekommenderas ett surt rengöringsmedel (pH-värde 1-3). Om WC:n läcker kontinuerligt är det skäl att anlita en yrkeskunnig VVS-installatör.

Om porslinsytan är kraftigt nedsmutsad och vanliga sanitetsrengöringsmedel inte ger önskat resultat rekommenderas rengöring med ättiks- eller citronsyralösning.

Då man använder dessa medel bör följande beaktas:

- Lösningen bör vara utspädd med vatten (i WC-stolens vattenlås kan lösningen vara något starkare, vattenlåsets vattenvolym är 1,5-2,0 l beroende på modell).
- Lösningen får inte torka på porslinsytan utan då medlet satts på, skall man omedelbart skura ytan och sedan skölja.
- Lösningen får inte komma i kontakt med plast- eller andra icke porslinsytor.

Vilka ämnen tål inte sanitetsporslinsytorna?

Man bör inte använda rengöringsmedel som innehåller skurpulver, stålull ej heller grov skurduk som innehåller keramiska slitpartiklar. Ämnen som innehåller lut (natriumhydroxid) eller hypoklorider (klorbaserade rengöringsmedel) och vars pH-värde överskrider 10 (starkt alkaliska) rekommenderas inte. Starkt syrahaltiga ämnen såsom salt- och svavelsyra får inte användas. Starkt alkaliska, lutbaserade propplösande ämnen får inte heller användas. Dessa ämnen belastar miljön märkbart. Man får inte heller hålla starka kemikalier, lösningsmedel, andra gifter eller färger i WC-skålen då de kan skada WC-ytan och även omgivningen.

Vi rekommenderar ej att rengöringsmedel och andra kemikalier doseras i spolcisternen då dessa kan skada plastdelarna.

I hus som står uppvärmda vintertid bör WC-stolens spolcistern tömmas och torkas torr. Håll 3 - 4 dl frostskyddsmedel i vattenlåset.

Täck vattenlåset med matolja eller plastfolie för att förhindra avdunstning.

SKÖTSELRÅD FÖR SANITETSPORSLIN MED SIFLON-YTA.

Skötselråd för Siflon-yta

Borsta WC-skålen regelbundet lätt med en mjuk WC-borste. Rengöringsmedel är inte nödvändiga för rengöringen av wc-skålens ytor.

Desinficering

Om du vill desinficera ytorna, använd inte starkt alkaliska rengöringsmedel med ett pH-värde över 10. Sprid rengöringsmedlet på ytorna, under spolkanten, i vattenlåset och låt medlet verka i några minuter. Borsta därefter ytorna lätt innan medlet har hunnit torka fast på ytan. Skölj därefter skålen. Om det ännu finns rengöringsmedel på ytan bör man fukta, borsta och skölja en gång till, tills ytan är fri från tvättmedel.

För att rengöra WC-skålens yttre ytor kan du använda mjuka putsdukar och svaga rengöringsmedel.

Vad får du inte använda på en Siflon-behandlad yta?

En Siflon-behandlad WC-skål får inte rengöras med ämnen vars pH-värde överskrider 10 (starkt alkaliska), eller med medel som innehåller lut, hypoklorider (klorbaserade reningsmedel) eller lutbaserade propplösande ämnen. Dessa ämnen belastar också miljön märkbart.

Håll ej starka kemikalier, lösningsmedel, andra gifter eller färger, i WC-skålen då de kan skada Siflon-ytan och även omgivningen.

Siflon-ytan får inte heller rengöras med skurduk som innehåller slipande ingredienser eller rengöringsmedel som innehåller tex. talk.

Vid användande av dessa förbjudna ämnen gäller ej Siflons garanti.

Rengöringsmedel

För WC-skålens insidor lämpar sig:

- WC Duck Active-FOAM
- WC Duck Active-TABS
- WC Duck WC-rengöringsmedel
- Domestos WC-rengöringsmedel Ocean Fresh eller Lemon Fresh

För WC-skålens utsidor lämpar sig:

- TOLU GEEL
- Ajax Badrumsspray
- Domestos Hygieniska rengöringsdukar
- Cif Badrumsspray

BRUK

Seven D WC är ekonomisk och miljövänlig. WC-stolen har 2 spolalternativ. Stor spolning fungerar med ca. 4 liter och liten spolning med ca. 2,5 liter. Spolning med 4 liter är godkänd för bostadsbruk.

Om WC-stolen används i offentliga sanitetsutrymmen, bör den stora spolningen ställas in på 6 liter.

Seven D WC:n är vid leverans inställd för 4 och 2,5 liters spolvattenmängder.

SERVICE

Demontering av spolknapp och kåpa

Slut vattenavstängningsventilen. Demontera komplett spolknapp och kåpa enligt bilderna 1 - 6.

Montering av spolknapp och kåpa

Montering av cisternkåpa och tryckknapp sker i omvänd ordning.

OBS! Spänn blåa bulten i bild 3 endast så mycket att tryckknappen och kransen hålls på plats. Ifall bulten spänns för mycket kan spolventilen börja läcka (Kontrollera!) och bulten bör då öppnas litet.

Justering av spolvattenmängd

Före justering av spolvattenmängd bör spolknapp och cisternkåpa demonteras enligt anvisning (bilderna 1 - 6).

Liten spolning

Lösgör bryggan med bräddavlopp enligt bild 7 och 8. Justera spolmängden genom att justera flottören neråt för större spolvattenmängd och uppåt för mindre. Se bild 10.

Översta läget motsvarar 2,5 liter och följande lägen 3, 4 och 5 liter.

Stor spolning

För justering av stora spolvattenmängden, demontera stativet genom att vrida detta medsols och sedan lyfta rakt upp, enligt bild 9. Justera spolvattenmängden genom att skjuta yttre flottören nedåt för större spolvattenmängd och uppåt för mindre. Se bild 10. Spolvolymen kan ställas in efter markeringar på flottörstänggen.

Spolvattenmängden är justerbar mellan 3 och 8 liter.

Byte av bottenventiltätning

Bilden 11.

Demontering av påfyllningsventil

Bilder 12-14.

MONTERING AV WC

Vid montering av WC-stolen bör installationsbestämmelser för våtrummens golv- och väggenomföringar iakttas. Därtill rekommenderas att en VVS-yrkesinstallatör anlitas.

WC-stolens montering på golv: rekommendationer

Vattenanslutning

WC-stolen är kopplad för anslutning på höger sida. Stolen kan också anslutas på vänster sida.

För att byta vattenanslutning från höger till vänster, gör så här:

Montera bort cisternkåpan enligt bilderna 1-6. Drag ner avstängningsventilen från sitt transportläge och drag slangen ut från skåran. Därefter flytta den till vänster sida och montera i skåran. Montera på kåpan igen.

Fastsättning med skruvar

Fastsättning med skruvar är ett traditionellt sätt att montera WC-stolen. Genom en omsorgsfull montering är det också med denna fastsättningsmetod möjligt att eliminera fuktrisker, t.ex. i badrum där man ofta tvättar golvet.

Gör så här:

Lyft WC-stolen på sin rätta plats. Sätt fästholkarna i hålen på WC-foten och märk upp platsen för skruvhålen i golvet med en blyertspenna. Håll pennan i så upprätt ställning som holken tillåter. Lyft bort WC-stolen och borra upp skruvhålen med 8 mm borr till djupet 60 mm i en ca. 25-30 graders vinkel från lodlinjen. Se bilderna 15-16.

Rengör hålen och fyll dem med elastisk mögelresistent silikonmassa. Pressa därefter skruvpropparna in i hålen och jämna ut massan runt proppens fläns. Lyft WC-stolen på sin plats. Skruvholkarna tätas också med silikonmassa, monteras och skruvarna skruvas fast. Tryck in täckpropparna så de tätar mot porslinsytan. Se bilderna 17 och 18.

Foga runt foten på WC-stolen med elastisk mögelresistent silikonmassa, som hindrar vatten och smuts att tränga in under foten i golvkonstruktionen. Jämna ut massan kring foten och avlägsna överflödig massa med en rektangulär gummispattel. Se bild 19.

Fastsättning med elastisk limmassa

WC-stolen kan fästas med elastisk limmassa, t.ex. SikaBond-T2 eller motsvarande om golvet är belagt med kakel. Denna fastsättningsmetod rekommenderas ej om golvet är lagt med plastmatta.

Gör så här:

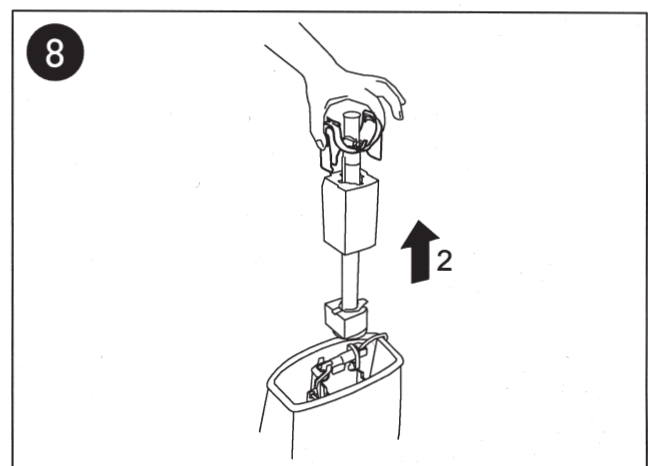
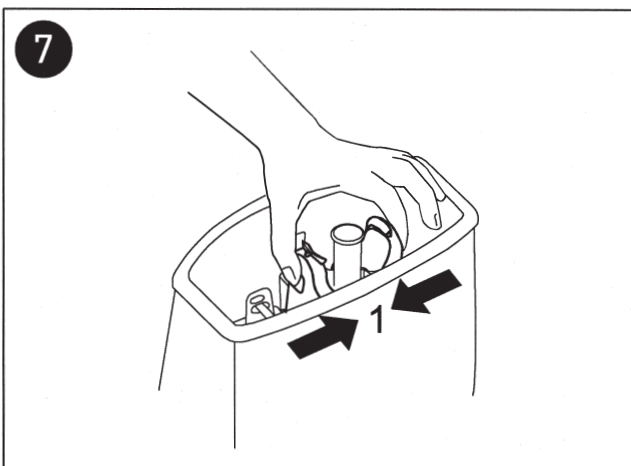
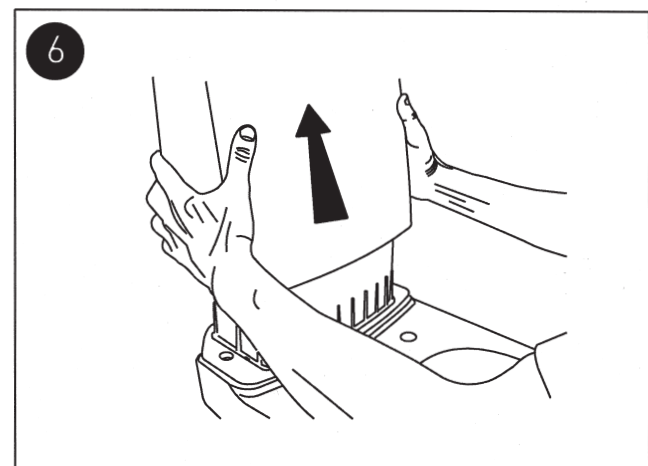
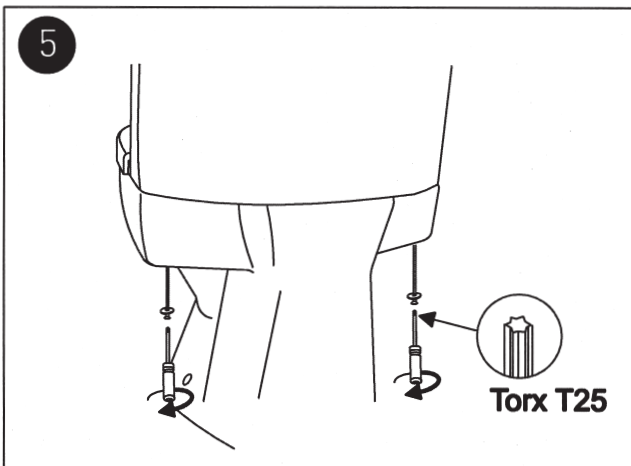
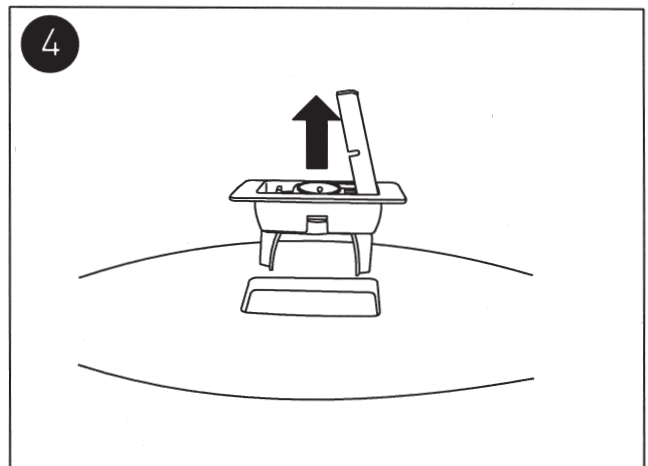
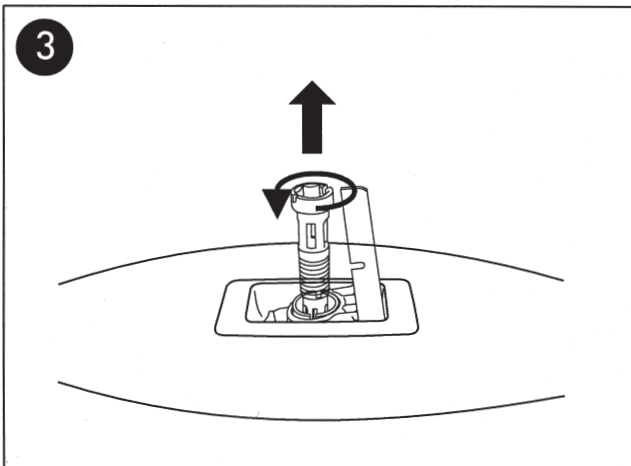
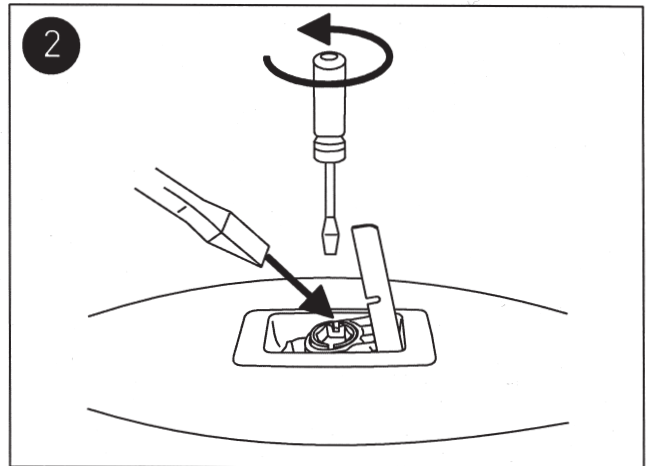
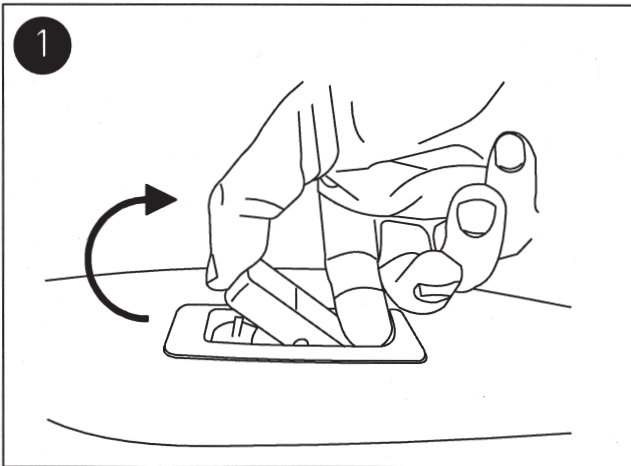
En säker limning kräver rengjorda kontaktytor. Placera WC-stolen på sin rätta plats. Märk ut fotens plats med en blyertspenna. Lyft bort WC-stolen och applicera fogmassa under foten. Lyft WC-stolen på sin plats och tryck ner den. Stryk bort överflödig massa och foga runt foten med mögelresistent silikon. Avlägsna överflödig silikon. Se bilderna 20-23.

Fastsättning med cement rekommenderas inte.

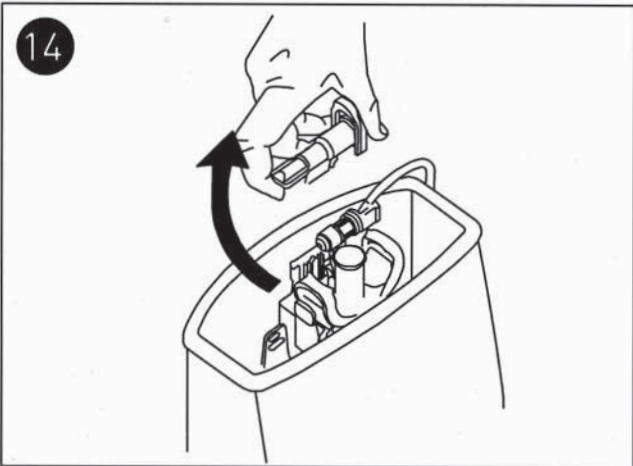
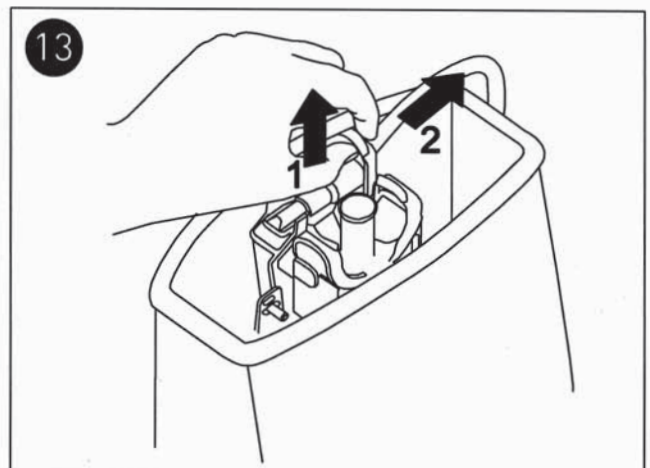
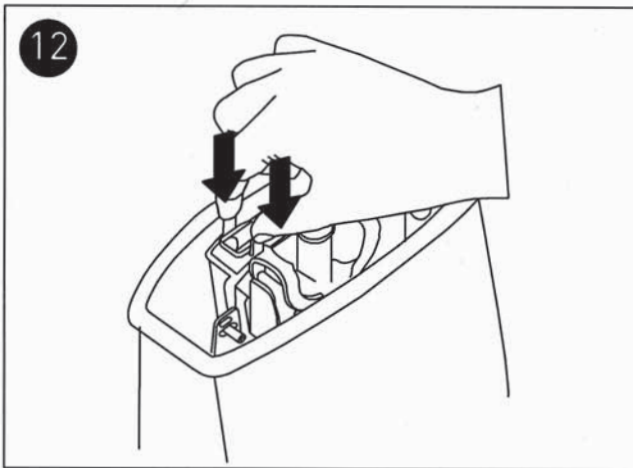
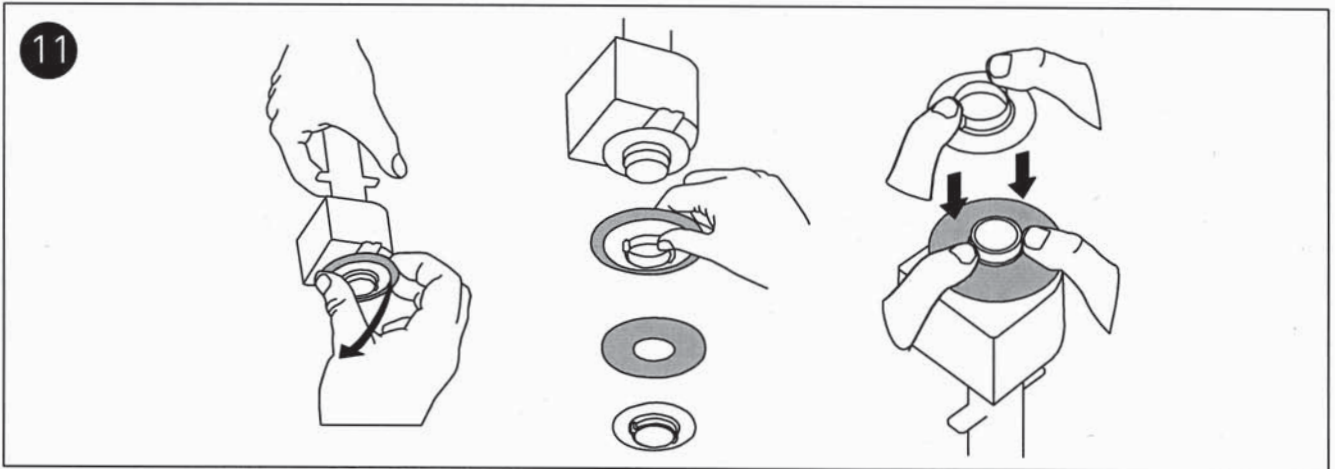
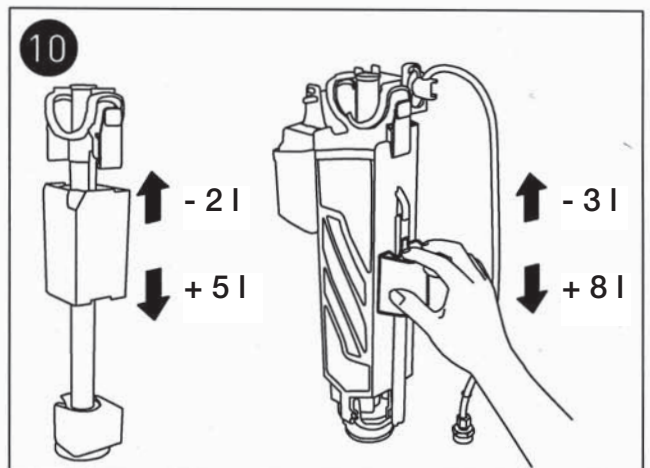
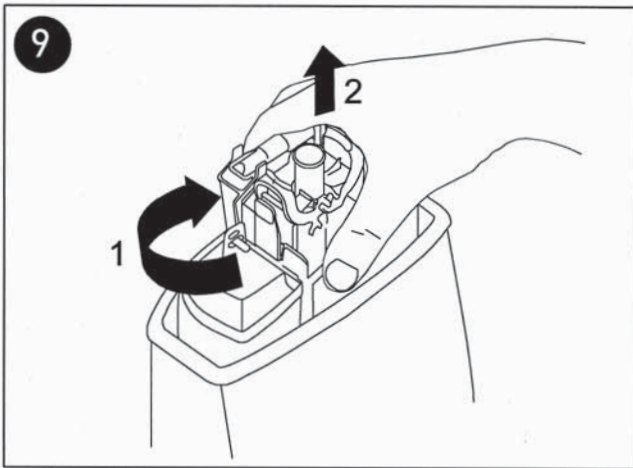
Golvgenomföring

Vid golvgenomföring beaktas respektive länders bestämmelser för våtutrymmets golv- och väggenomföringar.

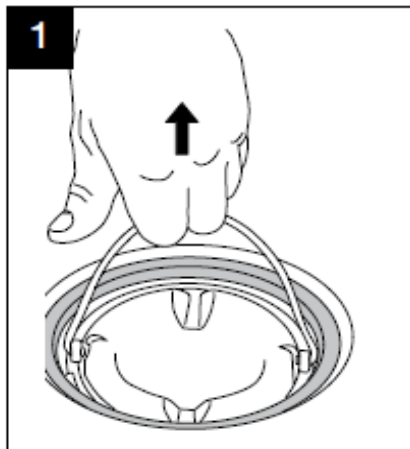
Service

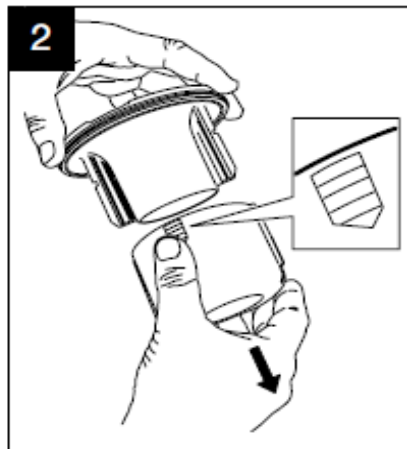
Service

Renhållning och inspektion

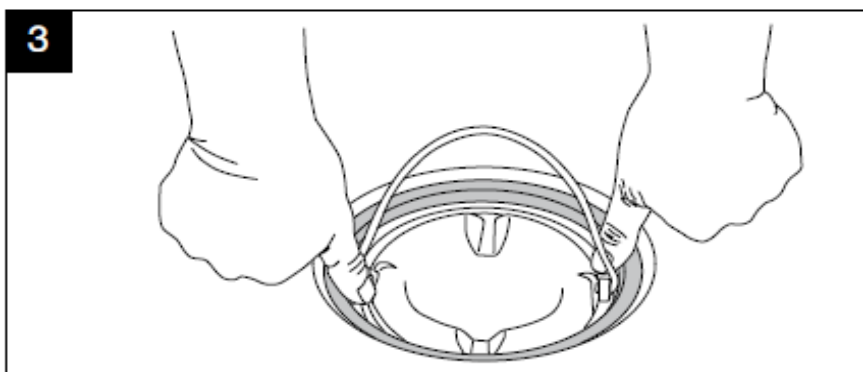
Vik upp handtaget och lyft upp vattenlåset.

Dela vattenlåset: Tryck med tummen ca 2 cm under koppers överkant och pressa, se pilformat märke.

Dra isär!

Rengör delarna och montera ihop vattenlåset. Rengör brunnen.

Smörj gummipackningen med tvål och tryck vattenlåsetsatsen på plats.

Kontrollera att den sitter i rätt läge och fyll på med vatten.

Saga

Golvbrunn med inbyggd förhöjning och tiltbarhet

PURUS SAGA är en ny golvbrunn anpassad för renovering/nyproduktion för ingjutning i betong eller i likvärdigt material. Saga har en inbyggd förhöjningsring som är steglöst justerbar 15 mm samt en tiltbarhet på 4°.

GVK - BKR - Säker Vatten - Golvbrunnsleverantörerna

har tillsammans kommit överens om att en golvbrunn får luta maximalt 2 mm från dess centrum. Med purus SAGA kan man justera detta i förekommande fall.

Purus Saga finns i 4 olika utförande: 75 mm sida- 75 mm botten- 110 mm botten samt 75 mm sida med 45° vinkling vilket underlättar t.ex. montering i en bottenplatta på mark.

Testad och godkänd enligt SS-EN 1253

Saga

Golvbrunn med sid- och bottenutlopp, av polypropen (PP), höj- och vinklingsbar efter ingjutning. Uttagbar vattenlåsinsats.

- Utlopp Ø75/110 mm
- Droppsil Ø150 mm
- Vattenlås TYR
- Klämring Ø150 mm, blå

Art. namn, beskrivning	Utlopp dim.	Kapacitet	RSK nr.
Saga 75 sida, med vattenlås, klämring och rund sil av plast	Ø75 mm	0,8 liter/sek	7113609
Saga 75 45°, med vattenlås, klämring och rund sil av plast	Ø75 mm	0,8 liter/sek	7113612
Saga 75 botten, med vattenlås, klämring och rund sil av plast	Ø75 mm	0,8 liter/sek	7113610
Saga 110 botten, med vattenlås, klämring och rund sil av plast	Ø110 mm	0,8 liter/sek	7113611

Teknisk data

<p>Saga 75 sida</p>	<p>Saga 75, 45°</p>
<p>Saga 75 botten</p>	<p>Saga 110 botten</p>

Branschregler

- För anslutning av tätskikt och keramiska golv skall Byggkeramik rådets branschregler för våtrum följas
- För anslutning av plastmatta skall GBR:s branschregler följas
- För montering skall VVS-I, Säker Vatteninstallation's branschregler följas.

Övrigt

PURUS är medlem i Kakelföreningen.
 PURUS är medlem i Golvbranschens Riksorganisation.
 PURUS är medlem i Säker Vatteninstallation vilket innebär att: Produkten är anpassad till Branschregler Säker Vatteninstallation. Leverantören garanterar produktens funktion om branschreglerna och monteringsanvisningen följs.

Vår ständiga produktutveckling kan medföra ändringar i utförande, design och konstruktion, vilket vi förbehåller oss rätten till.

PURUS AB
 info@purus.se
 www.purus.se

PURUS

Drift- och Skötselansvisning Purus Golvbrunnar - allmän

Till bostadsinnehavaren

Denna bostad är utrustad med Purus golvbrunn från Purus AB. Purus egna golvbrunnssilar är märkta med namnet PURUS. Alla Purus golvbrunnar av plast, gjutjärn och rostfritt stål har en urtagbar vattenlåsinsats som gör det enkelt att hålla rent.

Purus följer branschens regler för säker vatteninstallation.

Våra golvbrunnar är typgodkända enligt europanormen för golvbrunnar, SS-EN 1253.

Typogodkännandet gäller både för installation med klinker och plastmatta.

Drift- och Skötselanvisning för Purus golvbrunnar

PURUS

Plastmatta

Kontrollera att mattanslutningen är korrekt utförd. Lyft bort silen och ta tag i klämringen med fingrarna. Går det att lyfta klämringen är något fel. Kontrollera då att fjädern fungerar ordentligt och att klämringen blir nedtryckt i botten av sätet med texten uppåt.

Normalskötsel - allmän

Golvbrunnen bör rengöras regelbundet för att fungera på bästa sätt. Intervallet beror på hur ofta brunnen används och på vattnets smutshalt. Purus golvbrunnar är självrensande. Vid uttorkning kan beläggning uppstå i vattenlåsinsatsen. Gör rent med bakteriedödande medel (t.ex. maskindiskmedel) och skölj ordentligt efteråt. Bakteriedödande medel fungerar även förebyggande mot beläggningar och odörer. Undvik att repa ytan.

Tips: För bättre hygien – spola fem sekunder med kallt vatten i brunnen efter dusch.

Demontering

- Ta bort golvbrunnssil
- Rengör ev. silkorg
- Lyft upp vattenlås med lyftbygeln och rengör vattenlåset (vattenlås Tyr och Ran i plast och Center i rostfritt stål är delbart för att underlätta rengöring)

Återmontering

- Sätt tillbaka vattenlåset, smörj in o-ring med tvållösning för enklare montage
- Se till att vattenlåset sitter i sitt bottenläge – fyll på vatten i låset
- Montera ev. silkorg och golvbrunnssil

PURUS golvbrunnar kan kompletteras med luktspärr/bakvattenlås NOOD, RSK nr: 713 84 48, 713 84 33.

Golvbrunnar Plast

Alla Purus plastbrunnar har urtagbara vattenlåsinsatser. Fäll upp bygeln och drag upp insatsen. Eventuell kärvhet beror på hur länge insatsen har suttit orörd. När insatsen är urtagen kan hela brunnen göras ren. Dela insatsen genom att dra isär över- och underdel. Rengör delarna och sätt ihop insatsen igen. När insatsen sätts tillbaka är det viktigt att tätningringen verkligen sitter i sitt spår. Avloppsluft kan annars tränga upp genom springan. Fukta tätningringen med tvållösning så går montage lättare.

Golvbrunnar Gjutjärn

Alla Purus gjutjärnsbrunnar är belagda invändigt för att undvika korrosion. För gjutna brunnar med urtagbar vattenlåsinsats gäller samma instruktion som för plastbrunnar.

Golvbrunnar Special

Purus specialbrunnar har i allmänhet ingen renspropp. För att komma åt för rengöring måste insatsen demonteras. Var försiktig vid demontering och återmontering så att inte delarna skadas.

Drift- och Skötselanvisning för Purus golvbrunnar

Golvbrunnar Rostfritt stål

Normalskötsel - Rostfria golvbrunnar

Strö något torrt pulverformigt rengöringsmedel, t.ex. diskpulver eller milt skurpulver på ytan. Gnid pulvret lätt mot stålytan med en fuktad putsduk eller svamp. Avlägsna rengöringsmedlet noggrant med kallt vatten, torrtorka stålytan med en torr mjuk putsduk. I de fall missfärgningar uppkommer efter torkningar är detta indikation på att ytan inte har blivit ren, varför behandling måste upprepas. Vid kraftigt nedsmutsad yta kan flera behandlingar erfordras.

Anm. Ytan bör ej sköljas med varmt vatten då missfärgningar på grund av indunstning då lätt uppkommer. **Låt ej den rostfria ytan självtorka.**

Avlägsnandet av kalkbeläggningar

Kalkbeläggningar som uppkommer genom vattnets indunstning på materialytan kan avlägsnas med någon av följande lösningar.

- Ättiksprit (den i handeln förkommande)
- 10 % ättiksprit
- Utspädd salpetersyra (en del HNO₃ tillsättes 4 delar vatten)

Anm. Vid behandling med salpetersyra bör god ventilation ombesörjas. För övrigt gäller samma föreskrifter som för handhavandet av starka syror. Efter behandlingen med någon av ovanstående lösningar sköljs ytan noggrant med kallt vatten varefter torrtorkning med mjuk putsduk görs. Använd skyddshandskar.

Avlägsnandet av rostbeläggningar

Rostbeläggningar som ej har stått kvar längre tid på den rostfria ytan, kan normalt avlägsnas genom användandet av ett milt skurpulver. Det torra skurpulvret gnides lätt mot stålytan med en fuktad putsduk varefter sköljning med kallt vatten och torrtorkning med mjuk putsduk görs.

Har rostbeläggningar tillåtits att under en längre tid intorka på det rostfria materialet inträffar vanligen en viss inbränning av korrosionsprodukterna i den rostfria ytan och resulterar i kvarstående missfärgningar efter det att rosten avlägsnats enligt ovan.

I sådana fall rekommenderas alternativt borstning med torra nylonfiberborstar eller avrostning med utspädd salpetersyra HNO₃, utspädd med 4 delar vatten. Sköljning och torkning enligt ovan.

Purus golvbrunnar är typgodkända enligt europasnormen för golvbrunnar, SS-EN 1253. Får installeras i alla typer av våtrum.

Purus är certifierad enligt ISO 9001.

Vår ständiga produktutveckling kan medföra ändringar i utförande, design och konstruktion, vilket vi förbehåller oss rätten till.

PURUS AB
info@purus.se
www.purus.se

PURUS

SKÖTSELANVISNING KÖK

Det färdiga köket består av levande material, som kräver riktig skötsel för att kunna hålla länge och se vackert ut. Ett levande material åldras bl.a. genom att skifta färg över tiden. Vissa träslag blir mörkare och andra ljusare. Olika ytor kräver lite olika skötsel. Leta under respektive rubrik tills du hittar det/de ytmaterial som gäller för just ditt kök. Det finns också information kring ett antal vanliga frågor.

MELAMINYTOR (LUCKOR, STOMMAR OCH TILLBEHÖR)

Skåpstommarna och många av våra luckor är uppbyggda av melaminbelagd spånskiva. Denna skiva tål fukt men inte i alltför hög utsträckning, d v s vatten får inte bli stående så att det kan tränga in i befintliga skarvar mellan plana ytor och kanter.

Det är därför viktigt att man torkar av sina snickerier med en torr trasa omedelbart vid vattenspill t ex på diskbänkskåpet eller badrumsskåpet efter disk respektive tvätt. Placering av t ex en kaffebruggare så att varm ånga strömmar upp mot ett väggskåps undersida (gäller även ljusramplista eller en luckas kant) bör undvikas. Rengör med vatten och diskmedel. Svåra fläckar tas bort med T-röd. Undvik att öppna en varm diskmaskin. Ångan kan skada luckan.

MÅLADE OCH FANERADE YTOR (LUCKOR, STOMMAR OCH TILLBEHÖR)

Målade och fanerade ytor rengörs med en fuktig trasa och mildt diskmedel som man normalt använder i hushållet. Använd inte skurpulver eller liknande medel som innehåller slipmedel, alkohol och andra repande partiklar, inte heller thinner eller ammoniak. Liksom stommarna måste även luckorna, speciellt kanterna, torkas av efter att de har utsatts för vattenspill.

Kraftig rökning och vitmålade kök hör inte ihop. Nikotinet gör att luckorna gulnar, ingen vit färg motstår detta. Fanerade ytor behöver hållas torra och befriade från fett och rengöringsmedel.

Detta gäller speciellt ljusa fanér. Eftersom fanér är mer eller mindre porig skall man vara sparsam med vatten vid rengöring så att fukt inte tränger in i faneret.

Vid den dagliga rengöringen används vatten och tvållösning enligt ovanstående.

Viktigt! Alkoholhaltigt rengöringsmedel inte ska användas.

Undvik att öppna en varm diskmaskin. Ångan kan skada luckan.

FOLIERADE YTOR (LUCKOR OCH TILLBEHÖR)

För att stärka luckans ytskikt och göra den tåligare mot repor utförs följande behandling innan användning: Ta bort skyddsfilm när luckor och lådor har monterats. Torka av den högblanka ytan med en mjuk trasa som fuktats med en tvållösning (max 1% tvål) och låt luckan torka. Efter 24 timmar får avtorkningen sin effekt. Vid den dagliga rengöringen används vatten och tvållösning enligt ovanstående. **Viktigt!** Alkoholhaltigt rengöringsmedel inte ska användas.

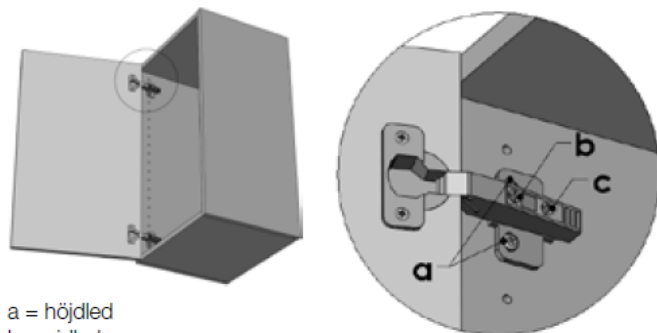
Undvik att öppna en varm diskmaskin. Ångan kan skada luckan.

GÅNGJÄRN OCH KLAFFGÅNGJÄRN

Gångjärnen på luckorna kan behöva justeras efter en tids användning.

GÅNGJÄRN

Gångjärn med olika öppningsvinklar ser olika ut. Justeringskruvarna har samma placering oavsett gångjärnens utseende.

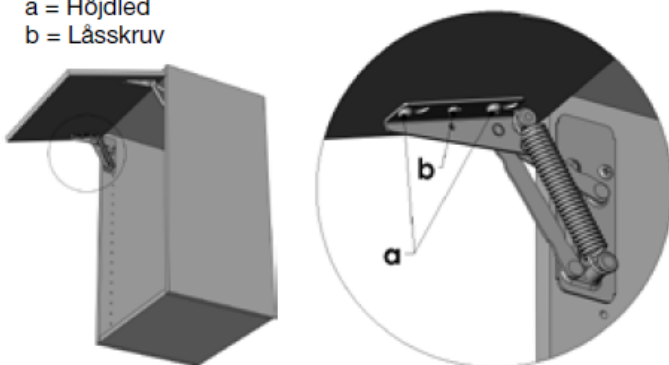
a = höjded
b = sidled
c = djupled

KLAFFGÅNGJÄRN

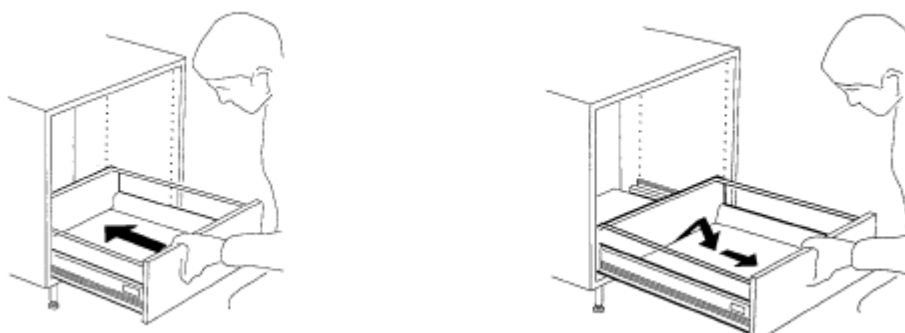
Klaffgångjärnen är avsedda för fronter upp till höjden 316 mm. Endast justering i höjded kan göras.

Obs! Efter frontens justering ska skruvarnas (a) dras åt. Lås fast frontens position med bifogade träskruvar (b).

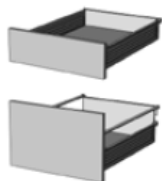
a = Höjded
b = Låsskruv

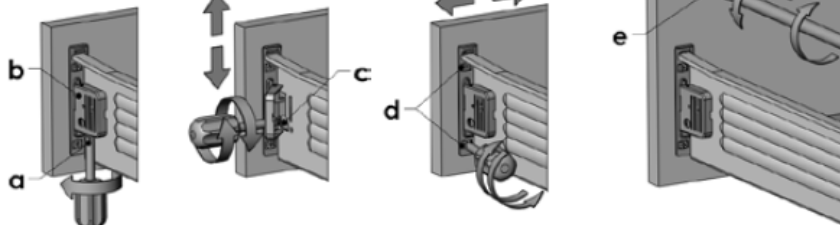
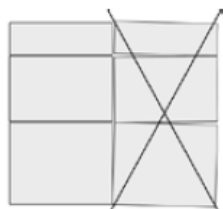
HUR MAN TAR UR/SÄTTER TILLBAKS TANDEMBOXLÅDORNA UR SKÅPEN

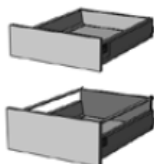
JUSTERING AV LÅDFRONTER METABOXLÅDA

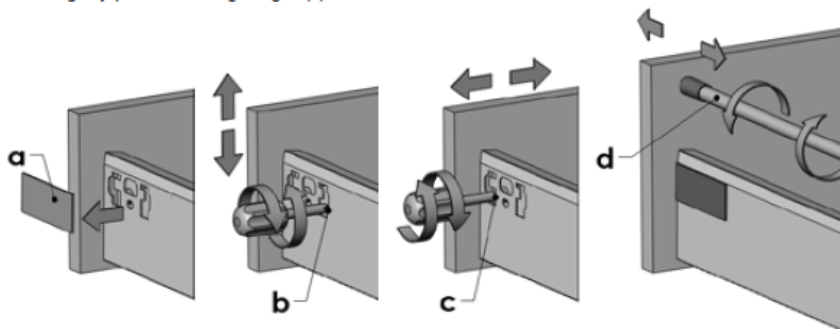
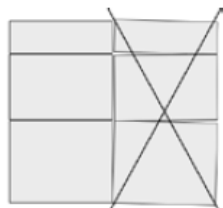
Använd en stjärnmejsel vid justeringen av lådfronterna.
 Justering i höjdlid: Stick in en mejsel (a) under fästplattans lås (b) och vrid tills fästplattorna lossnar.
 Höjjustera fronten genom att vrida på excenterskruven (c). Efter justering, tryck tillbaka fästplattornas lås (b).
 Justering i sidled: Lossa på fästplattornas skruvar (d) och justera i sidled. Drag åt skruvarna.
 Justering i djupled: Vrid relingstången (e).

TANDEMBOXLÅDA

Använd en stjärnmejsel vid justeringen av lådfronterna.
 Demontera täckbrickan (a).
 Justering i höjdlid: Vrid excenterskruven (b).
 Justering i sidled: Vrid skruven (c).
 Justering i djupled: Vrid relingstången (d).

BÄNKSKIVOR I HÖGTRYCKSLAMINAT

Monteras enligt anvisning som medföljer bänkskivan. Bänkskivor belagda med högtryckslaminat rengörs med alla rengöringsmedel som förekommer i hushållet. Undvik att starkt färgade ämnen, såsom t ex jod eller bläck, kommer i kontakt med laminatytan.

På bänkskivor med laminatkantlist eller träkantlist är det viktigt att undvika att fukt tränger in i skarvarna. Undvik att öppna en varmvattenmaskin. Fuktspärren ska monteras ovanför varmvattenmaskinen för att avhjälpa problem med värme och fukt. Var noga med att inte placera heta kastruller eller stekpannor på laminaten.

BÄNKSKIVOR I MASSIVTRÄ

Bänkskivor i massivt trä är ett levande material som vid förändrad luftfuktighet torkar ut om det inte ytbehandlas. När det gäller massiva bänkskivor är det väldigt viktigt att dessa monteras och sköts på föreskrivet sätt för att t ex undvika att skivorna slår sig. Har du valt en massiv träskiva har du valt ett naturligt material som kräver omtanke och underhåll för att behålla sin skönhet under många år. Sköter du den rätt blir den bara vackrare med åren.

Observera att all behandling och allt underhåll skall utföras på torra skivor. Låt aldrig vatten stå på skivan. Då kommer träet att svälla och i värsta fall även spricka. Kaffebryggare kan också ställa till problem. En del kaffebryggare blir mycket varma på undersidan vilket torkar ut träet. Det kan ge fläckar och sprickor. Speciellt viktigt är detta om du har en underlimmad diskho. En

kaffebryggare, liksom frityrgritor och andra varma apparater, ska för säkerhets skull alltid stå på ett underlägg.

INNAN DU MONTERAR DIN MASSIVA TRÄSKIVA:

Det är av största vikt att du oljar in skivorna rejält med bifogad olja innan monteringen. Detta gäller för såväl över som undersidan. En hårdvaxolja behöver inte oljas innan monteringen. Den är redan behandlad. Däremot ska den underhållas regelbundet.

HÅRDVAXOLJADE MASSIVSKIVOR

Vi rekommenderar hårdvaxolja vilket ger ett ytskikt med mycket bra skydd. Tänk på att skydda skivornas yta ordentligt vid montage, kakling o.s.v. Om ytan skadats eller påverkats måste skivorna, innan de tas i bruk, behandlas med hårdvaxolja. Eftersom varje skiva (liksom varje stav i varje skiva) är unik, krävs olika mängd hårdvaxolja för att mätta ytan och bygga ett fullgott ytskikt. Detta framträder först efter en tids användning. Därför är det särskilt viktigt att du under första året kontrollerar om dina skivor behöver underhållas med hårdvaxolja. Detta gäller även när ytan blivit sliten eller skadad. Om din skiva har en underlimmad diskho, är det extra viktigt att ändträet och kanter vid diskhon alltid har ett bra skydd.

Gör så här: Slipa vid behov med fint sandpapper eller slip-svamp. Torka rent. Lägg på ett tunt lager Hårdvaxolja. Torka i träets längdriktning med torr trasa. Se till att en tunn film uppstår. Låt torka i minst åtta timmar. Vid hårt sliten skiva eller om ytan slipats trä-ren upprepas behandlingen ytterligare två gånger.

Var försiktig så att hårdvaxoljan inte kommer i kontakt med något annat än bänkskivan. Om så sker, torka bort direkt! Intorkad hårdvaxolja är mycket svår att avlägsna! Hårdvaxolja i burk har en begränsad hållbarhet och bör därför förbrukas inom ett år. Skruva alltid på korken ordentligt. De trasor och svampar du använt kan självantända då oljan oxiderar! Blöt med vatten och slå in lufttätt eller elda under kontrollerade former!

OLJADE MASSIVTRÄSKIVOR

Första tidens behandling av oljade skivor är oerhört viktig för att de ska förbli lättskötta och snygga under en lång tid framöver. Träskivans fibrer behöver mättas med olja för att skivan skall bli formstabil samt motstå fukt och smuts. Detta sker med upprepade behandlingar och tar cirka ett år. När detta är klart har du fått en helt underbar naturprodukt.

Efter montering oljas samtliga sidor och kanter med träolja (en högraffinerad kallpressad och rå linolja). Lägg på ett ordentligt lager och arbeta in oljan med trasa. För extra len yta använder du mjuk slipkloss (extra fin). Glöm inte kanterna! Låt oljan ligga på i 30 minuter. Fördela emellanåt överskottet till de delar som suger upp mycket. Gnugga sedan ytorna torra med en luddfri trasa.

Var försiktig så att oljan inte kommer i kontakt med annat än bänkskivan. Om så sker torka bort direkt! Intorkad olja är mycket svår att avlägsna! Om inte ytan torkas helt torr efter en halvtimme utan får ligga länge så torkar den till en kladdig, seg yta som är mycket svår att få bort.

Den trasa eller svamp som du använt kan självantända då oljan oxiderar! Blöt med vatten och slå in lufttätt eller elda under kontrollerade former!

Efter en oljebehandling kan olja tränga upp i flera dagar och skada tidningar och böcker! Upprepa behandlingen ytterligare en gång första veckan, därefter en gång i veckan under tre veckor.

Upprepa efter en månad, tre månader och sex månader. Behandla sedan med olja och trasa en eller två gånger om året. Har det kommit smuts ner i träets porer, använder du mjuk slipkloss (extra fin).

Efter en månad eller två behöver träet ytterligare behandlingar. Till en början kommer fibrer att resa sig så att ytan känns sträv. Då använder du en mjuk slipkloss (extra fin) och arbetar i träets längdriktning varefter skivan behandlas med ny olja.

En del starka rengöringsmedel löser olja. Då blir ytan ljus och sträv. Behandla med olja omedelbart som beskrivits ovan och försök hitta ett rengöringsmedel som inte löser olja.

OM OLYCKAN ÄR FRAMME PÅ DIN TRÄBÄNSKIVA

Ditt hem är säkert inget museum, och därför är det oundvikligt med småskador i yta och kanter, hur försiktig du än är. En träyta tål inte att du ställer heta kärl på den. Starka rengöringsmedel liksom andra starka vätskor som alkohol kan också påverka skivan.

Om ytan har skadats eller missfärgats kan du alltid slipa bänkskivan. Det är just det som är fördelen med massivt trä. Efter en sådan slipning måste du ytbehandla från grunden igen. Det material som behövs finns hos våra återförsäljare. Slagmärken kan många gånger repareras med hjälp av varmt vatten som får träet att svälla och återta sin form.

Har du slipat ytan, kan du alltid byta från olja till vax eller tvärtom, men ytan måste behandlas som om den var obehandlad. Vid byte från en behandling till en annan gäller alltid att man slipar ner hela ytan ordentligt. Detta görs lämpligast när skivorna ändå är i behov av ny behandling. Putsningen blir betydligt enklare när ytan är lite uttorkad och sliten jämfört med nybehandlad. Väljer du olja, behandlar du enligt det schema som beskrivits tidigare.

Väljer du vax, följer du fabrikantens anvisningar. Väljer du hårdvaxolja behandla då skivan tre gånger som beskrivs i avsnittet "HÅRDVAXOLJADE MASSIVSKIVOR".

STENSKIVOR

Alla stenskivor är impregnerade vid leverans och kräver väldigt lite underhåll.

Granit är en hård bergart och behöver bara impregneras vart femte år.

Den är väldigt tålig mot fläckar, repor och fukt, och klarar upp till 250 graders värme.

Marmor och kalksten är porösare än granit. De klarar fukt och värme lika bra men är mycket känsligare för repor och fläckar så man bör avlägsna spill från ytan omedelbart, framför allt från sura vätskor, som t.ex saft från frukt, bär eller vin eftersom det inte är möjligt att ta bort missfärgningar som trängt ner i skivan. Impregnering bör ske en gång om året.

Och sen har vi kvartskomposit, som består av ca 95 % naturlig kvarts som blandas med färgpigment och bindemedel. Kvarts är en av naturens hårdaste mineraler, så en bänkskiva i kvartskomposit är mycket reptålig. Den finmalda kvartsen ger också en väldigt tät yta som är väldigt tålig mot fläckar och fukt och behöver därför inte heller impregneras eller underhållas.

Däremot tål kvartskompositen bara 150 graders värme eftersom den innehåller bindemedel.

PORSLIN OCH ROSTFRITT SANITETSPORSLIN

Våra tvättställ har en glaserad yta. Denna är lätt att hålla ren och är beständig mot de flesta kemikalier. Använd vanliga rengöringsmedel. Rengöringsredskap som innehåller hårda slipmedel, såsom stålull och grön fibersvamp, skall inte användas. Starka syror, t ex saltsyra och svavelsyra, och starka alkalier, t ex kaustiksoda, bör inte användas. Droppande kranar bör snarast repareras.

ROSTFRIA DISK- OCH TVÄTTBÄNKAR

Vad är rostfritt stål?

Våra diskbänkar är till största del tillverkat av rostfritt kromnickelstål 18/8.

18/8 är grundat på legeringens innehåll d.v.s. 18 % krom och 8 % nickel. Resterande är i princip järn. Kromet ger rostfritt de egenskaper som gör det motståndskraftigt mot korrosionsangrepp. Nickel används för att ytterligare förstärka stålets beständighet mot angrepp. En annan fördel med nickel är att materialet blir mjukare och är då lättare att bearbeta, ex. bockning.

Med rostfritt menas att materialet har en hög korrosionsbeständighet men däremot INTE att det aldrig kan rosta. Rostfritt stål 18/8 är normalt sett inte magnetiskt men kan vid kallbearbetning i produktion bli magnetiskt, ex. vid pressning av hoar och diskbänkens kanter. Detta påverkar dock inte korrosionsbeständigheten.

Ytan:

Hoarna blir efter pressning polerade med vax och hampaborstar för att få en hård och blank yta. Poleringen görs inte enbart för utseendet utan är också viktigt för korrosionsmotståndet. För de diskbänkar som har en avställningsyta, ex. heltäckande bänkar, kommer ytan färdigslipad från stålverket, och direkt efter slipning läggs skyddsplast på ytan som sedan sitter kvar under hela tillverkningsprocessen av diskbänken fram tills leverans på byggarbetsplatsen.

Skyddsplast:

För de diskbänkar som på byggarbetsplatsen exponeras för solljus och värme så kan det uppstå problem med att avlägsna skyddsplasten, samt att limrester kan bli kvar på diskbänksplanet. I svårare fall så blir plasten spröd och lossnar i småbitar. Så snart som möjligt efter avslutad installation av diskbänken bör plasten därför avlägsnas. I de fall där plasten är svår att avlägsna, använd naglarna för att plocka bort plastrester (ej skarpa verktyg), och för limrester använd *Lim & Klotterborttagare* som går att finna i färgfackhandeln.

Repor:

Alla rostfria diskbänkar kommer med tiden att slitas, få repor olika mycket beroende på skötsel och handhavande.

Den slipade avställningsytan utsätts ofta för slitage som syns mera väl om reporna går tvärs emot slipriktningen från tillverkningen. Tänk därför på att inte skjuta ex. en gryta, mugg eller en tallrik på avställningsytan. Lyft på och lyft av!

Glaserat porslin har ofta en rå yta undertill som ger repor.

Repor som uppstår kan därför aldrig anses som en reklamation utan skall istället kopplas till skötsel och handhavande av diskbänken.

Korrosionbeständighet:

Det anses att korrosionsbeständigheten beror på en osynlig hinna på plåtens yta – kromoxid, som bildas. Det fordras närvaro av syre för att kromoxidskiktet skall uppkomma och även syre för att underhålla skiktet. Vid ogynnsamma förhållande, d.v.s. när syret inte kan reagera med kromet på diskbänkens yta kan rost uppstå. Detta kan hända om diskbänken inte rengörs efter användning, ex. matrester som får ligga kvar under en längre tid, framförallt om det är frätande livsmedel såsom ketchup, senap, salt, ättika etc.

Konservburkar och järngrytor som ställs på en blöt diskbänk ex. över natten kan ge rostfläckar. En djupare repa från verktyg, ex. under byggtiden kan också ge rostskador, likaså om stålull används för att polera upp ytan.

Rost eller missfärgningar som uppstår kan därför aldrig anses som en reklamation, utan skall istället kopplas till skötsel och handhavande av diskbänken.

Daglig rengöring:

För att undvika rost och missfärgningar, rengör ytan med såpa eller diskmedel och vatten direkt efter användning, och torka sedan torrt.

Använd inte rengöringsmedel med slipmedel eller stålull. Detta förstör det skyddande skiktet på diskbänkens yta, vilket riskerar ge rostfläckar.

Borttagning av rostfläckar och missfärgningar:

Om rost eller missfärgning har uppstått på ytan kan den tas bort med rengöringsmedel utan slipmedel (t.ex. Jif Cream eller liknade medel för rengöring av glaskeramikhärlar).

Använd små mängder av medlet och gnid ytan mycket försiktigt bara på fläcken.

Om det är fråga om en avställningsyta skall ytan alltid gnidas i längdriktningen. Hoarna skall gnuggas med cirkulerande rörelser inuti.

Borttagning av kalk- och saltfläckar:

Kalk- och salthaltigt vatten som torkar in kan ge fläckar som ger en matt yta. Dessa kan tas bort med hjälp av rengöringsmedel utan slipmedel (t.ex. Jif Cream eller liknade medel för rengöring av glaskeramikhällar, se ovanstående instruktion).

Rengöring av hoar:

Någon gång emellanåt kan det vara motiverat med att rengöra hoarna invändigt för att få bort missfärgningar och matt yta samt maskera bort mindre repor i ytskiktet. Detta görs med en Scotch-Brite™ svamp modell "Kök", blå svamp med blått ytskikt. Utförs med cirkulerande rörelse med ex. Jif Cream.

Slipning av avställningsyta på heltäckande diskbank:

Små reporna i ytskiktet som inte har gått så djupt kan maskeras bort genom att slipa planet med en Scotch-Brite™ svamp modell "Grov", gul svamp med grönt ytskikt:

Slipning utförs med torr svamp, för svampen med ett jämnt yttryck i längdled på diskbanken, raka drag i riktning från gavel till gavel. Under inga omständigheter får svampen föras på tvären mot den slipade ytans ytstruktur. Hela planet skall bearbetas, och med så lika anbringat tryck som möjligt för att uppnå en jämn ytfinish. Avsluta med en grundlig såprepning .

Denna behandling kan utföras vid enstaka tillfällen för att restaurera ytskiktet, observera att det är en slipande åtgärd som rekommenderas sparsamt! Repor kommer alltid att uppstå på en diskbank och när allt kommer omkring så är en diskbank ett bruksföremål som kommer att "slitas in" och få en ålderns patina.

GODA RÅD OM SPISFLÄKTEN

Starta alltid spisfläkten innan du sätter igång med matlagningen, annars utnyttjar du inte kapaciteten ordentligt. Kom ihåg att låta spisfläkten gå upp till 15 minuter efter matlagningen.

En spisfläkt som går på högfart förbrukar dubbelt så mycket energi som en som går på lågfart. Högsta läget används som regel bara när man kokar något som luktar eller osar mycket.

Om spisfläkten inte fungerar som den ska, kan det bero på att slangen har veckat sig, lång kanal med många böjar, för liten takhuv i förhållande till ventilationsröret m.m.

Goda ventilationsförhållanden ger en effektiv funktion och därmed lägre elförbrukning.

Rengöring: Torka fettfiltret med en trasa, diska vid behov. Som huvudregel bör du aldrig använda rengöringsprodukter med slipmedel. Alla spiskupor rengörs med fuktig trasa eventuellt med diskmedel på. Glasskärmen rengörs med fönsterputs.

Filter: Det är viktigt att diska fettfiltret minst varannan månad. Filtret diskas antingen för hand eller i diskmaskin. Har du kolfilter i din spisfläkt kan detta inte diskas, utan måste bytas ut 1-2 gånger per år. **OBS!** Flambera aldrig på spisen under spisfläkten.

NÄR DET TILL SLUT ÄR DAGS ATT BYTA UT SITT KÖK

Våra kök består av material som går att separera vid återvinning. Du kan i vissa fall behöva verktyg som hjälper dig att separera materialen. Innan du åker till återvinningsstationen bör du tänka på att produkten har ett andrahandsvärde och ofta går att sälja vidare.

Väljer du att köra materialet till återvinningsstationen bör du kolla upp vilka regler som gäller i just din kommun. Generellt sorteras materialen enligt följande:

Köksdetalj	Sorteras som
Stommar	Trä
Gångjärn, skruvar, beslag	Metall
Knoppar/handtag	Metall
Lådskenor	Metall
Kranar	Metall
Vaskar	Metall
Vattenlås	Plast
Lådor	Metall och trä
Luckor/dekordetaljer i faner/massivträ	Trä
Luckor/dekordetaljer i MDF	Trä
Luckor/dekordetaljer i melaminbelagd spånskiva	Trä
Luckor/dekordetaljer i högtryckslaminat (HPL)	Brännbart
Bänkskiva i laminat	Trä
Bänkskiva i massivträ	Trä
Bänkskiva i rostfritt	Metall och om möjligt särskilja trädetaljer
Bänkskiva i sten	Sten/porslin
Glashyllor/glas till vitrinluckor	Glas
Skåpsinredning i plast	Brännbart
Skåpsinredning i metall	Metall
Belysning	Elektronik/lysrör
Emballage av wellpapp	Wellpapp/kartong
Emballage av plast	Mjukplast
SJ-pall	Trä
Vitvaror	Elektronik/vitvaror

Vi är anslutna till Elkretsen och Förpacknings- och Tidningsinsamlingen (Tidigare REPA-registret AB). Vi är också ISO 9001- och ISO 14001-certifierade samt utvalda delar i sortimentet är Svanenmärkta.

Skötselråd.

Badrummet är hemmets mest påfrestande miljö, åtminstone för inredningen.

Därför behöver badrumsmöbler lite extra vård och omtanke för att kunna vara till glädje och nytta i decennier.

PORSLIN OCH TRÄ

Badrumsmöbler från Aspen består i huvudsak av två material: porslin och trä. Porslin är ett naturmaterial av lera, fältspat och kvarts som har blandats och gjutits i formar. De slutliga konturerna sätts alltid för hand. Därför blir ytan inte helt slät och kanterna inte spikraka. Det ger tvättstället en känsla av levande hantverk. Våra trämöbler är klarlackade för att träs naturliga färg ska framträda. Trä mognar efter hand och får sin slutliga färg efter ungefär ett år. Naturliga färgskiftningar förekommer alltid. Det är det som ger möbelen dess karaktär.

HUR DU SKÖTER PORSLINS- OCH TRÄYTOR

Porslinstvättställ rengör du med en lätt fuktad trasa och ett mildt rengöringsmedel. Svarta streck kan uppstå när porslinet kommer i kontakt med metallföremål. Du kan ta bort strecken med ett keramiskt suddgummi. Luckor och stommar rengör du, precis som porslinet, med en lätt fuktad trasa och ett mildt rengöringsmedel. Vatten och stänk bör omedelbart torkas bort med en torr trasa.

HUR DU SKÖTER GLAS- OCH METALLYTOR

Till speglar och glasytor använder du glasputsmedel och trasa. Till aluminiumytor använder du en lätt fuktad trasa och en mild diskmedelsblandning (1/8). Kromade ytor rengör du med en lätt fuktad trasa.

TIO ÅRS GARANTI

Omkring 90 % av vår produktion sker i Norden. Det säkerställer att vi kan leva upp till våra högt ställda miljö- och kvalitetskrav. Dessutom monteras och packas alla möbler i vår fabrik i Jönköping och då gör vi alltid en noggrann kvalitetskontroll. Delar av vårt sortiment är Svanenmärkt och vi arbetar hela tiden för att förbättra miljön både i och utanför badrummet. För alla våra möbler lämnar vi tio års garanti mot tillverkningsfel.

PORSLINSTVÄTTSTÄLL

Alla våra tvättställ är designade för att passa just våra möbler, våra idéer och våra höga krav på kvalitet. Vi använder noga utvalda material. Läs mer om våra porslinstvättställ och om några andra saker som vi är särskilt stolta över, och som gör Aspen till vad det är.

TRÄ SKA VARA TRÄ

Till alla våra trämöbler använder vi riktigt trä. Som möbelsnickare vet vi hur trä ska behandlas och hur det uppför sig i en fuktig miljö. Eftersom det är ett levande material kommer dess nyans att ändras något i ditt badrum för att slutligen nå sin fulla mognad. Eftersom vi använder samma material i luckor, lådfronter och skåpsstommar sker detta på ett enhetligt sätt.

TA HAND OM DITT BADRUM

Sköt om din dusch

När du har duschat bör du skrapa bort vattnet från väggarna som ett led i det dagliga underhållet av din dusch. Rengör duschen med ett mildt rengöringsmedel. Undvik rengöringsmedel som innehåller grova partiklar, starka syror, ammoniak eller klor, eftersom detta kan skada duschen.

Du kan ta bort fett och tvål med alkaliska rengöringsmedel (pH 10–12). För att avlägsna kalk och rost använder du milda sura rengöringsmedel (pH 4–5). Om duschkaret skulle repas eller tappa färg kan du polera det med polish och vaxa det. Du kan slipa bort djupare repor med våtslippapper (kornstorlek ca 1200).

Våra duschkar har en avtagbar frontpanel som gör rengöringen enkel. Duschkabinerna har också praktiska hjul som gör att kabinen enkelt kan flyttas när du behöver städa under den.

Rengör wc-stolen

Wc-sitsens yta är lätt att hålla ren. Tvätta den regelbundet med ett mildt rengöringsmedel. Den del av wc-stolen som befinner sig under vatten bör rengöras regelbundet med ett antibakteriellt rengöringsmedel. Använd en mjuk borste för att inte repa och förstöra den glaserade ytan. Tryckknapparna är tillverkade av plast och därför bör du undvika starka rengöringsmedel till dem.

Sköt om ditt tvättställe

Du rengör våra tvättställen av porslin precis som wc-stolarna, med ett mildt rengöringsmedel.

JM AB	<i>Process</i>	<i>Document name</i> Dokument2				
<i>Original name</i> Dokument2	<i>Original date</i> 2016-03-23	<i>Proj no/Cost centre</i>	<i>User</i> Malin Öster	<i>Modified</i> 2016-03-23	<i>Version</i> 0.0	<i>Page</i> 1 (2)

Rengör ditt badkar

Regelbunden rengöring med ett lämpligt rengöringsmedel garanterar att ditt badkar är hygieniskt, bibehåller utseendet och förlänger dess livstid. Alla våra badkar bör rengöras med ett mildt rengöringsmedel och en mjuk trasa för att undvika repor i ytan. Repor i badkar av sanitetsakryl kan oftast slipas och poleras bort.

Om något skulle gå sönder

Behåll alltid dina kvitton. Alla våra produkter har minst två års garanti. Garantin täcker alla konstruktions- och tillverkningsfel samt materialbrister som uppkommer under garantiperioden.

Om du behöver reservdelar

Genom att vårda och underhålla våra produkter korrekt har du glädje av dem under många år. Vi har också ett stort urval av reservdelar för alla våra produkter. För mer information om reservdelar, se monterings- och drift och skötselanvisningar som medföljer produkten.

Säkerhet i badrummet

Det är viktigt att se till att badrummet är en säker miljö. Vi tror på att göra allt för att badrummen ska vara så säkra och behagliga som möjligt. Vi fokuserar på att hitta sätt att tillverka produkter som ger bästa tänkbara skydd mot vattenskador, minska halkrisken och säkerställa elsäkerheten. Vi arbetar kontinuerligt med att utveckla nya ännu säkrare lösningar. Men vi rekommenderar att du alltid anlitar behöriga yrkesmän när du tar dig an ett större badrumsprojekt.

Miljövänliga lösningar

Med vårt sortiment av miljövänliga material och produkter kan du skapa ett stilfullt och miljövänligt badrum. Vi tar det här med miljön på största allvar, vilket återspeglas i våra många miljöcertifieringar.

JM AB	<i>Process</i>	<i>Document name</i> Dokument2				
<i>Original name</i> Dokument2	<i>Original date</i> 2016-03-23	<i>Proj no/Cost centre</i>	<i>User</i> Malin Öster	<i>Modified</i> 2016-03-23	<i>Version</i> 0.0	<i>Page</i> 2 (2)

SKÖTSELRÅD DUSCHVÄGGAR

Vi rekommenderar att du vårdar din nya dusch för att se till att den håller sig fräsch riktigt länge. Glasytan, sedd i ett mikroskop, innehåller en massa små porer som kan samla på sig smuts, tvålrester och avlagringar med tiden, i synnerhet om du bor i ett område med hög kalkhalt i vattnet. Så vill du behålla den fina glansen i glaset, är det värt att vårda den då och då.

RENGÖRING AV DUSCHGLAS OCH PROFILER ELLER BESLAG

Det effektivaste och det mest miljövänliga sättet att hålla glaset rena och fina är att efter varje dusch dra med en gummiskrapa eller torka av med en mjuk trasa. Därmed undviker du onödiga kalkavlagringar. Mot ingrodd smuts rekommenderas ättiksbaseade rengöringsmedel. Tänk på att svampar och rengöringspasta med slipmedel kan repa såväl glas som metall. Tänk också på att vara extra försiktig vid mönstrade eller frostade glas.

Tuffa kalkfläckar kan tas bort med 50 grader varm hushållsättika som gnids in, får verka 3-4 minuter som sedan sköljs av med vatten. Upprepa behandlingen om fläckarna är svåra. OBS! Låt inte blandningen komma i kontakt med profiler/beslag eftersom dessa kan missfärgas.

Du som vill för korta städningen ytterligare väljer med fördel en duschvägg med Timeless® som är en världsunik och patenterad teknik som förseglar porerna i glasytan permanent och gör det enklare för dig att hålla glasytan ren samt behålla originalglansen. Timeless® är en yta som bränns in vid tillverkningen vilket innebär att du aldrig behöver förbättra eller bygga på ytskiktet.

RENGÖRING AV DUSCHKAR I GJUTMARMOR

Gjutmarmorns jämna och porfria yta har en skyddshinna som kallas gel-coat. Så länge denna hinna är intakt har du ett vackert fint material. Rengör därför med fuktad trasa eller mycket mildt, flytande rengöringsmedel. Om du vill ha fin glans använd polermedel eller bilvax utan slipande verkan enligt anvisning på produkten. Om du gör detta regelbundet fås en mycket fin yta som håller sig i nyskick i flera år. Använd aldrig syror, ammoniak, starka rengöringsmedel, slipande medel, koncentrerad klorin eller kaustiksoda. Tänk på att vid bruk av vassa föremål i karet finns risk att ytskiktet kan skadas.

ÖVRIGT UNDERHÅLL

Tätningsslister ses som förbrukningsmaterial som inte omfattas av den normala produktgarantin. Behöver du med tiden byta ut en list så är det mycket enkelt. Hos din INR-återförsäljare finns anpassade ServiceKit och andra reservdelar. På duschväggar med lyftgångjärn från 2012 eller tidigare behöver de rörliga delarna smörjas med vattenfast fett ca 1 gång per år, som också finns att köpa hos din INR-återförsäljare.

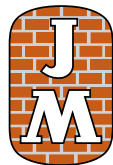
Se separata skötselråd för blandare.

Ett snyggare och smartare sätt att torka kläder och handdukar.

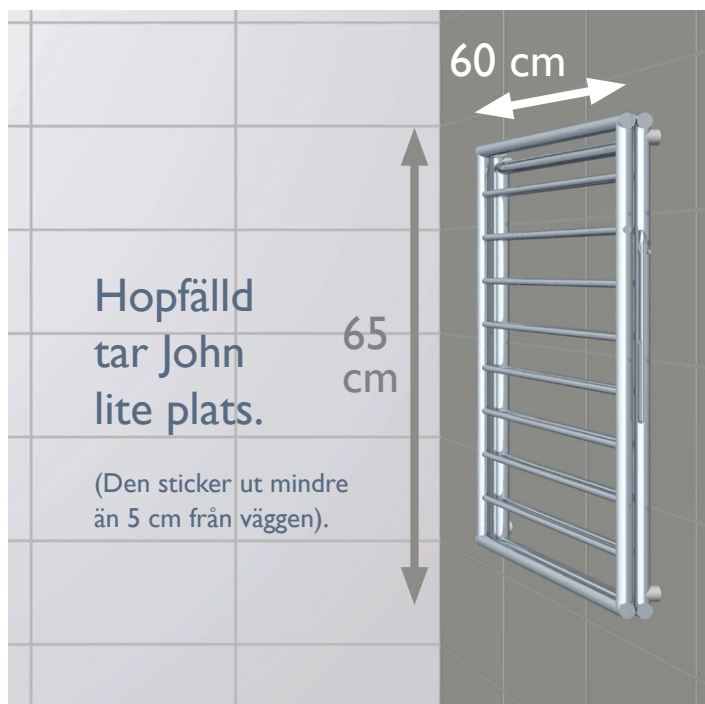
Torkställningen

En unik produkt
utvecklad av

John

Spara 700 kWh/år*, få mer utrymme och förgyll ditt badrum med John.

- Hopfällbar
- 10 m torklängd
- Spar energi
- Rostfritt stål
- Yteffektiv
- Flexibel
- Klimatsmart
- Stilren design

Varför tog vi på JM fram en egen torkställning? Vi hade inget val!

Överallt letade vi efter en torkställning som kunde uppfylla våra krav: Effektiv, klimatsmart, estetiskt tilltalande och av hög kvalitet.

Men det fanns ingen!

Då bad vi den internationellt prisbelönade industridesignern Michael Malmborg att helt enkelt rita den perfekta torkställningen.

John blev precis som vi ville ha den.

Effektiv. Utfälld är den bara 65 cm, ändå erbjuder torkställningen John hela tio meter torklängd. De två nivåerna, vars bredd är optimerad för att passa allt mellan sockor och jeans, räcker John gott och väl för att torka en normalstor tvätt.

Klimatsmart. En torktumlare konsumenter beroende på modell 3-5 gånger mer energi än en tvättmaskin. Belasta miljön och din ekonomi mindre, med torkställningen vars konstruktion består av 70 procent återvunnet rostfritt stål. Om tiotals år, när ställningen gjort sitt, går det rostfria stålet utmärkt att återvinnas på nytt till 100%.

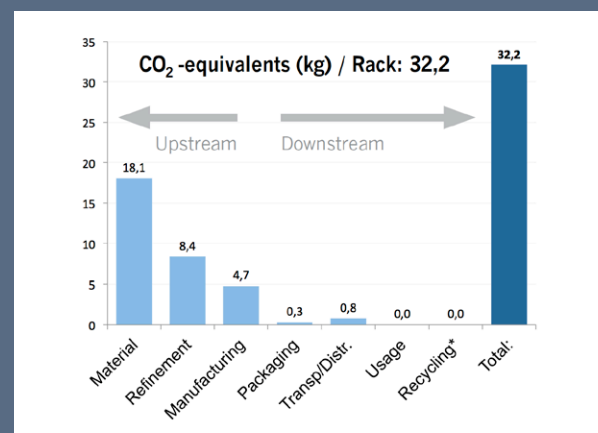

När unge byggmästaren John Mattson grundade sitt företag 1945 ville han göra något mer än att bara bygga hus. Att skapa och förvalta byggnader i samarbete med hyresgästerna var en ny tanke som blev mycket framgångsrik. Hans filosofi spred sig och denna byggmästartanke bidragit till utvecklingen av den moderna svenska staden.

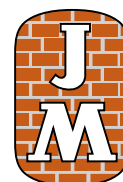
Gedigen Konstruktion. Tack vare en konstruktion helt i rostfritt stål är John stark och håller i många år.

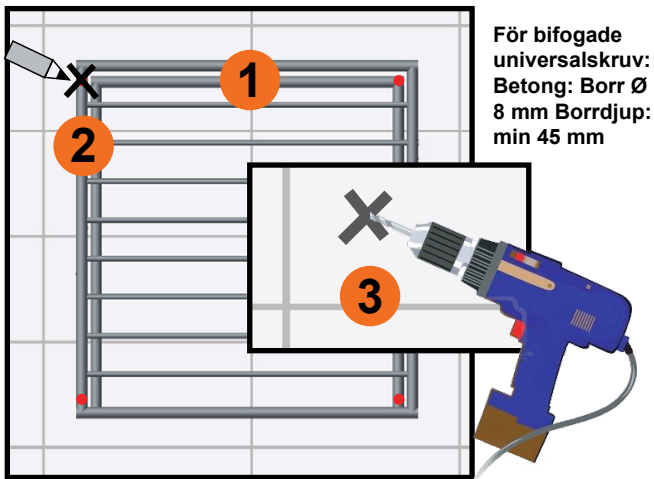
Stilren Design. Med inspiration från bland annat lyxiga kromade element, har Michael Malmborg skapat en estetiskt tilltalande torkställning som smälter in i det moderna badrummet och alla dess rostfria stålrör och kromade detaljer.

Klimatdeklaration: Totalt motsvarar 1 st John's totala miljöpåverkan ca 32 kg CO₂, vilket motsvarar * produktionen av 3 kg nötkött. Men sedan minskar den utsläppen istället! Om till exempel en familj med två barn halverar sin torktumling med John sparas ca 700 kWh = 35 kg CO₂. På så sätt "betalar sig" torkställningen John miljömässigt på mindre än ett år.

Tanken att den boende står i centrum genomsyrar fortfarande allt vi gör här på JM. Vår unika torkställning är ett lysande exempel: Den sänker dina energikostnader, ger mycket torklängd på liten yta, sänker utsläppen av CO₂ och gör badrummet lite snyggare. Därför tycker vi John är ett perfekt namn... en hyllning till vår grundares tidiga kundfokus!

Instruktion för uppsättning av John.

OBS! Installation ska ske på ett fackmannamässigt sätt. Om du är osäker, konsultera en hantverkare som är godkänd för våtrum.

1. Håll upp John där du vill ha den. Tänk på att du ska nå den översta ställningen samt att den nedersta ska ha plats för hängande tvätt.

2. Markera vid ett av de översta skruvhålen.

3. Betong: Borra hål och tryck in pluggen ordentligt. Gips/annat skivmaterial: Borra helst genom kakel med rätt borr mitt över en regel. Annars använd expanders.

VIKTIGT! Bifogade skruvar passar inte alla material! Här måste du känna till materialtyp, tjocklek etc för bärlighet och använda annan skruvtyp om detta erfordras.

Kontakta en fackman om du är osäker

4. **A:**Fäll upp och haka fast översta ställningen. **B:** Skruva i skruven du borrarat för ända in, men dra inte åt. **C:** Nu hänger John stadigt och du har båda händerna fria.

5-6. Använd vattenpass och markera för de resterande tre borrhålen.

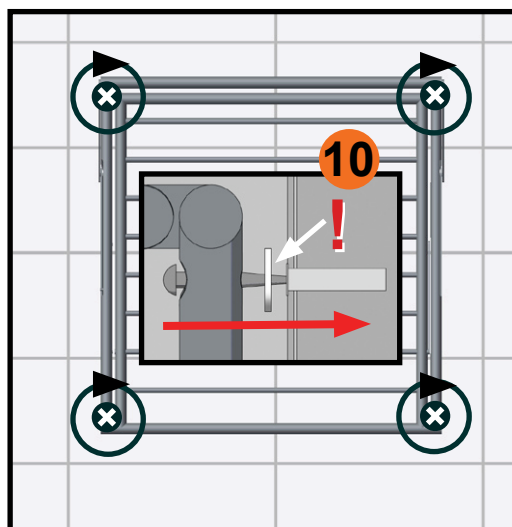
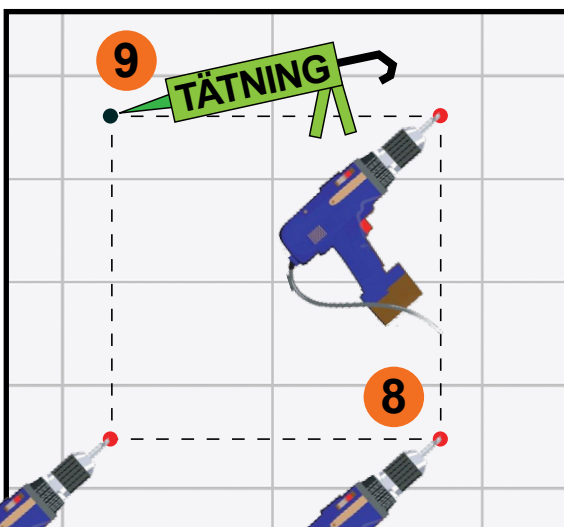
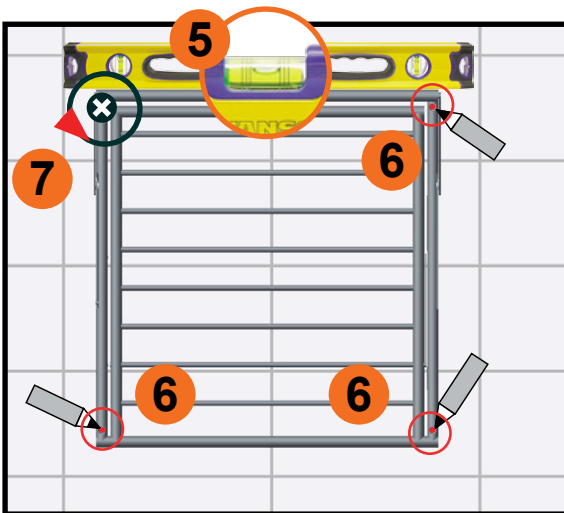
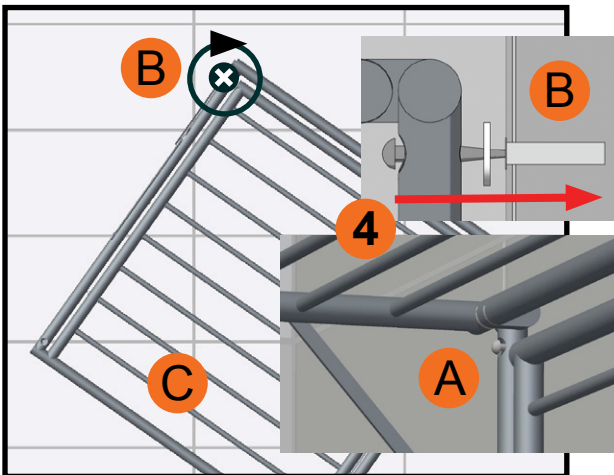
7. Skruva ner John från väggen igen.

8. Borra och plugga samtliga hål.

9. Täta alla fyra borrhålen med silikon eller annan lämplig fuktspärr för din typ av vägg. Kontakta en fackman om du är osäker.

10. Sätt de runda distanserna mellan vägg och torkställning och skruva fast John. Dra inte åt skruvarna helt innan alla fyra sitter i.

11. Nu är Torkställningen John monterad. Grattis!

Fungerar inte John som han ska? Om mot förmodan detta skulle vara fallet, skicka ett mail till jm.feedback@lyx.com och specificera vad du inte är nöjd med så kontakter vi dig direkt! Glöm inte att ange dina kontaktuppgifter och ordernumret du fick när du beställde din torkställning.

1.3 Blandare, avstängning av vatten och varmvattenmätning

I bostadens badrum och kök finns blandare där varm- och kallvatten blandas i en kran. Vattenflödet i blandarna är begränsat till maximalt 12 liter per minut för att undvika onödig vattenåtgång. I ett flerbostadshus kan det ibland bli långa ledningsdragningar, varför det kan dröja en stund innan vattnet uppnår önskad temperatur. Av säkerhetsskäl har varmvattnet en inställd maxtemperatur.

Rengöring

Förkromade ytor rengörs regelbundet och lättast med flytande rengöringsmedel eller tvållösning. Kalkfläckar kan avlägsnas med utspädd hushållsättika som torkas bort med en fuktig trasa. För att undvika repor på förkromade ytor, använd aldrig skurmedel, stålull eller rengöringsmedel med polerfunktion. Undvik även sura och alkoholhaltiga rengöringsmedel.

Skvallerrör

Från schakten finns ett "skvallerrör" som mynnar ut i badrum eller wc. Syftet med röret är att snabbt upptäcka eventuellt läckage i schakten och förhindra omfattande och dyra saneringsarbeten efter läckage. Om det kommer vatten ur skvallerröret måste vattnet i fastigheten omedelbart stängas av och felanmälan göras. De lägenheter som har fördelarskåp har inget skvallerrör då detta skåp är vattentätt.

Avstängning av vatten

Om bostaden råkar ut för ett vattenläckage ska du omgående stänga av vattnet! Detsamma gäller när arbete utförs på blandare eller andra vattenanslutningar. Huvudavstängningsventiler för hela trapphuset finns på varm- och kallvattenrören i trapphuset / i källaren. I din bostad finns det även flera avstängningsventiler för vatten. Dessa är placerade i ett fördelarskåp som du finner bakom en lucka på väggen i närheten av din tvättmaskin/kombimaskin.

Individuell varmvattenmätning

I varje lägenhet är en varmvattenmätare monterad i rörschaktet. Vattenförbrukningen kan läsas av direkt på dess räkneverk. Vattenmätarna är dessutom utrustade för trådlös avläsning till ett i fastigheten uppbyggt mätvärdesinsamlingsystem. Det avlästa mätvärdet blir underlag för utdebitering av varje lägenhets varmvattenförbrukning och kostnad. Mätningen startar från det att man har flyttat in i sin lägenhet.

Round

Round T
Objektblandare
från Tapwell

Instruktioner Instructions RT071

Denna produkt är anpassad till Branschregler Säker Vatteninstallation. Tapwell garanterar produktens funktion om branschreglerna och produktens monteringsanvisning följs.

Tapwell AB
Renstiernas gata 31
SE-116 31 Stockholm
Sweden

Phone +46 8 652 38 00
Fax +46 8 651 38 01
info@roundt.se
www.roundt.se

Svenska

Frysrisk

Blandare som är monterade i ouppvärmade utrymmen eller i fastighet (t.ex. fritidshus) där frysrisk föreligger ska, efter det att ledningssystemet stängts av och urtappats, öppnas och tömmas på vatten.

Underhåll

Rengöring av blandarens ytbehandling ska göras med mjuk trasa och ljummet vatten, eventuellt med tvållösning. Ytan ska inte utsättas för basiska, sura, kalklösande eller slipande rengöringsmedel. Strålsamlare, duschsilar, keramiska packningar, termostater m.m. skall regelbundet kalkas av genom att läggas i ättiksbad ca 2 tim. Skölj därefter i rent vatten.

English

Freeze damage risks

When device is kept in an unheated property e.g. holiday home – turn water off and drain the pipes as well as the mixer. Open the mixer to make sure it is empty of water.

Cleaning

For cleaning surfaces with a chrome or stainless steel finish, use neutral or slightly alkaline liquid detergent and a soft cloth. Suitable detergents include soap solutions and washing-up liquid. Do not use organic solvents, alcohol-based detergents or corrosive or abrasive detergents. Aerator, showerhead, ceramic cartridges, thermostatic etc. shall be decalcified on a regular basis in vinegar for two hours and then cleaned with water.

Norsk

Frostrisiko

Armaturer som monteres i ikke oppvarmede rom (f.eks. fritidshus) der risiko for frost er tilstede skal-, etter at rørsystemet er tømt, åpnes og tømmes for vann.

Vedlikehold

Rengjøring av armaturets overflate skal gjøres med en myk klut og lunkent vann, evt. med såpe. Overflaten skal ikke utsettes for basiske, sure eller slipende rengjøringsmidler. Perlatorer, dusjsiler, keramiske pakninger, termostater mm. skal jevnlig avkalkes ved å legges i eddiksbad i ca. 2 timer. Skyll etterpå i rent vann.

Suomeksi

Jäätymisvaara

Lämmittämättömiin kohteisiin (kesäasunnot yms) asennettuihin hanoiin liittyy jäätymisriski. Vesijärjestelmän sulkemisen jälkeen tulee hanat irroittaa putkistosta ja tyhjentää huolellisesti vedestä.

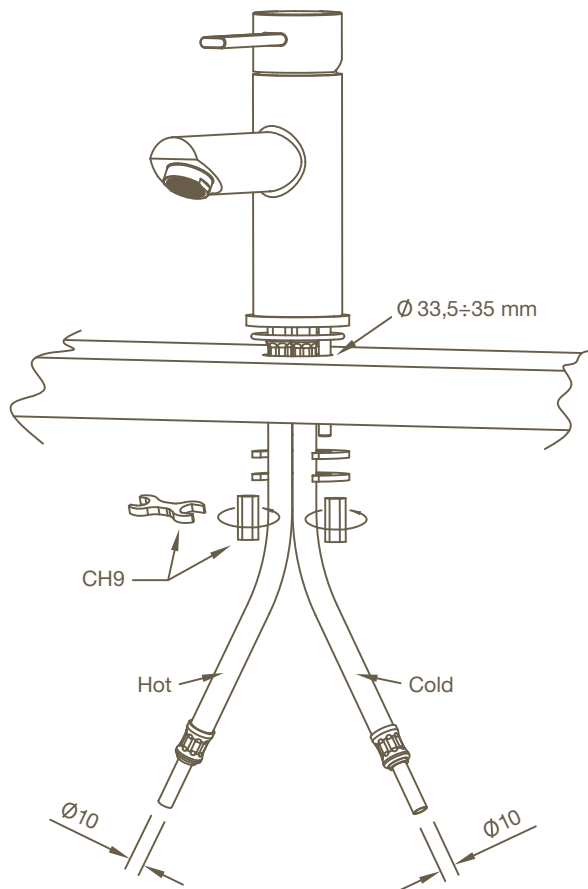
Puhtaanapito

Puhdista hanan ulkopinta pehmeällä pyyhkeellä, haalealla vedellä ja tarvittaessa miedolla saippualiuoksella. Hanaa ei tule puhdistaa emäksisillä, happamilla, kalkkia irrottavilla eikä hiovilla puhdistusaineilla. Poresuuttimille, suihkusiivilöille, keraamisille tiivisteille ja termostaateille tulee säännöllisesti suorittaa kalkinpoisto liuottamalla osia noin 2 tuntia etikkaliuoksessa ja huuhdella ne sen jälkeen huolellisesti puhtaalla vedellä.

Montage Assembly Montering Asennus

Instruktioner Instructions RT071

A

Svenska

Renspolning av rörledningar ska göras innan blandare monteras. Tapwell ansvarar inte för fel som förorsakas av främmande partiklar i blandaren. Montera blandaren enligt anvisning **A**. OBS – montera softpex-rören enligt anvisning **C**.

English

The pipes leading to the mixer must be thoroughly flushed clean before the mixer is mounted. Tapwell takes no responsibility for problems caused by unknown particles in the mixer. Install the mixer in the order indicated **A** and install the soft pex pipes in order indicated **C**.

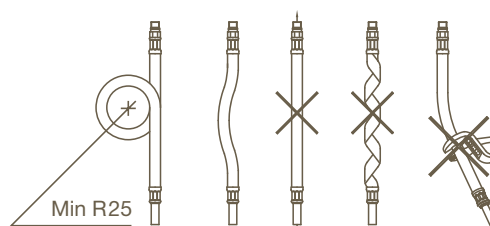
Norsk

Renspyling av rør skal gjøres før armaturet monteres. Tapwell tar ikke ansvar for feil som forårsakes av fremmede partikler i armaturet. Monter armaturet ihht. anvisning **A**. Monter softpexrør ihht. anvisning **C**.

Suomeksi

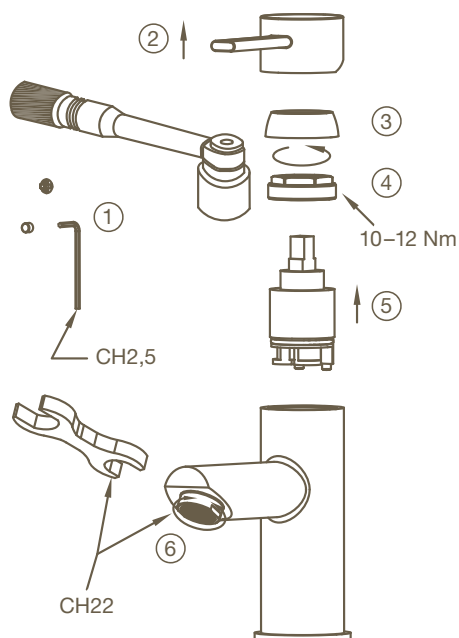
Huuhtele tulojohdot puhtaiksi ennen hanaan asennusta. Tapwell ei vastaa toimintahäiriöistä jotka johtuvat tulovesien epäpuhtauksista. Asenna hana ohjeen **A** mukaisesti. HUOM. – kiinnitä pex-putket hanaan ohjeen **C** mukaisesti.

C

Felsökning Trouble shooting Feilsøking Vianetsintä

B

Svenska

Läckage ur pip_Bild B

Stäng av vattnet fram till blandaren. Byt keramisk insats 5 enligt 1–5. Smörj med armaturfett runt o-ring vid behov.

Dåligt tryck_Bild B

Ta loss och rengör perlator 6.

English

Leakage from spout_Picture B

Shut off the incoming water. Replace the entire cartridge 5 in order 1–5. Grease its O-ring if so required.

Poor flow_Picture B

Unscrew and clean aerator 6.

Norsk

Lekkasje ut at tut_Bilde B.

Steng tilførselen. Bytt keramisk pakning 5 ihht. 1–5. Smør med armaturfett rundt O-ring ved behov.

Lekkasje rundt feste til tut_Bilde B.

Ta ut og rengjør perlator 6.

Suomeksi

Vuotoa juoksuputkesta_Kuva B

Sulje hanaan tulovedet. Vaihda keraaminen säätökasetti 5 ohjeen kohtien 1–5 mukaisesti. Voitele o-renkaat tarvittaessa hanarasvalla.

Heikko vedenpaine_Kuva B

Irroita ja puhdista poresuutin 6.

Round

Round T
Objektblandare
från Tapwell

Drift & Underhåll
Operation & Maintenance
Drift & Vedlikehold
Käyttö- ja hoito-ohje

Denna produkt är anpassad till Branschregler Säker Vatteninstallation. Tapwell garanterar produktens funktion om branschreglerna och produktens monteringsanvisning följs.

Tapwell AB
Renstiernas gata 31
SE-116 31 Stockholm
Sweden

Phone +46 8 652 38 00
Fax +46 8 651 38 01
info@roundt.se
www.roundt.se

Svenska

Frysrisk

Blandare som är monterade i ouppvärmda utrymmen eller i fastighet (t.ex. fritidshus) där frysrisk föreligger ska, efter det att ledningssystemet stängts av och urtappats, öppnas och tömmas på vatten.

Underhåll

Rengöring av blandarens ytbehandling ska göras med mjuk trasa och ljummet vatten, eventuellt med tvållösning. Ytan ska inte utsättas för basiska, sura, kalklösande eller slipande rengöringsmedel. Strålsamlare, duschsilar, keramiska packningar, termostater m.m. skall regelbundet kalkas av genom att läggas i ättiksbad ca 2 tim. Skölj därefter i rent vatten.

English

Freeze damage risks

When device is kept in an unheated property e.g. holiday home – turn water off and drain the pipes as well as the mixer. Open the mixer to make sure it is empty of water.

Cleaning

For cleaning surfaces with a chrome or stainless steel finish, use neutral or slightly alkaline liquid detergent and a soft cloth. Suitable detergents include soap solutions and washing-up liquid. Do not use organic solvents, alcohol-based detergents or corrosive or abrasive detergents. Aerator, showerhead, ceramic cartridges, thermostat etc. shall be decalcified on a regular basis in vinegar for two hours and then cleaned with water.

Norsk

Frostrisiko

Armaturer som monteres i ikke oppvarmede rom (f.eks. fritidshus) der risiko for frost er tilstede skal-, etter at rørsystemet er tømt, åpnes og tømmes for vann.

Vedlikehold

Rengjøring av armaturets overflate skal gjøres med en myk klut og lunkent vann, evt. med såpe. Overflaten skal ikke utsettes for basiske, sure eller slipende rengjøringsmidler. Perlatorer, dusjsiler, keramiske pakninger, termostater mm. skal jevnlig avkalkes ved å legges i eddiksbad i ca. 2 timer. Skyll etterpå i rent vann.

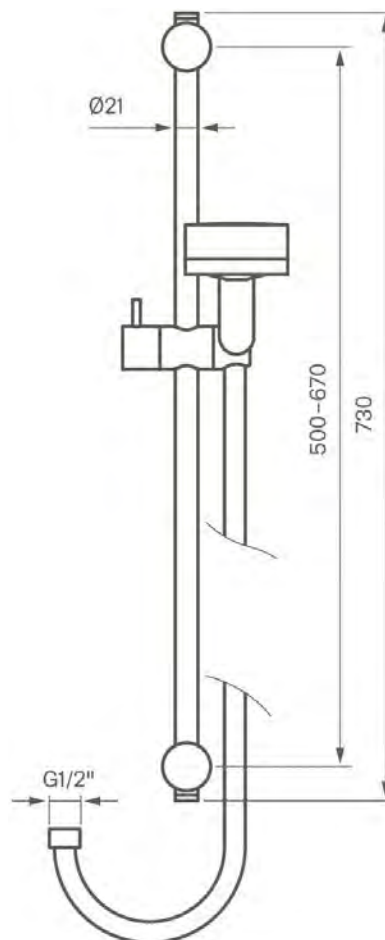
Suomeksi

Jäätymisvaara

Lämmittämättömiin kohteisiin (kesäasunnot yms) asennettuihin hanoihin liittyy jäätymisriski. Vesijärjestelmän sulkemisen jälkeen tulee hanat irroittaa putkistosta ja tyhjentää huolellisesti vedestä.

Puhtaanapito

Puhdista hanan ulkopinta pehmeällä pyyhkeellä, haalealla vedellä ja tarvittaessa miedolla saippualliuoksella. Hanaa ei tule puhdistaa emäksisillä, happamilla, kalkkia irroittavilla eikä hiovilla puhdistusaineilla. Poresuuttimille, suihkusiivilöille, keraamisille tiivisteille ja termostaateille tulee säännöllisesti suorittaa kalkinpoisto liuottamalla osia noin 2 tuntia etikkaliuoksessa ja huuhdella ne sen jälkeen huolellisesti puhtaalla vedellä.

RT 105
Duschset free fixation
RSK nr 8191059
Handdusch: ZDOC070
Glidfäste: ZSAL173

Round

Round T
Objektblandare
från Tapwell

Drift & Underhåll
Operation & Maintenance
Drift & Vedlikehold
Käyttö- ja hoito-ohje

Denna produkt är anpassad till Branschregler Säker Vatteninstallation. Tapwell garanterar produktens funktion om branschreglerna och produktens monteringsanvisning följs.

Tapwell AB
Renstiernas gata 31
SE-116 31 Stockholm
Sweden

Phone +46 8 652 38 00
Fax +46 8 651 38 01
info@roundt.se
www.roundt.se

Svenska

Frysrisk

Blandare som är monterade i ouppvärmda utrymmen eller i fastighet (t.ex. fritidshus) där frysrisk föreligger ska, efter det att ledningssystemet stängts av och urtappats, öppnas och tömmas på vatten.

Underhåll

Rengöring av blandarens ytbehandling ska göras med mjuk trasa och ljummet vatten, eventuellt med tvållösning. Ytan ska inte utsättas för basiska, sura, kalklösande eller slipande rengöringsmedel. Strålsamlare, duschsilar, keramiska packningar, termostater m.m. skall regelbundet kalkas av genom att läggas i ättiksbad ca 2 tim. Skölj därefter i rent vatten.

English

Freeze damage risks

When device is kept in an unheated property e.g. holiday home – turn water off and drain the pipes as well as the mixer. Open the mixer to make sure it is empty of water.

Cleaning

For cleaning surfaces with a chrome or stainless steel finish, use neutral or slightly alkaline liquid detergent and a soft cloth. Suitable detergents include soap solutions and washing-up liquid. Do not use organic solvents, alcohol-based detergents or corrosive or abrasive detergents. Aerator, showerhead, ceramic cartridges, thermostat etc. shall be decalcified on a regular basis in vinegar for two hours and then cleaned with water.

Norsk

Frostrisiko

Armaturer som monteres i ikke oppvarmede rom (f.eks. fritidshus) der risiko for frost er tilstede skal-, etter at rørsystemet er tømt, åpnes og tømmes for vann.

Vedlikehold

Rengjøring av armaturets overflate skal gjøres med en myk klut og lunkent vann, evt. med såpe. Overflaten skal ikke utsettes for basiske, sure eller slipende rengjøringsmidler. Perlatorer, dusjsiler, keramiske pakninger, termostater mm. skal jevnlig avkalkes ved å legges i eddiksbad i ca. 2 timer. Skyll etterpå i rent vann.

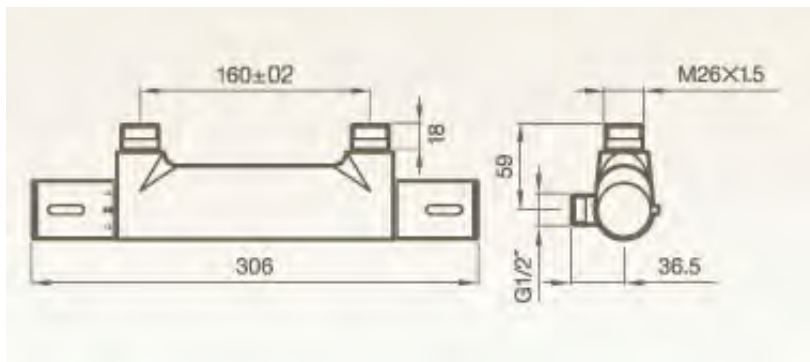
Suomeksi

Jäätymisvaara

Lämmittämättömiin kohteisiin (kesäasunnot yms) asennettuihin hanoihin liittyy jäätymisriski. Vesijärjestelmän sulkemisen jälkeen tulee hanat irroittaa putkistosta ja tyhjentää huolellisesti vedestä.

Puhtaanapito

Puhdista hanan ulkopinta pehmeällä pyyhkeellä, haalealla vedellä ja tarvittaessa miedolla saippualliuoksella. Hanaa ei tule puhdistaa emäksisillä, happamilla, kalkkia irrottavilla eikä hiovilla puhdistusaineilla. Poresuuttimille, suihkusiivilöille, keraamisille tiivisteille ja termostaateille tulee säännöllisesti suorittaa kalkinpoisto liuottamalla osia noin 2 tuntia etikkaliuoksessa ja huuhdella ne sen jälkeen huolellisesti puhtaalla vedellä.

RT 168

Termostatblandare

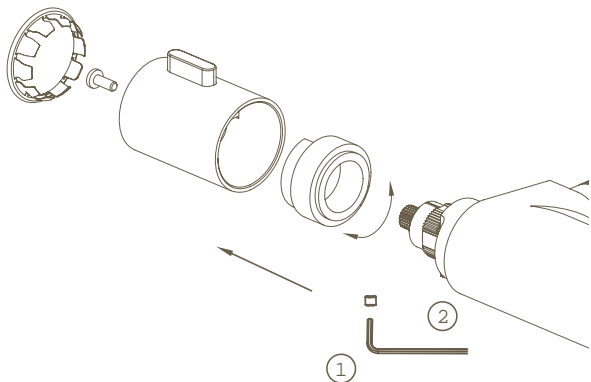
RSK nr 8343278

Termostatinsats: 9417591

Insats vred: XVIT001

Felsökning Troubleshooting Feilsøking Vianetsintä

C

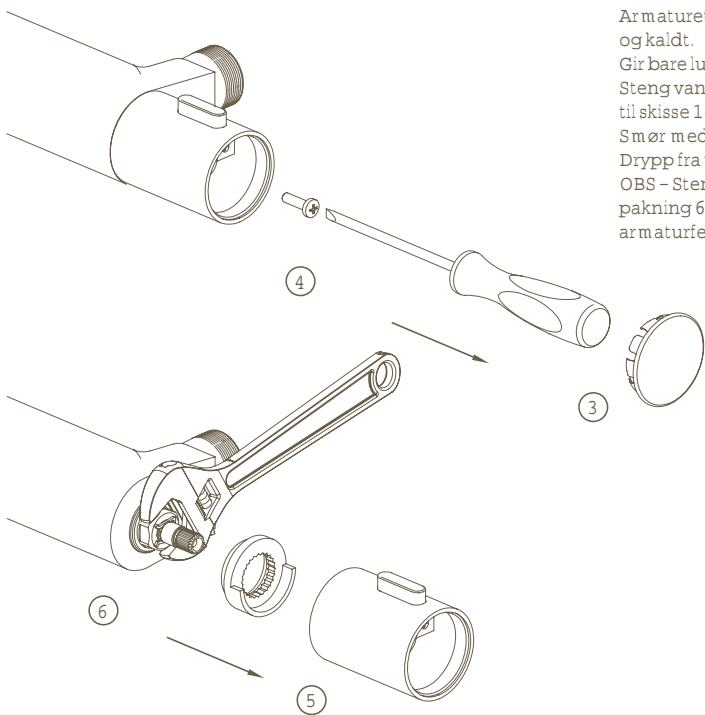
Svenska

Gerendastkallt eller varmt vatten.
Blandaren är felkopplad. Kontrollera att
varmt vatten är kopplat till vänster och
kallvatten till höger sett från ifrån.
Gerendastljud m. et vatten [_Bild C](#)
OBS - Stäng av inkommande vatten.
Byt termostat 2 enligt skiss 1-2 med
insexnyckel 3 mm. Smörj vid behov med
armaturfett.
Dropp vid pputopp eller dusch [_Bild D](#)
OBS - Stäng av inkommande vatten.
Byt keramikpackning 6 enligt skiss 3-6.
Smörj vid behov med armaturfett.

English

The mixer only emits cold or hot water.
The mixer is incorrectly connected. First
turn off the incoming water. Hot water
should be connected on the left-hand side
and the cold on the right when facing the
mixer.
The mixer only emits lukewarm water
[_Picture C](#)
First turn off the incoming water. Replace
thermostatic 2 in order 1-2 with Allen key
3 mm. Lubricate with grease if needed.
The bath spout/shower outlet leaks
when the mixer is closed [_Picture D](#)
First turn off the incoming water. Replace
ceramic cartridge 6 in order 3-6. Lubricate
with grease if needed.

D

Norsk

Gir bare kaldt eller varmt vann
Armatyret er feilkoblet. Bytt om varmt
og kaldt.
Gir bare lunkent vann [_Bilde C](#)
Steng vanntilførsel. Bytt termostat iht.
til skisse 1-2 umbrakonøkkel 3 mm.
Smør med armaturfett ved behov.
Drypp fra tut eller dusj [_Bilde D](#)
OBS - Steng vanntilførsel. Bytt keramisk
pakning 6 iht skisse 3-6. Smør med
armaturfett ved behov.

Suomeksi

Hanasta tulee vain kylmää tai
lämmintä vettä
Hana on virheellisesti liitetty tulovesijoh-
toihin. Lämmin vesi kytketään edestäpäin
katsottuna vasemman ja kylmä vesi oikeaan
liittimeen.
Hanasta tulee vain haaleaa vettä [_Kuva C](#)
HUOM. - Sulje tulovedet. Vaihda termosta-
atti 2 ohjeen kohtien 1-2 mukaisesti 3 mm
kuusiokoloavaimella. Voitele tarvittaessa
hanarasvalla.
Vuotoa juoksuputkesta tai suihkusiivilästä
[_Kuva D](#)
HUOM. - Sulje tulovedet. Vaihda keräminen
käyttöventtiili 6 piirroksen kohtien 3-6 mukai-
sesti. Voitele tarvittaessa hanarasvalla.

Produkter
Produktinformation
Om Round T
Katalog
Kontakt

Badrum
Kök
Tillbehör
Tapwells sortiment

Monteringsanvisningar
Ritningar
Drift & Skötsel
CAD Ritningar
AMA Text

Round
Round T
Objektblandare
från Tapwell

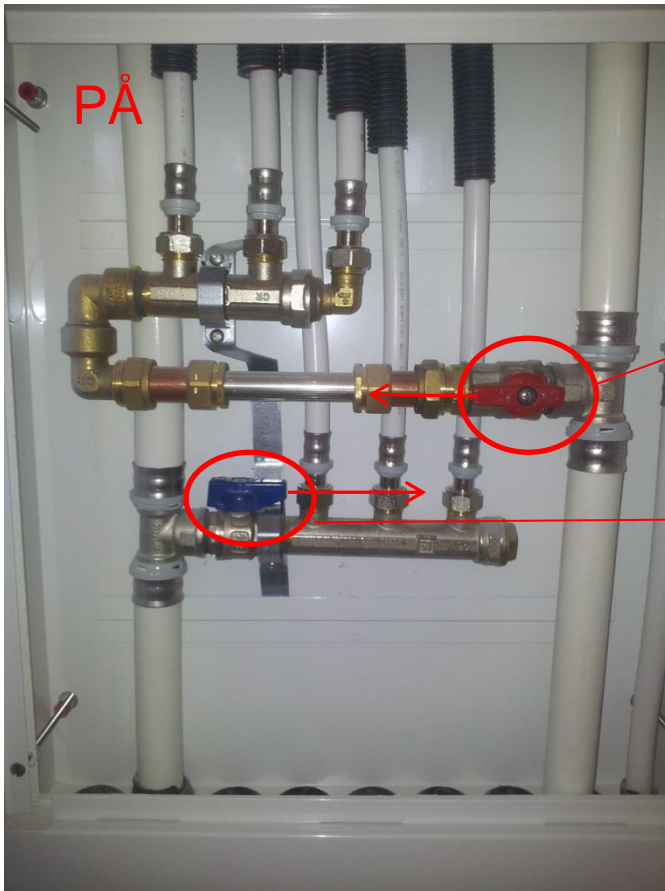
RT980
RT180
RT984
RT184

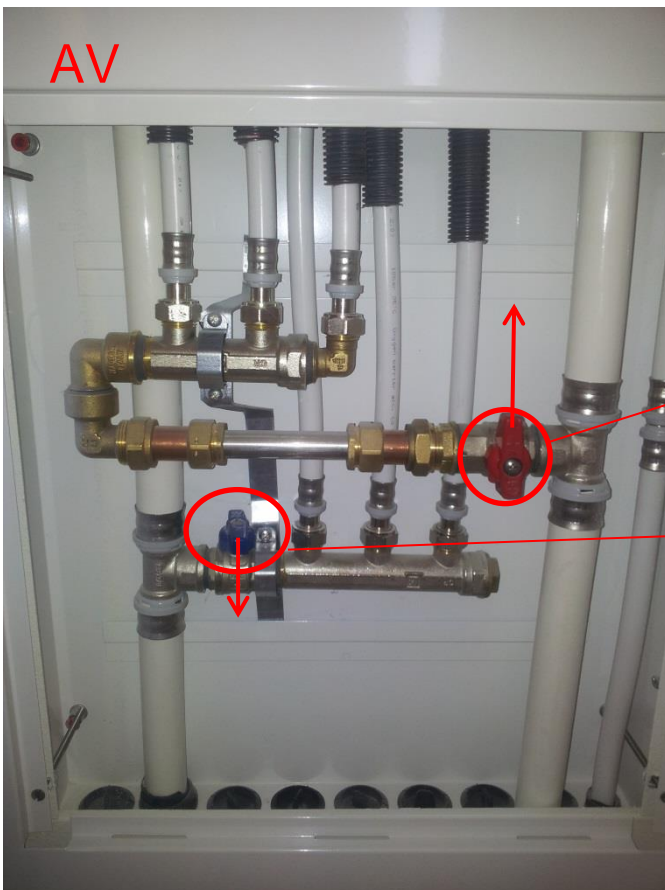
Drift & Skötsel

Rengöring av blandarens ytbehandling skall göras med mjuk trasa och ljummet vatten, eventuellt med tvällösning. Ytan skall inte utsättas för basiska, sura, kalklösande eller slipande rengöringsmedel. Avkalkning av strålsamlare, duschsilar och keramiska packningar sker vid behov genom blötläggning 2 timmar i ättiksbad. Skölj därefter i rent vatten. Smörj endast med armaturfett.

Avstängning av vatten

När vattnet är på så pekar ventilerna längs med rören. Röd är för varmvatten och blå är för kallvatten.

För att stänga av så vrider man ventilen så att den pekar ut från rören.

2. EI

2.1 Elektricitet och jordfelsbrytare

Varje lägenhet har ett elcentralskåp, där all el kommer in i bostaden. Från skåpet leds sedan elen ut i din lägenhet. Huvudsäkring för din lägenhet sitter i ditt elcentralskåp. Varje lägenhets elcentralskåp har ytterligare en huvudsäkring i husets centrala elrum. Detta innebär att huvudsäkring i husets elrum i vissa fall kan lösa ut före den enskilda lägenhetens huvudsäkring. För att åter få ström måste båda huvudsäkringarna vara tillslagna.

I bostadens elcentralskåp finns även automatsäkringar, grupperade efter funktion och placering. Observera att automatsäkringarna ersätter den äldre typen av säkringar som skruvades fast. När automatsäkring är tillslagen pekar brytaren uppåt, om säkringen löser ut pekar brytaren neråt. Säkringen behöver inte bytas utan återställs genom att trycka upp brytaren igen. Exakt var varje säkring är kopplad framgår av ett schema som finns på insidan av luckan till elcentralskåpet. Om en automatsäkring löser ut ska du ta reda på orsaken innan säkringen slås på igen.

Elmätare är placerade i husets el-rum alternativt i respektive våningsplans el-nisch. Kontakta ansvarig i föreningen om du vill läsa av din mätarställning eller få tillträde till husets huvudsäkringar. Din elleverantör fjärravläser din elförbrukning.

Eluttag och belysning

El och belysning i din bostad installeras av en behörig elektriker. Alla rum tänds och släcks med en strömbrytare som sitter på väggen vid eller i rummet.

Eluttagen är placerade enligt ritningen som gäller för din bostad. De armaturer som installerats finns angivna i armaturförteckningen i detta avsnitt.

Belysningsarmaturer till badrum och klädkammare ingår i din bostad. I övriga rum finns uttag där du själv får sätta upp belysning. Om du har spotlights under skåp, tänk på att inte sätta in en lampa med högre effekt än 10 W eftersom lampan då blir för varm. Det finns flera typer av spotlights, vilka har olika lampor som byts på olika sätt.

Strömbrytare och eluttag bör regelbundet kontrolleras så att dessa är hela. En spräckt strömställare eller ett spräckt eluttag kan betyda direkt livsfara. Alla eluttag är jordade, använd därför alltid godkända jordade elkontakter.

Dubbelisolerade apparater, exempelvis elvisp och hårtork, kan även anslutas till jordade uttag. Apparaterna är då märkta med en dubbelkvadrat, ett så kallat FI-märke.

De flesta eluttag har enfasanslutning. Till vissa apparater med hög effekt, exempelvis spisen, utnyttjas tre faser.

Elarbeten och säkerhet i hemmet

Elarbeten ska alltid utföras av en auktoriserad elektriker, både ur säkerhets- och försäkringssynpunkt. Tips om elsäkerhet i hemmet finns att hämta hos Elsäkerhetsverket (www.elsakerhetsverket.se). Belysning och övrig elektrisk utrustning som du installerat ansvarar du själv för.

Jordfelsbrytare

I elcentralskåpet finns en jordfelsbrytare som har till uppgift att bryta strömmen om det uppstår ett jordfel i någon elektrisk apparat. Samtliga eluttag, inklusive kyl och frys, är petsäkra och anslutna till jordfelsbrytaren för att öka säkerheten. Använd därför alltid godkända jordade el-kontakter i uttagen. Jordfelsbrytaren har en testknapp som används för att kontrollera om jordfelsbrytaren fungerar som den ska. När knappen trycks in ska jordfelsbrytaren lösa ut. Återställ jordfelsbrytaren igen efter kontrollen. Kontrollen bör göras med högst sex månaders intervall.

Följande åtgärder rekommenderas när jordfelsbrytaren löser ut:

1. Sätt jordfelsbrytaren i "till-läge". Om den inte löser ut igen tyder det på en tillfällig störning som var övergående.
2. Om jordfelsbrytaren löser ut direkt efter tillslaget finns det en felkälla någonstans i bostaden. Slå då av alla automatsäkringar i elcentralskåpet.
3. Sätt jordfelsbrytaren i "till-läge" igen. Om jordfelsbrytaren löser ut innan några automatsäkringar återställts finns felet i elcentralskåpet, kontakta JM Kundtjänst Bostad (under garantitiden) eller en behörig elektriker direkt (efter garantitidens utgång). Annars gå vidare till nästa punkt.
4. Återställ nu en automatsäkring i taget tills jordfelsbrytaren löser ut på nytt. Felet är nu lokaliserat till den säkringsgrupp som återställdes till nätet sist i ordningen.
5. Dra ut alla stickproppsanslutna apparater inklusive alla lampputtagsansluta apparater som hör till denna grupp. Sätt därefter jordfelsbrytaren i "till-läge" igen. Löser jordfelsbrytaren ut omedelbart så finns felet i den fasta elinstallationen. Kontakta JM Kundtjänst Bostad (under garantitiden) eller en behörig elektriker direkt (efter garantitidens utgång). Annars gå vidare till nästa punkt.
6. Anslut en apparat i sänder till uttagen tills jordfelsbrytaren på nytt löser ut. Det är sannolikt att den sist anslutna apparaten är felaktig. Låt nu en fackkunnig person undersöka och reparera apparaten.

På bilden till vänster ser du ett exempel på en jordfelsbrytare. Jordfelsbrytaren på bilden är ställd i läge "på" då brytaren pekar uppåt. I frånslaget läge pekar strömbrytaren nedåt.

2.2 TV, telefon och dator

Det finns ett avtal mellan din bostadsrättsförening och Telia om installation av bredband i din bostad. Bredbandsnätet består av en så kallad Triple Play-funktion som levererar Digital-tv, telefon och Internetanslutning.

Följande ingår:

- Bredbandstelefont och telefonfördelare.
- Internetanslutning med en hastighet på 50/8-100/10 Mbit per sekund.
- TV-abonnemang "Lagom" ingår.
- 1 st Telia Digital-tv box, tillhör förening/fastighetsägare.
- 1 st Bredbandswitch som även stödjer trådlöst internet, tillhör förening/fastighetsägare.

Du som boende kan beställa högre hastigheter på internet, du kan beställa fler TV-kanaler/TV-paket samt tjänster på din bredbandstelefont.

Se www.telia.se/fiber för aktuellt erbjudande och priser för privathushåll.

IT-skåp

I de flesta bostäderna är IT-skåpet placerat i klädkammaren eller i hallen bredvid el-centralen. I IT-skåpet finns en panel med numrerade uttag, en så kallad patchpanel. I din patchpanel bestämmer du själv vilken funktion nätverksuttagen i respektive rum ska ha.

När du flyttar in är vissa uttag i sovrum, vardagsrum och kök redan aktiverade enligt information på insidan av IT-skåpet, men du kan alltså flytta och ändra fritt till andra uttag.

Bredbandsswitchen (Gateway) kan även fungera som trådlös router. Eftersom anslutningen är trådlös påverkas signalstyrkan av omgivningen. Du kan uppleva att du ibland tappar din trådlösa anslutning, eller att du inte har någon av olika anledningar. När många i samma lägenhet/hushåll är anslutna samtidigt kan hastigheten försämrans när ni surfar eller laddar filer.

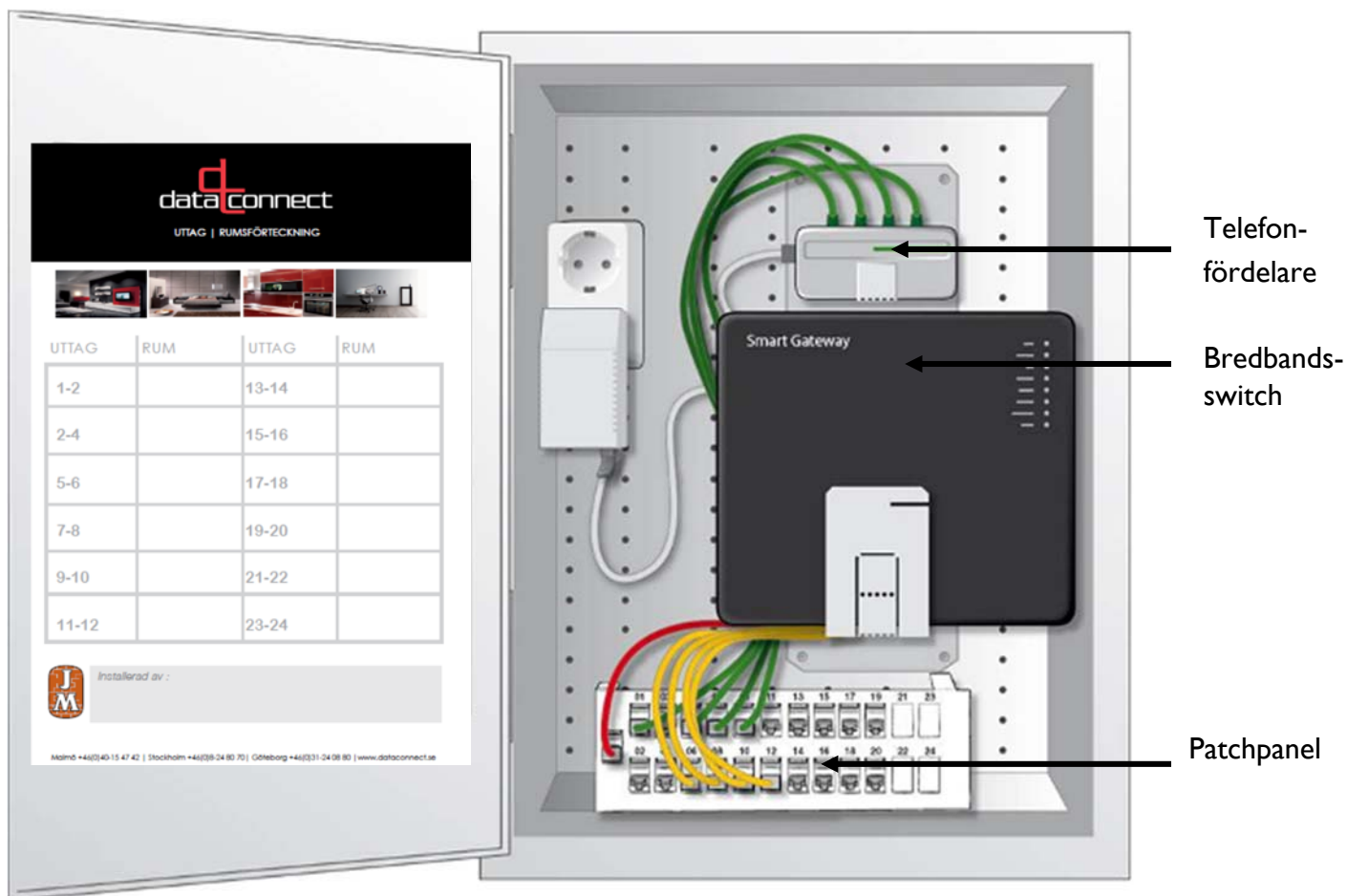
Den trådlösa uppkopplingen påverkas av yttre faktorer. Nedan finns några tips på hur du kan förbättra ditt trådlösa nätverk:

- Avståndet mellan router och dator. Ju längre avstånd desto svagare blir signalstyrkan, och därmed hastigheten.
- Betongväggar, sten eller metall kan försämra den trådlösa signalstyrkan. Testa att flytta utrustningen närmare routern och se om det sker förändring.
- Ha inte andra elektriska produkter såsom tv, radio och trådlösa telefoner i närheten av bredbandsswitchen/"routern", eftersom signalstyrkan för ditt trådlösa nätverk kan då påverkas
- Installera ytterligare en bredbandsswitch/"router" i ett rum närmare den plats där du vill ha trådlös anslutning, den fungerar som en förstärkare.

Du är välkommen att kontakta Telia Support 020-240 250 för hjälp med felsökning och support.

Se instruktion från Telia.

Exempel, IT-skåp

Följande färger gäller för kablarna i IT-skåpet:

Telefon:

Grönt uttag Bredbandsswitch

TV och dator:

Gult uttag Bredbandsswitch

Innkommande fiber:

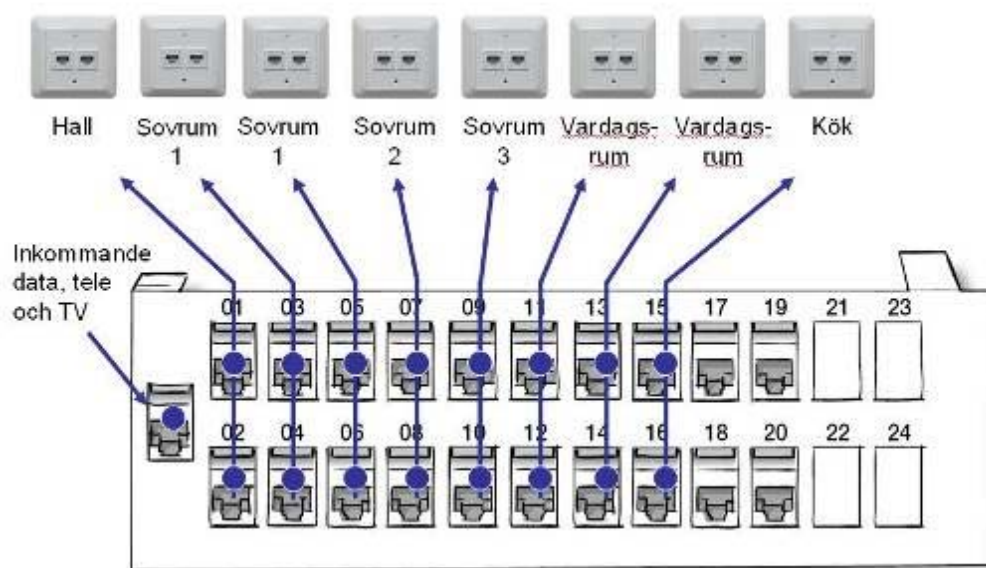
Rött uttag Bredbandsswitch (ska inte flyttas)

Begreppsförklaring IT-skåp

Cat5e-kabel	”Kategori 5e kabel” är en standardiserad kopparkabel för nätverksöverföring. Kabeln förmedlar exempelvis digital-TV-, bredbandstelefonti- och datasignaler i ett nätverk.
Digitalbox	Omvandlar den digitala TV-signalen till en analog signal. Digitalboxen behövs för att analoga TV-apparater ska kunna visa digitala signaler. Digitalboxen är tillverkad för Telias TV-tjänster. En digitalbox från andra leverantörer (exempelvis ComHem, Boxer, Viasat eller digitalbox inbyggd i TV) går ej att använda. Varje TV-apparat måste ha en egen digitalbox.
Media och Triple-play	Begreppet ”media” innebär i detta sammanhang: TV, telefon och dator, vilket även kallas Triple-play.
Patchpanel (korskopplingspanel)	En kopplingspanel med RJ45-uttag för flexibel uppkoppling av olika media i olika uttag i respektive rum.
Nätverkskabel	En Cat5e-kabel med RJ45-kontakter i var sin ände. Kabeln används i patchpanelen för att förbinda inkommande media med önskat uttag. Samma typ av kabel används för att ansluta utrustningen för de tre tjänsterna i respektive rum.
RJ45-uttag	Ett mediauttag som används för anslutning av TV, telefon och Internet. Bilden nedan till vänster visar en uttagslock med 2 st RJ45-uttag. Bilden nedan till höger visar hur kontakten RJ45 på en Cat5e-kabel ser ut.
Telefonfördelare	En fördelare som möjliggör att du kan koppla in upp till fyra telefoner till samma telefonnummer samtidigt.
Bredbandsswitch	Fördelar inkommande signal till TV, telefon och dator. Bredbandsswitchen kan även fungera som en trådlös router. 4 utgångar, gula kablar, för TV eller data.

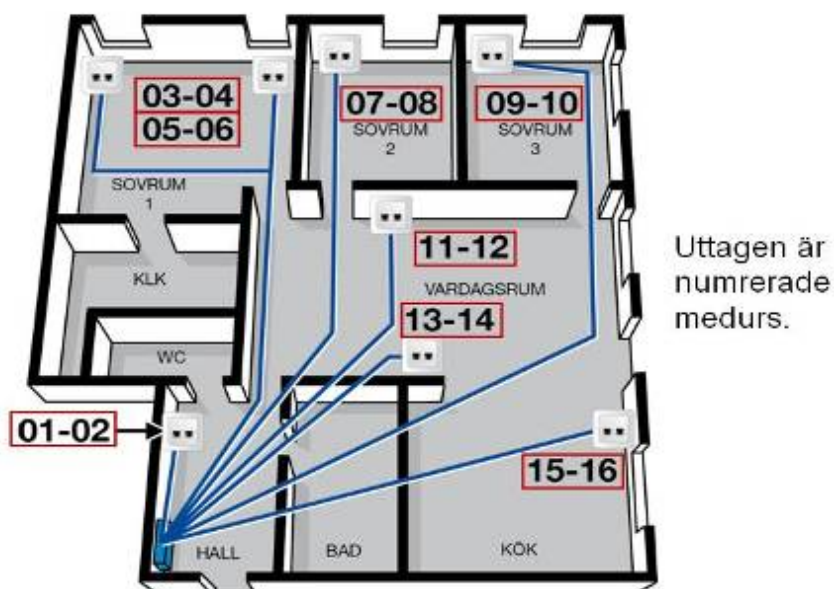
Patchpanelen

De numrerade uttagen på din patchpanel kan till exempel vara placerade enligt nedan.

Genom att exempelvis koppla in nätverkskabeln från det gula uttaget i Bredbandsswitchen till uttag 09 i patchpanelen får du TV eller internet i ditt multimediauttag med nummer 09 i sovrums 3.

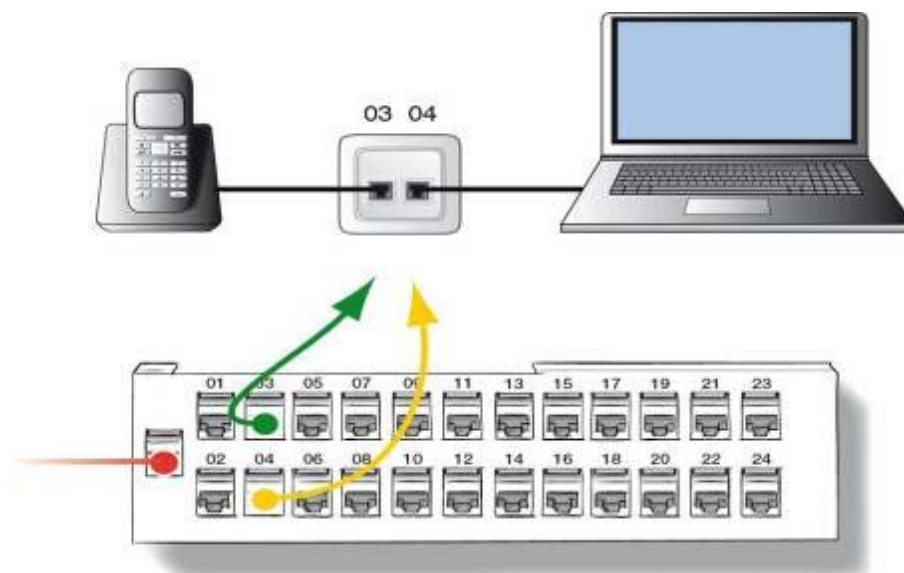
Exempel på numrering av uttag i lägenhet:

Funktionerna kan alltså flyttas ”hur som helst”

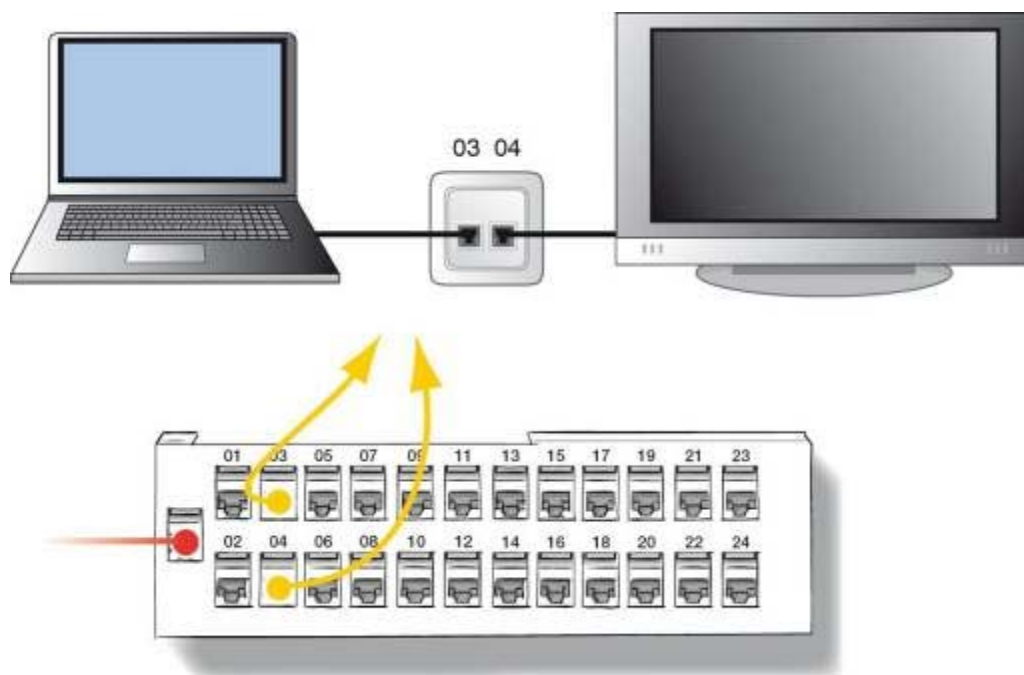

Telefon och en dator kopplat i sovrummets uttag:

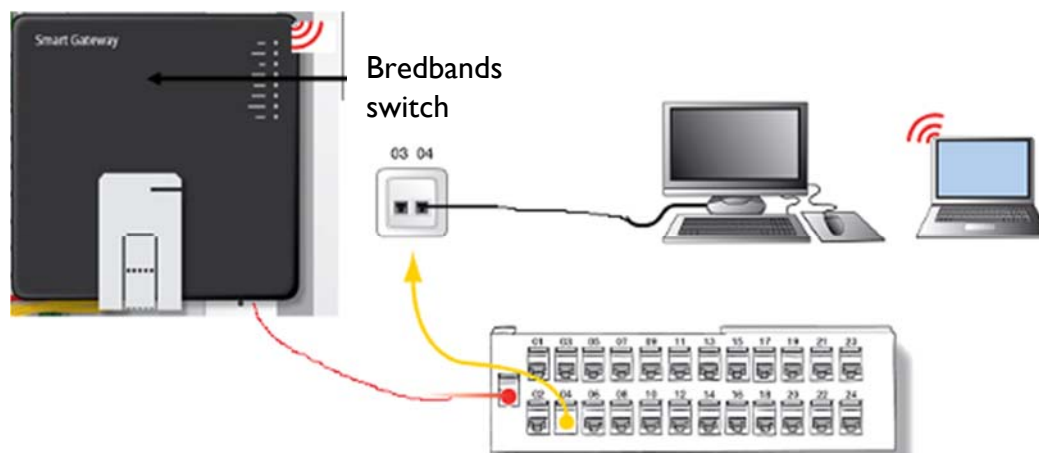
Kablarna kopplas i IT-skåpet från Bredbandsswitchen. Gult uttag för dator, TV eller grönt uttag för telefoni till patchpanelen för att välja funktion på uttagen i respektive rum.

Dator och TV kopplat till sovrummets uttag:

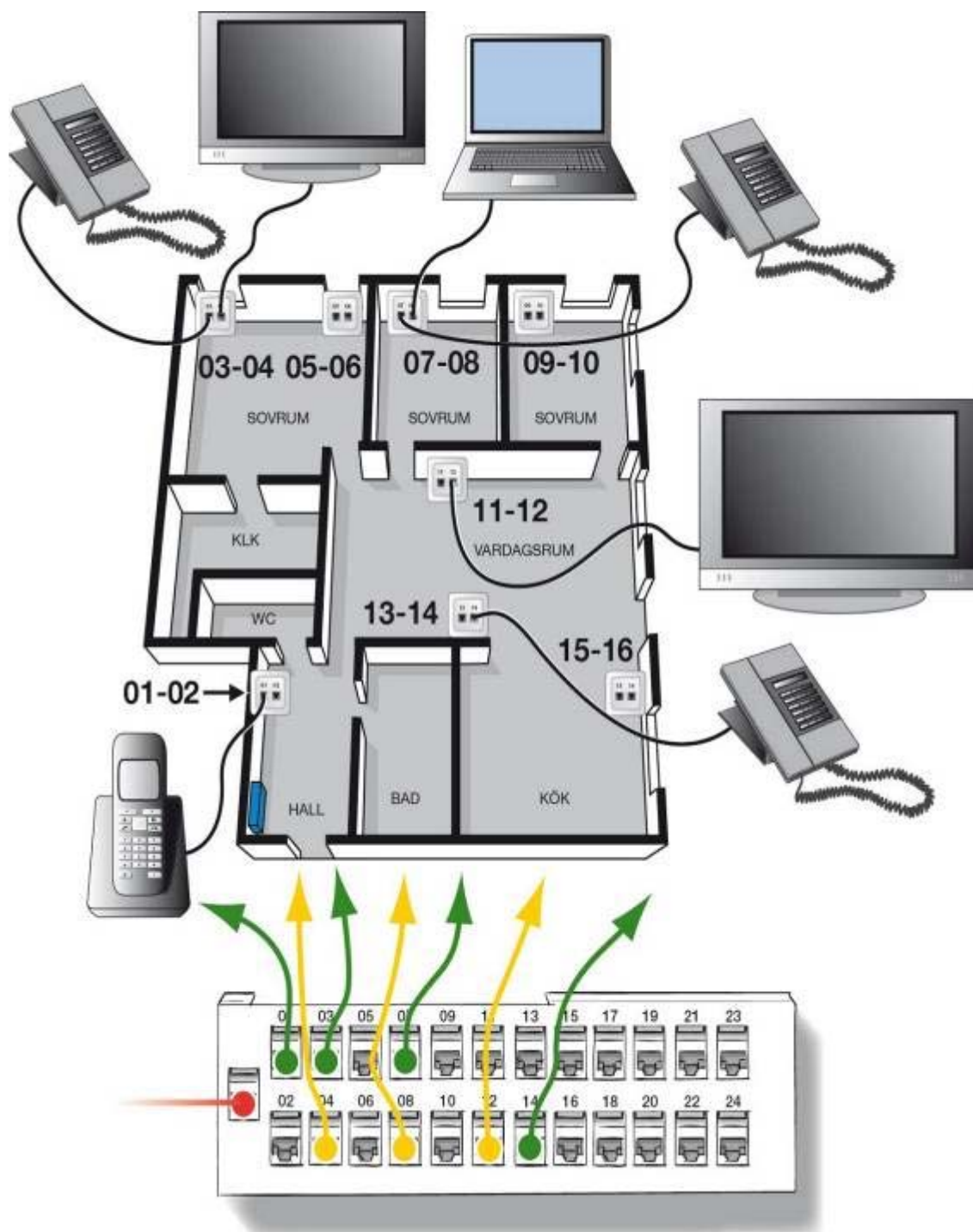
Kablarna kopplas i IT-skåpet från Bredbandsswitchen. Gult uttag för dator, Tv eller grönt uttag för telefoni till patchpanelen för att välja funktion på uttagen i respektive rum.

Inkoppling av en dator samt trådlöst internet:

Bostad med två TV-apparater, en dator och fyra telefoner:

Kablarna kopplas i IT-skåpet från bredbandsswitchen. Gult uttag för dator och TV. Grönt uttag för telefoni.

Handbok

Installera via nätverksuttag

Välkommen!

Följ anvisningarna i handboken för den eller de tjänster du beställt, så är du snart igång med hela hemmets kommunikation.

Har du frågor om installationen?

Ring Support 020-240 250

Saknas något, eller vill du göra en beställning?

Ring Kundtjänst 020-755 766

A Innan du börjar med inkopplingen

1 Leta reda på det inkommande nätverksuttaget

Fiberinstallationen kan se olika ut i olika bostäder. För det mesta hittar du bostadens inkommande nätverksuttag i hallen eller nära ytterdörren. Ibland sitter nätverksuttaget i en medieomvandlare.

Vanligt nätverksuttag

Nätverksuttag i medieomvandlare

Obs! Kontrollera att medieomvandlaren är ansluten till ett eluttag.

Om du har ett bostadsnät med flera nätverksuttag, är det inkommande nätverksuttaget placerat i ett bredbandskåp.

I bredbandskåpet kopplar du in de olika nätverksuttagen så att de får den funktion du vill att de ska ha.

Börja med att koppla en nätverkskabel mellan det inkommande nätverksuttaget och det röda uttaget på din gateway. Koppla sedan nätverkskablar från din gateways gula uttag till de uttag där du vill ha bredband respektive tv – samt från din gateways gröna uttag till de uttag där du vill ha telefoni.

Följ i övrigt instruktionerna i steg B på andra sidan bladet.

2 Kontrollera utrustningspaketet för den eller de tjänster du beställt

Bilderna visar utrustning för både tv, bredband och telefoni (kablarnas färg kan variera). Men du får endast utrustning för den eller de tjänster du beställt. Paketet kan också innehålla fler komponenter, men det är bara de delar som visas på bilderna som du behöver för din installation.

3 Om du beställt tv: Ta fram din värdehandling för Telia Digital-tv

Din värdehandling – som skickas till dig separat – innehåller 10-siffriga koder som du behöver för din installation. Koderna finns även på telia.se/minasidor

Utrustningspaket för bredband med eller utan telefoni: Gateway – bredbandsmodem med trådlös router

Utrustningspaket för tv: Digitalbox med fjärrkontroll (utseendet på digitalboxen kan variera)

Vill du ha hjälp med din installation?

Beställ tjänsten **Installationshjälp** (mot en fast avgift) så skickar vi hem en tekniker till dig, som ser till att allt blir inkopplat och fungerar. Läs mer och beställ på telia.se/installationshjalp eller ring kundtjänst, 020-755 766.

Nu kan du vända på bladet och gå vidare till själva installationen

? Om det inte fungerar

Prova alltid detta först

- ✓ Kontrollera en extra gång att alla kablar sitter som de ska.
- ✓ Prova att starta om utrustningen genom att dra ur strömkablarna för att därefter sätta i dem igen.

Gå därefter igenom checklistorna här nedanför.

Checklista för bredband

Om du inte får kontakt med internet

- ✓ Kontrollera först din nätanslutning genom att koppla din dator direkt till nätverksuttaget med hjälp av en nätverkskabel. Om du inte får kontakt med internet är det förmodligen något fel på din anslutning: ring Support 020-240 250. Annars går du vidare i checklisten.
- ✓ Om du har en fiberinstallation med medieomvandlare: kontrollera att den är ansluten till ett eluttag
- ✓ Kontrollera lamporna på din gateway: Power, Wireless, Broadband och Internet ska lysa grönt – med fast eller blinkande sken (om din dator är ansluten med nätverkskabel till ett gult uttag på din gateway, så ska även Ethernet lysa grönt). Om lamporna inte lyser som de ska: ring Support 020-240 250. Annars går du vidare i checklisten.
- ✓ För pc: Felsök i din dator med hjälp av Supportassistenten, som du installerar från din start-cd.
- ✓ Koppla bort all telefoniutrustning (trasig utrustning kan störa din gateway).

Checklista för tv

Om uppstarten stannar på gul eller röd prick

- ✓ Kontrollera att din internetanslutning fungerar.

Om kanaler saknas eller visas fel

- ✓ Tryck på fjärrkontrollens gröna knapp och kontrollera att kanallistan ALLA är vald. Om inte; tryck på den gröna knappen till dess att ALLA är vald. Tryck på TV/EXIT när du är klar.

Om du upplever störningar på ljudet

- ✓ Välj MENU / INSTÄLLNINGAR / LJUD för att se efter om digitalt eller analogt ljud är inställt.
Kontrollera sedan att kablarna sitter i rätt audioutgång:
Motorola 1003 digitalbox:
Analogt ljud = Scart- eller HDMI-anslutning
Digitalt ljud = Orange audioutgång
Motorola 1963 inspelningsbar digitalbox:
Analogt ljud = Scart- eller HDMI-anslutning (eller röd och vit audioutgång)
Digitalt ljud = Orange audioutgång eller optisk utgång (TOSLINK)

Checklista för telefoni

Om samtal inte kopplas upp, trots att du får kopplingston

- ✓ Kontrollera att lampan för VOICE lyser grönt. Om lampan inte lyser: ring Support 020-240 250.

Om du inte får kopplingston i telefoner som är anslutna till bostadens jackslinga.

- ✓ Koppla bort delningsdosan från din gateway. Prova sedan att koppla en telefon direkt till det gröna uttaget på din gateway. Om du nu får kopplingston fungerar tjänsten som den ska. Då kan problemet bero på att delningsdosan inte sitter i det första telejacket. Prova att flytta den till ett annat telejack. Om detta inte hjälper behöver din jackslinga felsökas av en tekniker (en avgift tillkommer).

Om du upplever dålig samtalskvalitet

- ✓ En sladdlös telefon, basstation, laddare eller trådlös router kan stå för nära din gateway. Flytta på störningskällan.
- ✓ Nätverket kan vara högt belastat. Prova att stoppa eventuella filöverföringar, exempelvis programuppdatering till datorn.

Om du har andra problem

På telia.se/support finns fler tips om hur du själv kan lösa problem med din bredbandstelefont.

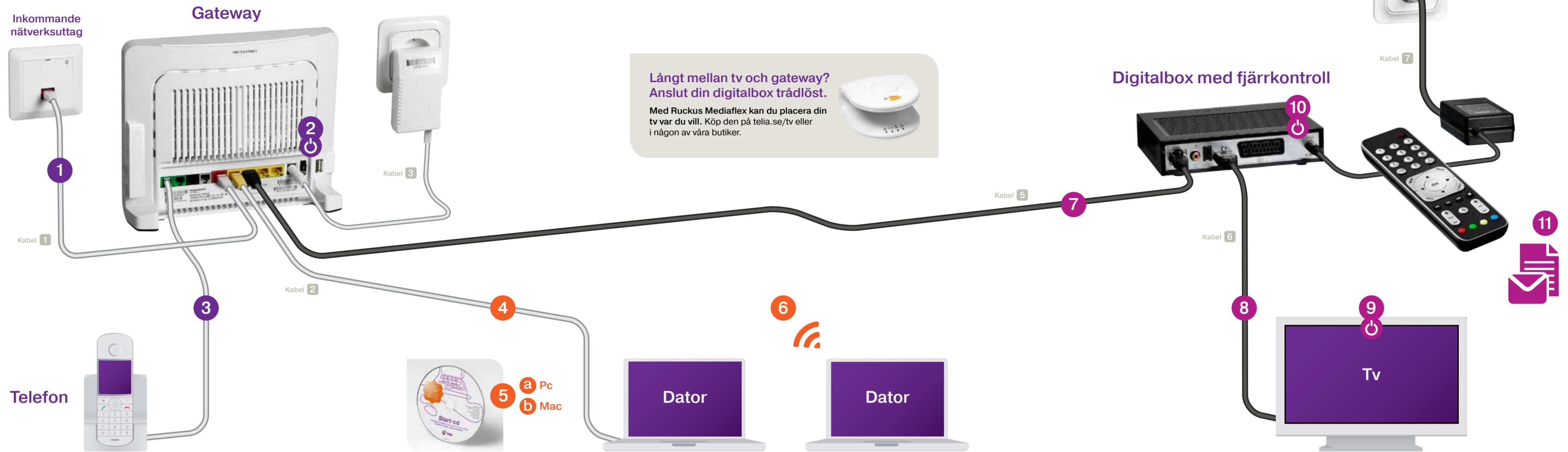
Om inget hjälper

Om inget av ovanstående tips hjälper dig kan du också prova att göra en fabriksåterställning av din gateway.

Så här gör du en fabriksåterställning (om du har gjort egna inställningar kan dessa gå förlorade): Håll inne resetknappen på din gateway tills lamporna slocknar och du hör ett svagt klickande ljud. Därefter startar den på nytt, vilket kan ta några minuter.

B Följ anvisningarna för den eller de tjänster du beställt, och koppla in din utrustning som kopplingsdiagrammet visar

Det kan ta upp till två timmar innan alla tjänster blir aktiverade i din gateway, men oftast går det betydligt snabbare. Du kan göra hela installationen och behöver inte vänta tills respektive tjänst kommit igång.

Koppla in din gateway

- 1 Koppla nätverkskabeln med röd kontakt från bostadens inkommande nätverksuttag till det röda uttaget på din gateway.
- 2 Koppla din gateway till ett eluttag och starta sedan med strömbrytaren – det kan ta upp till tre minuter innan power-lampan lyser grönt.

Du kan nu gå vidare och koppla in den utrustning du beställt – du behöver alltså inte vänta tills respektive tjänst blivit aktiverad i din gateway (aktiveringen kan ta upp till två timmar men oftast går det betydligt snabbare).

Koppla in din telefon

- 3 Koppla en telefonkabel från din telefon till det gröna uttaget märkt 1 på din gateway.

När du får kopplingston är du klar och kan börja ringa.

Om du har en jackslinga i bostaden och vill kunna ringa från alla telejack, använder du den medföljande delningsdosan. Sätt delningsdosan i första telejacket och anslut den gröna kontakten till det gröna uttaget på din gateway (den svarta och den grå kontakten ska inte anslutas).

Koppla in din dator och kom igång med ditt bredband

- 4 Koppla nätverkskabeln med gul kontakt från din dator till det gula uttaget märkt 1 på din gateway.
- 5 Gör så här för att komma igång med ditt bredband (om du redan har bredband från Telia kan du gå direkt till steg 6):

a För pc: Kom igång via start-cd

- 1 Ta fram din värdehandling för Telia Bredband.
 Din värdehandling som skickas till dig separat, innehåller kund- och prenumerationsnummer som du behöver för att installera Supportassistenten och Telia Säker surf i följande steg. Uppgifterna finns även på telia.se/minasidor
- 2 Sätt in start-cd:n i datorn och följ anvisningarna du får på skärmen.
- 3 Börja med att installera Supportassistenten som hjälper dig att göra rätt inställningar i din dator.
Tack vare Supportassistenten kan vi dessutom ge dig bättre support via din gateway, om du skulle få problem i framtiden. Supportassistenten finns även att ladda ner från telia.se/support
- 4 Om du vill kan du nu välja att installera vårt kostnadsfria säkerhetsprogram Telia Säker surf med antivirus och brandvägg.
Om du vill installera Telia Säker surf måste du först avinstallera eventuella befintliga säkerhetsprogram från din dator.
Telia Säker surf finns även att ladda ner från telia.se/saker

b För Mac-OS: Kom igång automatiskt (utan start-cd)

Om installationen inte sker automatiskt kan du göra den manuellt:

- 1 Klicka på **Äpplet**, välj **Systeminställningar**.
- 2 Klicka på **Nätverk**.
- 3 I rullisten vid **Konfigurera ipv4** ska **Med DHCP** väljas. **IP-adress**, **Delnätmask** och **Router** är tomma. Klicka på **Utför**.
- 4 Du är klar när siffror visas för **IP-adress**, **Delnätmask** och **Router**.

Om du behöver ett säkerhetsprogram till din dator, kan du ladda ner en Mac-version av Telia Säker surf från telia.se/saker

Aktivera ditt trådlösa hemnätverk

Se först till att funktionen för trådlös kommunikation är aktiverad i din dator.

På telia.se/kundservice finns guider för hur du ansluter din dator trådlöst. Klicka först på Bredband och sedan på Telia Smart. Välj sedan anvisningar för Windows eller Mac under Kom igång.

- 6 På baksidan av din gateway finns en etikett med uppgifter du behöver.

- 1 Din dator upptäcker själv de trådlösa nätverk som finns tillgängliga. Välj ditt nätverksnamn (Network name) från listan, som du hittar där du väljer nätverksanslutning.
- 2 När du blir tillfrågad, skriv in din säkerhetsnyckel (Wireless Key).
Säkerhetsnyckel kan även kallas WPA-nyckel, WPA-PSK-nyckel eller WPA-key. Nyckeln innehåller bara stora bokstäver och siffror.
- 3 Du är klar när din dator talar om för dig att du är ansluten via ett trådlöst nätverk. Nu behöver din dator inte längre vara ansluten med en nätverkskabel.

Koppla in digitalboxen och kom igång med din tv-tjänst

Eftersom vi använder oss av flera olika likvärdiga modeller av digitalbox kan den digitalbox som ingår i ditt utrustningspaket se annorlunda ut än den som visas i kopplingsdiagrammet ovan. Använd då de uttag som beskrivs i installationsanvisningarna nedan även om de kanske är annorlunda placerade.

- 7 Koppla digitalboxens svarta nätverkskabel från nätverksuttaget på din digitalbox till ett gult uttag på din gateway.
Har du ytterligare en digitalbox kopplar du in den på samma sätt i ett ledigt gult uttag.
- 8 Koppla en HDMI-kabel från digitalboxens HDMI-uttag till din tv.
Om din tv saknar HDMI-uttag kan du istället använda en scart-kabel.
- 9 Starta din tv.
- 10 Starta digitalboxen genom att koppla den till ett eluttag. Fem gröna prickar indikerar efter en stund att anslutningen fungerar som den ska.
- 11 1 Ta fram din värdehandling för Telia Digital-tv.
 Din värdehandling som skickas till dig separat, innehåller 10-siffriga koder som du behöver för din installation. Koderna finns även på telia.se/minasidor
- 2 När välkomstsidan visas på din tv; använd digitalboxens fjärrkontroll (riktad mot digitalboxen) för att ange identifikationskod och kontrollkod – tryck sedan på OK.
Du kan uppleva en viss fördröjning från det att du tryckt in siffran till det att den syns på din tv. Om du trycker fel backar du med navigeringsknapparna på fjärrkontrollen.
- 3 När inloggningen är klar har du tillgång till alla kanaler du beställt. Det här är enda gången du behöver logga in för att titta på tv.

Användarhandbok Fjärrkontrollens funktioner

Rikta fjärrkontrollen mot digitalboxen. Den gröna lampan på digitalboxen blinkar grönt när den tar emot signaler från fjärrkontrollen.

Välj kanal

Använd **sifferknapparna** 0–9 för att välja kanal (eller bläddra mellan kanalerna med hjälp av knapparna CH+ och CH- längst ner till höger på fjärrkontrollen). Du kan också välja kanal genom att trycka på INFO-knappen (nere t.v.) och få upp mini-guiden. Med navigeringsknapparna ser du vilka program som pågår på de andra kanalerna. När du hittat det program du vill se på trycker du OK och växlar då till den kanalen.

Skriv text Använd **sifferknapparna** A–Z för att skriva in text (t.ex. när du söker i tv-guiden). Skriv på samma sätt som när du sms:ar. Vill du skriva två bokstäver från samma knapp i en följd, vänta ett par sekunder mellan varje bokstav så flyttar markören sig själv (eller flytta markören till höger med hjälp av navigeringsknapparnas högerpil innan du ska skriva den andra bokstaven).

Titta på text-tv

Tryck på **TEXT**-knappen för att komma direkt till text-tv. Du kan välja en text-tv-kanal oberoende av vilken kanal du just tittar på – markera bara önskad kanal och tryck sedan OK.

Bläddra i menyer

Använd **navigeringsknapparna** för att bläddra. Använd upp-/ner-pil för att flytta dig uppåt och neråt. Med höger-/vänster-pil kan du växla mellan kolumner.

Till huvudmenyn

Tryck på **MENU**-knappen för att komma till huvudmenyn med tjänster. Välj sedan mellan t.ex. Tv-guide, Video, Programbibliotek, PPV, Telia Nöje, Text-tv, Inställningar eller Om tjänsten.

Få information om det du tittar på

Tryck på **INFO**-knappen för att öppna mini-guiden. Två tryck på INFO ger information om markerat program. Se vad som pågår senare eller på andra kanaler genom att använda navigeringsknapparna.

Höj och sänk volym

Observera att det är ljudet från digitalboxen som påverkas. Om ljudet på din tv är avstängt kan du inte använda digitalboxens fjärrkontroll för att reglera volymen.

Stäng av eller sätt på ljudet.

Färgknappar

Färgknapparnas funktioner beskrivs i användargränssnittet.

Sätt på eller stäng av digitalboxen.

Bekräfta Tryck på **OK** för att bekräfta ett val – t.ex. i menyn eller när du väljer ett program i tv-guiden.

Backa till föregående sida

Tillbaka till tv-bilden / Ta bort grafik

Tryck på **TV/EXIT**-knappen för att snabbt komma tillbaka till tv-läget från en meny, eller för att rensa bort eventuell grafik från bilden när du tittar på hyrfilm eller SVT Play.

Titta på Video eller program från Programbiblioteket

▶|| Spela upp / Pausa
◀◀ / ▶▶
Spola framåt / bakåt. Tryck flera gånger för att öka hastigheten på spolningen.
■ Stoppa den film eller det program du tittar på.

Bläddra mellan kanaler

Använd **programknapparna** CH+ och CH- för att bläddra mellan kanalerna.

Växla mellan två kanaler

Tryck på **blå knapp** för att växla mellan de två senaste kanalerna du har tittat på.

Tv-guiden

Tryck på **gul knapp** för att få en presentation av alla tv-program som visas på dina kanaler.

Användarhandbok Fjärrkontrollens funktioner

Rikta fjärrkontrollen mot digitalboxen. Den gröna lampan på digitalboxen blinkar grönt när den tar emot signaler från fjärrkontrollen.

Välj kanal

Använd **sifferknapparna** 0–9 för att välja kanal (eller bläddra mellan kanalerna med hjälp av knapparna P+ och P- längst ner till höger på fjärrkontrollen). Du kan också välja kanal genom att trycka på INFO-knappen (nere t.v.) och få upp mini-guiden. Med navigeringsknapparna ser du vilka program som pågår på de andra kanalerna. När du hittat det program du vill se på trycker du OK och växlar då till den kanalen.

Skriv text Använd **sifferknapparna** A–Z för att skriva in text (t.ex. när du söker i tv-guiden). Skriv på samma sätt som när du sms:ar. Vill du skriva två bokstäver från samma knapp i en följd, vänta ett par sekunder mellan varje bokstav så flyttar markören sig själv (eller flytta markören till höger med hjälp av navigeringsknapparnas högerpil innan du ska skriva den andra bokstaven).

Bläddra i menyer

Använd navigeringsknapparna för att bläddra. Använd upp-/ner-pil för att flytta dig uppåt och neråt. Med höger-/vänsterpil kan du växla mellan kolumner.

Bekräfta Tryck på **OK** för att bekräfta ett val – t.ex. i menyn eller när du väljer ett program i tv-guiden.

Backa till föregående sida

Få information om det du tittar på

Tryck på **INFO-knappen** för att öppna mini-guiden. Två tryck på INFO ger information om markerat program. Se vad som pågår senare eller på andra kanaler genom att använda navigeringsknapparna.

Titta på text-tv

Tryck på **TEXT-knappen** för att komma direkt till text-tv. Du kan välja en text-tv-kanal oberoende av vilken kanal du just tittar på – markera bara önskad kanal och tryck sedan OK.

Tillbaka till tv-bilden

Tryck på **TV/EXIT-knappen** rensar bort eventuella menyer från tv-bilden.

Färgknappar

Färgknapparnas funktioner beskrivs i användargränssnittet.

Tv-guiden

Tryck på **gul knapp** för att få en presentation av alla tv-program som visas på dina kanaler.

Sätt på eller stäng av digitalboxen.

Stäng av eller sätt på ljudet.

Höj och sänk volym

Observera att det är ljudet från digitalboxen som påverkas. Om ljudet på din tv är avstängt kan du inte använda digitalboxens fjärrkontroll för att reglera volymen.

Till huvudmenyn

Tryck på **MENU-knappen** för att komma till huvudmenyn med tjänster. Välj sedan mellan t.ex. Tv-guide, Video, Programbibliotek, PPV, Inställningar, Telia Nöje, Text-tv, Inspelningar, eller Om tjänsten.

Hyra video

Tryck på **VIDEO-knappen** för att komma direkt till videobutiken. Här kan du även se trailers och få information om filmen du vill hyra.

Spela in

Använd **REC-knapp** när du vill spela in ett tv-program.

Få hjälp

Tryck på **?-knappen** för att läsa "användarhandboken".

Bläddra mellan kanaler

Använd **programknapparna** P+ och P- för att bläddra mellan kanalerna.

Dubbelpilar

Använd knapparna **◀** och **▶** för att hoppa fram eller tillbaka ca 10 minuter.

Titta på Video eller program från Programbiblioteket

▶ || Spela upp/Pausa

◀◀ / ▶▶

Spola framåt / bakåt. Tryck flera gånger för att öka hastigheten på spolningen.

■ Stoppa den film eller det program du tittar på.

Knapparna kan även användas för uppspelning av egna inspelningar och Time shift.

Växla mellan två kanaler

Tryck på **blå knapp** för att växla mellan de två senaste kanalerna du har tittat på.

2.3 Komfortgolvvärme i våtrum

Komfortgolvvärme, med el som energikälla, är ett inredningsval och ingår inte som original i lägenheterna.

Syftet med komfortgolvvärmen är att klinkergolvet inte ska upplevas kallt men det är inte avsett som värmekälla eftersom elvärme är en ineffektiv uppvärmningsmetod. Bostadens uppvärmningsbehov tillgodoses via radiatorer.

Komfortgolvvärmen regleras med en termostat. Den är förprogrammerad avseende temperatur och tidsintervaller för att optimera effekten, se leverantörens skötselanvisningar. Elförbrukning går på hushållselen.

Observera att temperaturen på golvet av medicinska skäl inte får överstiga 26°C.

2.4 Brandvarnare

Din bostad är utrustad med brandvarnare. Brandvarnaren ger ifrån sig högfrekventa "pip" när det är dags att byta batteri. Testa några gånger per år att brandvarnaren fungerar genom att trycka på testknappen och rengör den med dammsugaren en gång per år.

Marelco brandvarnare 9V UltraLife

Brandvarnare jonisk Ultralife-batteri

Bilden visar 6303402

E-nummer: 6303405

Produktkod: 94.4012

Jonisk brandvarnare med testknapp och diod som indikerar funktion med 1 blink /min. Godkänd enligt EN14604:2005 med ljudtryck på 85dBm på 3 meter. Med sprint säkrar man att brandvarnaren inte kan tas ned från sin fästplatta. Levereras med 9V Ultralifebatteri, fästplatta, skruv och plugg samt bruksanvisning på svenska. Vid normal användning har det medföljande lithumbatteriet en livslängd på 5-8 år. Livslängden beror dock på användning, larmtid, omgivningstemperatur och lagringstid.

Tekniska data

Mått

BxH: 105 x 35, FP: 12/48 st

Vikt

150g

Övrig info

Godkänd enligt konsumentverkets riktlinjer för säkerhet och funktion.

Tillbehör

E53 293 30 Batterier Ultra-Life

E63 028 39 Batteribox för exter matning, underlättar byte av batteri.

BRUKSANVISNING

OPTISK BRANDVARNARE KI-9LB MED 9V LITIUMBATTERI

E6302802 / 94.5012

OBS! Läs bruksanvisningen
noggrant innan installationen

marelco

Tack för ditt val av brandvarnare

En optisk brandvarnare har en detektionskammare med ett avancerat fotocellsystem där en IR-ljuskälla pulserar ut ljus. Skulle rök tränga in i kammaren reflekteras ljuset mot rökpartiklarna och en ljusförändring sker i fotocellmottagaren, vilket genererar larm. Den optiska brandvarnaren är bäst när det gäller att detektera pyrande bränder med synliga rökpartiklar. Den typen av bränder kan ibland pågå under flera timmar innan de övergår till brand med öppen låga.

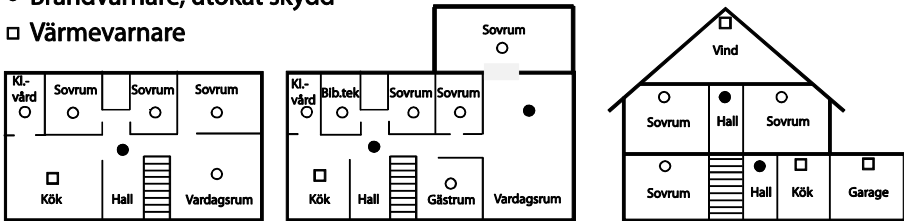
KOMMA IGÅNG

Anslut det medföljande 9V litiumbatteriet och tryck på testknappen, en stark ljudsignal skall höras. Obs! Använd hörselskydd.

PLACERING

Tänk på att en brandvarnare täcker max 60 kvm och att det skall vara högst 12 m mellan dem. Brandvarnare skall placeras i rummets högsta punkt och med ett fritt utrymme på minst 50 cm runt brandvarnaren.

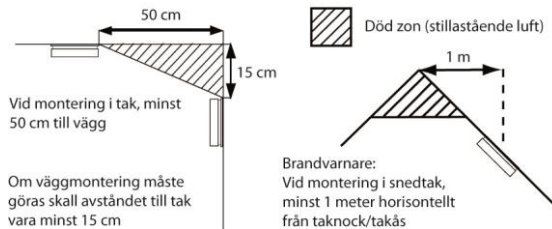
- **Brandvarnare, minimalt skydd**
- **Brandvarnare, utökat skydd**
- **Värmevarnare**

Grundregeln är att det skall finnas minst en brandvarnare per våningsplan och att den placeras i närheten av sovrummet. För utökat skydd placeras en brandvarnare i varje rum. Det är viktigt att sirenen hörs in till sovrummet, även om dörren är stängd. I flerplanshus med trappa skall en brandvarnare placeras ovanför trappan eftersom röken vid brand stiger uppåt den vägen.

MONTERING

Montera medföljande fäste på lämplig plats i taket. Borra 5mm hål om medföljande plugg används. Fästplattan kan monteras på takdosa. Vrid fast brandvarnaren på fästet och prova brandvarnaren.

PROVNING OCH SKÖTSEL

Prova varnaren regelbundet, helst en gång i månaden genom att hålla testknappen intryckt minst 5 sekunder. Larmsignalen är en skarp snabb pulserande signal. Varnaren larmar så länge testknappen hålls intryckt, eller så länge det finns rök i varnaren. Akta hörseln, använd skydd. Om ingen signal hörs – byt batteriet, hjälper inte det så byt ut brandvarnaren. Dammsug varnaren regelbundet med en mjuk borste, samt alltid vid ev. oönskade larm. Utvändigt avtorkas varnaren emellanåt med en lätt fuktad dammtrasa.

BATTERIBYTE

Litiumbatteriet har en beräknad livslängd på 5-8 år. Cirka en månad innan batterierna är helt slut, ger varnaren ifrån sig korta ljudstötter, med ungefär en minuts mellanrum. Då är det dags att byta batteri. Brandvarnaren fungerar dock normalt under denna tid. Byt till samma typ 9V litiumbatteri eller likvärdigt.

ÅTERVINNING

Kasserade brandvarnare och batterier, lämnas till anvisad plats för återvinning av el-avfall. De får inte kastas med hushållsavfall.

DETTA KAN DU GÖRA FÖR ATT UNDVIKA BRAND:

- Se till att tändstickor förvaras utom räckhåll för barnen.
- Lämna aldrig levande ljus utan uppsikt.
- Töm aldrig askkoppar i papperskorg eller soppåse utan att allting är ordentligt släckt.
- Spola vatten i askkoppen innan den töms – eller låt den stå över natten.
- Se till att kakelugnen eller öppna spisen alltid är ordentligt släckt eller att eldhärden är avskärmd så att inga gnistor kan komma ut innan familjen går till sängs.
- Hantera och förvara brandfarliga vätskor på ett säkert sätt.
- Använd endast säkringar av rätt strömvärde i det elektriska systemet. Experimentera aldrig med hemmagjorda säkringar av något slag. Byt ut bristfälliga elektriska ledningar och kontakter.
- Använd endast godkända elektriska apparater i hushållet.
- Placera inte brännbara föremål i närheten av levande ljus eller elektriska uppvärmningsanordningar.

VAR ALLTID BEREDD PÅ BRAND

Om ditt hem börjar brinna, kan din familjs liv hänga på sekunder därför måste alla i huset vara väl förberedda för en sådan situation. Gör upp en utrymningsplan. Välj ut de fönster som lämpar sig bäst för nödutrymning om den vanliga vägen skulle vara blockerad av rök eller eld. Om fönstren ligger högt över mark så ordna en utvändig stege eller lina. Bestäm en plats utanför huset, där familjen samlas vid larm. Håll helst sovrumsdörren stängd under natten. En dörr kan hålla branden borta så pass länge att man hinner ta sig ut genom ett fönster. Om du har tillgång till brandsläckningsredskap, se till att de fungerar och att du kan sköta dem. Öva utrymning med familjen, lägg upp det hela som en lek för att inte skrämman barnen

OM DET BÖRJAR BRINNA

Väck övriga personer och se till att de kommer ut ur huset - **RÄDDA!** Följ den uppgjorda utrymningsplanen. Stäng om möjligt dörrar och fönster efter dig för att begränsa branden och varna alla som hotas av den – **VARNA!** Larma brandkåren (SOS 112) t.ex. från grannens telefon - **LARMA!** Om branden är liten kan du försöka släcka den själv med en brandsläckare, vattenslang eller om branden är mycket liten, med en filt eller matta – **SLÄCK!** Se till att du har en reträttväg. Kan du inte släcka själv, så ta dig ut ur huset så snabbt som möjligt. Gå inte tillbaka in i huset när du väl kommit ut.

Rädda - dig själv och de som är i fara.

Varna - alla som hotas av branden.

Larma - 112.

Släck - branden om du tror att du klarar det.

GARANTI

På varnaren lämnas 5 års garanti från leveransdatum. Garantin gäller endast material och tillverkningsfel, och garantiansvarigheten är begränsad till utbyte eller reparation av bristfälliga varnare. Garantin gäller inte batteriet. Denna garanti gäller endast under förutsättning att skötselansvisningarna följts. Felaktig brandvarnare returneras till inköpsstället eller generalagenten med uppgift om typ av fel.

Kamic Installation AB, Box 278, SE-651 07 Karlstad,
Tfn: +46 54 57 01 20, email: Info@kamic.se,
www.kamiclightsafety.se

Homewatch Ltd.
0086-CPD-537081
EN14604:2005/AC2008
Brandvarnare Mod. PS1201-lb
DoP: PS1200-KAMIC-221113

2.5 Kodlås

Ditt hus är försett med kodlås. Hur kodlåset fungerar finns det information om i leverantörens anvisningar på följande sidor.

Styrelsen ansvarar för koder samt eventuella tidsbergränsningar av dessa.

K44 Duo Installations- & Användarhandbok 27

Svenska

Tekniska specifikationer och tillgänglighet är föremål för ändringar utan föregående varning.
© Copyright Siemens AB

Alla rättigheter till detta dokument och till föremålet för det förbehålles. Genom att acceptera dokumentet erkänner mottagaren dessa rättigheter och förbinder sig att inte publicera dokumentet, eller föremålet därför, helt eller delvis, att inte göra dem tillgängliga för tredje part utan skriftligt tillstånd från oss, samt att inte använda dem för något annat syfte än det för vilket de levererats.

SVE

Innehåll

Allmänt om K44 Duo	29
Öppna två dörrar med en kod.....	29
Välj själv när koderna ska gälla.....	29
Hotkod eller larm.....	30
Nollöppning.....	30
Ställa upp dörren.....	30
Ringlocka.....	30
Knappsatsen	31
Installation	32
Programmering	34
Summer och lysdiöder.....	34
Välja programmeringskod.....	35
Ändra vald programmeringskod.....	35
Programmeringskommandon	35
Programmera koder.....	36
Radera koder.....	37
Ändra koder.....	38
Ställa in öppningstid.....	39
Bakgrundsbelysning av/på.....	39
Summer av/på.....	40
Bistabil funktion av/på.....	40
Hotkod- eller Dörrlarmutgång.....	41
Dörrkontroll av/på.....	42
Ställa in dörrlarmtid.....	43
Fördrojning av/på.....	44
Radera minnet.....	44
Använda K44 Duo	45
Impassering.....	45
Ställa upp dörren.....	45
Ange hotkod vid överfall.....	46
Tekniska data	47

SVE

Allmänt om K44 Duo

K44 Duo är ett kompakt kodlås med två reläutgångar. K44 Duo kan alltså styra upp till två dörrar – eller en dörr och valfri annan funktion, t ex innerbelysning. För inpassering används en fyr- eller sexsiffrig kod. All programmering sker från knappsatsen.

Öppna två dörrar med en kod

Rent praktiskt innebär två reläutgångar möjligheten att med en korrekt kod aktivera två funktioner samtidigt. Koden kan t ex låsa upp dörren och samtidigt tända en belysning.

En annan tillämpning är att koppla kodlåset till två dörrar. En kod kan då programmeras att öppna båda dörrarna, medan en annan endast öppnar en av dörrarna.

Om koden ska öppna båda dörrarna kan du också ställa in K44 Duo så att den andra dörren inte öppnas förrän den första har öppnats och stängts, s k fördrojning.

För varje kod kan du välja mellan att aktivera båda reläutgångarna, bara den ena eller bara den andra.

Välj själv när koderna ska gälla

K44 Duo erbjuder möjligheten att – via ett externt tidur – tidsstyra de koder du har programmerat in. Vissa koder, t ex brevbararens, kanske bara ska fungera en viss del av dygnet medan de boende ska kunna komma in i porten dygnet runt.

Om du kopplar två tidur till K44 Duo kan du laborera med tre olika tidszoner för tidsstyrning av koderna: en som regleras av tidur 1, en som regleras av tidur 2 och

SVE

en som gäller dygnet runt, dvs ingen tidsstyrning.

Hotkod eller larm

K44 Duo är utrustat med en utgång som aktiveras i något av följande fall:

- När en inpasserande anger en s k hotkod
ELLER
- När dörrfarmstiden går ut eller om dörren bryts upp. Du väljer själv vilket av de två alternativen ovan du vill använda. Du kan sedan ansluta exempelvis ett fastighetslarm till utgången.

Nollöppning

Om du vill underlätta för inpasserande att komma in i porten, t ex under kontorstid, kan du ansluta en extern kontakt, med vars hjälp du kan slå på eller av möjligheten att öppna dörren genom att trycka på enbart nollan på knappsatsen. Observera att detta endast kan göras för reläutgång 1.

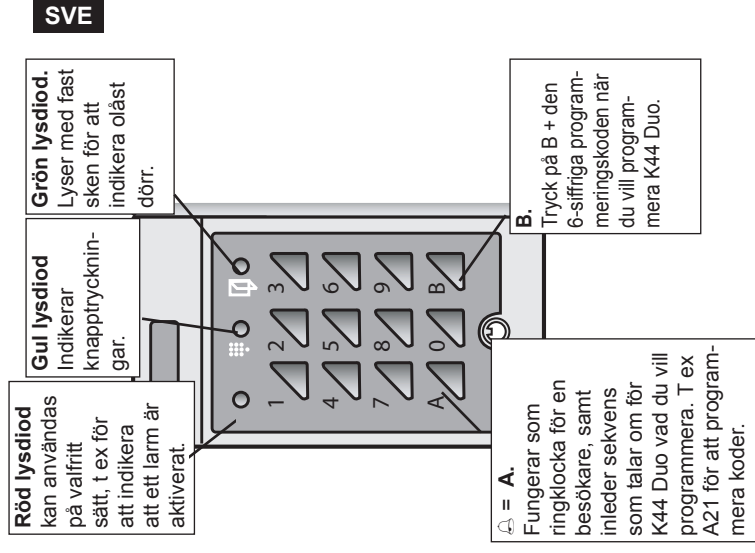
Ställa upp dörren

Om bistabil funktion är aktiverad kan man med koden låsa upp dörren, som förblir öppen tills man på nytt anger en giltig kod (se avsnittet *Bistabil funktion av/på*).

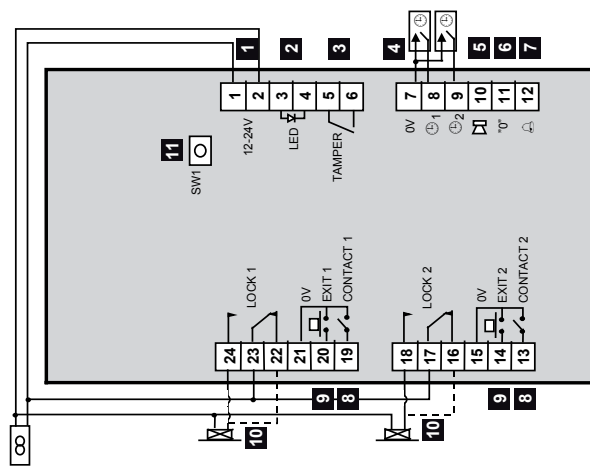
Ringklocka

Det är också möjligt att ansluta en ringklocka till K44 Duo. Den besökande trycker då på knappen märkt med en ringklocka på kodlåsets knappsats.

Knappsatsen

Installation

SVE

SVE

1	Spänningsmatning 12-24 V, plintnr 1(+) och 2.
2	Ingång för extra lysdiod (röd), plintnr 3 och 4. 10-35 V DC.
3	Sabotageswitch, plintnr 5 och 6. Normalt sluten vid stängd kapsling.
4	Trådstyrning från externt tidur. Ingång 1: Slut plintnr 8 och 7. Ingång 2: Slut plintnr 9 och 7. Sluten ingång = koderna fungerar inte.
5	Utgång för larm eller hotkod. Använd E7-relä. Kopplas in mellan plintnr 10 och 1(+).
6	Kontakt för 0-öppning. Slut plintnr 11 och 7.
7	Ringklocka. Utgång för att aktivera en summer eller liknande. Använd E7-relä. Kopplas in mellan plintnr 12 och 1(+).
8	Ingång för dörrkontakter. Kontakten är stängd när dörren är stängd. Plintnr 13 och 15 (respektive 19 och 21).
9	Fjärröppningsknapp. Lås öppnas vid slutning av plintnr 14 och 15 (respektive 20 och 21).
10	Elektriskt lås. Streckad linje avser lås med omvänd funktion.
11	SW1 tryckknapp. Används vid val av password och vid tömning av minnet.

Programmering

Innan du börjar programmera K44 Duo kan det vara en god idé att anteckna de koder du ska programmera, till vilken tidsstyringsgrupp de ska höra samt vilken reläutgång de ska styra. I slutet av handboken finns en lista avsedd för detta. När du programmerar kan du titta på listan samtidigt som du följer instruktionerna nedan.

Summer och lysdioder

I programmeringsläge innan funktion är vald:

Grön och gul lysdiod blinkar.

Under programmering: Gul lysdiod släcks. Grön lysdiod lyser.

Korrekt instruktion: Bekräftas med stigande signal bestående av två snabba tonstötter.

Felaktig instruktion: Bekräftas med fallande signal bestående av två snabba tonstötter.

OBS! Om du i programmeringsläget inte trycker på någon knapp inom 20 sekunder återgår K44 Duo till normalläge.

SVE

Välja programmeringskod

Det första du ska göra innan du kan programmera K44 Duo är att välja en programmeringskod.

- 1 Tryck in knappen SW1 på kodlåsets kretskort. Båda lysdioderna lyser med fast sken.
- 2 Ange en 6-siffrig programmeringskod. Nu kan du programmera kodlåset.
- 3 Anteckna den nya programmeringskoden i listan längst bak i handboken.

Ändra vald programmeringskod

- 1 Tryck B och ange den aktuella programmeringskod.
- 2 Tryck AZ7.
- 3 Ange ny programmeringskod. En varningston hörs.
- 4 Ange nya programmeringskoden igen.
- 5 Tryck B för att lämna programmeringsläget.
- 6 Anteckna den nya programmeringskoden i listan längst bak i handboken.

Programmeringskommandon

Använd alltid B+programmeringskod innan kommandon anges. Avsluta med B.

Programmera koder

- 1 Tryck B och ange den aktuella programeringskod.
- 2 Tryck A21.
- 3 Ange önskad kodplats med två siffror (01-30).
- 4 Ange inpasseringskoden för den kodplats du valt (fyra siffror för kodplats 01-20 eller sex siffror för kodplats 21-30).
Obs! De fyra första siffrorna i en sexsiffrig kod får inte vara lika med siffrorna i en fyrsiffrig kod och tvärtom.
- 5 Ange om koden ska kunna kopplas bort vissa tider från ett tidur.
0 = ingen tidsstyrning
1 = koden ska tidsstyras från tidur 1
2 = koden ska tidsstyras från tidur 2
- 6 Ange vilken reläutgång koden ska styra.
0 = båda reläutgångarna
1 = reläutgång 1
2 = reläutgång 2
- 7 Programmera nästa kod genom att fortsätta från steg 3 eller tryck B för att avsluta.

SVE**Radera koder**

- 1 Tryck B och ange den aktuella programeringskod.
- 2 Tryck A22.
- 3 Ange den befintliga koden. Om det är en fyrsiffrig kod, tryck A efter sista siffran.
Om koden är fyrsiffrig, tryck 0000. Om koden är sexsiffrig, tryck 000000.
- 4 Tryck 0000 (000000) igen.
- 5 Tryck 0.
- 6 Tryck 0 igen.
- 7 Radera nästa kod genom att fortsätta från steg 3 eller tryck B för att avsluta.

SVE

Ändra koder

- 1 Tryck B och ange den aktuella programeringskoden.
- 2 Tryck A22.
- 3 Ange den befintliga koden. Om det är en fyrsiffrig kod, tryck A efter sista siffran.
- 4 Ange den nya koden med fyra eller sex siffror.
- 5 Ange den nya koden igen.
- 6 Ange om koden ska kunna kopplas bort vissa tider från ett tidur.
0 = ingen tidsstyrning
1 = koden ska tidsstyras från tidur 1
2 = koden ska tidsstyras från tidur 2
- 7 Ange vilken reläutgång koden ska styra.
0 = båda reläutgångarna
1 = reläutgång 1
2 = reläutgång 2
- 8 Ändra nästa kod genom att fortsätta från steg 3 eller tryck B för att lämna programmeringen av koder.

SVE

Ställa in öppningstid

Öppningstiden reglerar hur länge låset står öppet när en korrekt inpasseringskod har angivits. När K44 Duo levereras är öppningstiden 7 sekunder för båda reläerna.

- 1 Tryck B och ange den aktuella programeringskoden.
- 2 Tryck A28.
- 3 Ange önskad öppningstid (01-99) med två siffror, t ex 09 för 9 sekunder.
- 4 Ange vilken reläutgång öppningstiden avser:
0 = båda
1 = reläutgång 1
2 = reläutgång 2

Bakgrundsbelysning av/på

Så här stänger du vid behov av bakgrundsbelysningen av knappsatzen.

- 1 Tryck B och ange den aktuella programeringskoden.
- 2 Tryck A60.
- 3 Tryck 0.

Om du vill slå på bakgrundsbelysningen igen trycker du på 1 i steg 3 i stället.

SVE

Summer av/på

Om du inte vill att summern ska ljuda vid knapptryckning eller öppning kan du stänga av den. Observera att summern kommer att fortsätta ljuda vid programmering.

- 1 Tryck B och ange den aktuella programmeringskod.
- 2 Tryck A65.
- 3 Tryck 0.

Om du vill slå på summern igen trycker du på 1 i steg 3 i stället.

Bistabil funktion av/på

Om du vill kunna ställa upp en dörr så att den står olåst under en längre tid än öppningstiden ska du aktivera bistabil funktion.

Gör så här:

- 1 Tryck B och ange den aktuella programmeringskod.
- 2 Tryck A81.
- 3 Tryck 1.

4 Ange för vilka relän bistabil funktion ska aktiveras.

- 0 = båda
- 1 = relä 1
- 2 = relä 2

Om du vill stänga av bistabil funktion, följ stegen ovan men tryck på 0 i steg 3 i stället. I avsnittet

SVE

Ställa upp dörren beskrivs hur du ställer upp dörren.

Hotkod- eller Dörrlarmutgång

K44 Duo medger att antingen hotkod eller dörrlarm kan användas. Du kan använda samma kommando men väljer olika funktion.

Hotkod

Med funktionen Hotkod aktiverad kan en inpasserande ange en särskild kod om han/hon tvingas öppna dörren under hot. Det är viktigt att man gör en plan över vilka åtgärder som ska vidtas vid användning av hotkod.

OBS! Om Hotkod är aktiverad kan du inte ha koder som följer efter varandra i nummerordning. Kod 1234 får t ex inte finnas tillsammans med koderna 1235 och 1233. Kod 5679 får inte finnas tillsammans med koderna 5670 och 5678.

I avsnittet *Ange hotkod vid överfall* beskrivs hur en inpasserande anger hotkoden.

Dörrlarm

När K44 Duo levereras är larmutgången inställd så att den aktiveras om dörren står öppen för länge eller om dörren bryts upp.

Observera att dörrkontakter måste vara anslutna samt att funktionen *Dörrkontroll* ska vara aktiverad

SVE

för att detta ska fungera.

Så här väljer du en av funktionerna:

- 1 Tryck B och ange den aktuella programmemringskod.
- 2 Tryck A69.
- 3 Tryck antingen
  - 0 = Dörrlarm (fabriksinställning)
  - 1 = Hotkod

Dörrkontroll av/på

Om dörrkontakter används och denna funktion är aktiverad ljuder en varningssignal under den tid som är inställd som dörrlarmtid, dvs när öppningstiden har gått ut och dörren fortfarande är öppen.

I de fall när även dörrlarmtiden gått ut och dörren fortfarande är öppen aktiveras larmutgången. Detta sker också när dörren bryts upp.

Så här aktiverar du *Dörrkontroll*:

- 1 Tryck B och ange den aktuella programmemringskod.
- 2 Tryck A67.
- 3 Tryck 1.

Om du vill stänga av *Dörrkontroll* igen trycker du på 0 i steg 3 i stället.

Ställa in dörrlarmtid

Om dörren fortfarande är öppen när öppningstiden har gått ut ljuder en summer vid dörren. Summeren är en påminnelse för den inpasserande att stänga dörren omedelbart – annars aktiveras larmutgången. Summeren ljuder tills dörren återställs.

Observera att dörrkontakter måste vara anslutna samt att funktionen Dörrkontroll ska vara aktiverad för att detta ska fungera.

Så här ändrar du dörrlarmtiden om det behövs:

- 1 Tryck B och ange den aktuella programmemringskod.
- 2 Tryck A29.
- 3 Ange önskad dörrlarmtid (01-99) med två siffror, t ex 09 för 9 sekunder.
- 4 Ange vilken reläutgång dörrlarmtiden avser:
  - 0 = båda
  - 1 = reläutgång 1
  - 2 = reläutgång 2

Fördröjning av/på

När denna funktion är aktiverad hånder följande: Om en kod är programmerad att öppna två dörrar, aktiveras låsrelä 2 först när dörr 1 har öppnats och stängts.

Om dörr 2 öppnas med fjärröppningsknappen måste dörr 2 öppnas och stängas innan dörr 1 kan öppnas.

Observera att dörrkontakter måste vara anslutna samt att funktionen Dörrkontroll ska vara aktiverad för att detta ska fungera.

Så här aktiverar du *Fördröjning*:

- 1 Tryck A80.
- 2 Tryck 1.

Om du vill stänga av *Fördröjning* igen trycker du på 0 i steg 2 i stället.

Radera minnet

Så här raderar du all inprogrammerad information (även programmeringskoden):

- 1 Tryck B och ange den aktuella programmeringskod.
- 2 Tryck på SW1 på K44 Duo:s kretskort.
- 3 Tryck 112186.
- 4 Tryck 112186 en gång till. Minnet är nu raderat och K44 Duo är återställd till fabriksinställningen.

SVE

Använda K44 Duo

Inpassering

För att öppna låset anger man en fyrsiffrig (eller sexsiffrig) kod på kodlåsets knappsats.

K44 Duo blockeras efter 12 knapptryckningar som inte resulterat i någon korrekt kod. För att häva blockeringen, ange en korrekt kod två gånger i följd.

Ställa upp dörren

För att kunna ställa upp dörren permanent, gör så här:

- 1 Tryck B.
- 2 Ange inpasseringskoden.
- 3 Tryck 1.

Dörren är nu olåst (grön lysdiod tänds). Om du vill låsa dörren, följ stegen ovan men tryck 0 i steg 3 i stället.

SVE

Ange hotkod vid överfall

Så här gör den inpasserande för att aktivera ett larm om han eller hon tvingas öppna dörren under hot:

Ange den vanliga inpasseringskoden men **addera 1 till den sista siffran** i koden.

Exempel 1: Om inpasseringskoden är 1234, tryck 1235 i stället.

Exempel 2: Om koden är 1239, tryck 1230 i stället.

När du anger en hotkod öppnas dörren samtidigt som larmutgången aktiveras. Denna kommer att vara aktiverad tills du återställer den genom att gå in i programmeringsläge.

SVE**Tekniska data**

Strömförsörjning: 8-24 V AC, 10-35 V DC

Strömförbrukning: 75 mA.

Max last över reläkontakterna: 2 A 28 V DC

Mått (HxBxD) mm: 140x80x40

Rekommenderad monteringshöjd: 1200-1400 mm från mark till underkant

Vid infällning, komplettera med infällningslåda BB3.

SVE

Programmeringsöversikt

Börja alltid med att trycka B och ange programmeringskoden. Avbryta: Tryck B.

Funktion	Steg 1	Steg 2	Steg 3	Steg 4	Steg 5	Steg 6
Program-mera kod	Tryck A21 (2 siffror). Ange kodplats eller 6 siffror)	Ange kodplats (2 siffror). Kodplatser 21-30 ger 6-siffriga koder.	Ange ny kod (2 gånger)	Ange tidstyrningsgrupp (0 = ingen grupp 1 = grupp 2 = grupp 2)	Ange reläutgång (0 = båda relä 1 = relä 1 2 = relä 2)	Nästa kod: Fortsätt från steg 2. Avsluta: Tryck B (åter till program-meringsläget).
Andra kod	Tryck A22 (2 gånger)	Ange gamla kodens 4-siffriga kod: Tryck koden + A	Ange ny kod (2 gånger)	Ange tidstyrningsgrupp (0 = ingen grupp 1 = grupp 2 = grupp 2)	Ange reläutgång (0 = båda relä 1 = relä 1 2 = relä 2)	Som ovan
Radera kod	A22	Som ovan	Tryck 0000	Tryck 0	Tryck 0	Som ovan.

SVE

Börja alltid med att trycka B och ange programmeringskoden. Avbryta: Tryck B.

Funktion	Steg 1	Steg 2	Steg 3	Steg 4	Steg 5
Andra öppningsstid	Tryck A28 (01-99) Ange öppningsstiden	Tryck A28 (01-99) Ange antal sekunder	Tryck A29 (01-99) Ange reläutgång (0, 1 eller 2)	Tryck A29 (01-99) Ange reläutgång (0, 1 eller 2)	Tryck A29 (01-99) Ange reläutgång (0, 1 eller 2)
Andra dörrarmstid	Tryck A29 (01-99) Ange antal sekunder	Tryck A29 (01-99) Ange reläutgång (0, 1 eller 2)	Tryck A29 (01-99) Ange reläutgång (0, 1 eller 2)	Tryck A29 (01-99) Ange reläutgång (0, 1 eller 2)	Tryck A29 (01-99) Ange reläutgång (0, 1 eller 2)
Andra programmeringskod	Tryck A27 (01-99) Ange ny kod (6 siffror)	Tryck A27 (01-99) Ange ny kod (6 siffror)	Tryck A27 (01-99) Ange ny kod (6 siffror)	Tryck A27 (01-99) Ange ny kod (6 siffror)	Tryck A27 (01-99) Ange ny kod (6 siffror)
Bakgrundsbevisning på/av	Tryck A60 (0 = Av 1 = På)	Tryck A60 (0 = Av 1 = På)	Tryck A60 (0 = Av 1 = På)	Tryck A60 (0 = Av 1 = På)	Tryck A60 (0 = Av 1 = På)
Summer på/av	Tryck A65 (0 = Av 1 = På)	Tryck A65 (0 = Av 1 = På)	Tryck A65 (0 = Av 1 = På)	Tryck A65 (0 = Av 1 = På)	Tryck A65 (0 = Av 1 = På)
Dörrkontroll av/på	Tryck A67 (0 = Av 1 = På)	Tryck A67 (0 = Av 1 = På)	Tryck A67 (0 = Av 1 = På)	Tryck A67 (0 = Av 1 = På)	Tryck A67 (0 = Av 1 = På)

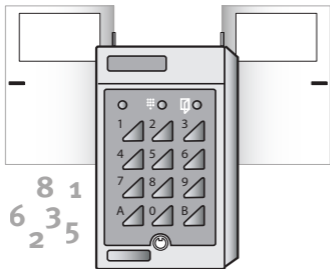
SVE

50 K44 Duo Installations- & Användarhandbok

Funktion	Steg 1	Steg 2	Steg 3	Steg 4	Steg 5
Larmutgång/hotkod	Tryck A69	0 = larm på, hotkod av 1 = hotkod på, larm av			
Fördröjning av/på	Tryck A80	0 = Av 1 = På			
Bistabil funktion av/på	Tryck A81	0 = Av 1 = På	Ange reläutgång (0, 1 eller 2)		
Radera minnet	Öppna K44 Duo	Tryck på SW1 på krets-kortet	Tryck 112186	Tryck 112186 igen	

SIEMENS

Codelock K44 Duo

Installation & User Manual

Siemens AB

Book Contents

<i>English</i>	3
<i>Svenska</i>	27
<i>Deutsch</i>	51
<i>Français</i>	79
<i>Dansk</i>	107
<i>Suomi</i>	131
<i>Norsk</i>	155

English

ENG

Technical specifications and availability subject to change without notice.

© Copyright Siemens AB

We reserve all rights in this document and in the subject thereof. By acceptance of the document the recipient acknowledges these rights and undertakes not to publish the document nor the subject thereof in full or in part, nor to make them available to any third party without our prior express written authorization, nor to use it for any purpose other than for which it was delivered to him.

Contents

<i>What is K44 Duo?</i>	5
<i>Duress or alert</i>	6
<i>Zero opening</i>	6
<i>Unlock the door permanently</i>	6
<i>Door bell</i>	6
The keypad	7
Wiring	8
Programming	10
<i>Buzzer and LEDs</i>	10
<i>Choose password</i>	11
<i>Change password</i>	11
Programming commands	11
<i>Program codes</i>	12
<i>Erase codes</i>	13
<i>Change codes</i>	14
<i>Set opening time</i>	15
<i>Background lighting on/off</i>	15
<i>Buzzer on/off</i>	16
<i>Toggle function on/off</i>	16
<i>Duress or Alert</i>	17
<i>Door monitoring on/off</i>	18
<i>Set door held warning time</i>	19
<i>Delay on/off</i>	20
<i>Erase the memory</i>	20
Using K44 Duo	21
<i>Entrance</i>	21
<i>Unlock the door permanently</i>	21
<i>Enter duress code</i>	22
Technical data	23

What is K44 Duo?

K44 Duo is a compact code lock with two relay outputs. This makes K44 Duo capable of controlling two doors – or one door and an optional function, e.g. a light switch. Either a four- or a six-digit code can be used to open connected doors. All programming is done from the keypad.

Open two doors using one code

The advantage of using two relay outputs is that two functions can be activated at the same time, using only one code. For example, the code can open the lock and turn on a light switch at the same time.

Another setup is to connect the code lock to two doors. One code is programmed to operate both doors, while the other only opens one of the doors.

If the code is programmed to open both doors, you can set K44 Duo so that the other door does not open until the first door has been opened and closed (see the Delay section).

For each code, choose whether to activate both relay outputs, only one or only the other.

Disable the codes whenever needed

K44 Duo offers the possibility to disable codes at certain times. For example, the cleaning staff's access to the building can be limited to certain hours, while tenants/staff can have access to the door 24 hours a day.

By connecting two time clocks to K44 Duo, three different time zones can be used to control the codes: one controlled by time clock 1, one controlled by time clock 2 and one that is valid 24 hours a day, i.e. no time control.

Duress or alert

K44 Duo is equipped with an output that can be activated for one of the following reasons:

- A user enters a duress code
OR
- The door held warning time expires or the door is forced open

Choose which alternative to use. Then connect e.g. a burglar alarm or similar to the output.

Zero opening

To make entrance easier, e.g. during office hours, connect an external contact. Then use the contact to activate or deactivate zero opening, i.e. opening the door by pressing the zero button on the keypad. Note that this is only applies to relay output 1.

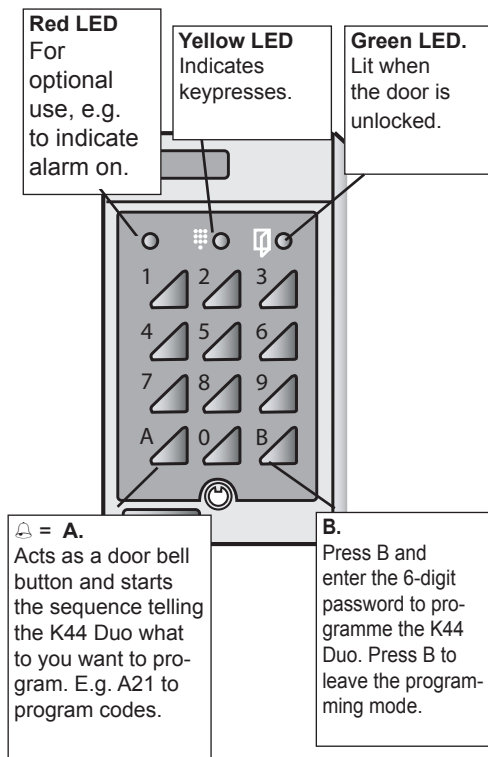
Unlock the door permanently

If the Toggle function is activated, the code can be used to unlock the door. The door remains open until a valid code is entered once again (see the Toggle on/off section).

Door bell

If needed, a door bell can be connected to K44 Duo. To ring the bell, the visitor presses the button labelled with a bell on the code lock's keypad.

The keypad

Programming

Before you start programming K44 Duo, make a note of the codes to be used, to what timing group they should belong and which relay output they should control. At the back of this manual you will find a chart designed for this purpose. Look at the chart as you program K44 according to the instructions below.

Buzzer and LEDs

During programming you will be guided by the buzzer and the LEDs.

In programming mode before a function is chosen: Green and yellow LED flashes.

During programming: Yellow LED goes out. Green LED is lit.

Correct instruction: Confirmed by a rising signal consisting of two quick beeps.

Faulty instruction: Confirmed by a falling signal consisting of two quick beeps.

NOTE! During programming mode, if a button is not pressed within 20 seconds, the code lock goes back to normal operation.

Choose password

The first thing to do before you can start programming is to choose a password.

- 1 Press and hold the SW1 button on the code lock's circuit board. Both LEDs are lit.
- 2 Enter a 6-digit password.
- 3 Make a note of the new password in the chart at the back of the manual.

Change password

- 1 Press B and enter the current password.
- 2 Enter A27.
- 3 Enter the new password. A warning tone is heard.
- 4 Enter the new password once again.
- 5 Press B to leave programming mode.
- 6 Make a note of the new password in the chart at the back of the manual.

Programming commands

Always press B and the password before any commands are used.

Leaving the programming mode can be done by pressing B.

Program codes

- 1 Press B and enter the current password.
- 2 Enter A21.
- 3 Enter the desired code location using two digits (01-30).
- 4 Enter the code for the current code location (four digits for code location 01-20 or six digits for code location 21-30).
Note! The four first digits in a 6-digit code must not be the same as the digits in a 4-digit code and the other way around.
- 5 Choose whether or not the code should be disabled from a time clock.
0 = no time control
1 = code disabled from time clock 1
2 = code disabled from time clock 2
- 6 Choose which relay output to control.
0 = both relay outputs
1 = relay output 1
2 = relay output 2
- 7 Program the next code by continuing from step 3 or press B to exit.

Erase codes

- 1 Press B and enter the current password.
- 2 Enter A22.
- 3 Enter the current code. If it is a 4-digit code, enter A after the last digit.
If it is a 4-digit code, enter 0000. If it is a 6-digit code, enter 000000.
- 4 Enter 0000 (000000) again.
- 5 Enter 0.
- 6 Enter 0 once again.
- 7 Erase the next code by continuing from step 3 or press B to exit.

Change codes

- 1 Press B and enter the current password.
- 2 Enter A22.
- 3 Enter the current code. If it is a 4-digit code, enter A after the last digit.
- 4 Enter the new code using four or six digits.
- 5 Enter the new code once again.
- 6 Choose whether or not the code should be disabled from a time clock.
0 = no time control
1 = code disabled from time clock 1
2 = code disabled from time clock 2
- 7 Choose which relay output to control.
0 = both relay outputs
1 = relay output 1
2 = relay output 2
- 8 Change the next code by continuing from step 3 or press B to leave code program

Set opening time

The opening time determines for how long the lock should remain open following a correct entrance code. When K44 Duo is delivered the opening time is 7 seconds for both relays.

- 1 Press B and enter the current password.
- 2 Enter A28.
- 3 Enter the desired opening time (01-99) using two digits, e.g. 09 for 9 seconds.
- 4 Choose which relay output the new opening time applies to:
0 = both
1 = relay output 1
2 = relay output 2

Background lighting on/off

This is how to turn off the keypad's background lighting, if needed.

- 1 Press B and enter the current password
- 2 Enter A60.
- 3 Enter 0.

To reactivate background lighting, press 1 in step 3 instead.

Buzzer on/off

This is how to deactivate the buzzer if sound on keypresses and door opening is not desired. Note that the buzzer will keep sounding during programming.

- 1 Press B and enter the current password.
- 2 Enter A65.
- 3 Enter 0.

To reactivate the buzzer, press 1 in step 3 instead.

Toggle function on/off

To be able to unlock a door permanently, the toggle function has to be activated.

Proceed as follows:

- 1 Press B and enter the current password
- 2 Enter A81.
- 3 Enter 1.
- 4 Choose what relay outputs the toggle function should apply to.
0 = both
1 = relay output 1
2 = relay output 2

To deactivate the toggle function, follow the above steps, only enter 0 in step 3 instead.

In the *Unlock the door permanently* section you will find instructions on how to unlock the door permanently.

Duress or Alert

The K44 Duo allows for either using duress or alert. The same command is used for different function.

Duress

With the *Duress* function activated, a user can enter a special code if he or she is forced to open the door under threat. It is important to have a plan for what action to take when a duress code is entered.

NOTE! If *Duress* is activated, make sure you have not programmed codes with consecutive digits. Code 1234 must not exist with codes 1235 and 1233. Code 5679 must not exist with codes 5670 and 5678.

The *Enter duress code* section describes how a user should enter the duress code.

Alert

When K44 Duo is delivered, the alarm output is set to be activated if the door is open too long or if the door is forced open.

Note that door contacts must be connected and that *Door monitoring* must be activated for this to work.

This is how to choose one of the functions:

- 1 Press B and enter the current password.
- 2 Enter A69.
- 3 Enter **either**:
  - 0 = Door Alert (default).
  - 1 = Duress

Door monitoring on/off

If door contacts are used and this function is activated, a warning signal sounds during the time set as door held warning time, i.e. when the opening time has expired and the door is still open.

If the door held warning time expires and the door is still open, the alert output is activated (if the *Alert function* is activated). This also happens if the door is forced open.

This is how to activate *Door monitoring*:

- 1 Press B and enter the current password
- 2 Enter A67.
- 3 Enter 1.

To deactivate *Door monitoring*, press 0 in step 3 instead.

Set door held warning time

If the door is still open when the opening time has expired, a buzzer sounds as to remind the visitor to close the door immediately – or the alarm output will be activated. The buzzer sounds until the door is closed.

Note that door contacts must be connected and that Door control must be activated for this to work.

This is how to change the door held warning time, if needed:

- 1 Press B and enter the current password.
- 2 Enter A29.
- 3 Enter the desired door held warning time (01-99) with two digits, e.g. 09 for 9 seconds.
- 4 Choose to which relay outputs the new door held warning time should apply:
  - 0 = both
  - 1 = relay output 1
  - 2 = relay output 2

Delay on/off

When this function is activated, the following happens: If a code is programmed to open two doors, lock relay 2 is not activated until door 1 has been opened and closed.

If door 2 is opened with the exit button, door 2 has to be opened and closed before door 1 can be opened.

Note that door contacts must be connected and that Door control must be activated for this to work.

This is how to activate Delay:

- 1 Press B and enter the current password.
- 2 Enter A80.
- 3 Enter 1.

To deactivate Delay, press 0 in step 3 instead.

Erase the memory

This is how to erase all programmed information (including the password):

- 1 Press B and enter the current password.
- 2 Press SW1 on K44 Duo's circuit board.
- 3 Enter 112186.
- 4 Enter 112186 once again. The memory is now erased and K44 Duo goes back to the factory settings.

Using K44 Duo

Entrance

To open the lock, a 4-digit (or 6-digit) code should be entered on the code lock's keypad.

K44 Duo is blocked if a visitor performs 12 key-presses without finding the correct code. To release the blockage, enter a correct code twice in succession.

Unlock the door permanently

To unlock the door permanently, proceed as follows:

- 1 Press B.
- 2 Enter the entrance code.
- 3 Enter 1.

The door is now unlocked (green LED is lit). To lock the door, follow the above steps, only enter 0 in step 3 instead.

Enter duress code

This is how to activate the alarm output when forced to open the door under threat:

Enter the usual entrance code, only add 1 to the last digit in the code.

Example 1: If the entrance code is 1234, enter 1235 instead.

Example 2: If the code is 1239, enter 1230 instead.

When a duress code is entered, the door will open at the same time as the duress output is activated. It will remain activated until reset by somebody entering programming mode.

Technical data

Power supply:	8-24 V AC, 10-35 V DC
Power consumption:	75 mA.
Maximum load over the relay contacts:	2 A 28 V DC
Dimensions (HxWxD) mm:	140x80x40
Suitable height:	1200-1400 mm from ground to bottom edge.

If needed, complete the installation with flush mounting kit BB3.

Programming overview

Always start by pressing B and entering the password. Exit: Press B.						
Function	Step 1	Step 2	Step 3	Step 4	Step 5	Step 6
New entrance code	Press A21	Enter code location (2 digits). Code locations 21-30 = 6-digit codes.	Enter code (4 or 6 digits)	Enter timing group 0 = none 1 = group 1 2 = group 2	Enter relay output 0 = both 1 = relay 1 2 = relay 2	Next code: Proceed from step 2. Exit: Press B (back to programming mode).
Change entrance code	Press A22	Enter old code: 4-digit code: Enter code + A	Enter new code (twice)	Enter timing group 0 = none 1 = group 1 2 = group 2	Enter relay output 0 = both 1 = relay 1 2 = relay 2	Next code: Proceed from step 2. Exit: Press B (back to programming mode).
Erase entrance code	Press A22	See above	Enter 0000 (00) (twice)	Press 0	Press 0	See above

Always start by pressing B and entering the password. Exit: Press B.					
Function	Step 1	Step 2	Step 3	Step 4	Step 5
Change opening time	Press A28	Enter seconds (01-99)	Enter relay output (0, 1 or 2)		
Change door hold warning time	Press A29	Enter seconds (01-99)	Enter relay output (0, 1 or 2)		
Change password	Press A27	Enter new code (6 digits)	Enter new code again		
Background lighting on/off	Press A60	0 = off 1 = on			
Buzzer on/off	Press A65	0 = off 1 = on			
Door monitor on/off	Press A67	0 = off 1 = on			

Function	Step 1	Step 2	Step 3	Step 4	Step 5
Alert/Duress	Press A69	0 = alert on, duress off 1 = duress on, alert off			
Delay on/off	Press A80	0 = off 1 = on			
Toggle function on/off	Press A81	0 = off 1 = on	Enter relay output (0,1 or 2)		
Erase memory	Open K44 Duo	Press SW1	Press 112186	Press 112186 again	

Svenska

Tekniska specifikationer och tillgänglighet är föremål för ändringar utan föregående varning.

© Copyright Siemens AB

Alla rättigheter till detta dokument och till föremålet för det förbehålles. Genom att acceptera dokumentet erkänner mottagaren dessa rättigheter och förbinder sig att inte publicera dokumentet, eller föremålet därför, helt eller delvis, att inte göra dem tillgängliga för tredje part utan skriftligt tillstånd från oss, samt att inte använda dem för något annat syfte än det för vilket de levererats.

Innehåll

Allmänt om K44 Duo	29
Öppna två dörrar med en kod.....	29
Välj själv när koderna ska gälla.....	29
Hotkod eller larm.....	30
Nollöppning.....	30
Ställa upp dörren	30
Ringklocka.....	30
Knappsatsen.....	31
Installation.....	32
Programmering.....	34
Summer och lysdioder	34
Välja programmeringskod	35
Ändra vald programmeringskod	35
Programmeringskommandon	35
Programmera koder.....	36
Radera koder.....	37
Ändra koder.....	38
Ställa in öppningstid.....	39
Bakgrundsbelysning av/på.....	39
Summer av/på.....	40
Bistabil funktion av/på.....	40
Hotkod- eller Dörrlarmutgång.....	41
Dörrkontroll av/på.....	42
Ställa in dörrlarmtid.....	43
Fördröjning av/på.....	44
Radera minnet.....	44
Använda K44 Duo.....	45
Inpassering.....	45
Ställa upp dörren	45
Ange hotkod vid överfall.....	46
Tekniska data.....	47

Allmänt om K44 Duo

K44 Duo är ett kompakt kodlås med två reläutgångar. K44 Duo kan alltså styra upp till två dörrar – eller en dörr och valfri annan funktion, t ex innerbelysning. För inpassering används en fyr- eller sexsiffrig kod. All programmering sker från knappsatsen.

Öppna två dörrar med en kod

Rent praktiskt innebär två reläutgångar möjligheten att med en korrekt kod aktivera två funktioner samtidigt. Koden kan t ex låsa upp dörren och samtidigt tända en belysning.

En annan tillämpning är att koppla kodlåset till två dörrar. En kod kan då programmeras att öppna båda dörrarna, medan en annan endast öppnar en av dörrarna.

Om koden ska öppna båda dörrarna kan du också ställa in K44 Duo så att den andra dörren inte öppnas förrän den första har öppnats och stängts, s k fördröjning.

För varje kod kan du välja mellan att aktivera båda reläutgångarna, bara den ena eller bara den andra.

Välj själv när koderna ska gälla

K44 Duo erbjuder möjligheten att – via ett externt tidur – tidsstyra de koder du har programmerat in. Vissa koder, t ex brevbärarens, kanske bara ska fungera en viss del av dygnet medan de boende ska kunna komma in i porten dygnet runt.

Om du kopplar två tidur till K44 Duo kan du laborera med tre olika tidzoner för tidsstyrning av koderna: en som regleras av tidur 1, en som regleras av tidur 2 och

en som gäller dygnet runt, dvs ingen tidsstyrning.

Hotkod eller larm

K44 Duo är utrustat med en utgång som aktiveras i något av följande fall:

- När en inpasserande anger en s k hotkod **ELLER**
  - När dörrarmstiden går ut eller om dörren bryts upp.
- Du väljer själv vilket av de två alternativen ovan du vill använda. Du kan sedan ansluta exempelvis ett fastighetslarm till utgången.

Nollöppning

Om du vill underlätta för inpasserande att komma in i porten, t ex under kontorstid, kan du ansluta en extern kontakt, med vars hjälp du kan slå på eller av möjligheten att öppna dörren genom att trycka på enbart nollan på knappsatsen. Observera att detta endast kan göras för reläutgång 1.

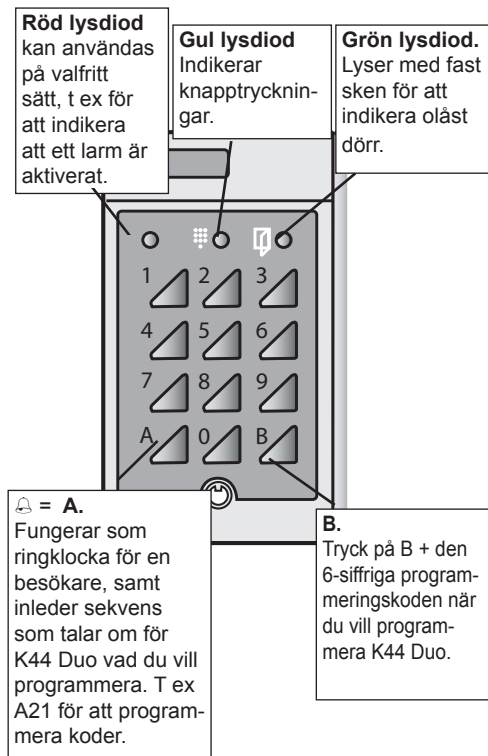
Ställa upp dörren

Om bistabil funktion är aktiverad kan man med koden låsa upp dörren, som förblir öppen tills man på nytt anger en giltig kod (se avsnittet *Bistabil funktion av/på*).

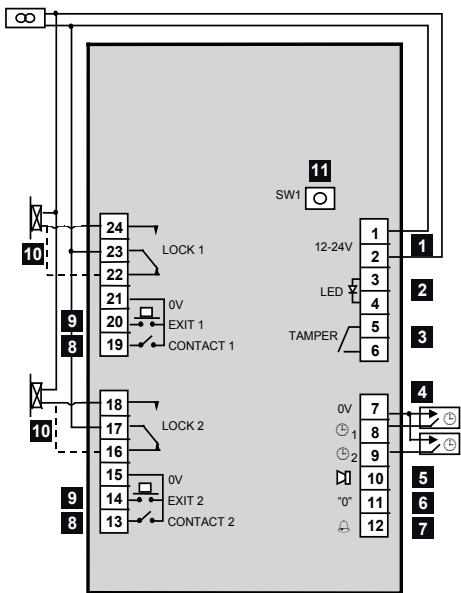
Ringklocka

Det är också möjligt att ansluta en ringklocka till K44 Duo. Den besökande trycker då på knappen märkt med en ringklocka på kodlåsets knappsats.

Knappsatsen

Installation

1	Spänningsmatning 12-24 V, plintr 1(+) och 2.
2	Ingång för extra lysdiod (röd), plintr 3 och 4. 10-35 V DC.
3	Sabotageswitch, plintr 5 och 6. Normalt sluten vid stängd kapsling.
4	Tidsstyrning från externt tidur. Ingång 1: Slut plintr 8 och 7. Ingång 2: Slut plintr 9 och 7. Sluten ingång = koderna fungerar inte.
5	Utgång för larm eller hotkod. Använd E7-relä. Kopplas in mellan plintr 10 och 1(+).
6	Kontakt för 0-öppning. Slut plintr 11 och 7.
7	Ringklocka. Utgång för att aktivera en summer eller liknande. Använd E7-relä. Kopplas in mellan plintr 12 och 1(+).
8	Ingång för dörrkontakter. Kontakten är stängd när dörren är stängd. Plintr 13 och 15 (respektive 19 och 21).
9	Fjärröppningsknapp. Lås öppnas vid slutning av plintr 14 och 15 (respektive 20 och 21).
10	Elektriskt lås. Streckad linje avser lås med omvänd funktion.
11	SW1 tryckknapp. Används vid val av password och vid tömning av minnet.

Programmering

Innan du börjar programmera K44 Duo kan det vara en god idé att anteckna de koder du ska programmera, till vilken tidsstyrningsgrupp de ska höra samt vilken reläutgång de ska styra. I slutet av handboken finns en lista avsedd för detta. När du programmerar kan du titta på listan samtidigt som du följer instruktionerna nedan.

Summer och lysdioder

I programmeringsläge innan funktion är vald: Grön och gul lysdiod blinkar.

Under programmering: Gul lysdiod släcks. Grön lysdiod lyser.

Korrekt instruktion: Bekräftas med stigande signal bestående av två snabba tonstötär.

Felaktig instruktion: Bekräftas med fallande signal bestående av två snabba tonstötär.

OBS! Om du i programmeringsläget inte trycker på någon knapp inom 20 sekunder återgår K44 Duo till normalläge.

Välja programmeringskod

Det första du ska göra innan du kan programmera K44 Duo är att välja en programmeringskod.

- 1 Tryck in knappen SW1 på kodlåsets kretskort. Båda lysdioderna lyser med fast sken.
- 2 Ange en 6-siffrig programmeringskod. Nu kan du programmera kodlåset.
- 3 Anteckna den nya programmeringskoden i listan längst bak i handboken.

Ändra vald programmeringskod

- 1 Tryck B och ange den aktuella programmeringskod.
- 2 Tryck A27.
- 3 Ange ny programmeringskod. En varningston hörs.
- 4 Ange nya programmeringskoden igen.
- 5 Tryck B för att lämna programmeringsläget.
- 6 Anteckna den nya programmeringskoden i listan längst bak i handboken.

Programmeringskommandon

Använd alltid B+programmeringskod innan kommandon anges. Avsluta med B.

Programmera koder

- 1 Tryck B och ange den aktuella programmeringskod.
- 2 Tryck A21.
- 3 Ange önskad kodplats med två siffror (01-30).
- 4 Ange inpasseringskoden för den kodplats du valt (fyra siffror för kodplats 01-20 eller sex siffror för kodplats 21-30).
Obs! De fyra första siffrorna i en sexsiffrig kod får inte vara lika med siffrorna i en fyrsiffrig kod och tvärtom.
- 5 Ange om koden ska kunna kopplas bort vissa tider från ett tidur.
0 = ingen tidsstyrning
1 = koden ska tidsstyras från tidur 1
2 = koden ska tidsstyras från tidur 2
- 6 Ange vilken reläutgång koden ska styra.
0 = båda reläutgångarna
1 = reläutgång 1
2 = reläutgång 2
- 7 Programmera nästa kod genom att fortsätta från steg 3 eller tryck B för att avsluta.

Radera koder

- 1 Tryck B och ange den aktuella programmeringskod.
- 2 Tryck A22.
- 3 Ange den befintliga koden. Om det är en fyrsiffrig kod, tryck A efter sista siffran. Om koden är fyrsiffrig, tryck 0000. Om koden är sexsiffrig, tryck 000000.
- 4 Tryck 0000 (000000) igen.
- 5 Tryck 0.
- 6 Tryck 0 igen.
- 7 Radera nästa kod genom att fortsätta från steg 3 eller tryck B för att avsluta.

Ändra koder

- 1 Tryck B och ange den aktuella programmeringskod.
- 2 Tryck A22.
- 3 Ange den befintliga koden. Om det är en fyrsiffrig kod, tryck A efter sista siffran.
- 4 Ange den nya koden med fyra eller sex siffror.
- 5 Ange den nya koden igen.
- 6 Ange om koden ska kunna kopplas bort vissa tider från ett tidur.
 0 = ingen tidsstyrning
 1 = koden ska tidsstyras från tidur 1
 2 = koden ska tidsstyras från tidur 2
- 7 Ange vilken reläutgång koden ska styra.
 0 = båda reläutgångarna
 1 = reläutgång 1
 2 = reläutgång 2
- 8 Ändra nästa kod genom att fortsätta från steg 3 eller tryck B för att lämna programmeringen av koder.

Ställa in öppningstid

Öppningstiden reglerar hur länge låset står öppet när en korrekt inpasseringskod har angivits. När K44 Duo levereras är öppningstiden 7 sekunder för båda reläerna.

- 1 Tryck B och ange den aktuella programmeringskod.
- 2 Tryck A28.
- 3 Ange önskad öppningstid (01-99) med två siffror, t ex 09 för 9 sekunder.
- 4 Ange vilken reläutgång öppningstiden avser:
 0 = båda
 1 = reläutgång 1
 2 = reläutgång 2

Bakgrundsbelysning av/på

Så här stänger du vid behov av bakgrundsbelysningen av knappsatsen.

- 1 Tryck B och ange den aktuella programmeringskod.
- 2 Tryck A60.
- 3 Tryck 0.

Om du vill slå på bakgrundsbelysningen igen trycker du på 1 i steg 3 i stället.

Summer av/på

Om du inte vill att summern ska ljuda vid knapptryckning eller öppning kan du stänga av den. Observera att summern kommer att fortsätta ljuda vid programmering.

- 1 Tryck B och ange den aktuella programmeringskod.
- 2 Tryck A65.
- 3 Tryck 0.

Om du vill slå på summern igen trycker du på 1 i steg 3 i stället.

Bistabil funktion av/på

Om du vill kunna ställa upp en dörr så att den står olåst under en längre tid än öppningstiden ska du aktivera bistabil funktion.

Gör så här:

- 1 Tryck B och ange den aktuella programmeringskod.
- 2 Tryck A81.
- 3 Tryck 1.
- 4 Ange för vilka relän bistabil funktion ska aktiveras.
0 = båda
1 = relä 1
2 = relä 2

Om du vill stänga av bistabil funktion, följ stegen ovan men tryck på 0 i steg 3 i stället. I avsnittet

Ställa upp dörren beskrivs hur du ställer upp dörren.

Hotkod- eller Dörrlarmutgång

K44 Duo medger att antingen hotkod eller dörrlarm kan användas. Du kan använda samma kommando men väljer olika funktion.

Hotkod

Med funktionen Hotkod aktiverad kan en inpasserande ange en särskild kod om han/hon tvingas öppna dörren under hot. Det är viktigt att man gör en plan över vilka åtgärder som ska vidtas vid användning av hotkod.

OBS! Om Hotkod är aktiverad kan du inte ha koder som följer efter varandra i nummerordning. Kod 1234 får t ex inte finnas tillsammans med koderna 1235 och 1233. Kod 5679 får inte finnas tillsammans med koderna 5670 och 5678.

I avsnittet *Ange hotkod vid överfall* beskrivs hur en inpasserande anger hotkoden.

Dörrlarm

När K44 Duo levereras är larmutgången inställd så att den aktiveras om dörren står öppen för länge eller om dörren bryts upp.

Observera att dörrkontakter måste vara anslutna samt att funktionen *Dörrkontroll* ska vara aktiverad

för att detta ska fungera.

Så här väljer du en av funktionerna:

- 1 Tryck B och ange den aktuella programmeringskod.
- 2 Tryck A69.
- 3 Tryck antingen
0 = Dörrlarm (fabriksinställning)
1 = Hotkod

Dörrkontroll av/på

Om dörrkontakter används och denna funktion är aktiverad ljuder en varningssignal under den tid som är inställd som dörrlarmstid, dvs när öppningstiden har gått ut och dörren fortfarande är öppen.

I de fall när även dörrlarmstiden gått ut och dörren fortfarande är öppen aktiveras larmutgången. Detta sker också när dörren bryts upp.

Så här aktiverar du *Dörrkontroll*:

- 1 Tryck B och ange den aktuella programmeringskod.
- 2 Tryck A67.
- 3 Tryck 1.

Om du vill stänga av *Dörrkontroll* igen trycker du på 0 i steg 3 i stället.

Ställa in dörrlarmstid

Om dörren fortfarande är öppen när öppningstiden har gått ut ljuder en summer vid dörren. Summern är en påminnelse för den inpasserande att stänga dörren omedelbart – annars aktiveras larmutgången. Summern ljuder tills dörren återställs.

Observera att dörrkontakter måste vara anslutna samt att funktionen Dörrkontroll ska vara aktiverad för att detta ska fungera.

Så här ändrar du dörrlarmstiden om det behövs:

- 1 Tryck B och ange den aktuella programmeringskod.
- 2 Tryck A29.
- 3 Ange önskad dörrlarmstid (01-99) med två siffror, t ex 09 för 9 sekunder.
- 4 Ange vilken reläutgång dörrlarmstiden avser:
0 = båda
1 = reläutgång 1
2 = reläutgång 2

Fördröjning av/på

När denna funktion är aktiverad händer följande:
Om en kod är programmerad att öppna två dörrar, aktiveras låsrelä 2 först när dörr 1 har öppnats och stängts.

Om dörr 2 öppnas med fjärröppningsknappen måste dörr 2 öppnas och stängas innan dörr 1 kan öppnas.

Observera att dörrkontakter måste vara anslutna samt att funktionen Dörrkontroll ska vara aktiverad för att detta ska fungera.

Så här aktiverar du *Fördröjning*:

- 1 Tryck A80.
- 2 Tryck 1.

Om du vill stänga av *Fördröjning* igen trycker du på 0 i steg 2 i stället.

Radera minnet

Så här raderar du all inprogrammerad information (även programmeringskoden):

- 1 Tryck B och ange den aktuella programmeringskod.
- 2 Tryck på SW1 på K44 Duo:s kretskort.
- 3 Tryck 112186.
- 4 Tryck 112186 en gång till. Minnet är nu raderat och K44 Duo är återställd till fabriksinställningen.

Använda K44 Duo

Inpassering

För att öppna låset anger man en fyrsiffrig (eller sexsiffrig) kod på kodlåsets knappsats. K44 Duo blockeras efter 12 knapptryckningar som inte resulterat i någon korrekt kod. För att häva blockeringen, ange en korrekt kod två gånger i följd.

Ställa upp dörren

För att kunna ställa upp dörren permanent, gör så här:

- 1 Tryck B.
- 2 Ange inpasseringskoden.
- 3 Tryck 1.

Dörren är nu olåst (grön lysdiod tänds). Om du vill låsa dörren, följ stegen ovan men tryck 0 i steg 3 i stället.

Ange hotkod vid överfall

Så här gör den inpasserande för att aktivera ett larm om han eller hon tvingas öppna dörren under hot:

Ange den vanliga inpasseringskoden men **addera 1 till den sista siffran** i koden.

Exempel 1: Om inpasseringskoden är 1234, tryck 1235 i stället.

Exempel 2: Om koden är 1239, tryck 1230 i stället.

När du anger en hotkod öppnas dörren samtidigt som larmutgången aktiveras. Denna kommer att vara aktiverad tills du återställer den genom att gå in i programmeringsläge.

Tekniska data

Strömförsörjning:	8-24 V AC, 10-35 V DC
Strömförbrukning:	75 mA.
Max last över reläkontakterna:	2 A 28 V DC
Mått (HxBxD) mm:	140x80x40
Rekommenderad monteringshöjd:	1200-1400 mm från mark till underkant

Vid infällning, komplettera med infällningslåda BB3.

Programmeringsöversikt

Börja alltid med att trycka B och ange programmeringskoden. Avbryta: Tryck B.						
Funktion	Steg 1	Steg 2	Steg 3	Steg 4	Steg 5	Steg 6
Program- mera kod	Tryck A21	Ange kodplats (2 siffror). Kodplatser: 21- 30 ger 6-siffriga koder.	Ange kod (4 eller 6 siffror)	Ange tidstyr- ningsgrupp 0 = ingen 1 = grupp 1 2 = grupp 2	Ange reläut- gång 0 = båda 1 = relä 1 2 = relä 2	Nästa kod: Fortsätt från steg 2. Avsluta: Tryck B (åter till program- meringsläget).
Ändra kod	Tryck A22	Ange gamla koden. 4-siffrig kod: Tryck koden + A	Ange ny kod (2 gånger)	Ange tid- styrningsgrupp 0 = ingen 1 = grupp 1 2 = grupp 2	Ange reläut- gång 0 = båda 1 = relä 1 2 = relä 2	Som ovan
Radera kod	A22	Som ovan	Tryck 0000 (00) (2 gånger)	Tryck 0	Tryck 0	Som ovan.

Börja alltid med att trycka B och ange programmeringskoden. Avbryta: Tryck B.					
Funktion	Steg 1	Steg 2	Steg 3	Steg 4	Steg 5
Ändra öppningstid	Tryck A28	Ange öppningstiden (01-99)	Ange reläutgång (0, 1 eller 2)		
Ändra dörrlärmstid	Tryck A29	Ange antal sekunder (01-99)	Ange reläutgång (0, 1 eller 2)		
Ändra programme- ringskod	Tryck A27	Ange ny kod (6 siffror)	Ange ny kod igen.		
Bakgrundsbevisning på/av	Tryck A60	0 = Av 1 = På			
Summer på/av	Tryck A65	0 = Av 1 = På			
Dörrkontroll av/på	Tryck A67	0 = Av 1 = På			

Funktion	Steg 1	Steg 2	Steg 3	Steg 4	Steg 5
Larmutgång/hotkod	Tryck A69	0 = larm på, hotkod av 1 = hotkod på, larm av			
Fördröjning av/på	Tryck A80	0 = Av 1 = På			
Bistabil funktion av/på	Tryck A81	0 = Av 1 = På	Ange reläutgång (0,1 eller 2)		
Radera minnet	Öppna K44 Duo	Tryck på SW1 på krets- kortet	Tryck 112186	Tryck 112186 igen	

Issued by
Siemens AB
Infrastructure & Cities Sector
Security Products
International Headquarters
Englundavägen 7
SE-171 24 Solna
Tel. +46 8 629 0300

© 2012 Siemens AB

Technical specifications and availability subject to
change without notice.

www.siemens.com/securityproducts

2.6 Motorvärmare

Din bostadsrättsförening har tillgång till ett antal parkeringsplatser med motorvärmare. Motorvärmarruttagen slås på med en timer, som programmeras efter behov. Instruktioner för motorvärmarruttagen finns i leverantörens anvisningar på följande sidor.

E2449434: INSATS ATE 210-1

Leverantörens typbeteckning: 1-JFB 2AUT 10A

Leverantörens artikelnr: 2449434

Varumärke: Garo

EANKod: 7331185033754

Bil-, motor- och campingcentraler, laddstationer

Bilvärmcentraler GARO

Insats ATE

Insats med 2 uttag och elektronisk timer. Avresetiden ställs in genom stegvis framtryckning av tiden. 3 timmars repeterande inkopplingstid och 24 timmars gångtid. Tidsangivelser med digitala självlysande siffror underlättar inställning även i mörker. Fyra timmars backuptid.

Kapslingarna köps separat och kompletteras med plintprofil och insatser efter önskemål och behov.

Samtliga kapslingar finns för enkel-, dubbel- eller väggmontage.

Plintprofilen är försedd med plint för inkommande kabel samt kontaktdon för snabbanslutning till de olika insatserna.

Även insatserna är försedda med kontaktdon vilket avsevärt förbättrar servicemöjligheten.

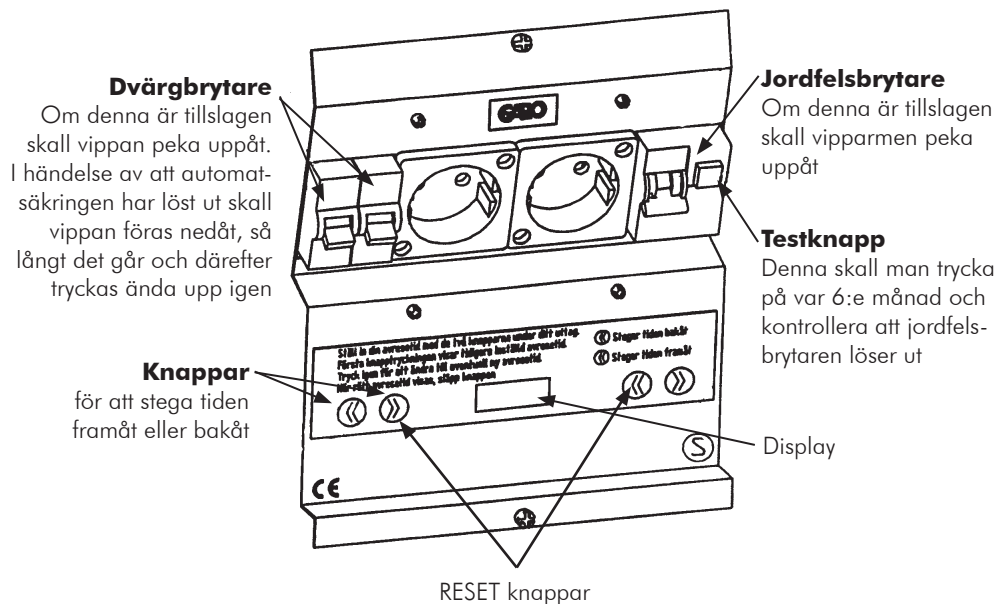

Teknisk information

Antal jordade uttag:	2	Jordfelsbrytare:	Jordfelsbrytare med IFN 30 mA (standard)
Material kapsling:	Stål	Färg:	Grå
Strömförsörjning/anslutningsmöjlighet:	Matarledning med anslutningskontakt	Typ av nätanslutning:	Skyddskontakt
Kapslingsklass:	IP20	Höjd:	220 ml
Bredd:	175 ml	Djup:	100 ml

Relaterade artiklar

Artnr	Benämning	Listpris	Antal jordade uttag	Jordfelsbrytare	Material kapsling	Färg	Strömförsörjning/anslutningsmöjlighet
E2449433	INSATS ATE 206-1		2	Jordfelsbrytare med IFN 30 mA (standard)	Stål	Grå	Matarledning med anslutningskontakt
E2449434	INSATS ATE 210-1		2	Jordfelsbrytare med IFN 30 mA (standard)	Stål	Grå	Matarledning med anslutningskontakt
E2449435	INSATS ATE 206-2		2		Stål	Grå	Matarledning med anslutningskontakt
E2449436	INSATS ATE 210-2		2		Stål	Grå	Matarledning med anslutningskontakt

Inställning av klockan

Så här gör du:
Håll in båda knapparna tills siffrorna börjar blinka. Stega tiden med hjälp av knapparna, framåt eller bakåt, tills rätt tid visas. Efter några sekunder slutar siffrorna att blinka.

Avresetiden

Så här gör du:
Tryck in en av knapparna under ditt uttag. Avresetiden visas. Stega tiden med hjälp av knapparna tills rätt avresetid visas. Efter några sekunder visas aktuell tid igen.

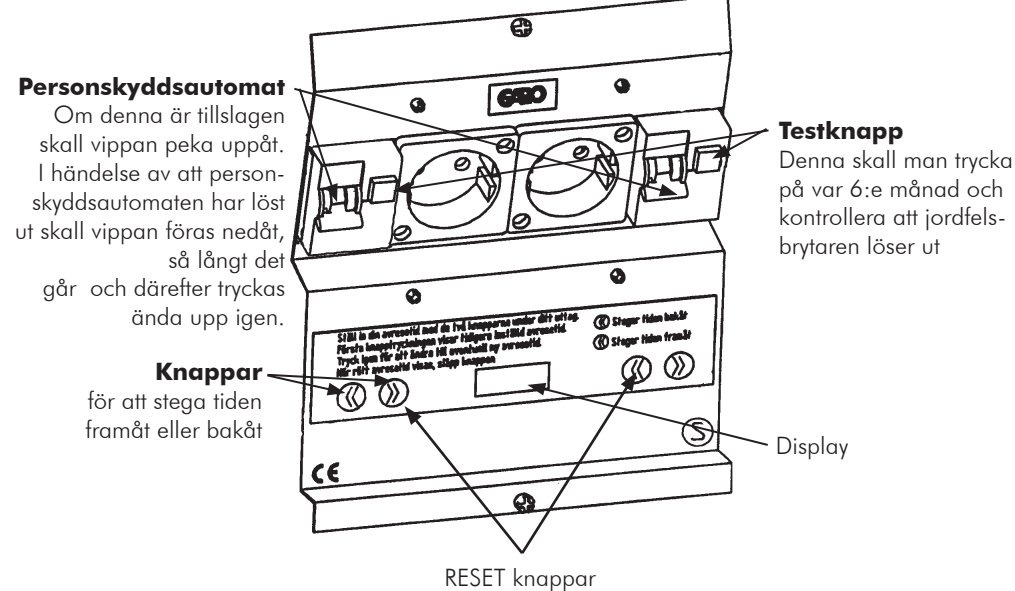
Tillslagstiden

är 3 timmar före inställd avresetid. Inställningen är repeterande.

Elektronikstörningar, RESETfunktion

Vid eventuella störningar i elektroniksystemet och innan man kontaktar installatör, kan man utföra en total nollställning av systemet:

Håll knapparna >> och << placerade närmast displayen, nedtryckta samtidigt i minst 3 sekunder. Efter denna tid visas i displayen fyra blinkande nollor och ett fast sken från kolon. Systemet är då nollställt och avresetiden visar 07:00, för båda användarna. Inställning av klocka och ändring av avresetid kan då utföras enligt tidigare instruktioner.

Inställning av klockan

Så här gör du:
Håll in båda knapparna tills siffrorna börjar blinka. Stega tiden med hjälp av knapparna, framåt eller bakåt, tills rätt tid visas. Efter några sekunder slutar siffrorna att blinka.

Avresetiden

Så här gör du:
Tryck in en av knapparna under ditt uttag. Avresetiden visas. Stega tiden med hjälp av knapparna tills rätt avresetid visas. Efter några sekunder visas aktuell tid igen.

Tillslagstiden

är 3 timmar före inställd avresetid. Inställningen är repeterande.

Elektronikstörningar, RESETfunktion

Vid eventuella störningar i elektroniksystemet och innan man kontaktar installatör, kan man utföra en total nollställning av systemet:

Håll knapparna >> och << placerade närmast displayen, nedtryckta samtidigt i minst 3 sekunder. Efter denna tid visas i displayen fyra blinkande nollor och ett fast sken från kolon. Systemet är då nollställt och avresetiden visar 07:00, för båda användarna. Inställning av klocka och ändring av avresetid kan då utföras enligt tidigare instruktioner.

3. Ventilation

3.1 Ventilation

Ventilationssystemet är ett mekaniskt frånluftssystem med värmeåtervinning, ett så kallat FX-system.

En frånluftsfläkt suger ut luften från bostaden via frånluftsdon i exempelvis badrum, wc, och kök. Frisk ersättningsluft tas in via tilluftsdon i yttervägg bakom radiatorerna i sovrum och vardagsrum. Från tilluftsdonet går en ljuddämpad kanal genom ytterväggen till ett fasadgaller på husets utsida. Fasadgallret kan vara synligt eller dolt under fönsterbläcket. Radiatorerna förvärmer den kalla uteluften när lägenheten har värmebehov.

Den varma frånluften tas till vara i en värmeväxlare som, tillsammans med en centralt placerad värmepump, återvinner frånluftens värme och använder den till uppvärmning av tappvarmvatten och vatten till radiatorkretsen.

Samtliga frånluftsdon är injusterade för att erhålla rätt luftmängder. Det är viktigt att inte ändra inställningen på frånluftsdonen, då det kan ge ökade uppvärmningskostnader, ljud- och dragproblem samt i värsta fall fuktskador i våtutrymmen.

Renande filter

Tilluftsdonen är försedda med ett löstagbart filter i klass F7 (EU 7) som hindrar pollen och föroreningar att ta sig in med friskluften. Den filtrerade luften kommer in i bostaden via tilluftdonet och träffar radiatorns baksida. Kontakten med radiatorns varma yta gör att uteluften förvärms innan den släpps ut vid radiatorns överkant. Rummet tillförs därmed tempererad och filtrerad friskluft. För att uppnå fullgod ventilation bör filtren bytas minst vartannat år. Vid hårt trafikerade gator kan detta behöva göras oftare. Vid filterbyte kan bostadsrättsföreningen göra en beställning för alla medlemmarna i syfte att få ett bättre pris. Filtret kan dammsugas vid behov (men inte tvättas). Mer information om filter och filterbyte finns i leverantörens anvisningar på följande sidor i detta avsnitt.

Inspektionslucka/reoslucka för uteluftskanaler

Uteluftskanal har inspektions-/reoslucka placerad ovanför radiatorn. Denna lucka medger inspektion/rengöring i samband med OVK-besiktning (Obligatorisk Ventilationskontroll). Efter demontering medges rengöring av kanalen som löper vågrätt genom väggen samt kanalens lodräta del.

Bilden ovan visar ett lämpligt hjälpmedel vid rengöring (dammsugning). Ansluts till vanlig dammsugare.

Rengöring av frånluftventil

Rengör frånluftventilen två gånger om året. Samtliga don är injusterade för att erhålla rätt luftmängder. Det är viktigt att inte ändra inställningen på frånluftsdonet, då det kan ge ökade uppvärmningskostnader, ljud och dragproblem samt i värsta fall fuktskador i våtutrymmen.

Bild 1

Torka av ventilen med en lättfuktad trasa. Det går även bra att använda en dammvippa eller dammsuga ventilen.

Bild 2

Det bästa är dock att ta ner hela ventilen från taket. Det gör man genom att ta tag runt ringen/ramen och dra ner.

Bild 3

När ventilen är nedtagen, syns två spännringar/metallringar på ventilens baksida. Det är dessa som ser till att ventilen späns på plats mot rörkanalen.

Bild 4

Rengör efter behov.

Tops eller diskborste samt diskmedel som är fettlösande är bra hjälpmedel, speciellt för att komma åt emellan kon och ring.

Bild 5

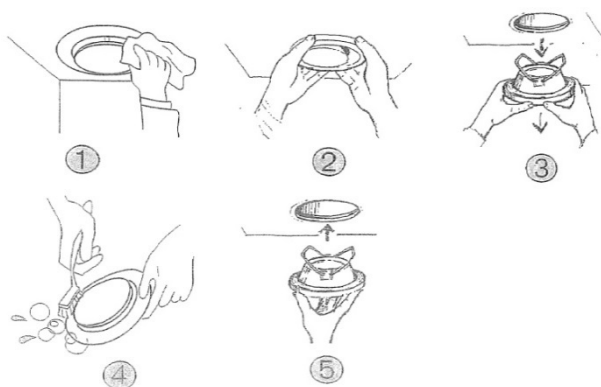
När rengöringen är klar, fälls spännrådarna upp som på bilden.

För upp ventilen mot rörkanalen och se till att spännena läger sig i första spåret inne i röret.

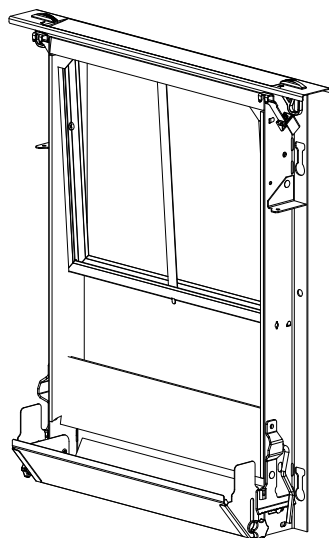
Tryck till så att ventilen sitter fast.

Om spännrådarna fästs ett spår längre in, kommer inte ventilen sitta kvar.

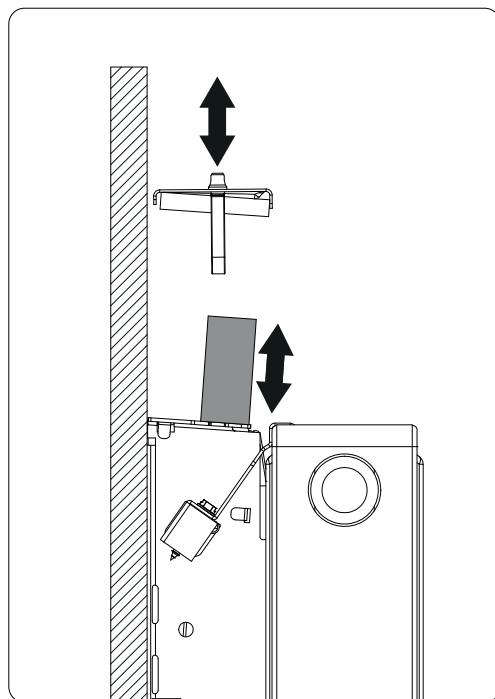
Rengör ventilerna minst en gång per halvår eller tätare vid behov. Smutsiga frånluftsdon ger en försämrad ventilation och risk för visselljud.

SIGARTH

Filterbyte

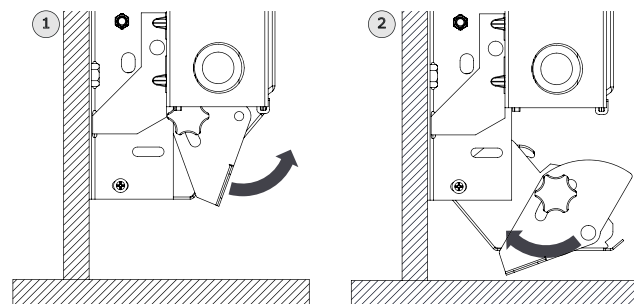

Övriga skötselåtgärder

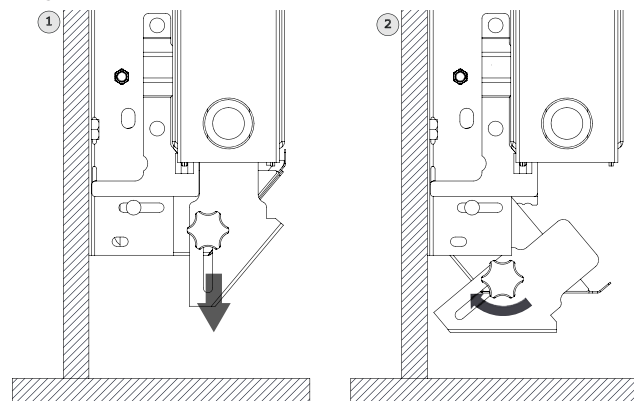
1. Byte av filter minst 1 gång / år, i enlighet med skötselinstruktion från filterleverantör.
2. Rensning av utekanal, enligt instruktion från leverantör av ventilationskanaler

Rengöring av renslucka

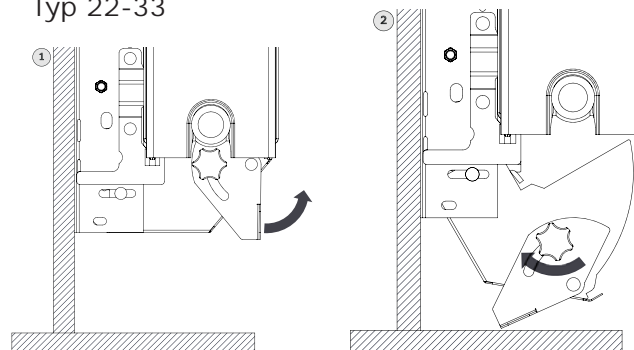
Typ 11

Typ 21

Typ 22-33

Utför följande åtgärder minst 2 gånger / år

1. Fäll ner rensluckan enligt anvisningar.
2. Ta bort eventuell smuts.
3. Fäll tillbaka rensluckan i ursprungligt läge.

4. Vitvaror

4.1 Spiskåpa

Diska spiskåpans filer för hand eller i diskmaskin en gång i månaden. Utförliga instruktioner och skötselanvisningar för din spiskåpa finns i leverantörens anvisningar som ligger i en kökslåda när du flyttar in.

Matlagning och vädring

Spiskåpan kan inte suga upp matoset om fönstret är öppet i köket eftersom luftcirkulationen runt kåpan störs. Öppna fönstret i ett sovrum och stäng sovrumsdörren. Det skapar ett undertryck i köket och ventilationsspringan som finns under dörren räcker för att den friska luften ska komma in.

Öppna inte köksfönstret vid matlagning. Sker detta sprids matoset i hela lägenheten. Luften som kommer in genom fönstret gör att det bildas ett övertryck i köket vilket medför att luft och matos drivs ut i resten av lägenheten.

4.2 Spishäll och ugn

Bostaden är utrustad med en plan glaskeramikhäll av induktionstyp och en energieffektiv ugn. Utförliga skötselanvisningar finns i leverantörens bruksanvisning som ligger i en låda i köket vid inflyttning.

Rengöring av häll

Hällen rengörs med ett speciellt rengöringsmedel anpassat för glaskeramik. Det anpassade medlet lägger en skinande, smutsavvisande hinna över hällen som förenklar fortsatt rengöring. Vattenfläckar tas bort med hjälp av citron eller ättika. Var noga med att rengöra hällen efter varje gång den är använd, på så sätt bränns inte maten fast. Mat som kokar över och fastnar samt kraftig smuts på hällen tas enkelt bort med en speciell skrapa anpassad för glaskeramikhällar. Använd endast skrapbladet till detta, de andra delarna av skrapan kan göra repor i glaskeramiken. Bladet är mycket vasst, tryck därför in bladet i skrapan igen efter att glasskrapan använts. Skadat skrapblad ska bytas ut för att inte orsaka skador på keramiken.

Skador på hällen

Salt, socker och sand kan orsaka repor i glaskeramiken. Använd därför inte spishällen som avlastnings- eller arbetsyta.

Varma plattor

Överhettad olja och fett antänder lätt. Undvik detta genom att alltid hålla uppvärmningen under uppsikt. Skulle oljan eller fettet ändå antändas, släcks det genom att omedelbart sätta på locket eller lägga på en tallrik. Häll aldrig vatten över brinnande olja eftersom det får elden att flamma upp. Spishällen kan vara varm en stund efter användandet, placera därför inte något på hällen. Restvärmeindikatorn på ovansidan varnar om att hällen fortfarande är varm. Håll uppsikt över barn som vistas vid hällen.

Rengöring av ugn

Ugnens utsida torkas av med vatten och lite diskmedel, eftertorka med en mjuk trasa. Använd inga starka rengöringsmedel. Insidan rengörs med ett speciellt rengöringsmedel anpassat för ugn på dess emaljerade ytor. För att underlätta rengöring kan man tända lampan. Om ugnen är försedd med katalytisk emalj (självrengörande emalj) ska inte ugnrensning användas, se leverantörens anvisningar för mer utförlig information.

Ugn med front i rostfritt stål

Avlägsna alltid kalk-, fett-, stärkelse- och äggvitefläckar omedelbart. Korrosion kan bildas under denna typ av fläckar. Använd vatten och lite diskmedel för rengöring. Torka av ytan med en mjuk duk.

4.3 Kylskåp och frys

Utförliga skötselanvisningar för dina vitvaror finns i leverantörens bruksanvisning som ligger i en låda i köket vid inflyttning.

Rengöring kylskåp

Kylskåpet rengörs invändigt vid behov med ett mildt diskmedel och mjuk trasa. Rengöring under och på baksidan av kylskåpet samt runt kompressorn förlänger livslängden. En dammig baksida medför även risk för brand.

Rengöring och avfrostning av frys

Frys bör frostas av och rengöras regelbundet för att få jämn temperatur och låg elförbrukning. Observera att vissa frysmodeller har automatisk avfrostning. Liksom för kylskåpet måste under- och baksidan av frysen rengöras regelbundet.

Manuell avfrostning:

1. Ställ termostaten på noll och tag ut varorna. Du kan påskynda avfrostningen genom att ställa in kärl med hett vatten (ej kokande) i frysen.
2. Rengör skåpen med ljummet vatten och mildt diskmedel.
3. Torka skåpet ordentligt torrt. Det är fukten som ger frostbildning.

Kylskåp och frys är placerade på plastlådor för att eventuell kondens ska samlas upp och inte skada golvet. Kontrollera fuktskyddet regelbundet och torka upp fukt vid behov. När du flyttar ut kylskåp och frys för att städa bakom och under, tänk på att sätta tillbaka fuktskyddet.

Har du kyl och frys i rostfritt stål så avlägsna alltid kalk-, fett-, stärkelse- och äggvitefläckar omedelbart. Korrosion kan bildas under denna typ av fläckar. Använd vatten och lite diskmedel för rengöring. Torka av ytan med en mjuk duk.

4.4 Diskmaskin

Skötsel­anvisningar för din diskmaskin finns i leverantörens bruksanvisning som ligger i en låda i köket vid inflyttning. Diskmaskinen är liksom kylskåp och frys placerad på en plastlåda för att eventuell kondens och vattenläckage ska samlas upp och inte skada golvet. Kontrollera fuktskyddet regelbundet och torka upp fukt vid behov. Rengör även spolarm och sil vid behov.

Avstängningsventilen för diskmaskinen är placerad fram­­till på diskbänksblandaren och den ska vara avstängd när du inte använder diskmaskinen.

4.5 Mikrovågsugn

Skötsel­anvisningar för din mikrovågsugn finns i leverantörens bruksanvisning som ligger i en låda i köket vid inflyttning. Har mikrovågsugn i rostfritt stål så avlägsna alltid kalk-, fett-, stärkelse- och äggvittefläckar omedelbart. Korrosion kan bildas under denna typ av fläckar. Använd vatten och lite diskmedel för rengöring. Torka av ytan med en mjuk duk.

4.6 Tvättmaskin och torktumlare

Rengör tvättmedelsfack och rensningssilen efter användning av tvättmaskinen och även tvättmaskinens vattenlås vid behov. Rengör luddfiltret på torktumlaren efter användning. Har du en kondens­­tumlare rengörs även kondensatorn vid behov. Skötsel­anvisningar för din tvättmaskin och torktumlare finns i leverantörens bruksanvisning som ligger i en låda i köket vid inflyttning.

Underhållstips & råd

Vi hoppas du kommer att trivas med din köksutrustning. Nedan följer några enklare underhållstips, som bidrar till att spara energi och öka livslängden för din maskin. I vår eShop hittar du rengörings- och underhållsprodukter som är specialanpassade för just din produkt. För mer utförlig information hänvisar vi till respektive produkts bruksanvisning.

Plattspis

Rostfri skena kring spispattan rengörs bäst med rengöringsmedel och stålull. Lätt nedsmutsad ugn kan tvättas ur med varmt vatten och diskmedel eller ättiksvatten. Ugnsrengöring får bara användas på de emaljerade ytorna inuti ugnen, var noga med att allt rengöringsmedel tas bort. Ett miljövänligt alternativ är att använda naturlig såpa. Stryk då ut såpa i ugnen, stäng luckan, välj över-/undervärme och värm till 100 °C i 10 minuter. Tvätta ugnen rent med vatten då den har svalnat.

Hällspis

För glashällen rekommenderas rengöringsmedel speciellt gjort för glashällar, samt mekanisk bearbetning med skrapa.

Inbyggnadsugn

Lätt nedsmutsad ugn kan tvättas ur med varmvatten med diskmedel eller ättiksvatten. Ugnsrengöring får bara användas på de emaljerade ytorna inuti ugnen, var noga med att allt rengöringsmedel tas bort. Ett miljövänligt alternativ är att använda naturlig såpa. Stryk då ut såpa i ugnen, stäng luckan, välj över-/undervärme och värm till 100 °C i 10 minuter. Tvätta ugnen rent med vatten då den har svalnat. Ugnsrengöring får aldrig användas till katalytisk emalj. Katalytisk emalj har en självrengörande effekt och rengöring sker när ugnen är i gång.

Mikrovågsugn

Rengörs med mildt diskmedel och mjuk trasa.

Kylskåp

Rengörs invändigt vid behov med ett mildt diskmedel och mjuk trasa. Rengör en gång per år på baksidan av skåpet och runt kompressorn, detta förlänger livslängden på skåpet.

Diskmaskin

För att säkerställa ett gott diskresultat och förlänga livslängden för din apparat, bör silar, pump och spolarmar rengöras regelbundet. Kör maskinen tom på högsta temperatur då och då för att hålla maskinen fräsch. För effektiv rengöring av diskmaskinen, rekommenderar vi att du använder BSH:s särskilda diskmaskinsrengöring 3–6 gånger per år.

Tvättmaskin

Använd tvättmedel av kända märken, rengör sil och pump vid behov. Tänk på att inte överdosera tvättmedel, följ anvisningarna på tvättmedelsförpackningen. Rengör tvättmedelsfacket och områdena kring detta, där det kan bildas vallar av olöst tvättmedel. Kör maskinen tom på högsta temperatur då och då för att avlägsna eventuella tvättmedelsrester och avlagringar som kan bildas. Använd BSH:s rengöring för tvättmaskiner 3–6 gånger per år för att säkerställa att alla rester och avlagringar försvinner.

Torktumlare

Rengör filter, ventilationskanaler och kondensor vid behov. Rengöring i övrigt utförs med ett mildt diskmedel och mjuk trasa.

Rostfria produkter

Rengörs med BSH:s rengöringsmedel eller annat för ändamålet avsett rengöringsmedel ute i handeln. Vårdande olja för rostfria ytor ger din apparat glans och fungerar smuts- och fettavvisande.

För den miljömedvetne finns alternativet Melamin-svamp av märket 3M/Scotch-Brite (OBS! Ej traditionell Scotch-Brite) eller mikrofibertrasa. Dessa finns i väl sorterade dagligvarubutiker.

För köp av tillbehör, rengöringsmedel och reservdelar samt nedladdning av bruksanvisningar, vänligen besök:

www.bosch-home.se

www.siemens-home.se

www.gaggenau.se

www.neff-home.se

Välkommen till er nya bostad!

Brf: Skogskanten

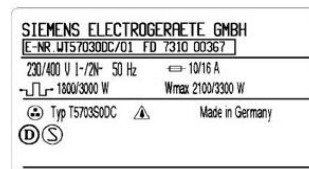
Datum för garanti: 2016-09-30

Vi hoppas att ni kommer att trivas och vara nöjda med er köksutrustning.

Om ni har frågor eller om någon av era köksapparater inte fungerar tillfredställande, ber vi er att kontakta BSH Home Appliances AB. Uppge att ni bor i ett byggprojekt som byggts av JM, ha även ert kontrakt med byggföretaget tillgängligt där inflyttningdagen visas. Ni hittar även svar på många av era frågor i bruksanvisningen.

Skriv ned E-numret och FD-numret, ex. WM145471DN/18, FD8810, innan ni kontaktar oss. Dem finns på produktens typskylt (se nedan) eller i bruksanvisningen, där det finns en extra typskylt. Om ni har separat håll ber vi er att fästa den lösa etiketten på lämpligt ställe i bruksanvisningen. Typskyltens plats:

Kyl, frys, kyl/frys:	Vänster innervägg långt ned
Diskmaskin, ugn, mikro:	Luckans kant
Tvätt, Torktumlare:	Luckans insida
Spis:	Lådan under ugnen eller på ugnsluckans kant
Håll:	Undersidan

VIKTIGT: Vid längre frånvaro, bryt vattentillförseln i bostaden till de apparater som har vattenanslutning.

SIEMENS

GAGGENAU

**Ytterligare information
hur du hittar din typskylt:**

bosch-home.se/typskylt

siemens-home.se/typskylt

gaggenau.se/typskylt

Allmänna frågor:

08-734 12 00

08-734 12 00

08-734 12 00

Boka servicebesök online:

bosch-home.se/servicebesok

siemens-home/servicebesok

08-734 1370

På telefon:

0771-11 22 77

0771-11 22 77

08-734 1370

**Köp av tillbehör,
rengöringsmedel
och reservdelar:**

bosch-eshop.se

siemens-eshop.se

gaggenau-eshop.se

**Bruksanvisningar
för nedladdning:**

bosch-home.se/bruksanvisningar

siemens-home.se/bruksanvisningar

gaggenau.se/bruksanvisningar

Hemsida:

bosch-home.se

siemens-home.se

gaggenau.se

**Besök gärna våra
Showroom!**

Besöksadress: Landsvägen 32, Solna. Tel: +46 (0) 8 734 12 00

Med vänlig hälsning,
BSH Home Appliances AB

BSH Home Appliances AB
Box 503
Landsvägen 32
S-169 29 SOLNA
Telefon: +46 771 11 22 77

Bankgiro: 709-1705
Plusgiro: 7 24-5
Org nr: 556201-4182
VAT nr: SE556201418201

Säte: Stockholm
Företaget innehar F-skattebevis
Tillämpar EHL
branschbestämmelser www.ehl.se

Välkommen till er nya bostad!

Brf: Skogskanten

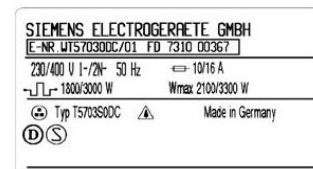
Datum för garanti: 2016-10-28

Vi hoppas att ni kommer att trivas och vara nöjda med er köksutrustning.

Om ni har frågor eller om någon av era köksapparater inte fungerar tillfredställande, ber vi er att kontakta BSH Home Appliances AB. Uppge att ni bor i ett byggprojekt som byggts av JM, ha även ert kontrakt med byggföretaget tillgängligt där inflyttningdagen visas. Ni hittar även svar på många av era frågor i bruksanvisningen.

Skriv ned E-numret och FD-numret, ex. WM145471DN/18, FD8810, innan ni kontaktar oss. Dem finns på produktens typskylt (se nedan) eller i bruksanvisningen, där det finns en extra typskylt. Om ni har separat håll ber vi er att fästa den lösa etiketten på lämpligt ställe i bruksanvisningen. Typskyltens plats:

Kyl, frys, kyl/frys:	Vänster innervägg långt ned
Diskmaskin, ugn, mikro:	Luckans kant
Tvätt, Torktumlare:	Luckans insida
Spis:	Lådan under ugnen eller på ugnsluckans kant
Håll:	Undersidan

VIKTIGT: Vid längre frånvaro, bryt vattentillförseln i bostaden till de apparater som har vattenanslutning.

SIEMENS
GAGGENAU

Ytterligare information
hur du hittar din typskylt:

bosch-home.se/typskylt

siemens-home.se/typskylt

gaggenau.se/typskylt

Allmänna frågor:

08-734 12 00

08-734 12 00

08-734 12 00

Boka servicebesök online:

bosch-home.se/servicebesok

siemens-home/servicebesok

På telefon:

0771-11 22 77

0771-11 22 77

08-734 1370

Köp av tillbehör,
rengöringsmedel
och reservdelar:

bosch-eshop.se

siemens-eshop.se

gaggenau-eshop.se

Bruksanvisningar
för nedladdning:

bosch-home.se/bruksanvisningar

siemens-home.se/bruksanvisningar

gaggenau.se/bruksanvisningar

Hemsida:

bosch-home.se

siemens-home.se

gaggenau.se

Besök gärna våra
Showroom!

Besöksadress: Landsvägen 32, Solna. Tel: +46 (0) 8 734 12 00

Med vänlig hälsning,
BSH Home Appliances AB

BSH Home Appliances AB
Box 503
Landsvägen 32
S-169 29 SOLNA
Telefon: +46 771 11 22 77

Bankgiro: 709-1705
Plusgiro: 7 24-5
Org nr: 556201-4182
VAT nr: SE556201418201

Säte: Stockholm
Företaget innehar F-skattebevis
Tillämpar EHL
branschbestämmelser www.ehl.se

Välkommen till er nya bostad!

Brf: Skogskanten

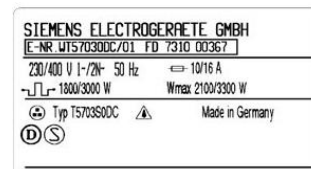
Datum för garanti: 2016-11-25

Vi hoppas att ni kommer att trivas och vara nöjda med er köksutrustning.

Om ni har frågor eller om någon av era köksapparater inte fungerar tillfredställande, ber vi er att kontakta BSH Home Appliances AB. Uppge att ni bor i ett byggprojekt som byggts av JM, ha även ert kontrakt med byggföretaget tillgängligt där inflyttningdagen visas. Ni hittar även svar på många av era frågor i bruksanvisningen.

Skriv ned E-numret och FD-numret, ex. WM145471DN/18, FD8810, innan ni kontaktar oss. Dem finns på produktens typskylt (se nedan) eller i bruksanvisningen, där det finns en extra typskylt. Om ni har separat håll ber vi er att fästa den lösa etiketten på lämpligt ställe i bruksanvisningen. Typskyltens plats:

Kyl, frys, kyl/frys:	Vänster innervägg långt ned
Diskmaskin, ugn, mikro:	Luckans kant
Tvätt, Torktumlare:	Luckans insida
Spis:	Lådan under ugnen eller på ugnsluckans kant
Håll:	Undersidan

VIKTIGT: Vid längre frånvaro, bryt vattentillförseln i bostaden till de apparater som har vattenanslutning.

SIEMENS
GAGGENAU

Ytterligare information
hur du hittar din typskylt:

bosch-home.se/typskylt

siemens-home.se/typskylt

gaggenau.se/typskylt

Allmänna frågor:

08-734 12 00

08-734 12 00

08-734 12 00

Boka servicebesök online:

bosch-home.se/servicebesok

siemens-home/servicebesok

På telefon:

0771-11 22 77

0771-11 22 77

08-734 1370

Köp av tillbehör,
rengöringsmedel
och reservdelar:

bosch-eshop.se

siemens-eshop.se

gaggenau-eshop.se

Bruksanvisningar
för nedladdning:

bosch-home.se/bruksanvisningar

siemens-home.se/bruksanvisningar

gaggenau.se/bruksanvisningar

Hemsida:

bosch-home.se

siemens-home.se

gaggenau.se

Besök gärna våra
Showroom!

Besöksadress: Landsvägen 32, Solna. Tel: +46 (0) 8 734 12 00

Med vänlig hälsning,
BSH Home Appliances AB

BSH Home Appliances AB
Box 503
Landsvägen 32
S-169 29 SOLNA
Telefon: +46 771 11 22 77

Bankgiro: 709-1705
Plusgiro: 7 24-5
Org nr: 556201-4182
VAT nr: SE556201418201

Säte: Stockholm
Företaget innehar F-skattebevis
Tillämpar EHL
branschbestämmelser www.ehl.se

Välkommen till er nya bostad!

Brf: Skogskanten

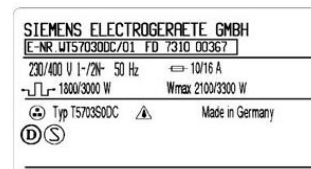
Datum för garanti: 2016-12-09

Vi hoppas att ni kommer att trivas och vara nöjda med er köksutrustning.

Om ni har frågor eller om någon av era köksapparater inte fungerar tillfredställande, ber vi er att kontakta BSH Home Appliances AB. Uppge att ni bor i ett byggprojekt som byggts av JM, ha även ert kontrakt med byggföretaget tillgängligt där inflyttningdagen visas. Ni hittar även svar på många av era frågor i bruksanvisningen.

Skriv ned E-numret och FD-numret, ex. WM145471DN/18, FD8810, innan ni kontaktar oss. Dem finns på produktens typskylt (se nedan) eller i bruksanvisningen, där det finns en extra typskylt. Om ni har separat håll ber vi er att fästa den lösa etiketten på lämpligt ställe i bruksanvisningen. Typskyltens plats:

Kyl, frys, kyl/frys:	Vänster innervägg långt ned
Diskmaskin, ugn, mikro:	Luckans kant
Tvätt, Torktumlare:	Luckans insida
Spis:	Lådan under ugnen eller på ugnsluckans kant
Håll:	Undersidan

VIKTIGT: Vid längre frånvaro, bryt vattentillförseln i bostaden till de apparater som har vattenanslutning.

SIEMENS

GAGGENAU

Ytterligare information
hur du hittar din typskylt:

bosch-home.se/typskylt

siemens-home.se/typskylt

gaggenau.se/typskylt

Allmänna frågor:

08-734 12 00

08-734 12 00

08-734 12 00

Boka servicebesök online:

bosch-home.se/servicebesok

siemens-home/servicebesok

08-734 1370

På telefon:

0771-11 22 77

0771-11 22 77

08-734 1370

Köp av tillbehör,
rengöringsmedel
och reservdelar:

bosch-eshop.se

siemens-eshop.se

gaggenau-eshop.se

Bruksanvisningar
för nedladdning:

bosch-home.se/bruksanvisningar

siemens-home.se/bruksanvisningar

gaggenau.se/bruksanvisningar

Hemsida:

bosch-home.se

siemens-home.se

gaggenau.se

Besök gärna våra
Showroom!

Besöksadress: Landsvägen 32, Solna. Tel: +46 (0) 8 734 12 00

Med vänlig hälsning,
BSH Home Appliances AB

BSH Home Appliances AB
Box 503
Landsvägen 32
S-169 29 SOLNA
Telefon: +46 771 11 22 77

Bankgiro: 709-1705
Plusgiro: 7 24-5
Org nr: 556201-4182
VAT nr: SE556201418201

Säte: Stockholm
Företaget innehar F-skattebevis
Tillämpar EHL
branschbestämmelser www.ehl.se

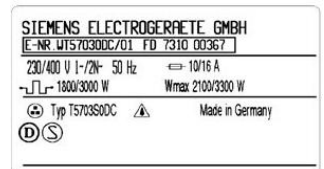
Välkommen till er nya bostad!
Brf: Skogskanten
Datum för garanti: 2017-01-13

Vi hoppas att ni kommer att trivas och vara nöjda med er köksutrustning.

Om ni har frågor eller om någon av era köksapparater inte fungerar tillfredställande, ber vi er att kontakta BSH Home Appliances AB. Uppge att ni bor i ett byggprojekt som byggts av JM, ha även ert kontrakt med byggföretaget tillgängligt där inflyttningdagen visas. Ni hittar även svar på många av era frågor i bruksanvisningen.

Skriv ned E-numret och FD-numret, ex. WM145471DN/18, FD8810, innan ni kontaktar oss. Dem finns på produktens typskylt (se nedan) eller i bruksanvisningen, där det finns en extra typskylt. Om ni har separat håll ber vi er att fästa den lösa etiketten på lämpligt ställe i bruksanvisningen. Typskyltens plats:

Kyl, frys, kyl/frys: Vänster innervägg långt ned
Diskmaskin, ugn, mikro: Luckans kant
Tvätt, Torktumlare: Luckans insida
Spis: Lådan under ugnen eller på ugnsluckans kant
Häll: Undersidan

VIKTIGT: Vid längre frånvaro, bryt vattentillförseln i bostaden till de apparater som har vattenanslutning.

	 BOSCH	SIEMENS	GAGGENAU
Ytterliggare information hur du hittar din typskylt:	bosch-home.se/typskylt	siemens-home.se/typskylt	gaggenau.se/typskylt
Allmänna frågor:	08-734 12 00	08-734 12 00	08-734 12 00
Boka servicebesök online:	bosch-home.se/servicebesok	siemens-home/servicebesok	
På telefon:	0771-11 22 77	0771-11 22 77	08-734 1370
Köp av tillbehör, rengöringsmedel och reservdelar:	bosch-eshop.se	siemens-eshop.se	gaggenau-eshop.se
Bruksanvisningar för nedladdning:	bosch-home.se/bruksanvisningar	siemens-home.se/bruksanvisningar	gaggenau.se/bruksanvisningar
Hemsida:	bosch-home.se	siemens-home.se	gaggenau.se
Besök gärna våra Showroom!	Besöksadress: Landsvägen 32, Solna. Tel: +46 (0) 8 734 12 00		

Med vänlig hälsning,
BSH Home Appliances AB

BSH Home Appliances AB
Box 503
Landsvägen 32
S-169 29 SOLNA
Telefon: +46 771 11 22 77

Bankgiro: 709-1705
Plusgiro: 7 24-5
Org nr: 556201-4182
VAT nr: SE556201418201

Säte: Stockholm
Företaget innehar F-skattebevis
Tillämpar EHL
branschbestämmelser www.ehl.se

5. Golv, väggar och tak

5.1 Kakel och klinker

Våtrumsväggar och golv

Badrummet har ett tätskikt som säkerställer att fukt inte kan tränga in i väggen eller ner i golvet. Undvik därför att göra hål i en kakelklädd vägg, särskilt vid duschplats och kring badkar. Om du ändå måste göra hål är det viktigt att du tätar hålet kring skruven med våtrumssilikon. Material hittar du hos välsorterade fackhandlare. Anlita en hantverkare/plattsättare om du känner dig minsta tveksam. Punkteras tätskiktet utan erforderlig tätning kan fuktskador uppstå.

Rengöring

Väggar och golv beklädda med kakelplattor eller glaserade klinkerplattor rengörs i första hand med vatten och eventuellt rengöringsmedel (exempelvis diskmedel eller allrengöringsmedel). Vid kraftig nedsmutsning används skursvamp eller skurborste med alkaliskt allrengöringsmedel. Tänk på att fogarna är porösa och lätt smutsas ned. Eventuella mjuka fogar bör torkas rena så att smuts inte fastnar i fogmaterialet.

Kalkavlagringar som bildats av kalkhaltigt vatten avlägsnas enklast med ett svagt, surt rengöringsmedel. Utspädd hushållsättika fungerar utmärkt. Kom ihåg att vattenmätta fogarna före tvättning. Vissa kakelplattor har glasyrer eller speciella dekorer som kan vara känsliga för starkt sura rengöringsmedel, kontrollera därför leverantörens anvisningar. Avsluta rengöringen med rent vatten och mjuk svamp, avsluta alltid med att torka ytorna med torr trasa.

Oglaserade plattor

För att få bort smuts som fastnat i beläggningsens yta används vatten och återfettande rengöringsmedel eller såplösning. Behandling med såplösning ger på sikt en effekt som liknar den man uppnår genom efterbehandling med klinkerolja. Om plattorna är kraftigt nedsmutsade rengörs de med vatten och alkaliskt allrengöringsmedel eller grovrengöringsmedel. Torka med rent vatten efteråt.

Glaserade plattor, mosaik och ”granitkeramik”

För att få bort smuts som fastnat i beläggningsens yta används vatten och svagt alkaliskt allrengöringsmedel. Såplösning skall inte användas. Den ger en tunn beläggning på plattornas täta yta där smutsen lätt får fäste. Om plattorna är kraftigt nedsmutsade används vatten och alkaliskt allrengöringsmedel eller grovrengöringsmedel. Torka med rent vatten efteråt.

Kakelbranschen
informerar

Skötsel av kakel och klinker

bygg
keramik
rådet

Städråd för väggar och golv med ytskikt av keramiska plattor!

I denna folder redovisas råd och rekommendationer om hur ytskikt med keramiska plattor på bästa sätt kan underhållas.

Råd och rekommendationer

Väggar och golv med keramiska plattor är i princip underhållsfria.

Ytskikt av keramiska plattor har mycket lång livslängd, i de flesta fall längre än byggnadens egen. Normalt krävs endast regelbunden städning anpassad till nedsmutsningen och avtorkning vid spill.

Här redovisas råd och rekommendationer om hur ytskikt med keramiska plattor på bästa sätt kan underhållas. Informationen är utarbetad av Byggkeramikrådet och är en generell vägledning. För mer detaljerad vägledning för specifika keramiska plattor och/eller förutsättningar hänvisas till respektive leverantörs information.

Materialfakta

Keramiska beläggningar består av keramiska plattor monterade på underlaget med fästmassa eller bruk, samt fogar mellan plattorna fyllda med fogmassa. Vanligt förekommande benämningar på olika typer av keramiska plattor är kakel, klinker, granitkeramik, mosaik och cottoplattor ("terracottaplattor").

Kakelplattor

Tillverkas av lera som ger relativt poröst gods. Vattenabsorption (ett mått på porositet) är 10–20%. Kakelplattor är alltid glaserade. De är avsedda för väggbeklädnader och används endast inomhus i vårt klimat.

Klinkerplattor

Tillverkas av leror som ger lägre vattenabsorption än ca 10%, vanligtvis mellan 0 och ca 6%. Klinkerplattor förekommer både glaserade och oglaserade. De används som golvbeläggningar och väggbeklädnader.

Mosaik

Glaserade eller oglaserade klinkerplattor i små format, som levereras och monteras i form av ark, normalt 30x30 cm. Arken sammanhålls vanligen av nät på baksidan. Mosaik förekommer även i andra material, t.ex. glas, metall och natursten.

"Granitkeramik"

Klinkerplattor i porslinskvalitet som med hjälp av avancerad tillverknings teknik får mycket låg

porositet. Vattenabsorptionen är under 0,5%. Plattorna kan vara oglaserade, glaserade eller polerade. De kan tillverkas i stora format.

Cottoplattor, "terracotta"

En speciell typ av plattor som ofta har mycket hög porositet, ibland upp till 20%. Cottoplattor är oglaserade. De har rustik karaktär och kräver normalt ytbehandling vid montering och användning.

Regelbunden rengöring – dag/veckostädning

Alla typer av keramiska plattor kan rengöras med vatten och ett neutralt eller svagt alkaliskt rengöringsmedel (pH 7,5 – 9,5), så kallat allrengöringsmedel.

Väggar

Rengörs med våttorkning med fiberduk eller motsvarande och eventuell eftertorkning.

Golv

Daglig rengöring görs normalt med torrmoppning för att samla upp partiklar och damm.

Veckorengöring görs med våtmoppning med vatten och neutralt eller svagt alkaliskt rengöringsmedel. Alternativt används i offentlig miljö städmaskin, avsedd för daglig städning och rent vatten utan rengöringsmedel. Oglaserade keramiska plattor med viss öppen porositet i ytan,

skönjbart vattenabsorberande, kan alternativt rengöras med våtrengöring med vatten och såplösning. Såplösningen kan till en del tränga in i denna typ av plattor och fungera som skydd mot framtida nedsmutsning.

Denna metodik får absolut inte i något sammanhang användas på andra, tätare typer av keramiska plattor, såsom glaserade plattor eller alla typer av tätsintrade keramiska plattor (granitkeramik). Såplösningen lägger sig på dessa typer av plattor som en fet hinna och skapar ökad nedsmutsning och försvårad rengöring. Har detta felaktigt gjorts måste fetthinnan av såpa rengöras med vatten och medelstarkt alkaliskt rengöringsmedel (pH 9,5 – 12), så kallat grovrengöringsmedel, i en eller flera behandlingar.

Rengöring av specifik nedsmutsning och/eller fläckar

Väggar

I våtutrymmen kan kalkavsättningar på plattor och fogar bildas över tiden i områden med kalkrikt vatten. Kalken kan avlägsnas med våttorkning med vatten och medelstarkt surt rengöringsmedel (pH 2 – 5). Inför sådan rengöring måste alltid fogarna mätas med vatten före behandlingen så att inte surt vatten tränger in i fogarna och löser upp cementen i fogmassan.

Efter behandlingen är det viktigt att ytorna sköljs mycket noggrant med rent vatten.

Golv

Golv med kalkbildningar

I våtutrymmen kan, på samma sätt som väggar, kalkavsättningar bildas och detta behandlas på samma sätt som för väggar. Möjligen med extra uppmärksamhet på vattenmättnaden av fogarna före behandlingen och på rengöringen med rent vatten efter behandlingen, så att inget surt rengöringsmedel påverkar fogarna.

Golv med fogrester från installationstillfället

På golv generellt finns det en risk att dålig rengöring i byggskedet lämnar kvar en slöja av fogmassa/cement, som inte alltid är skönjbar för ögat. Detta visar sig först efter några månaders normal städning och då i form av allt sämre möjlighet att få golvet rent. Smutsen löses, men omfördelas och blir kvar och byggs på i den råa ytan som fogmasseslöjan medför.

Detta problem måste lösas i två steg. Först måste golvet noggrant rengöras med vatten och grovrengöringsmedel i en eller flera behandlingar, med efterföljande sköljning med rent vatten. Därefter måste golvet rengöras med vatten och medelstarkt surt rengöringsmedel i en eller flera behandlingar och med efterföljande noggrann sköljning med rent vatten. Om istället endast vatten och surt rengöringsmedel används

förmår inte rengöringsmedlet tränga igenom smutsskiktet som bildats och lösa upp cementen i slöjbildningen.

Surt rengöringsmedel kan inte användas på keramiska plattor med metallinnehållande glasyr eller ytbeläggning, eftersom det sura rengöringsmedlet då kan ge frätskador på metallen.

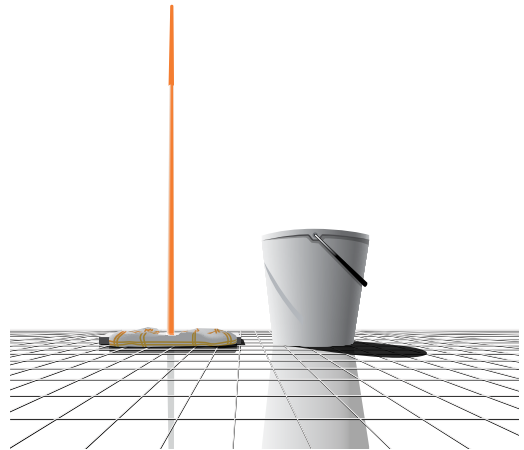
Golv i badanläggningar, storkök, livsmedelsindustri och liknande

Golv i dessa typer av anläggningar utsätts för mycket nedsmutsning och/eller spill och är under långa perioder våta. Keramiska plattor väljs oftast med halkdämpande egenskaper, vilket medför att ytan har en viss struktur. Ett effektivt och rationellt sätt att rengöra sådana golvytor är renspolning med högtrycksspruta. Normalt används endast rent ca 60 gradigt vatten i högtryckssprutningen.

Rengöring vid särskilda behov

Vid behov kan medelstarkt alkaliskt rengöringsmedel i vatten spridas/dimmas ut över torrt golv 3 – 4 minuter innan högtryckssprutningen genomförs. Vid särskilda behov kan surt rengöringsmedel spridas/dimmas ut över golvet innan högtryckssprutningen genomförs, men golvet måste då vara fuktigt/vått så att inte fogarna skadas vid behandlingen.

Trycket i sprutan bör inte vara högre än 50 bar, för att undvika att fogarna skadas av trycket i vattenstrålen. Munstycket skall vinklas ca 45 grader och hållas 15 – 20 cm från golvytan.

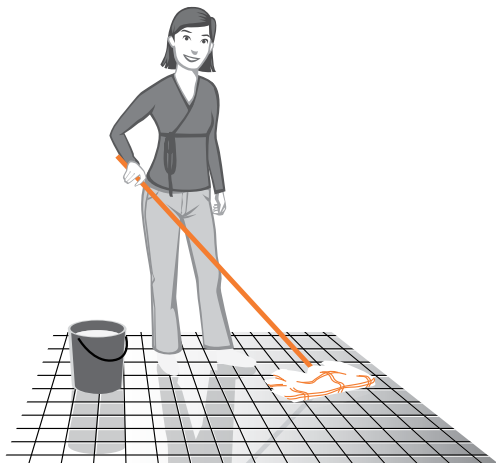

Fogar

Fogar i våtutrymmen kan över tiden få en beläggning av tvål- och hudrester i dusch/bad område. Beläggningen är grogrund för mögelpåväxt. Mjukfogar av silikonmaterial kan i sig själva utgöra grogrund för mögelpåväxt. Fogar i dessa områden måste därför regelbundet rengöras med svagt eller medelstarkt alkaliskt rengöringsmedel i vatten och med efterföljande sköljning med rent vatten.

Moderna cementbundna fogmassor har oftast en vattenavvisande karaktär, som påtagligt minskar risken för mögelpåväxt och minskar rengöringsbehovet över tiden.

Rengöring efter installation – byggstädning och i vissa fall efterbehandling

Byggstädning

Korrekt utförd byggstädning är avgörande för att skapa rätt förutsättningar för den regelbundet återkommande städningen. Speciellt på golv kan rester av fogmassa bli kvar på ytan när avtvättning gjorts efter fogningen av plattbeläggningen. Leverantörer av oglaserade, glaserade eller polerade tätsintrade keramiska plattor anser att golv, efter fogning och härdning, alltid ska rengöras med surt rengöringsmedel i vatten och med efterföljande sköljning med rent vatten.

Fogen måste ha härdat 2-4 dygn beroende på fabrikat, innan efterrengöring kan genomföras. För att det sura rengöringsmedlet inte ska sugas in i fogen är det viktigt att fogen mättas ordentligt med rent vatten före behandlingen. Efter rengöringen ska ytan sköljas noga med rent vatten.

Fogning av Cottoplattor

Läggning av cottoplattor på golv fodrar alltid speciella åtgärder inför fogningen för att rester av fogmassan inte skall sugas in i de oftast mycket porösa plattorna. Därför rekommenderas att man följer anvisningarna från tillverkaren av de specifika cottoplattor som används.

Efterbehandlingar

Generellt behöver inte och ska inte keramiska plattor efterbehandlas.

Tätsintrade plattor av alla slag och glaserade plattor får på inga villkor efterbehandlas. Oglaserade klinkerplattor med viss porositet kan behandlas med speciella så kallade sealers. Äldre golv med denna typ av plattor kan även ha behandlats med så kallad klinkerolja.

Cottoplattor behöver oftast ha en ytbehandling, för att inte smutsas för hårt, vilket nog vanligtvis görs i form av en behandling hos tillverkaren. Om inte detta förfarande används ska efterbehandling göras enligt tillverkarens rekommendation för den specifika platttypen.

Golvårdsvaxer av olika slag avsedda för andra golvmaterial får aldrig användas till keramiska plattor.

Fläckar

Spill och läckage ska alltid torkas upp med en trasa eller mjuk svamp så snart som möjligt. Vid rengöring med starka kemikalier bör man alltid börja med väl utspädd lösning och vid behov öka koncentrationen. Prova rengörings-effekten på en liten och helst undanskymd yta. Kontrollera att rengöringsmetoden inte skadar den keramiska beläggningen/beklädnaden.

Nedan några vanligen förekommande föreningar och förslag på lämplig typ av rengöringsmedel.

Livsmedelsfläckar, öl/vin, fett eller metallskrap av aluminium (lättmetall) tas bort med alkaliskt rengöringsmedel i vatten, såsom allrengöringsmedel, grovrengöringsmedel eller målarsoda.

Maskinoljafläckar, asfaltfläckar, skrapmärken av gummi eller stearin/paraffin tas bort med organiskt lösningsmedel såsom lacknafta, aceton, teknisk alkohol (T-röd) eller rengöringsbensin.

Rostfläckar, kalkfläckar eller skrapmärken av stål/järn tas bort med surt rengöringsmedel i vatten, såsom ”Klinkerrent”, ättiksyra/ättiksprit eller citronsyra.

Färgfläckar som torkat tas bort mekaniskt med rakblad eventuellt kombinerat med värmepistol.

Kraftigt färgade fläckar kan blekas med hjälp av kloridhaltiga rengöringsmedel såsom Klorin i vatten.

Gå in på
www.bkr.se
och läs mer
om kakel
och klinker!

Bygggeramikrådet
Högbergsgatan 27
116 20 Stockholm
Tel: 08-641 21 25
info@bkr.se ■ www.bkr.se

5.2 Parkettgolv

Parkettgolv är ett levande material som förändras med tiden och ett välskött parkettgolv håller i många år. Vid mycket torrt inomhusklimat vintertid kan sprickor uppstå i golvet, som sedan försvinner när luftfuktigheten höjs igen. Där solen ligger på kan golven påverkas av UV-ljus .

Vid daglig rengöring behövs normalt endast torra städmetoder såsom torrmoppning eller dammsugning. Vid grundligare rengöring, fukttorka golvet med väl urvriden trasa. Tillsätt eventuellt mildt rengöringsmedel utan ammoniak i vattnet. Använd inte svabbgarn eftersom det lämnar mycket vatten efter sig. Underhåll gärna golvet med specialmedel för parkettgolv för att få ett extra skydd. Det rekommenderas i hemmiljö två gånger per år.

Genom att sätta möbeltassar av filt under benen på stolar, bord och övriga möbler undviker du att repa ditt parkettgolv. När du ska flytta pianot, den tunga hyllan eller soffan kan du ställa möbeln på en filt eller matta och försiktigt skjuta till önskad plats. Ställ inte blomkrukor direkt på golvet.

SKÖTSELRÅD LACKERADE TRÄGOLV FÖR BOSTÄDER

Utgivna av Golvbranschen, GBR

Fäst den här skötselansvisningen på insidan av stadskaåpet.

ALLMÄNNA RÅD

Stoppa smutsen redan i entrén! Ha därför alltid en ordentlig avtorkningsmatta innanför ytterdörren och om möjligt även utanför. Skydda trägolvet mot alla former av vatten, torka upp eventuellt spill omedelbart. Möbler skall vara försedda med möbeltassar av plast eller filt (ej metall) för att undvika repor och märken från möbelben. Tassarna ska hållas rena.

RÄTT TEMPERATUR OCH LUFTFUKTIGHET

Trä är ett naturmaterial som rör sig i takt med natur-liga skiftningar av den relativa fuktigheten. På sommaren sväller det och på vintern krymper det. Brädorna kan kupa eller skåla sig, där upp till 0,4 mm inte är ovanligt. Det finns toleranser som tillåter upp till 0,2% av brädans bredd. När träet krymper, syns detta som springor mellan bräderna. För att motverka alltför stora rörelser och därmed skador på golvet skall rumstemperaturen hållas inom **15-25°C** och den relativ fuktigheten mellan **30-60%**. Vissa träslag som bok och lönn kan vara känsligare för klimat-variationer än andra. Tänk på att golvvärme torkar ut trägolvet mer än t ex element. Vid golvvärme får golvet yttemperatur aldrig överstiga **27°C**. Relativ luftfuktighet i inomhusluften ökar då människor vistas i rummet och utför vardaglig aktivitet såsom matlagning, duschning etc. Gröna växter och t ex akvarium ger dessutom ett fuktillskott till luften. Den relativa luftfuktigheten kan också höjas med hjälp av luftfuktare.

STÄDNING

Gör till daglig rutin att avlägsna synlig smuts såsom smulor, sandkorn och dylikt. Dammsugning med fast borstmunstycke avlägsnar de flesta torra partiklar. Fukttorkning med en hårt urvriden microfiberduk (mopp) utföres vid behov. I vattnet kan tillsättas några droppar mildt syntetiskt rengöringsmedel, typ handdiskmedel utan ammoniak.

Använd aldrig våta rengöringsmetoder på ett trägolv!

RENOVERING

Det flesta trägolv kan renoveras upprepade gånger så länge som det finns en tillräckligt tjock slitytta. I regel slipas hela golvet till rent trä för att omlackeras. På så sätt erhålls samma nyans och glans på golvet. För ett bra resultat förutsätts att golvet underlag är stabilt och att slitskiktets stavar sitter väl förankrat i underlaget.

Begränsade skador kan punktlagas, men kan ge en synlig övergång mellan det gamla golvet och lagningen. Slitskador som smårepor kan slipas med fint slippapper och överlackeras. Vid enstaka djupa repor/intryck kan en slitstestav eller lamellbräda bytas ut.

För att förlänga lackytans livslängd kan underhåll göras med en underhållslack/refreshers. Detta ger extra skydd och lyster. Riktvärde för golv i hemmiljö är 1-2 gånger per år, eller efter behov. Underhållslack har en halkhämmande effekt och innehåller inget vax vilket möjliggör för en framtida överlackning. Om trägolvet behandlats med vax eller polish måste golvet slipas till trärent före omlackeringen.

FLÄCKBORTTAGNING

Avlägsna fläckar innan de hunnit torka in i lacken och eftertorka om nödvändigt med rent vatten. Använd en väl urvriden trasa.

Ett lackerat trägolv skadas av mycket och hett vatten, starka rengöringsmedel som t ex Perkloretylen, thinner, aceton och T-sprit. Använd därför dessa fläckborttagningsmedel med stor försiktighet. OBS! Slipning med stålull och skurnylon kan repa lacken.

FLÄCKNYCKEL

Fläck av:	Tas bort med:
Choklad, fett, frukt, glass, grädde, juice, kaffe, läsk, saft, te, vin, ägg, öl, exkrement, kräkningar, urin	Neutralt eller svagt alkaliskt rengöringsmedel utan ammoniak utspätt i ljummet vatten
Asfalt, gummi, olja, skokräm, sot, svårare fläckar av choklad och fett	Tvättnafta, lacknafta
Färgkriter, läppstift, tusch	T-sprit 50%
Stearin, tuggummi	Kylspraya eller lägg en plast påse med isbitar på fläcken. Skrapa sedan försiktigt.
Blod	Kallt vatten

GBR:s skötselråd reviderade 2010. © Copyright GBR, EO 2010

Skötsel­anvisningar

Rengöring och underhåll av Esta Parket

Rengöring

Vänligen använd mattor där så behövs (exempelvis hall) för att undvika att lera och vatten trampas ner i ytan. Golvytan bör sopas eller dammsugas så ofta som möjligt. Om ytterligare rengöring behövs, använd en fuktig (inte våt) golvmopp.

Milt rengöringsmedel kan blandas i vattnet.

Använd ALDRIG mycket vatten vid rengöring av trägolv.

Rengöringsprodukter som är rekommenderade för trägolv kan enkelt köpas i de flesta välsorterade butiker.

Vi rekommenderar att inte använda vax för att bevara UV-lackade trägolv.

Skydd mot skador

Använd möbeltassar. Ta bort sand, jord och vätskor på golvet så snabbt som möjlig. Kom också ihåg att stilettklackar på skor kan skada ditt golv.

Fläckborttagning

Olyckor händer, men kom ihåg att en ny fläck är mycket lättare att ta bort än en fläck som suttit där ett tag.

Som tips föreslår vi följande:

Bär, juice, mjölk, grädde, öl, vin, kaffe, te	Milt rengöringsmedel
Choklad, fett, smör, skokräm, tjära, sot	Terpentin / ren sprit
Bläck, pennstreck, läppstift	Metanol / träsprit
Blod	Kallt vatten

5.3 Tapeter och målade ytor

Tapeter

Var varsam vid rengöring av dina tapeter, följ leverantörens anvisningar för just din tapet noga. Tänk på att tapeterna i de olika rummen kan vara gjorda i olika material även om de är från samma leverantör och därför vara olika känsliga.

Målade ytor

Var försiktig med nymålade ytor, färgens goda egenskaper uppnås först efter några veckor. Efter att färgen har härdat används handdiskmedel alternativt allrengöringsmedel som inte innehåller lösningsmedel. Missfärgningar som uppkommit då metall gnidits mot ytan försvinner lätt med ett suddgummi.

Tak

Målade ytor torkas av med en väl urvriden trasa efter rengöring. Matta ytor kan bli flammiga vid kraftig tvättning. Var extra varsam om ditt tak är grängat (dvs taket har en knottrig ytstruktur), då är det känsligt för fukt och får inte torkas med fuktig trasa.

Halvmatta och halvblanka färger

Gör ren ytan med diskmedel alternativt allrengöringsmedel nerifrån och upp. Torka med vatten och vädra för att minska luftfuktigheten.

Listverk

Golvsocklar är tillverkade i vitlackerad furu i kulör NCS S 0502-Y. Dörrfoder är tillverkade i furu i kulör NCS S 0502-Y.

Information om de tapeter och färger som är valda i din bostad finns i specifikationen över dina inredningsval.

Skötselråd

för målade väggar och tak

Var försiktig med nymålade ytor. Färgernas slutliga goda egenskaper uppnås först efter ett par veckor, varför försiktighet bör beaktas när det gäller slitage, repkänslighet och uppglansning. Efter härdningstiden använd handdiskmedel alternativt allrengöringsmedel som inte innehåller lösningsmedel. Använd aldrig sprit eller starka lösningsmedel.

Matta vägg- och takfärger.

Milltex 2, Milltex RF, 5, 7, Pashmina och Kashmir

NORMAL RENGÖRING: Matta ytor är generellt känsliga för uppglansning om man gnider på ytan. Kan också bli flammig, framför allt vid kraftig tvättning. Vid rengöring torka därför av ytan försiktigt med en väl urvriden trasa.

Halvmatta och halvblanka färger.

Milltex 20 och Tålig Halvmatt.

NORMAL RENGÖRING: Gör ren ytan med handdiskmedel alternativt allrengöringsmedel. Tvätta alltid nedifrån och upp. Skölj med vatten och ventilerare därefter för att minska fuktigheten i luften.

FLÄCKBORTTAGNING: Handdiskmedel alternativt allrengöringsmedel. Med utspädd ättiksyra (matättika) avlägsnar man rostfläckar. Svarta missfärgningar kan uppstå när man gnider metall mot färgytan. Radera bort dem med ett suddgummi.

Product- and Environmental Declaration Collection: Mr Perswall Photo

Product

Mr Perswall Photo

Type: Digital printed wallpaper Weight: 150-165g/m²

Environmental mark

Fulfils the IGI:s trade standards

(IGI = International Wallpaper Manufacturers' Association)

Product contents

All wallcoverings from Eco-Boråstapeter are free from PVC, heavy metals and other environmental harmful substances. All inks and coatings are waterbased.

The wallcovering components	Total weight percent	Weight-percent	Specifications of the components composition	Contains substances from the:		
				Limit-list*	PRIO-list*	Allergy and ...*
Base	90-99%	40-60%	Cellulose	---	---	---
		15-35%	Polymers binder, polyester	---	---	---
		15-25%	Pigments	---	---	---
Ink	1-10%	0-10%	ink pigments	---	---	---

*Swedish State Chemical Inspection's Limitlist, PRIO-list and document "Allergy and chemical products"

Formaldehyde in combined form exists naturally in wood being used in production of paper. Analysis of wallcoverings therefore shows tracks of formaldehyde. The quantities though are essential lower than the valid limit.

Usage

The wallcovering can be used in all areas except wet areas such as bathrooms etc. Suitable adhesive is a machine adjusted adhesive.

Emissions

Determination of the emission factor for VOC* and identification of dominating substances has been made at the Swedish Testing- and Research Institute according to the FLEC-method**. The test results is below the quantitative detection limit (< 10µg/m² x h)

* VOC=Volatile Organic Compounds

** FLEC=Field and Laboratory Emission Cell

Colour fastness to light

Very good colour fastness to light 6-8. The highest value is 8.

Packaging

The wall covering rolls are delivered in PET tubes made from recycled PET.

In average 25 gr packaging is being used per kg wall covering.

The average transport volume (incl. packaging) per kg wall covering is about 4 dm³.

Return of packaging material to Eco-Boråstapeter is not possible.

Transport

The wallcoverings are transported via trucks from our central warehouse in Borås, Sweden.

Eco-Boråstapeter is connected to the Swedish REPA-register. Organisations number: 556423-2824.

Care instructions

Care instructions

Avoid water to get in contact with the surface:

- Use a dry cloth or a sponge.
- Can be vacuum-cleaned.
- Avoid water to get in contact with the surface..

Estimated lifetime

Estimated lifetime of the wallcovering is 10-15 years..

Recycling and waste

The wallcovering can be recycled as energy at combustion.

All excess inks are being reused in production.

No wallcovering waste is considered as hazardous waste.

In order to achieve and maintain necessary wallcovering strength and to fulfil Eco-Boråstapeter's quality standards no recycled material is included in the wallcovering.

Production

Eco-Boråstapeter's emission of solvents is below existing limits for concession's permission according to the Swedish Environmental Protection Law.

Quality

Eco-Boråstapeter is certificated according to the international quality standard ISO 9001, certificate number 10 59.

ECO-BORÅSTAPETER'S ENVIRONMENTAL POLICY

Our target is that our production process and the products we produce should have the lowest possible impact on the environment.

Artikelnr: 7001 - 7060

Produkter

Eco Decorama EasyUp 2016 7001 - 7060

Vikt: 75-190 g/m²

Miljömärkning

Uppfyller IGI:s branschkrav på miljömärkning

(IGI = International Wallpaper Manufacturers' Association)

Produktinnehåll

Samtliga tapeter från WallVision är fria från PVC, tungmetaller och miljöskadliga ämnen. Samtliga färgsystem är vattenbaserade.

Tapetens komponenter	Total viktprocent	Viktprocent	Specifikation av komponenters sammansättning	Innehåller ämnen i:	
				Begr.-listan*	PRIO-listan*
Nonwoven	65-100%	40-85%	Cellulosa (TCF)	---	---
		15-30%	Syntetiska fibrer + film	---	---
		0-30%	VAc/Akrylpolymer	---	---
		15-25%	Fyllmedel		
Färg	0-35%	65-100%	Pigment Fyllmedel	---	---
		0-30%	VAc/Akrylpolymer	---	---

* Kemikalieinspektionens Begränsningslista, PRIO-lista.

Formaldehyd i bunden form förekommer naturligt i trä som används vid tillverkning av papper. Analys av tapetpapper visar således spår av formaldehyd. Nivåerna är dock väsentligt lägre än gällande gränsvärden.

Användning

Tapeterna kan användas i samtliga utrymmen förutom våtutrymmen.

Lämplig limtyp är Nonwoven- eller Väv-lim.

Emissioner

Bestämning av emissionsfaktor för VOC* och identifiering av dominerande ämnen har utförts på SP enligt FLEC-metoden**. Resultatet från proven understiger kvantitativ detektionsgräns (< 10µg/m² x h)

* VOC=Volatile Organic Compounds = Flyktiga organiska ämnen

** FLEC=Field and Laboratory Emission Cell

Ljusåktthet

Mycket god ljushärdighet, 6-8. Högsta värde är 8.

WallVision

Förpackning

Tapetrullarna sveps först in i en tunn återvinningsbar polyetenfilm innan de förpackas i wellpappkartong.

I genomsnitt används 50 gram emballage per kg tapet.

Den genomsnittliga transportvolymen (inkl emballage) per kg tapet är ca 4 dm³.

Returnering av emballage till Eco-Boråstapeter är inte möjligt.

I emballaget ingår återvunnet material.

Transport

Tapeterna transporteras via lastbil som utgår från centrallagret i Borås.

WallVision är anslutna till REPA-registret. Organisationsnummer: 556423-2824

Skötselråd

Tapeten har hög tvättbarhet, vilket innebär att man utan svårigheter kan avlägsna de flesta smutsfläckar på följande sätt:

- Blöt fläcken med trasa eller svamp (använd tvållösning eller diskmedel).
- Använd flödigt med ljummet vatten så att alla tvåresten avlägsnas.
- Torka av överskott på vatten och låt därefter tapeten självtorka.
- Undvik att få vätska i skarvarna där tapeten är oskyddad.

Beräknad livslängd

Beräknad livslängd för tapeten är 10-15 år.

Återanvändning och spill

Tapeterna kan återvinnas som energi vid förbränning.

De restfärger som blir vid produktion återanvänds.

Inget tapetspill räknas som miljöfarligt avfall.

För att kunna uppnå erforderlig tapetstyrka samt Eco-Boråstapeters kvalitetskrav ingår inte återvunnet material i tapeterna.

Produktion

WallVisions utsläpp av lösningsmedel underskrider rådande gränsvärden för krav på koncessions-tillstånd enligt miljöskyddslagen.

Kvalitet

WallVision är certifierat enligt kvalitetsnormen ISO 9001.

Artikelnr: 2730 - 2765

Produkter

Scandinavian Design, 2730-2765 Typ: Tapeter i nonwoven grupp 1 Vikt: 75-190 g/m²

Miljömärkning

Uppfyller IGI:s branschkrav på miljömärkning

(IGI = International Wallpaper Manufacturers' Association)

Produktinnehåll

Samtliga tapeter från Eco-Boråstapeter/C&S är fria från PVC, tungmetaller och miljöskadliga ämnen. Samtliga färgsystem är vattenbaserade.

Tapetens komponenter	Total vikt-procent	Vikt-procent	Specifikation av komponenters sammansättning	Innehåller ämnen i:	
				Begr.-listan*	PRIO-listan*
Nonwoven	65-100%	40-85%	Cellulosa (TCF)	---	---
		15-30%	Syntetiska fibrer + film	---	---
		0-30%	VAc/Akrylpolymer	---	---
		15-25%	Fyllmedel		
Färg	0-35%	65-100%	Pigment Fyllmedel	---	---
		0-30%	VAc/Akrylpolymer	---	---

* Kemikalieinspektionens Begränsningslista, PRIO-lista.

Formaldehyd i bunden form förekommer naturligt i trä som används vid tillverkning av papper. Analys av tapetpapper visar således spår av formaldehyd. Nivåerna är dock väsentligt lägre än gällande gränsvärden.

Användning

Tapeterna kan användas i samtliga utrymmen förutom våtutrymmen.

Lämplig limtyp är Nonwoven- eller Väv-lim.

Emissioner

Bestämning av emissionsfaktor för VOC* och identifiering av dominerande ämnen har utförts på SP enligt FLEC-metoden**. Resultatet från proven understiger kvantitativ detektionsgräns (< 10µg/m² x h)

* VOC=Volatile Organic Compounds = Flyktiga organiska ämnen

** FLEC=Field and Laboratory Emission Cell

Ljusåktthet

Mycket god ljushärdighet, 6-8. Högsta värde är 8.

ECO·BORÅSTAPETER

Förpackning

Tapetrullarna sveps först in i en tunn återvinningsbar polyetenfilm innan de förpackas i wellpappkartong.

I genomsnitt används 50 gram emballage per kg tapet.

Den genomsnittliga transportvolymen (inkl emballage) per kg tapet är ca 4 dm³.

Returnering av emballage till Eco-Boråstapeter är inte möjligt.

I emballaget ingår återvunnet material.

Transport

Tapeterna transporteras via lastbil som utgår från centrallagret i Borås.

Eco-Boråstapeter är anslutna till REPA-registret. Organisationsnummer: 556423-2824

Skötselråd

Tapeten har hög tvättbarhet, vilket innebär att man utan svårigheter kan avlägsna de flesta smutsfläckar på följande sätt:

- Blöt fläcken med trasa eller svamp (använd tvållösning eller diskmedel).
- Använd flödigt med ljummet vatten så att alla tvålorester avlägsnas.
- Torka av överskott på vatten och låt därefter tapeten självtorka.
- Undvik att få vätska i skarvarna där tapeten är oskyddad.

Beräknad livslängd

Beräknad livslängd för tapeten är 10-15 år.

Återanvändning och spill

Tapeterna kan återvinnas som energi vid förbränning.

De restfärger som blir vid produktion återanvänds.

Inget tapetspill räknas som miljöfarligt avfall.

För att kunna uppnå erforderlig tapetstyrka samt Eco-Boråstapeters kvalitetskrav ingår inte återvunnet material i tapeterna.

Produktion

Eco-Boråstapeters utsläpp av lösningsmedel underskrider rådande gränsvärden för krav på koncessions-tillstånd enligt miljöskyddslagen.

Kvalitet

Eco-Boråstapeter är certifierat enligt kvalitetsnormen ISO 9001.

ECO-BORÅSTAPETERS MILJÖPOLICY

Vårt mål är att nå minsta möjliga miljöpåverkan såväl vid våra tillverkningsprocesser, vår interna arbetsmiljö som för produkterna och deras slutgiltiga användning.

För att uppfylla dessa åtaganden krävs kompetens och delaktighet från alla medarbetare. Vidare krävs att processer och utrustningar är dugliga för sitt ändamål.

Artikelnr: All

Produkter

Contemporary Restyled Typ: Tapeter i nonwoven grupp 1 Vikt: 75-190 g/m²

Miljömärkning

Uppfyller IGI:s branschkrav på miljömärkning

(IGI = International Wallpaper Manufacturers' Association)

Produktinnehåll

Samtliga tapeter från Eco-Boråstapeter/C&S är fria från PVC, tungmetaller och miljöskadliga ämnen. Samtliga färgsystem är vattenbaserade.

Tapetens komponenter	Total vikt-procent	Vikt-procent	Specifikation av komponenters sammansättning	Innehåller ämnen i:	
				Begr.-listan*	PRIO-listan*
Nonwoven	65-100%	40-85%	Cellulosa (TCF)	---	---
		15-30%	Syntetiska fibrer + film	---	---
		0-30%	VAc/Akrylpolymer	---	---
		15-25%	Fyllmedel		
Färg	0-35%	65-100%	Pigment Fyllmedel	---	---
		0-30%	VAc/Akrylpolymer	---	---

* Kemikalieinspektionens Begränsningslista, PRIO-lista.

Formaldehyd i bunden form förekommer naturligt i trä som används vid tillverkning av papper. Analys av tapetpapper visar således spår av formaldehyd. Nivåerna är dock väsentligt lägre än gällande gränsvärden.

Användning

Tapeterna kan användas i samtliga utrymmen förutom våtutrymmen.

Lämplig limtyp är Nonwoven- eller Väv-lim.

Emissioner

Bestämning av emissionsfaktor för VOC* och identifiering av dominerande ämnen har utförts på SP enligt FLEC-metoden**. Resultatet från proven understiger kvantitativ detektionsgräns (< 10µg/m² x h)

* VOC=Volatile Organic Compounds = Flyktiga organiska ämnen

** FLEC=Field and Laboratory Emission Cell

Ljusåktthet

Mycket god ljushärdighet, 6-8. Högsta värde är 8.

ECO·BORÅSTAPETER

Förpackning

Tapetrullarna sveps först in i en tunn återvinningsbar polyetenfilm innan de förpackas i wellpappkartong.

I genomsnitt används 50 gram emballage per kg tapet.

Den genomsnittliga transportvolymen (inkl emballage) per kg tapet är ca 4 dm³.

Returnering av emballage till Eco-Boråstapeter är inte möjligt.

I emballaget ingår återvunnet material.

Transport

Tapeterna transporteras via lastbil som utgår från centrallagret i Borås.

Eco-Boråstapeter är anslutna till REPA-registret. Organisationsnummer: 556423-2824

Skötselråd

Tapeten har hög tvättbarhet, vilket innebär att man utan svårigheter kan avlägsna de flesta smutsfläckar på följande sätt:

- Blöt fläcken med trasa eller svamp (använd tvållösning eller diskmedel).
- Använd flödigt med ljummet vatten så att alla tvålorester avlägsnas.
- Torka av överskott på vatten och låt därefter tapeten självtorka.
- Undvik att få vätska i skarvarna där tapeten är oskyddad.

Beräknad livslängd

Beräknad livslängd för tapeten är 10-15 år.

Återanvändning och spill

Tapeterna kan återvinnas som energi vid förbränning.

De restfärger som blir vid produktion återanvänds.

Inget tapetspill räknas som miljöfarligt avfall.

För att kunna uppnå erforderlig tapetstyrka samt Eco-Boråstapeters kvalitetskrav ingår inte återvunnet material i tapeterna.

Produktion

Eco-Boråstapeters utsläpp av lösningsmedel underskrider rådande gränsvärden för krav på koncessions-tillstånd enligt miljöskyddslagen.

Kvalitet

Eco-Boråstapeter är certifierat enligt kvalitetsnormen ISO 9001.

ECO-BORÅSTAPETERS MILJÖPOLICY

Vårt mål är att nå minsta möjliga miljöpåverkan såväl vid våra tillverkningsprocesser, vår interna arbetsmiljö som för produkterna och deras slutgiltiga användning.

För att uppfylla dessa åtaganden krävs kompetens och delaktighet från alla medarbetare. Vidare krävs att processer och utrustningar är dugliga för sitt ändamål.

Artikelnr: 2770-2796

Produkter

Eco Rose 2770-2796

Typ: Tapeter i nonwoven grupp 1 Vikt: 75-190 g/m²

Miljömärkning

Uppfyller IGI:s branschkrav på miljömärkning

(IGI = International Wallpaper Manufacturers' Association)

Produktinnehåll

Samtliga tapeter från Eco-Boråstapeter/C&S är fria från PVC, tungmetaller och miljöskadliga ämnen. Samtliga färgsystem är vattenbaserade.

Tapetens komponenter	Total viktprocent	Viktprocent	Specifikation av komponenters sammansättning	Innehåller ämnen i:	
				Begr.-listan*	PRIO-listan*
Nonwoven	65-100%	40-85%	Cellulosa (TCF)	---	---
		15-30%	Syntetiska fibrer + film	---	---
		0-30%	VAc/Akrylpolymer	---	---
		15-25%	Fyllmedel		
Färg	0-35%	65-100%	Pigment Fyllmedel	---	---
		0-30%	VAc/Akrylpolymer	---	---

* Kemikalieinspektionens Begränsningslista, PRIO-lista.

Formaldehyd i bunden form förekommer naturligt i trä som används vid tillverkning av papper. Analys av tapetpapper visar således spår av formaldehyd. Nivåerna är dock väsentligt lägre än gällande gränsvärden.

Användning

Tapeterna kan användas i samtliga utrymmen förutom våtutrymmen.

Lämplig limtyp är Nonwoven- eller Väv-lim.

Emissioner

Bestämning av emissionsfaktor för VOC* och identifiering av dominerande ämnen har utförts på SP enligt FLEC-metoden**. Resultatet från proven understiger kvantitativ detektionsgräns (< 10µg/m² x h)

* VOC=Volatile Organic Compounds = Flyktiga organiska ämnen

** FLEC=Field and Laboratory Emission Cell

Ljusåktthet

Mycket god ljushärdighet, 6-8. Högsta värde är 8.

ECO·BORÅSTAPETER

Förpackning

Tapetrullarna sveps först in i en tunn återvinningsbar polyetenfilm innan de förpackas i wellpappkartong.

I genomsnitt används 50 gram emballage per kg tapet.

Den genomsnittliga transportvolymen (inkl emballage) per kg tapet är ca 4 dm³.

Returnering av emballage till Eco-Boråstapeter är inte möjligt.

I emballaget ingår återvunnet material.

Transport

Tapeterna transporteras via lastbil som utgår från centrallagret i Borås.

Eco-Boråstapeter är anslutna till REPA-registret. Organisationsnummer: 556423-2824

Skötselråd

Tapeten har hög tvättbarhet, vilket innebär att man utan svårigheter kan avlägsna de flesta smutsfläckar på följande sätt:

- Blöt fläcken med trasa eller svamp (använd tvållösning eller diskmedel).
- Använd flödigt med ljummet vatten så att alla tvålstrester avlägsnas.
- Torka av överskott på vatten och låt därefter tapeten självtorka.
- Undvik att få vätska i skarvarna där tapeten är oskyddad.

Beräknad livslängd

Beräknad livslängd för tapeten är 10-15 år.

Återanvändning och spill

Tapeterna kan återvinnas som energi vid förbränning.

De restfärger som blir vid produktion återanvänds.

Inget tapetspill räknas som miljöfarligt avfall.

För att kunna uppnå erforderlig tapetstyrka samt Eco-Boråstapeters kvalitetskrav ingår inte återvunnet material i tapeterna.

Produktion

Eco-Boråstapeters utsläpp av lösningsmedel underskrider rådande gränsvärden för krav på koncessions-tillstånd enligt miljöskyddslagen.

Kvalitet

Eco-Boråstapeter är certifierat enligt kvalitetsnormen ISO 9001.

ECO-BORÅSTAPETERS MILJÖPOLICY

Vårt mål är att nå minsta möjliga miljöpåverkan såväl vid våra tillverkningsprocesser, vår interna arbetsmiljö som för produkterna och deras slutgiltiga användning.

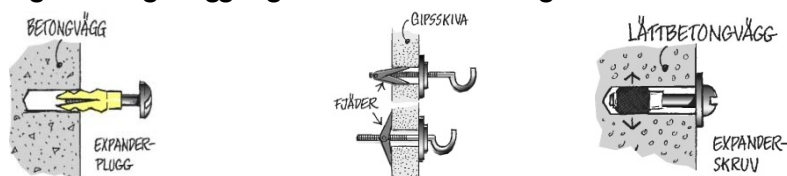
För att uppfylla dessa åtaganden krävs kompetens och delaktighet från alla medarbetare. Vidare krävs att processer och utrustningar är dugliga för sitt ändamål.

5.4 Att sätta upp saker på väggen / i taket

Väggarna sätter den personliga prägeln på ditt hem, var noggrann när du sätter upp tavlor, krokar och liknande för att undvika onödiga hål i väggarna. Olika väggmaterial kräver olika metoder för uppfästning, ta kontakt med kunnig person om du är osäker. Om du har skjutdörrar i din bostad, tänk på att spiken eller skruven som du använder för att hänga upp din tavla med kan skada eller låsa skjutdörren. Viktigt att tänka på när du skall fästa lampor, krokar m.m. i taket i din nya lägenhet är att du inte får borra djupare än 50 mm. Detta beror på de installationer som ligger över detta djup. Risken finns att du träffar vattenledningar eller el-installationer om du borrar djupare än 50 mm.

- **Hårda väggar**

I betong- och tegelväggar gör du hål med en slagbormaskin.

- **Porösa vägar**

Till gipsskivor och lättbetongväggar använder du drillborr, borrsväng eller bormaskin. Alla hål måste pluggas. Din järnaffär kan ge dig råd om vilka skruvar och krokar du bör använda för respektive väggmaterial. Undvik självhäftande krokar, de lossnar lätt och lämnar fula limmärken efter sig.

- **I våtrum**

Undvik att göra hål i en kakelklädd vägg, särskilt vid duschplats och kring badkar. Läs mer under avsnitt "Kakel och klinker"

- **Vägg-TV**

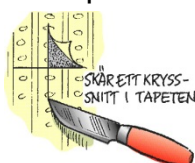
Det är förberett för vägg-TV på en vägg i vardagsrum och största sovrum, placeringen är markerad på din ritning. Observera att förstärkningen är plywood och är anpassad för att TV monteras mot vägg. Om du väljer en mycket stor TV eller om du sätter din TV på en "arm", tänk på att det medför mycket stora belastningar som kräver ytterligare förstärkningar innan montering.

- **Idolaffischen**

Sätt gärna upp affischen på barnens stora idol, världskartan eller almanackan. Men använd häftstift eller nålar. Tejp och fästlera ger fula märken på tapeten.

- **Så här gör du "osynliga" hål**

Vid upphängning av exempelvis större tavlor eller hyllor då du behöver borra i väggen kan du enkelt gömma borrhålen. Börja med att göra två snitt i ett kryss i tapeten med en skarp kniv där du vill borra. Lyft undan tapetflikarna och borra. När du inte ska använda hålet längre tar du ut skruven, viker tillbaka tapetflikarna och hålet "försvinner".

6. Inredning

6.1 Köksinredning

Ditt kök håller hög standard och är byggt för att användas varje dag under lång tid. Genom att ta hand om dess inredning får du ett kök som kan användas varje dag i många år. Om du har bänkytor av trä är det extra viktigt att du följer leverantörens anvisningar för att bevara dess egenskaper. På följande sidor får du skötselanvisningar från din köksleverantör. Torka skåpluckor torra efter tvätt och använd mildt diskmedel med max 1% tvål.

6.2 Dörrar och garderober

Dörrarna i och till din bostad är utformade för att vara funktionella och hållbara. På följande sidor finns anvisningar för hur du rengör dina dörrar och smörjer gångjärnen vilket ska göras en gång om året. Garderobernas dörrar kan justeras vid behov genom att skruva vid gångjärnen. Följ din leverantörs anvisningar.

SKÖTSELANVISNING KÖK

Det färdiga köket består av levande material, som kräver riktig skötsel för att kunna hålla länge och se vackert ut. Ett levande material åldras bl.a. genom att skifta färg över tiden. Vissa träslag blir mörkare och andra ljusare. Olika ytor kräver lite olika skötsel. Leta under respektive rubrik tills du hittar det/de ytmaterial som gäller för just ditt kök. Det finns också information kring ett antal vanliga frågor.

MELAMINYTOR (LUCKOR, STOMMAR OCH TILLBEHÖR)

Skåpstommarna och många av våra luckor är uppbyggda av melaminbelagd spånskiva. Denna skiva tål fukt men inte i alltför hög utsträckning, d v s vatten får inte bli stående så att det kan tränga in i befintliga skarvar mellan plana ytor och kanter.

Det är därför viktigt att man torkar av sina snickerier med en torr trasa omedelbart vid vattenspill t ex på diskbänkskåpet eller badrumsskåpet efter disk respektive tvätt. Placering av t ex en kaffebruggare så att varm ånga strömmar upp mot ett väggskåps undersida (gäller även ljusramplista eller en luckas kant) bör undvikas. Rengör med vatten och diskmedel. Svåra fläckar tas bort med T-röd. Undvik att öppna en varm diskmaskin. Ångan kan skada luckan.

MÅLADE OCH FANERADE YTOR (LUCKOR, STOMMAR OCH TILLBEHÖR)

Målade och fanerade ytor rengörs med en fuktig trasa och mildt diskmedel som man normalt använder i hushållet. Använd inte skurpulver eller liknande medel som innehåller slipmedel, alkohol och andra repande partiklar, inte heller thinner eller ammoniak. Liksom stommarna måste även luckorna, speciellt kanterna, torkas av efter att de har utsatts för vattenspill.

Kraftig rökning och vitmålade kök hör inte ihop. Nikotinet gör att luckorna gulnar, ingen vit färg motstår detta. Fanerade ytor behöver hållas torra och befriade från fett och rengöringsmedel.

Detta gäller speciellt ljusa fanér. Eftersom fanér är mer eller mindre porig skall man vara sparsam med vatten vid rengöring så att fukt inte tränger in i faneret.

Vid den dagliga rengöringen används vatten och tvållösning enligt ovanstående.

Viktigt! Alkoholhaltigt rengöringsmedel inte ska användas.

Undvik att öppna en varm diskmaskin. Ångan kan skada luckan.

FOLIERADE YTOR (LUCKOR OCH TILLBEHÖR)

För att stärka luckans ytskikt och göra den tåligare mot repor utförs följande behandling innan användning: Ta bort skyddsfilm när luckor och lådor har monterats. Torka av den högblanka ytan med en mjuk trasa som fuktats med en tvållösning (max 1% tvål) och låt luckan torka. Efter 24 timmar får avtorkningen sin effekt. Vid den dagliga rengöringen används vatten och tvållösning enligt ovanstående. **Viktigt!** Alkoholhaltigt rengöringsmedel inte ska användas.

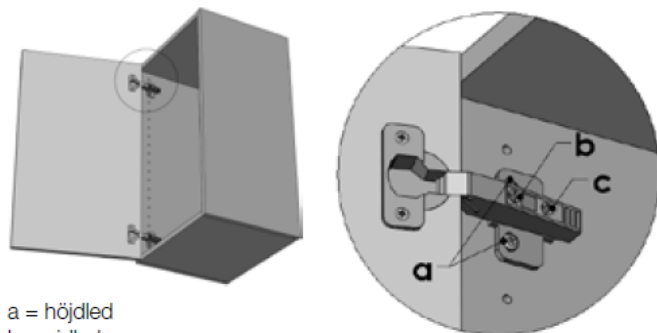
Undvik att öppna en varm diskmaskin. Ångan kan skada luckan.

GÅNGJÄRN OCH KLAFFGÅNGJÄRN

Gångjärnen på luckorna kan behöva justeras efter en tids användning.

GÅNGJÄRN

Gångjärn med olika öppningsvinklar ser olika ut. Justeringskruvarna har samma placering oavsett gångjärnens utseende.

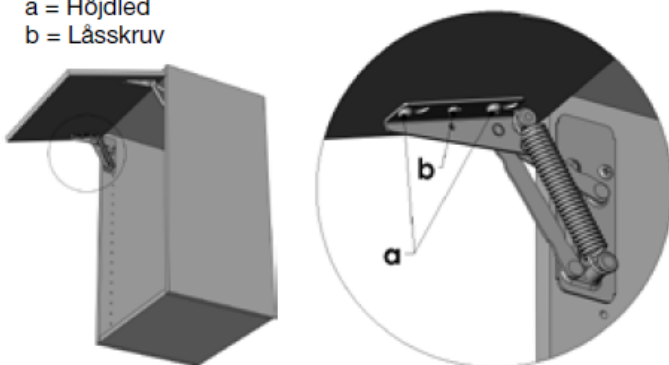
a = höjdled
b = sidled
c = djupled

KLAFFGÅNGJÄRN

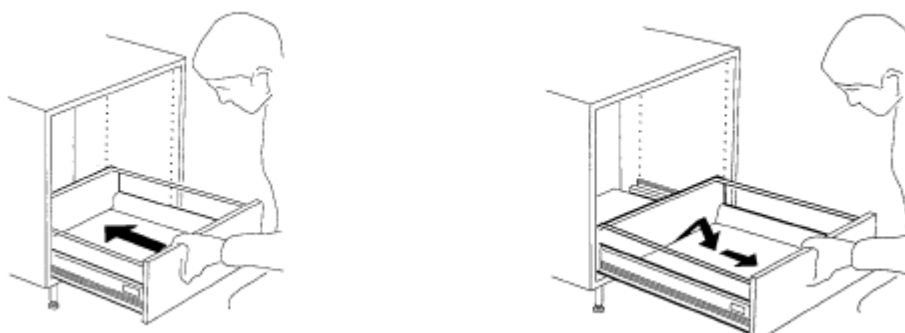
Klaffgångjärnen är avsedda för fronter upp till höjden 316 mm. Endast justering i höjdled kan göras.

Obs! Efter frontens justering ska skruvarnas (a) dras åt. Lås fast frontens position med bifogade träskruvar (b).

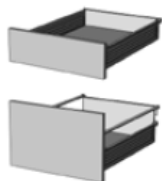
a = Höjdled
b = Låsskruv

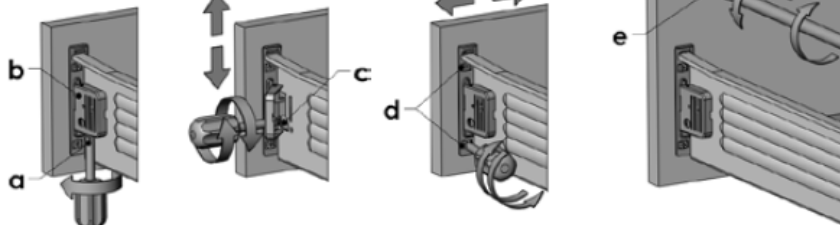
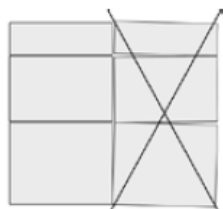
HUR MAN TAR UR/SÄTTER TILLBAKS TANDEMBOXLÅDORNA UR SKÅPEN

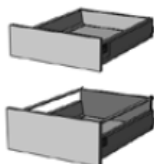
JUSTERING AV LÅDFRONTER METABOXLÅDA

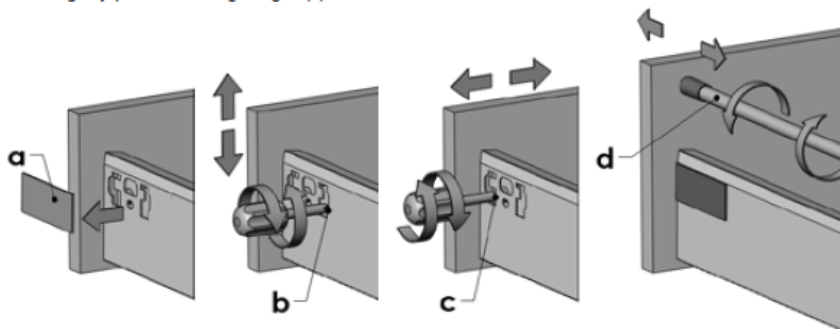
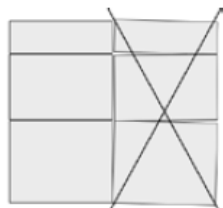
Använd en stjärnmejsel vid justeringen av lådfronterna.
 Justering i höjdlid: Stick in en mejsel (a) under fästplattans lås (b) och vrid tills fästplattorna lossnar.
 Höjjustera fronten genom att vrida på excenterskruven (c). Efter justering, tryck tillbaka fästplattornas lås (b).
 Justering i sidled: Lossa på fästplattornas skruvar (d) och justera i sidled. Drag åt skruvarna.
 Justering i djupled: Vrid relingstängen (e).

TANDEMBOXLÅDA

Använd en stjärnmejsel vid justeringen av lådfronterna.
 Demontera täckbrickan (a).
 Justering i höjdlid: Vrid excenterskruven (b).
 Justering i sidled: Vrid skruven (c).
 Justering i djupled: Vrid relingstängen (d).

BÄNKSKIVOR I HÖGTRYCKSLAMINAT

Monteras enligt anvisning som medföljer bänkskivan. Bänkskivor belagda med högtryckslaminat rengörs med alla rengöringsmedel som förekommer i hushållet. Undvik att starkt färgade ämnen, såsom t ex jod eller bläck, kommer i kontakt med laminatytan.

På bänkskivor med laminatkantlist eller träkantlist är det viktigt att undvika att fukt tränger in i skarvarna. Undvik att öppna en varmvattenmaskin. Fuktsäkring ska monteras ovanför varmvattenmaskinen för att avhjälpa problem med värme och fukt. Var noga med att inte placera heta kastruller eller stekpannor på laminaten.

BÄNKSKIVOR I MASSIVTRÄ

Bänkskivor i massivt trä är ett levande material som vid förändrad luftfuktighet torkar ut om det inte ytbehandlas. När det gäller massiva bänkskivor är det väldigt viktigt att dessa monteras och sköts på föreskrivet sätt för att t ex undvika att skivorna slår sig. Har du valt en massiv träskiva har du valt ett naturligt material som kräver omtanke och underhåll för att behålla sin skönhet under många år. Sköter du den rätt blir den bara vackrare med åren.

Observera att all behandling och allt underhåll skall utföras på torra skivor. Låt aldrig vatten stå på skivan. Då kommer träet att svälla och i värsta fall även spricka. Kaffebryggare kan också ställa till problem. En del kaffebryggare blir mycket varma på undersidan vilket torkar ut träet. Det kan ge fläckar och sprickor. Speciellt viktigt är detta om du har en underlimmad diskho. En

kaffebryggare, liksom frityrgritor och andra varma apparater, ska för säkerhets skull alltid stå på ett underlägg.

INNAN DU MONTERAR DIN MASSIVA TRÄSKIVA:

Det är av största vikt att du oljar in skivorna rejält med bifogad olja innan monteringen. Detta gäller för såväl över som undersidan. En hårdvaxolja behöver inte oljas innan monteringen. Den är redan behandlad. Däremot ska den underhållas regelbundet.

HÅRDVAXOLJADE MASSIVSKIVOR

Vi rekommenderar hårdvaxolja vilket ger ett ytskikt med mycket bra skydd. Tänk på att skydda skivornas yta ordentligt vid montage, kakling o.s.v. Om ytan skadats eller påverkats måste skivorna, innan de tas i bruk, behandlas med hårdvaxolja. Eftersom varje skiva (liksom varje stav i varje skiva) är unik, krävs olika mängd hårdvaxolja för att mätta ytan och bygga ett fullgott ytskikt. Detta framträder först efter en tids användning. Därför är det särskilt viktigt att du under första året kontrollerar om dina skivor behöver underhållas med hårdvaxolja. Detta gäller även när ytan blivit sliten eller skadad. Om din skiva har en underlimmad diskho, är det extra viktigt att ändträet och kanter vid diskhon alltid har ett bra skydd.

Gör så här: Slipa vid behov med fint sandpapper eller slip-svamp. Torka rent. Lägg på ett tunt lager Hårdvaxolja. Torka i träets längdriktning med torr trasa. Se till att en tunn film uppstår. Låt torka i minst åtta timmar. Vid hårt sliten skiva eller om ytan slipats trä-ren upprepas behandlingen ytterligare två gånger.

Var försiktig så att hårdvaxoljan inte kommer i kontakt med något annat än bänkskivan. Om så sker, torka bort direkt! Intorkad hårdvaxolja är mycket svår att avlägsna! Hårdvaxolja i burk har en begränsad hållbarhet och bör därför förbrukas inom ett år. Skruva alltid på korken ordentligt. De trasor och svampar du använt kan självantända då oljan oxiderar! Blöt med vatten och slå in lufttätt eller elda under kontrollerade former!

OLJADE MASSIVTRÄSKIVOR

Första tidens behandling av oljade skivor är oerhört viktig för att de ska förbli lättskötta och snygga under en lång tid framöver. Träskivans fibrer behöver mättas med olja för att skivan skall bli formstabil samt motstå fukt och smuts. Detta sker med upprepade behandlingar och tar cirka ett år. När detta är klart har du fått en helt underbar naturprodukt.

Efter montering oljas samtliga sidor och kanter med träolja (en högraffinerad kallpressad och rå linolja). Lägg på ett ordentligt lager och arbeta in oljan med trasa. För extra len yta använder du mjuk slipkloss (extra fin). Glöm inte kanterna! Låt oljan ligga på i 30 minuter. Fördela emellanåt överskottet till de delar som suger upp mycket. Gnugga sedan ytorna torra med en luddfri trasa. Var försiktig så att oljan inte kommer i kontakt med annat än bänkskivan. Om så sker torka bort direkt! Intorkad olja är mycket svår att avlägsna! Om inte ytan torkas helt torr efter en halvtimme utan får ligga länge så torkar den till en kladdig, seg yta som är mycket svår att få bort.

Den trasa eller svamp som du använt kan självantända då oljan oxiderar! Blöt med vatten och slå in lufttätt eller elda under kontrollerade former!

Efter en oljebehandling kan olja tränga upp i flera dagar och skada tidningar och böcker! Upprepa behandlingen ytterligare en gång första veckan, därefter en gång i veckan under tre veckor.

Upprepa efter en månad, tre månader och sex månader. Behandla sedan med olja och trasa en eller två gånger om året. Har det kommit smuts ner i träets porer, använder du mjuk slipkloss (extra fin).

Efter en månad eller två behöver träet ytterligare behandlingar. Till en början kommer fibrer att resa sig så att ytan känns sträv. Då använder du en mjuk slipkloss (extra fin) och arbetar i träets längdriktning varefter skivan behandlas med ny olja.

En del starka rengöringsmedel löser olja. Då blir ytan ljus och sträv. Behandla med olja omedelbart som beskrivits ovan och försök hitta ett rengöringsmedel som inte löser olja.

OM OLYCKAN ÄR FRAMME PÅ DIN TRÄBÄNSKIVA

Ditt hem är säkert inget museum, och därför är det oundvikligt med småskador i yta och kanter, hur försiktig du än är. En träyta tål inte att du ställer heta kärl på den. Starka rengöringsmedel liksom andra starka vätskor som alkohol kan också påverka skivan.

Om ytan har skadats eller missfärgats kan du alltid slipa bänkskivan. Det är just det som är fördelen med massivt trä. Efter en sådan slipning måste du ytbehandla från grunden igen. Det material som behövs finns hos våra återförsäljare. Slagmärken kan många gånger repareras med hjälp av varmt vatten som får träet att svälla och återta sin form.

Har du slipat ytan, kan du alltid byta från olja till vax eller tvärtom, men ytan måste behandlas som om den var obehandlad. Vid byte från en behandling till en annan gäller alltid att man slipar ner hela ytan ordentligt. Detta görs lämpligast när skivorna ändå är i behov av ny behandling. Putsningen blir betydligt enklare när ytan är lite uttorkad och sliten jämfört med nybehandlad. Väljer du olja, behandlar du enligt det schema som beskrivits tidigare.

Väljer du vax, följer du fabrikantens anvisningar. Väljer du hårdvaxolja behandla då skivan tre gånger som beskrivs i avsnittet "HÅRDVAXOLJADE MASSIVSKIVOR".

STENSKIVOR

Alla stenskivor är impregnerade vid leverans och kräver väldigt lite underhåll.

Granit är en hård bergart och behöver bara impregneras vart femte år.

Den är väldigt tålig mot fläckar, repor och fukt, och klarar upp till 250 graders värme.

Marmor och kalksten är porösare än granit. De klarar fukt och värme lika bra men är mycket känsligare för repor och fläckar så man bör avlägsna spill från ytan omedelbart, framför allt från sura vätskor, som t.ex saft från frukt, bär eller vin eftersom det inte är möjligt att ta bort missfärgningar som trängt ner i skivan. Impregnering bör ske en gång om året.

Och sen har vi kvartskomposit, som består av ca 95 % naturlig kvarts som blandas med färgpigment och bindemedel. Kvarts är en av naturens hårdaste mineraler, så en bänkskiva i kvartskomposit är mycket reptålig. Den finmalda kvartsen ger också en väldigt tät yta som är väldigt tålig mot fläckar och fukt och behöver därför inte heller impregneras eller underhållas.

Däremot tål kvartskompositen bara 150 graders värme eftersom den innehåller bindemedel.

PORSLIN OCH ROSTFRITT SANITETSPORSLIN

Våra tvättställ har en glaserad yta. Denna är lätt att hålla ren och är beständig mot de flesta kemikalier. Använd vanliga rengöringsmedel. Rengöringsredskap som innehåller hårda slipmedel, såsom stålull och grön fibersvamp, skall inte användas. Starka syror, t ex saltsyra och svavelsyra, och starka alkalier, t ex kaustiksoda, bör inte användas. Droppande kranar bör snarast repareras.

ROSTFRIA DISK- OCH TVÄTTBÄNKAR

Vad är rostfritt stål?

Våra diskbänkar är till största del tillverkat av rostfritt kromnickelstål 18/8.

18/8 är grundat på legeringens innehåll d.v.s. 18 % krom och 8 % nickel. Resterande är i princip järn. Kromet ger rostfritt de egenskaper som gör det motståndskraftigt mot korrosionsangrepp. Nickel används för att ytterligare förstärka stålets beständighet mot angrepp. En annan fördel med nickel är att materialet blir mjukare och är då lättare att bearbeta, ex. bockning.

Med rostfritt menas att materialet har en hög korrosionsbeständighet men däremot INTE att det aldrig kan rosta. Rostfritt stål 18/8 är normalt sett inte magnetiskt men kan vid kallbearbetning i produktion bli magnetiskt, ex. vid pressning av hoar och diskbänkens kanter. Detta påverkar dock inte korrosionsbeständigheten.

Ytan:

Hoarna blir efter pressning polerade med vax och hampaborstar för att få en hård och blank yta. Poleringen görs inte enbart för utseendet utan är också viktigt för korrosionsmotståndet. För de diskbänkar som har en avställningsyta, ex. heltäckande bänkar, kommer ytan färdigslipad från stålverket, och direkt efter slipning läggs skyddsplast på ytan som sedan sitter kvar under hela tillverkningsprocessen av diskbänken fram tills leverans på byggarbetsplatsen.

Skyddsplast:

För de diskbänkar som på byggarbetsplatsen exponeras för solljus och värme så kan det uppstå problem med att avlägsna skyddsplasten, samt att limrester kan bli kvar på diskbänksplanet. I svårare fall så blir plasten spröd och lossnar i småbitar. Så snart som möjligt efter avslutad installation av diskbänken bör plasten därför avlägsnas. I de fall där plasten är svår att avlägsna, använd naglarna för att plocka bort plastrester (ej skarpa verktyg), och för limrester använd *Lim & Klotterborttagare* som går att finna i färgfackhandeln.

Repor:

Alla rostfria diskbänkar kommer med tiden att slitas, få repor olika mycket beroende på skötsel och handhavande.

Den slipade avställningsytan utsätts ofta för slitage som syns mera väl om reporna går tvärs emot slipriktningen från tillverkningen. Tänk därför på att inte skjuta ex. en gryta, mugg eller en tallrik på avställningsytan. Lyft på och lyft av!

Glaserat porslin har ofta en rå yta undertill som ger repor.

Repor som uppstår kan därför aldrig anses som en reklamation utan skall istället kopplas till skötsel och handhavande av diskbänken.

Korrosionbeständighet:

Det anses att korrosionsbeständigheten beror på en osynlig hinna på plåtens yta – kromoxid, som bildas. Det fordras närvaro av syre för att kromoxidskiktet skall uppkomma och även syre för att underhålla skiktet. Vid ogynnsamma förhållande, d.v.s. när syret inte kan reagera med kromet på diskbänkens yta kan rost uppstå. Detta kan hända om diskbänken inte rengörs efter användning, ex. matrester som får ligga kvar under en längre tid, framförallt om det är frätande livsmedel såsom ketchup, senap, salt, ättika etc.

Konservburkar och järngrytor som ställs på en blöt diskbänk ex. över natten kan ge rostfläckar. En djupare repa från verktyg, ex. under byggtiden kan också ge rostskador, likaså om stålull används för att polera upp ytan.

Rost eller missfärgningar som uppstår kan därför aldrig anses som en reklamation, utan skall istället kopplas till skötsel och handhavande av diskbänken.

Daglig rengöring:

För att undvika rost och missfärgningar, rengör ytan med såpa eller diskmedel och vatten direkt efter användning, och torka sedan torrt.

Använd inte rengöringsmedel med slipmedel eller stålull. Detta förstör det skyddande skiktet på diskbänkens yta, vilket riskerar ge rostfläckar.

Borttagning av rostfläckar och missfärgningar:

Om rost eller missfärgning har uppstått på ytan kan den tas bort med rengöringsmedel utan slipmedel (t.ex. Jif Cream eller liknade medel för rengöring av glaskeramikhällar).

Använd små mängder av medlet och gnid ytan mycket försiktigt bara på fläcken.

Om det är fråga om en avställningsyta skall ytan alltid gnidas i längdriktningen. Hoarna skall gnuggas med cirkulerande rörelser inuti.

Borttagning av kalk- och saltfläckar:

Kalk- och salthaltigt vatten som torkar in kan ge fläckar som ger en matt yta. Dessa kan tas bort med hjälp av rengöringsmedel utan slipmedel (t.ex. Jif Cream eller liknade medel för rengöring av glaskeramikhällar, se ovanstående instruktion).

Rengöring av hoar:

Någon gång emellanåt kan det vara motiverat med att rengöra hoarna invändigt för att få bort missfärgningar och matt yta samt maskera bort mindre repor i ytskiktet. Detta görs med en Scotch-Brite™ svamp modell "Kök", blå svamp med blått ytskikt. Utförs med cirkulerande rörelse med ex. Jif Cream.

Slipning av avställningsyta på heltäckande diskbänk:

Små reporna i ytskiktet som inte har gått så djupt kan maskeras bort genom att slipa planet med en Scotch-Brite™ svamp modell "Grov", gul svamp med grönt ytskikt:

Slipning utförs med torr svamp, för svampen med ett jämnt yttryck i längdled på diskbänken, raka drag i riktning från gavel till gavel. Under inga omständigheter får svampen föras på tvären mot den slipade ytans ytstruktur. Hela planet skall bearbetas, och med så lika anbringat tryck som möjligt för att uppnå en jämn ytfinish. Avsluta med en grundlig såprepning .

Denna behandling kan utföras vid enstaka tillfällen för att restaurera ytskiktet, observera att det är en slipande åtgärd som rekommenderas sparsamt! Repor kommer alltid att uppstå på en diskbänk och när allt kommer omkring så är en diskbänk ett bruksföremål som kommer att "slitas in" och få en ålderns patina.

GODA RÅD OM SPISFLÄKTEN

Starta alltid spisfläkten innan du sätter igång med matlagningen, annars utnyttjar du inte kapaciteten ordentligt. Kom ihåg att låta spisfläkten gå upp till 15 minuter efter matlagningen.

En spisfläkt som går på högfart förbrukar dubbelt så mycket energi som en som går på lågfart. Högsta läget används som regel bara när man kokar något som luktar eller osar mycket.

Om spisfläkten inte fungerar som den ska, kan det bero på att slangen har veckat sig, lång kanal med många böjar, för liten takhuv i förhållande till ventilationsröret m.m.

Goda ventilationsförhållanden ger en effektiv funktion och därmed lägre elförbrukning.

Rengöring: Torka fettfiltret med en trasa, diska vid behov. Som huvudregel bör du aldrig använda rengöringsprodukter med slipmedel. Alla spiskupor rengörs med fuktig trasa eventuellt med diskmedel på. Glasskärmen rengörs med fönsterputs.

Filter: Det är viktigt att diska fettfiltret minst varannan månad. Filtret diskas antingen för hand eller i diskmaskin. Har du kolfilter i din spisfläkt kan detta inte diskas, utan måste bytas ut 1-2 gånger per år. **OBS!** Flambera aldrig på spisen under spisfläkten.

NÄR DET TILL SLUT ÄR DAGS ATT BYTA UT SITT KÖK

Våra kök består av material som går att separera vid återvinning. Du kan i vissa fall behöva verktyg som hjälper dig att separera materialen. Innan du åker till återvinningsstationen bör du tänka på att produkten har ett andrahandsvärde och ofta går att sälja vidare.

Väljer du att köra materialet till återvinningsstationen bör du kolla upp vilka regler som gäller i just din kommun. Generellt sorteras materialen enligt följande:

Köksdetalj	Sorteras som
Stommar	Trä
Gångjärn, skruvar, beslag	Metall
Knoppar/handtag	Metall
Lådskenor	Metall
Kranar	Metall
Vaskar	Metall
Vattenlås	Plast
Lådor	Metall och trä
Luckor/dekordetaljer i faner/massivträ	Trä
Luckor/dekordetaljer i MDF	Trä
Luckor/dekordetaljer i melaminbelagd spånskiva	Trä
Luckor/dekordetaljer i högtryckslaminat (HPL)	Brännbart
Bänkskiva i laminat	Trä
Bänkskiva i massivträ	Trä
Bänkskiva i rostfritt	Metall och om möjligt särskilja trädetaljer
Bänkskiva i sten	Sten/porslin
Glashyllor/glas till vitrinluckor	Glas
Skåpsinredning i plast	Brännbart
Skåpsinredning i metall	Metall
Belysning	Elektronik/lysrör
Emballage av wellpapp	Wellpapp/kartong
Emballage av plast	Mjukplast
SJ-pall	Trä
Vitvaror	Elektronik/vitvaror

Vi är anslutna till Elkretsen och Förpacknings- och Tidningsinsamlingen (Tidigare REPA-registret AB). Vi är också ISO 9001- och ISO 14001-certifierade samt utvalda delar i sortimentet är Svanenmärkta.

Rengöringstips för spegel

Om du får smuts eller fläckar på spegelytan använd först fönsterputs. Om detta inte hjälper kan du använda ett rakblad eller stålull av typen "Svinto". (OBS! endast stålull EJ Scotch brite eller liknande). Glaset blir inte repat av varken rakblad eller stålull.

Rengöringstips för målade ytor

Rengöres med milda och i hushållet vanligt förekommande rengöringsmedel. Använd ALDRIG skurmedel, stålull eller liknande preparat, som innehåller slipmedel eller medel med ammoniak.

Rengöringstips för lackerade träytor

Fanerade och massiva träytor är mer eller mindre poriga. Var därför sparsam med vatten vid rengöring. Använd lätt fuktad trasa och torka efter med väl urvriden trasa. Lämpliga rengöringsmedel är samma som målade ytor. Använd aldrig thinner för fläckborttagning.

Rengöringstips för laminat- och melaminbelagda ytor

Rengöres med i hushållet förekommande rengöringsmedel i likhet med målade och lackerade ytor. Ämnen som kan förorsaka missfärgningar eller frätskador, (jod, vätesuperoxid, bläck, mineralsyror etc.), skall givetvis undvikas.

Rengöringstips för backar och inredningsdetaljer

Efter rengöring med lämpligt syntetiskt rengöringsmedel, eftertorkas med fuktig trasa för att undvika statisk elektricitet. Kristallolja, aceton och liknande medel får ej användas då dessa medel kan skada plastdetaljer.

Rengöringstips för oljade ytor

Oljade ytor ska inte underhållsbehandlas med olja. Rengöring görs med fuktad trasa, ev med lite mild tvållösning, varefter ytorna torkas väl.

Rengöringstips för profiler och skenor

Torka vid behov av profilerna och fronten med en fuktig trasa. golvskenan dammsugs med jämna mellanrum för bästa möjliga gång.

Som vägledning vid val av material för rengöring och reparation av dörrsnickerier, lämnar vi här en kortfattad beskrivning av den ytbehandling våra produkter genomgår före leverans. Ni finner här vidare uppgifter om rengöringsmedel samt färger och annat ytbehandlingsmaterial som vi rekommenderar.

Täckmålade dörrblad

Färgen är en tvåkomponents halvblank, syrahärdande täckfärg (härdlacksfärg) som uppfyller höga krav på fyllighet, repfasthet, nötning och utseende samt har hög hårdighet mot de flesta hushållskemikalier, fett och lösningsmedel.

Bättring:

Mindre skador penselbättras. Fråga i er färghandel efter produkt lämpad för inomhussnickerier.

Större skador kräver som regel spackling och total ommålning. Testa lämpligen först på ett mindre parti på t.ex. dörrrens bakkant för att säkerställa att den tänkta produkten är förenlig med den ursprungliga ytbehandlingen.

Beakta att karm och dörrblad kan ha olika ytbehandling.

Rengöring:

Använd allmänt förekommande rengöringsmedel. förslagsvis vanligt diskmedel. Använd inte medel som kan repa eller lösa upp ytan. Undvik därför lösningsmedel, skurpulver, stålull etc. Fukta ytan nedifrån och upp men rengör uppifrån och ned. Annars finns risk för att ränder uppstår. Eftertorka.

Underhåll:

Som regel krävs enbart rengöring om ej skador uppstått eller förslitningen varit onormal.

Fanerade dörrblad

Fanerade dörrblad är lackerade med en halvmatt UV-härdande klarlack (härdlack) som ger god fyllighet, repfasthet och ytfinish samt god hårdighet mot de flesta hushållskemikalier.

Bättring:

Mindre skador penselbättras med klarlack i lämplig ton och glans. Större skador kräver nerslipning och total omlackering.

Testa lämpligen först på ett mindre parti på t.ex. dörrrens bakkant för att säkerställa att den tänkta produkten är förenlig med den ursprungliga ytbehandlingen.

Beakta att karm och dörrblad kan ha olika ytbehandling.

Rengöring:

Använd allmänt förekommande rengöringsmedel. Förslagsvis vanligt diskmedel. Doppa en svamp eller trasa i lösningen och vrid ur väl. Rengör uppifrån och ned. Eftertorka. Avvänd ej överskott av vatten och inte medel som kan repa eller lösa upp lacken. Undvik därför lösningsmedel, skurpulver, stålull etc.

Underhåll:

Som regel krävs enbart rengöring om ej skador uppstått eller förslitningen varit onormal. Produkter som används för möbelunderhåll t.ex. möbelvax och vaxpolish kan användas men krävs normalt inte.

Laminatbelagda dörrblad samt våtrumsdörr

Ytan har god resistens mot de flesta kemikalier, fett och lösningsmedel. Den är nötningstålig men kan repas av vassa föremål.

Bättring:

Mindre skador, repor etc., kan med gott resultat lagas med lagningsmassa speciellt framtagen för laminatytor.

Rengöring:

Vatten med såpa, tvål eller vanligt syntetiskt rengöringsmedel löser de flesta smutsfläckar. Speciellt svår nedsmutsning fordrar behandling med koncentrerat rengöringsmedel, T-sprit eller lacknafta. Använd aldrig stålull eller liknande. Undvik rengöring med skurmedel.

Nitrocellulosaförtunning får heller inte användas.

OBS! Vid användande av petroleumbaserade lösningsmedel får dessa ej komma i kontakt med tätningslistor, då listans egenskaper kan försämrats.

Underhåll:

Enbart rengöring.

Täckmålade träkarmar

Ytbehandling utföres med en miljövänlig vattenburen täckfärg som väl uppfyller högt ställda krav för målade karmar.

Bättring:

Mindre skador penselbättras. Fråga i er färghandel efter produkt lämpad för inomhussnickier. Större skador kräver som regel spackling och total ommålning. Testa lämpligen först på ett mindre parti på t.ex. dörrens bakkant för att säkerställa att den tänkta produkten är förenlig med den ursprungliga ytbehandlingen. Beakta att karm och dörrblad kan ha olika ytbehandling.

Rengöring:

Använd allmänt förekommande rengöringsmedel, dock ej alkaliskt, förslagsvis vanligt diskmedel. Använd inte medel som kan repa eller lösa upp ytan. Undvik därför lösningsmedel, skurpulver, stålull etc. Eftertorka.

Underhåll:

Som regel krävs enbart rengöring om ej skador uppstått eller förslitningen varit onormal.

Kvistgulning:

I virke till målade karmar förekommer kvistar. Beroende på träets egenskaper och miljön som karmen är monterad i så ingår det i virkets naturliga åldrande att kvistarna med tiden kan urskiljas genom ytbehandlingen. Bättring av kvistgulning se rubrik "Bättring".

Klarlackade träkarmar /Fanerade träkarmar

Ytbehandling utföres med en miljövänlig vattenburen klarlack som väl uppfyller högt ställda krav för klarlackad karm.

Bättring:

Mindre skador penselbättras med klarlack i lämplig ton och glans. Större skador kräver nerslipning och total omlackering. Testa lämpligen först på ett mindre parti på t.ex. dörrens bakkant för att säkerställa att den tänkta produkten är förenlig med den ursprungliga ytbehandlingen.

Beakta att karm och dörrblad kan ha olika ytbehandling.

Rengöring:

Använd allmänt förekommande rengöringsmedel, dock ej alkaliskt, förslagsvis vanligt diskmedel. Använd inte medel som kan repa eller lösa upp ytan. Undvik därför lösningsmedel, skurpulver, stålull etc. Eftertorka.

Underhåll:

Som regel krävs enbart rengöring om ej skador uppstått eller förslitningen varit onormal.

Täckmålade stål- och minikarmar Natureloxerad och målade aluminiumkarm (till våtrumsdörr)

Ytbehandling utföres med en miljövänlig pulverlack som väl uppfyller högt ställda krav för målade karmar.

Bättring:

Skador penselbättras lämpligen med alkydbaserad bättringsfärg eller motsvarande. Testa lämpligen först på ett mindre synligt parti för att säkerställa att den tänkta produkten är förenlig med den ursprungliga ytbehandlingen.

Rengöring:

Använd allmänt förekommande rengöringsmedel, dock ej alkaliskt, förslagsvis vanligt diskmedel. Använd inte medel som kan repa eller lösa upp ytan. Undvik därför lösningsmedel, skurpulver, stålull etc. Eftertorka.

Underhåll:

Som regel krävs enbart rengöring om ej skador uppstått eller förslitningen varit onormal.

Beslag:

Samtliga gångjärnsskruvar i karmen skall efterdragas vid behov.

Hallinredning - Skötselråd

Skötselråd för oljade möbler

När möbeln tillverkades gjordes en grundlig oljning. Vissa partier kan sedan dess sugit åt sig oljan (t ex ändträ).

Har din möbel sådana torra fläckar eller känns torr kan du gärna komplettera oljningen redan nu. Fråga gärna efter SB Nord's möbeloljekit i din möbelhandel.

Din möbel behöver olja med jämna mellanrum för att tåla vatten och smuts och för att förhindra uttorkning och sprickbildning. Tag väl hand om din möbel så håller den sig fin länge.

- Olja möbeln vid behov – någon gång om året, gärna oftare den första tiden.
- Känns ytan sträv kan man putsa ytan försiktigt i träets längdriktning med ett mycket fint sandpapper.
- Oljan påføres flödigt med en luddfri trasa eller svamp.
- Gnid in oljan
- Torka bort överflödig olja efter ca 15-30 minuter och polera sedan med en torr trasa. Helt torr blir möbeln efter ett par dagar.

Obs! En nyoljad yta innehåller oftast överskott som inte härdat. Kontrollera därför ytans torrhet innan textilier/ tapet placeras mot möbeln. En nyproducerad oljad möbel, ex vis en byrå, kan ha en viss lukt en tid. Tänk på det i samband med känsliga textilier.

Obs! Trasor och dukar som används till möbeloljor kan självantända. Dränk dem i vatten och lägg dem i en plastpåse innan de kastas. Spola ej ner dem i toaletten.

Skötselråd för målade och lackade möbler

Rengör den målade/lackade ytan med milda rengöringsmedel som t ex tvål eller såpa med fuktad trasa.

Även om en målade/lackade yta är relativt tålig bör man tänka på att vätska kan ge fläckar och vassa föremål orsaka repor. Heta föremål och vätska som inte torkas upp direkt kan ge missfärgningar. Vita lacker är speciellt känsliga för färgämnen i livsmedel, läskedrycker, rödvin och kaffe. Fläckar tas bort så fort som möjligt. Förvissa dig om att vätskefyllda föremål är torra innan du placerar dem på den målade/lackade ytan.

6.3 Fönster och fönsterbänkar

Dina fönster håller hög standard och är valda för att bevara ett bra och sunt inomhusklimat. Fönstren har bättre värmeisolerande egenskaper än genomsnittet på marknaden (Up-värde= 0,9 W/m²C) och sparar på så sätt energi.

Kondens

Fönster med god isoleringsförmåga (lågt Up-värde) kan efter kalla nätter få kondens på ytterrutans utsida. Det beror på att fönstret isolerar så effektivt att nästan ingen värme tränger ut till det yttersta glaset. Under en klar och kall natt kan den yttre glasskivan kylas ner och när värmen återvänder kan glaset vara kallare än utomhusluften. Om det dessutom är hög luftfuktighet kan det sätta sig som kondens på glasrutan. Kondensen förekommer i regel under korta perioder på våren och hösten när temperaturskillnaden är stor mellan dag och natt. Kondensen bildas på natten och försvinner oftast på morgontimmarna så snart uteluften blir varmare.

Persienner

Om du låter sätta in persienner i fönsterna, så ska dessa monteras på rumssidan av glaset, sk frihängande. Tänk på att mörka persienner kan bli mycket varma av solinstrålning, vilket gör att temperaturen på glaset kan bli så hög att sprickor i glaset uppstår. Sätt därför endast ljusa persienner på insidan av fönstret.

JM lämnar inga garantier på fönster och glas där persienner eftermonteras mellan glaset eller vid persienner av mörk kulör. Var uppmärksam på att fönstrets energi- och ljudklassning kan försämrats genom felaktig håltagning i fönsterbågen.

Rengöring och underhåll

Fönsterglaset måste rengöras och fönstrets gångjärn behöver smörjas regelbundet. Följ anvisningarna från din fönsterleverantör.

Fönsterbänkar av natursten

För regelbundet underhåll räcker det att du torkar av ytan med en fuktig trasa. Observera att ytan som ofta är polerad är känslig mot sura vätskor. Det är därför viktigt att torka upp vattenspill.

Utförliga skötsel- och underhållsanvisningar från din leverantör finns på följande sidor i detta avsnitt.

Skötselråd

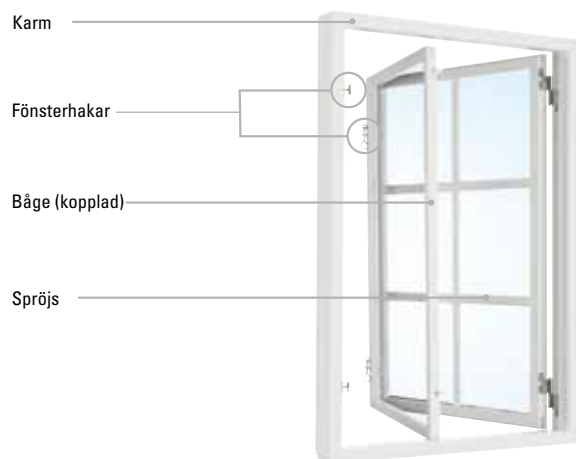
www.spfonster.se

Nya fönster

Här får du hjälp med skötselråd och enklare justeringar av dina fönster. Du kan också ta del av användbara funktioner och handgrepp som du har nytta av. Hanterar du dina fönster på rätt sätt så lever de längre.

Våra träfönster med aluminiumbeklädd utsida kräver minimalt med underhåll och skötsel för att få ett långt liv. Rena träfönster kräver något mer underhåll.

Lycka till hälsar vi på SP Fönster.

Innehåll

Handhavande

Vridfönster	4
Inåtgående fönster	5
Sideswing fönster	6
Fönsterdörrar	6
Tillbehör	7

Rengöring

Glas	9
Ytbehandlade snickerier	9
Utvändig aluminiumbeklädnad	9

Underhåll av ytbehandlingen

Underhåll av täckmålade fönster från fabrik	10
Underhåll av fabriklaserade fönster	10
Underhåll av ytbehandlat aluminium	10

Justering och felsökning

Justering och underhåll av vridfönsterbeslag	11
Justering och underhåll av beslag till inåtgående fönster med 2-vägsfunktion	11
Justering av inåtgående fönster med bultgångjärn	12
Justering och underhåll av beslag till Sideswingfönster	12
Justering, generellt	12
Smörjning av spanjoletter och andra låsmekanismer	13
Felsökning	13

Reklamation	14
-------------------	----

Garantier	15
-----------------	----

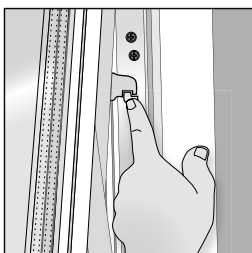
Handhavande

Vridfönster

Vädringsspärr

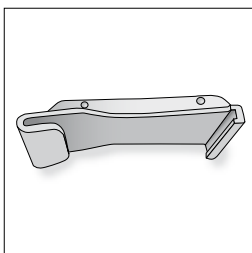
Vridfönster är försedda med en vädringsspärr. När du vill vända fönstret trycker du in och håller spärren inne. Skjut sedan bågen utåt.

För att putsa utsidan av glaset, fortsätt att skjuta fönsterbågen runt så att spärren låses i omvänt läge, det så kallade "tvättläget".

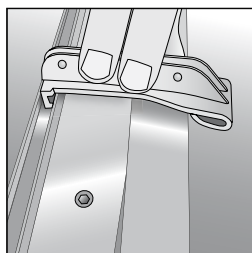

Tvättlägesspärr (Beställningsvara, artikelnr. VSB05)

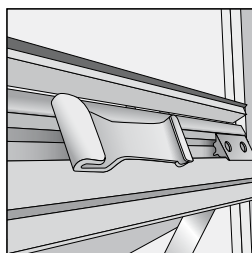
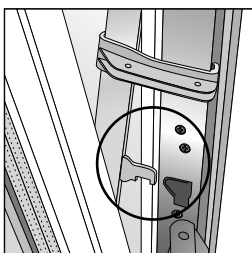
Används när du har problem att låsa bågen i tvättläget med den spärr som finns inbyggd i vridbeslaget. Placera tvättlägesspärren så långt ner på beslaget som möjligt. Observera att spärren endast får användas när du ska putsa fönstrets utsida. Belastningen av spärren vid putsning får inte överstiga 20 kg.

Tvättlägesspärr VSB05.

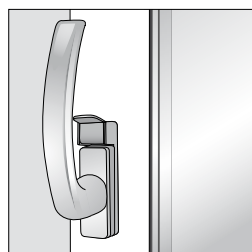
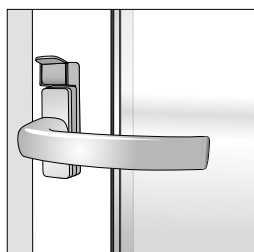
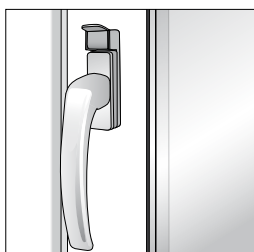

Placeras enl. bild och förs neråt.

Kan förvaras i spåret på överstycket. Gäller bara Balans vridfönster.

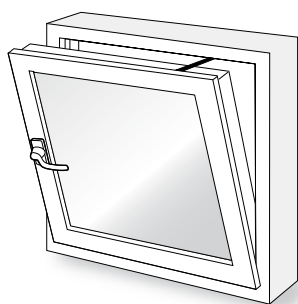
Inåtgående fönster med 2-vägsfunktion

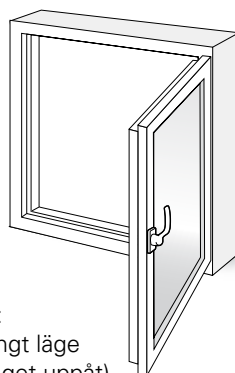
För att öppna fönsterbågen, skjut först handtagsspärren uppåt och vrid därefter handtaget.

2-vägsfunktionen innebär att Du kan ha fönstret i ett praktiskt vädringsläge (se figur 1) utan att blomkrukor och annat behöver flyttas från fönsterbänken. Handtaget står då i vågrätt läge.

Vill du öppna fönstret sidohängt för t ex rengöring fortsätter du bara handtagsrörelsen rakt uppåt enligt bilden ovan. (Se även figur 2 nedan)

Figur 1:
Vädringsläge
(handtaget vågrätt)

Figur 2:
Sidohängt läge
(handtaget uppåt)

Tänk på att trycka tillbaka fönsterbågen i stängt läge när Du skiftar läge mellan vädrings- och sidohängt läge.

Sideswing fönster

Sideswingfönster är försedda med en säkerhetspärr. För att frigöra säkerhetspärren, skjut spärrknappen i sidled och fortsätt skjuta ut fönsterbågen.

Fönsterdörrar

Classic utåtgående fönsterdörr:

Öppna genom att vrida handtaget uppåt.

Objekt kopplad utåtgående fönsterdörr:

Öppna genom att vrida handtaget uppåt. Efter fönsterputsning mellan dörrbågarna måste Du passa in inre och yttre dörrhandtag innan bågarna stängs.

Inåtgående fönsterdörr:

Öppna genom att föra handtags-spärren uppåt och vrida handtaget uppåt.

Samtliga fönsterdörrar är försedda med en friktionsbroms upptill på dörrbladet. Genom handtagsröreslen kan dörrbladet ställas upp i önskat ventilationsläge upp till 90 graders öppning (avvikelser kan förekomma). För att öppna dörrbladet ytterligare kan friktionsbromsen frikopplas i karmfästet. Lämna inte dörrbladet öppet i blåsigt väder.

Friktionsbromsen kan ge upphov till ett lätt skrapande ljud. För att erhålla korrekt funktion ska friktionsbromsen inte smörjas.

Balans utåtgående fönsterdörr:

Öppna genom att trycka handtaget nedåt. För att låsa dörren lyfter Du handtaget uppåt. Vredet/nyckeln vrids då enligt figuren till höger. Dörren är nu låst och handtaget spärrat. För att öppna dörren måste vredet/nyckeln först vridas enligt figuren. Handtaget kan nu tryckas nedåt för att öppna dörren.

På pardörrar kan den passiva dörren bara öppnas när den aktiva dörren har öppnats.

Handtag till Balans utåtgående fönsterdörr.

Tillbehör

Spaltventiler

Om fönstret är försett med en spaltventil, tänk på att spaltventiler normalt alltid ska stå öppna för tilluft till bostaden.

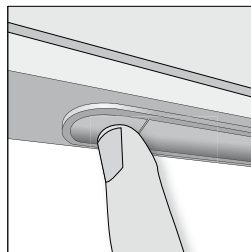
Klickventil

Gäller bara Balans

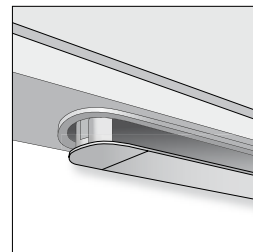
Klickventilen är helt infälld i karmen. Levereras monterad från fabrik. Urfräsningsarea: 40 cm², luftflöde 4,4 l/s vid 10 Pa.

Rengöring:

Dammsug spalten med ventilen i öppet läge.

Tryck i änden för att öppna ventilen

Öppen ventil

Traditionell spaltventil

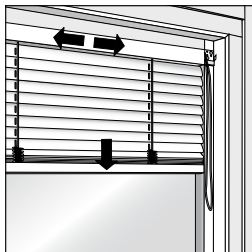
Ventilen kan stängas genom att trycka de två reglagen in mot mitten.

Rengöring av traditionell spaltventil görs genom att skruva loss de två fästskruvarna och ta loss den invändiga ventilen. Dammsug ventilen och eventuellt filter. Torka rent ventilens insida och dammsug/torka rent ventilationsspalten i fönstret. Montera tillbaka eventuellt filter och ventilen.

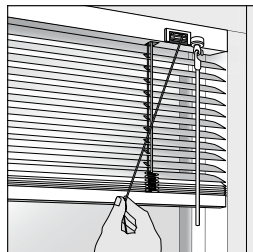
forts. Tillbehör

Persienn

Frihängande persienn INTU.

Lamellerna hissas upp och ner genom att dra i nedre bottenprofilen. Lamellerna vinklas till önskat läge genom att föra reglaget till höger eller vänster.

Frihängande persienn ROULETTE.

Persiennen hissas upp genom att dra i snöret. Låsning av lamellerna i uppfällt läge görs genom att föra linan mot glasets mitt, se bild.

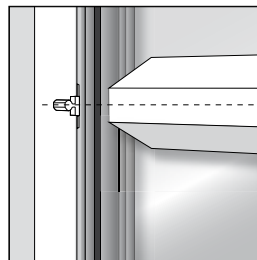
Mellanglaspersienn ROULETTE.

Persiennen brukas på traditionellt sätt.

Rengöring av persienn ska alltid göras med lamellerna nerfällna. Använd en lätt fuktig trasa och mildt diskmedel. Det är viktigt att persiennlamellerna får torka ordentligt i nerfällt läge innan persiennen åter hissas upp.

Spröjs

Utanpåliggande spröjs är löstagbara för att hela glasytan ska kunna putsas. För att demontera utvändiga spröjsar, ta tag i spröjspinnens ände och dra lätt utåt. Var noga med att positionera spröjsen rätt vid återmontering.

Rengöring

Glas

Fönsterputsning.

Börja med att spola av glaset, använd rikligt med vatten innan glaset/rutan rengörs.

Vi rekommenderar rengöring med vatten och handdiskmedel.

Glas ska rengöras med rengöringsutrustningar som är fria från grus och skröp.

Använd mjuka verktyg såsom gummiskrapor eller tygtrasor och eftertorka noga.

Använd inte starkt alkaliska eller aggressiva rengöringsmedel, lösningsmedel eller skarpa verktyg. Låt inte fönsterputsmedlet ligga och dra. Ett fönsterputsmedel med högre alkalitet än PH 8 ska undvikas. Läs putsmedlets innehållsförteckning noggrant, för att försäkra dig om att det inte skadar den målade träytan.

Klisterlappar, silikonrester eller dylikt tas bort med ett rakblad. Blöt först upp klisterlappar/etiketter med vatten i några minuter. Använd en så kallad klickskrapa med försiktighet. Försäkra dig om att det inte finns några skador på rakbladet och se till att bladets vinkel mot glaset inte överstiger 30 grader.

Stålskrapor ska inte användas för rengöring av glas.

Mer information om glas och rengöring finns på vår hemsida www.spfonster.se

Tänk på att:

Glas är ett skört material, men rätt inmonterat tål glaset i våra produkter en hel del påfrestningar. Om isolerglas utsätts för snabba temperaturväxlingar kan detta orsaka termiska spänningar i glaset. Isolerglas kan absorbera så mycket värme att spänningarna får glaset att spricka på ett karakteristiskt sätt. Något som kan orsaka snabba temperaturväxlingar, och som därför ska undvikas, är t ex mörka persienner och gardiner. Likaså om fönstren monteras där det förekommer kraftiga slagskuggor.

Skador som uppstår på grund av ovanstående ersätts inte av SP Fönster.

Skador på glas orsakade av egen monterad solskyddsfilm eller annat som klistrats på glaset ersätts inte av SP Fönster.

Ytbehandlade snickerier

Rengöring av ytbehandlade snickerier görs med hjälp av en fuktig trasa och handdiskmedel. Vid svårare smuts så rekommenderas rengöringsmedel för keramikhållar, t ex SIDOL.

Utvändig aluminiumbeklädnad

Se rengöring för ytbehandlade snickerier.

Även bilvårdsprodukter kan användas för den utvändiga aluminiumbeklädnaden.

Underhåll av ytbehandlingen

Underhåll av täckmålade fönster från fabrik

Fönster behöver underhåll, speciellt viktigt är kontrollen av karmbottenstycket och bågbottenstycket. Bättringsmålning måste göras om det finns blåsor i färgen, om färgen är matt eller om det finns sprickor i färgen.

Så här underhållsmålar Du:

- Tvätta ytan med målartvätt, som hanteras enligt leverantörens rekommendation.
- Slipa bort sprucken och löst sittande färg. Skrapa bort kåda som kan ha trängt ut.
- Eventuellt putsdamm borstas bort.
- Laga eventuella springor i hörnsammanfogningen eller fönsterblecket med plastisk tätmassa.
- Laga eventuella kittskador med plastiskt kitt eller fogmassa.
- Grundmåla trärena ytor med en grundfärg av alkydoljetyp för utomhusbruk, som hanteras enligt leverantörens rekommendation.
- Måla två gånger med akrylat- eller alkydoljetäckfärg för utomhusbruk, följ leverantörens rekommendation.

Underhåll av fabrikslaserade fönster

Fönster behöver underhåll. Det är speciellt viktigt att Du kontrollerar bågbottenstycket och karmbottenstycket. Lasyr som flagnat måste alltid slipas ned och ersättas med ny. Underhållslasering behövs när ytan blivit matt, grånad eller blekt.

Så här underhållslaserar Du:

- Tvätta ytan med målartvätt, som hanteras enligt leverantörens rekommendation.
- Putsa med fint sandpapper. Skrapa bort kåda som kan ha trängt ut.
- Eventuellt putsdamm borstas bort.
- Laga eventuella springor i hörnsammanfogningen eller fönsterblecket med plastisk tätmassa.
- Laga eventuella kittskador med plastiskt kitt eller fogmassa.
- Stryk på lasyr avsedd för utomhusbruk, som hanteras enligt leverantörens rekommendation för slutbehandling.

Underhåll av ytbehandlingen får inte utföras i regn eller om fönstret är fuktigt.

Ommålning av insidan kan göras efter rengöring med mildt handdiskmedel. Använd vattenbaserad färg.

Underhåll av ytbehandlat aluminium

Underhåll av aluminiumets ytbehandling behöver normalt inte göras.

Skador eller repor på utvändigt aluminiumbegräddnad kan målningsbättras. Använd en miljövänlig färg enligt rekommendationer från färgbutik. Målningsbättringar på aluminium har inte samma hållbarhet som den ursprungliga pulverlackeringen.

Justering och felsökning

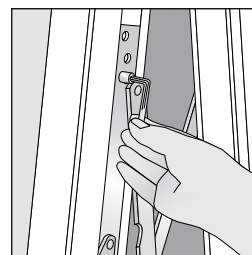
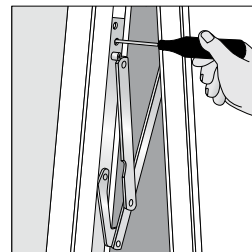
Justering och underhåll av vridfönsterbeslag

Om fönsterbågen kärvar vid öppning eller stängning kan vridbeslaget i sidorna justeras.

Vridfönster

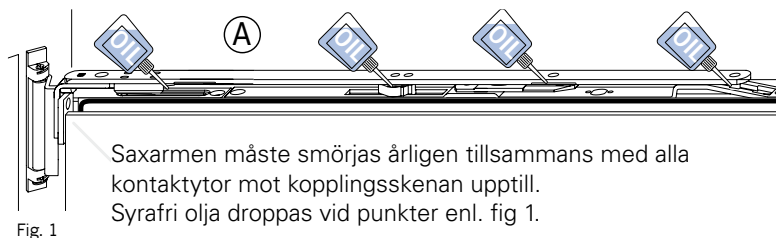
Börja med att lossa fästskruvorna till vridbeslaget i fönsterkarmen 3-5 mm. Justera sedan fönsterbågens höjd genom att vrida insexskruven. Dra sedan fast vridbeslaget igen.

Vridfönstrens beslag behöver smörjas i de rörliga delarna för att funktionen ska säkerställas i många år. Smörj glidskenan i sidorna med vaselin årligen. Smörj beslagens rörliga delar vid nitarna med smörjolja.

Justering och underhåll av beslag till inåtgående fönster med 2-vägsfunktion

Om fönsterbågen kärvar vid öppning eller stängning kan vridbeslaget i sidorna justeras.

Låsbeslagets ingående delar skall kontrolleras regelbundet för att försäkra sig om ett långvarigt brukande.

Följande underhåll skall utföras årligen:

- Alla rörliga delar samt alla slitytor på beslaget skall påföras fett. Använd enbart rengörings-/ underhållsmedel som inte påverkar korrosionsskyddet på beslagsdelarna.
- När någon form av ytbehandling som målning av fönster/fönsterdörr skall utföras, var noga med att skydda samtliga beslagsdelar.
- Karmfäste och spanjolett måste inoljas årligen. Vid behov, tag bort kåpan till karmfästet och för på en droppe olja. Ytterligare ställen där olja skall påföras (se fig. 2) är vid låskolvorna över och under låshuset (se fig. 3).

Justeringsarbeten på beslaget (speciellt runt gångjärnsdelarna och saxarmen), utbyte av beslagsdelar samt ur- och ihängning av fönsterbågen skall utföras av en fackman.

Beslagsdelarna måste inoljas en gång per år. Använd vaselin samt annat passande fett på kontaktytorna (se fig. 4,5,6). Glidytan på låskolvorna (D) måste inoljas med en syrafri olja.

Beslaget illustrerat på bilden behöver inte vara identiskt med vad som är monterat i fönstret.

forts. Justering och underhåll av beslag till inåtgående fönster med 2-vägsfunktion

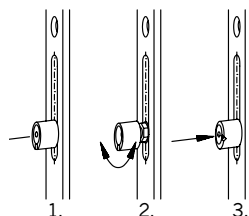
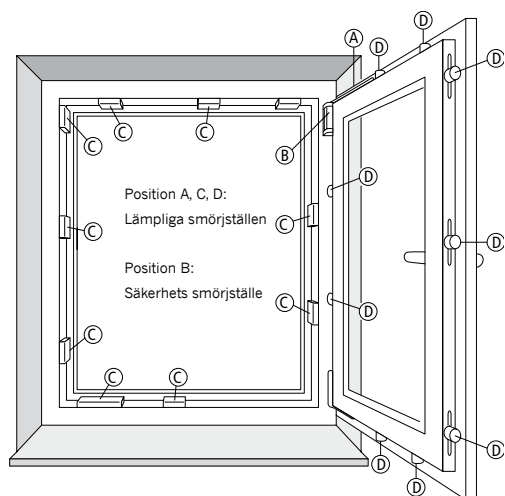

Fig. 2

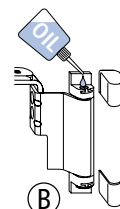

Fig. 3

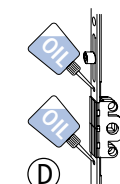

Fig. 4

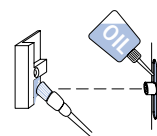

Fig. 5

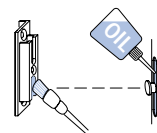
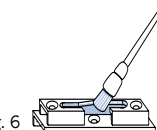

Fig. 6

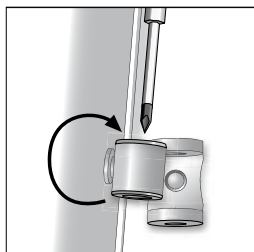

Inställning av stängningskraften.

Stängningskraften/tätheten på fönstret kan enkelt regleras manuellt genom inställning av de excentriska låskolvorna (D). Antalet låspunkter varierar med storlek på fönstret.

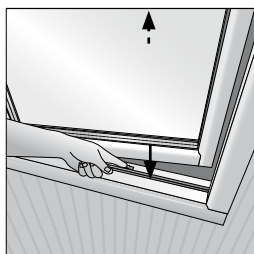
Reglering av stängningskraften mellan båge & karm, genom manuell vridning av excentriska låskolvar.

1. Drag ut
2. Ställ in önskat läge. $\pm 0,8\text{mm}$
3. Låt kolven fjädra tillbaka

Justering av inåtgående fönster med bultgångjärn

Inåtgående fönster med bultgångjärn kan justeras i sidled/diagonalt genom att vrida på bultgångjärnet.

Justering och underhåll av beslag till Sidesvingfönster

Beslagen till Sidesvingfönster är fabriksinställda och ska inte behöva justeras. Beslagen till Sidesvingfönster behöver smörjas i de rörliga delarna för att funktionen ska säkerställas i många år. Smörj glidskenan upptill och nertill med vaselin årligen. Smörj beslagens rörliga delar vid nitarna med smörjolja.

Justering, generellt

Inga gångjärn får justeras genom att "bryta" på gångjärnen. (Justeringar utöver vad som beskrivs i denna broschyr ska utföras av en fackman.)

Smörjning av spanjoletter och andra låsmekanismer

Fönster och fönsterdörrar öppnas/stängs normalt med en spanjolettlåsning. Spanjoletten behöver årligen underhållas med smörjning för att behålla sin funktion enligt tillverkarens rekommendationer:

Spanjolett - ett stängningsbeslag, med låsbart eller icke låsbart låshus, avsett för i första hand fönster och fönsterdörr. Kan fås med mikrobrytare (ett magnetlås som indikerar om produkten öppnats av någon otillbörlig).

Flerpunktslås - ett lås- och stängningsbeslag, med låsbart låshus (med regel och fallkolv), avsett för ytterdörr och fönsterdörr. Kan fås med mikromikrobrytare (ett magnetlås som indikerar om produkten öppnats av någon otillbörlig).

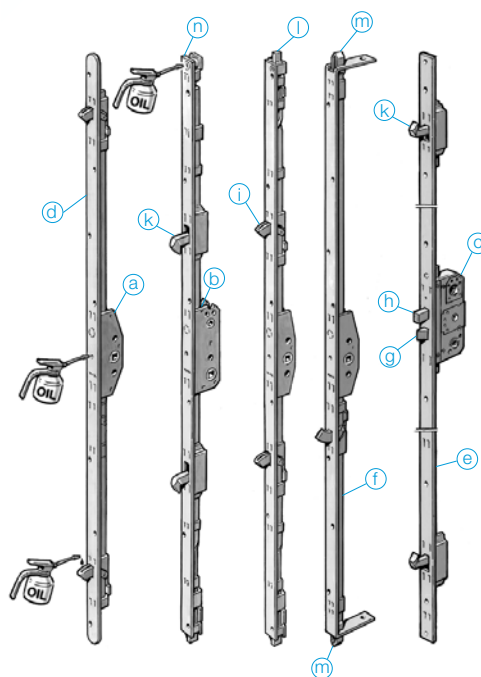
Konstruktion

- Låshus till spanjolett, ej låsbart
- Låshus till spanjolett, låsbart
- Låshus till flerpunktslås
- Kantskena
- Kolvstång, liggande
- Kolvstång, stående
- Sidkolv typ fallkolv
- Sidkolv typ regelkolv
- Sidkolv typ kilkolv
- Sidkolv typ svampkolv
- Sidkolv typ gripkolv
- Ändkolv typ kilkolv
- Överföring för infälld broms

Skötsel och underhåll

Spanjoletter och flerpunktslås är smorda och dess funktion är kontrollerad vid leverans. För att bibehålla en god funktion, samt öka produktens livslängd, skall låshus, kolvar och bromsöverföring smörjas med några droppar olja 1-2 gånger per år.

Lämpligt smörjmedel för spanjoletter och gångjärn är ASSA låsspray, även godkänt för låscylindrar.

Felsökning

Felsökning och tips om justeringar kan fås på vår hemsida www.spfonster.se

Reklamation

Vid eventuella tillverkningsfel på fönster eller fönsterdörrar, anmäl detta till:

Garantier

SP Fönster AB tillverkar genuina kvalitetsprodukter. Vi utgår från de förnämsta grundmaterialen och tillämpar de högsta kvalitetskriterierna för tillverkningsprocessen. Resultatet är fönster och dörrar i en klass för sig – produkter att leva med, länge. Detta är orsaken till att vi kan lämna en generös garanti.

Garantiåtagande

SP Fönster AB åtar sig att avhjälpa fel som omfattas av nedanstående garanti. Härutöver tillkommer det ansvar för produkten som ålägges tillverkaren enligt gällande regelverk*.

Garantiförutsättningar

För att nedanstående garantiåtagande skall uppfyllas förutsättes att den av SP Fönster AB utfärdade monterings- och skötselansvisningen noggrant efterföljs. SP Fönster AB ersätter inte skada som uppkommit på grund av felaktig montering eller bristande underhåll, ej heller skada förorsakad av att produkten utsatts för yttre påverkan eller onormal hantering. Vidare gäller ej garantin efter reparation som inte initierats av SP Fönster AB. Kontrollmärket får ej avlägsnas eller övermålas.

Produktgaranti

SP Fönster lämnar följande garantier på fönster och dörrsnickerier med isolerglasruta:

10 ÅRS GARANTI

- på fönstret/fönsterdörrens funktion.
- mot kondens mellan glasrutor.
- mot rötskador i virket, vid ytbehandlade produkter från fabrik.

Vi tar vårt ansvar

Här på SP Fönster tycker vi det är viktigt att ta vara på vår miljö – inte minst för kommande generationers skull. Mest stolta är vi över att hela vårt ytbehandlingssystem idag är vattenbaserat, vilket innebär att inga lösningsmedel används i vår produktion av fönster. Allt för att även nästa generation ska ha det så bra som möjligt – både inom- och utomhus.

*Vår försäljning till återförsäljare regleras i nuläget av ABM 07

Kvalitet att lita på

SP Fönster är en av Sveriges största tillverkare av fönster. Vi har våra rötter i Hälsinglands skogar, och det är just från naturen vi hämtar inspiration. I vårt breda sortiment hittar du fönster, fönsterdörrar, ytterdörrar och solskydd. Sortimentet är framtaget speciellt för att matcha den varierande arkitekturen i Sverige.

Besök gärna www.spfonster.se om du vill ha mer inspiration redan nu.

Rengöring och underhåll

Marmor/Kalksten

Dammtorka med dammduk. Torka med fuktig duk, använd såpa/tvållösning som ger bra ytskydd.

Om en polerad yta etsas av sura ämnen, t.ex. fruktjuice, vin, ättika eller kolsyra kan det vara svårt att återställa den blanka ytan. Den säkraste metoden är att slipa om hela ytan maskinellt.

I vissa fall kan förbättringar göras manuellt genom att ytan slipas med vattenslippapper eller kloss med diamantkorn. Sedan används finfördelat bivax löst i lacknafta för att försöka återställa ytans glans, alternativt terpentin blandat med paraffinolja som arbetas in med mjuk duk.

Färdigblandade lösningar ofta med beteckningen "stenglans" finns på marknaden. Prova alltid först på en liten undanskymd yta!

Fläckar, se Fläckborttagning.

Granit/Skiffer

Dammtorka med dammduk. Torka med fuktig duk, använd diskmedel om så krävs. Fläckar, se Fläckborttagning.

Fläckborttagning

Stenens känslighet för fläckar varierar. De viktigaste faktorerna är typen av sten

- om stenen är granit, skiffer (silikatsten) eller marmor, kalksten (karbonatsten)
- och stenens täthet.

Även färg, textur, ytbearbetning och stenyttans allmänna tillstånd påverkar. Det innebär att inga absoluta regler gäller, utan fläckborttagningen får anpassas till varje situation.

Generellt

Fläckar ska tas bort snabbt för att hindra dem att sprida sig i stenmaterialet. Tränger fläcken djupt ned kan den vara mycket svår eller omöjlig att få bort. Det gäller också att vara försiktig, för att inte förvärpa fläcken eller skada stenen. Man bör alltid först välja enkla metoder framför kemikalier. Grundprincipen bygger på "pastametoden", där en lösende vätska kombineras med absorberande medel.

Pastametoden

innebär att det aktuella lösningsmedlet blandas med ett absorberande pulver, t.ex. krita, bentonitlera eller potatismjöl, till en pasta. Denna läggs på fläcken, som

eventuellt först fuktas med lösningsmedlet. Pastan får ligga kvar tills den torkat, varefter den borstas bort och ytan tvättas med vatten. Prova först på liten yta! Vid behov upprepas behandlingen.

Som första åtgärd

Försök först suga upp fläcken med hushållspapper eller absorberande medel, bearbeta sedan med fuktig duk och vatten. Därefter används en lösning av vatten och diskmedel eller Allrent. Arbeta alltid utifrån och in mot fläckens mitt för att undvika spridning av fläcken. Används någon form av lösningsmedel så skölj noga med vatten och Allrent efteråt.

"Använd aldrig kraftfullare medel än fläckborttagningen kräver! Vid användning av lösnings- och rengöringsmedel ska skyddsföreskrifter för dessa följas. Kontakta stenleverantören vid tveksamhet om lämplig metod"

Marmor/Kalksten

Materialet är känsligt för syror och salter. Medel som innehåller sådana ämnen ska inte användas. Dessa stentyper består av relativt mjuka mineraler och påverkas av hårda mekaniska metoder. Efter fläckborttagning får i regel ytan en avvikande färg och lyster mot omgivande sten, vilket beror på att den rengjorda ytan inte har den porfyllnad man får med regelbundet underhåll med såpa/tvål. Den rengjorda ytan behöver då mättas med såpa/tvållösning för att få samma lyster som den omgivande ytan.

Vissa rengöringsmetoder kan leda till att stenens ytbeskaffenhet avviker mot den omgivande stenyttan. Området kan då, med stor försiktighet, slipas med fint vattenslippapper, stålull eller nylonduk beroende på den omgivande stenens ytbeskaffenhet. Prov görs på liten yta. Därefter mättas den rengjorda ytan med såpa/tvållösning. En polerad yta är mycket svår att återställa med denna metod.

Granit och Kvartsitskiffer

Stentyperna är tåliga både vad gäller kemisk och mekanisk påverkan, vilket innebär att ett flertal medel kan användas.

Lerskiffer

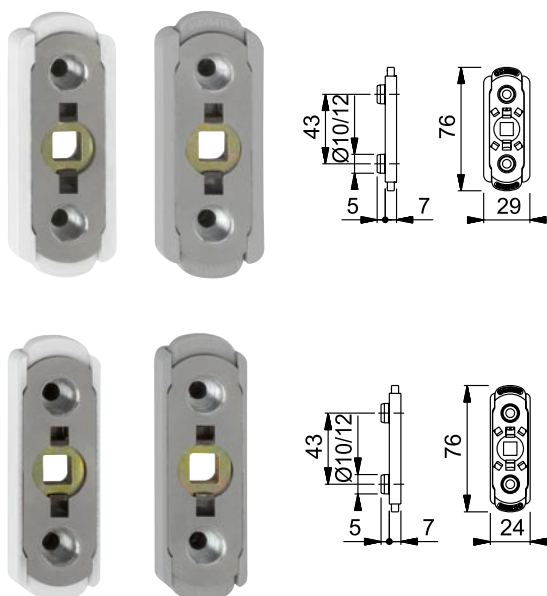
Lerskiffer är mjuk och bleks lätt av mekanisk och kemisk påverkan

Fakta och argument

HOPPE har utvecklat en ny generation av barnsäkerhetsspärr. KISI2 kan kombineras med Tôkyô- eller London-design på handtagen, och självklart även den senaste designen på marknaden, Atlanta. Den nya konstruktionen ger ökad säkerhet genom att man använder två fingrar samtidigt som man vrider på handtaget för att möjliggöra öppning. Den är även diskretare och mer estetiskt tilltalande än övriga barnspärrar. Självklart är KISI2 testad och godkänd av Sveriges Provningsinstitut i Borås, enligt SS3587 och enligt Nordtest Method NT CONS 018.

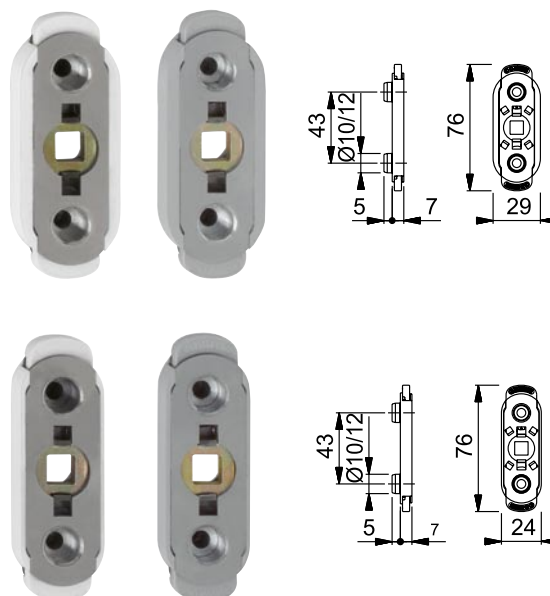
Rektangulär KISI2

Passar bricka U14 och U34
London, Tôkyô

Avrundad KISI2

Passar brickor U76 och U26
Tôkyô och Atlanta

Denna montering och handhavande instruktion medföljer barnspärrarna, finns att ladda hem på www.beslagskonsult.se

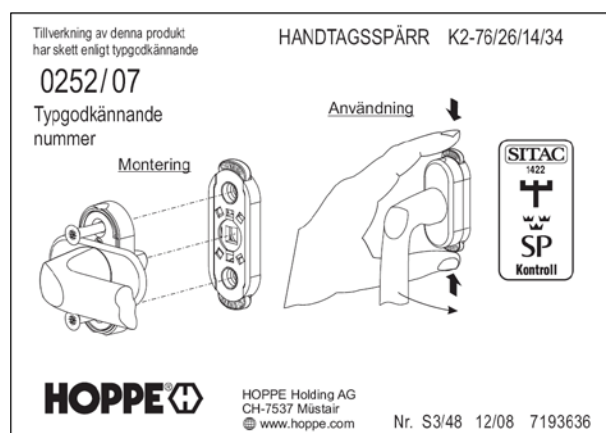
Vid frågor och mer info

Beslagskonsult AB

☎ 031-914030

✉ info@beslagskonsult.se

🌐 www.beslagskonsult.se

6.4 Lås, nycklar och posthantering

Genom att sköta om låsen till din bostad kommer de att fungera under en lång tid. Rengör och smörj låscylindern två gånger om året, skötselanvisningar för låscylinder och nycklar finns på nästa sida från leverantören.

Nycklar

Kontrollera de nycklar som används ofta, de slits med tiden. Om du vill beställa fler nycklar till din bostad, kontakta den som är säkerhetsansvarig i din bostadsrättsförening för information om hur du går till väga. Det är viktigt att du visar kontraktet för bostaden och legitimation så att ingen obehörig får tillgång till nycklar.

Posthantering

Posten levereras till din postbox i husets entré.

Tidningshållare

Tidningen levereras till en tidningshållare utanför din dörr.

Kodlås

Trapphusentréerna är försedda med kodlås. Läs mer under avsnitt "Kodlås".

- 510 motsvarar 410
- 2500 motsvara 2002

Låsen uppfyller de högsta idag förekommande säkerhetsklasserna för låshus i både SS3522 och 12209, och är med sin massiva 10 mm hakregel mycket starka lås. Det unika, förutom säkerhetsklassningen, är att man låser ut regeln med trycket och sedan blockerar man handtaget med en traditionell nyckelvridning på 360°. Detta medför att låsets hakregel inte utsätts för listtryck om och när man vill försäkra sig om att dörren är låst.

Vidare så medför den nya funktionen ytterligare en dimension - i och med att dörren alltid vilar på tryckesfallet så undgår man att ha en dörr som vilar på hakregeln och som i onödan läcker värme - energieffektivt.

För att låsa

Först lyfts handtaget uppåt för att manövrera ut hakregeln. Därefter regleras låset genom en lättvridning av nyckel eller vred.

1. Lyft handtaget distinkt uppåt tills det tar stopp.
2. Vrid nyckel eller vred tills det klickar. Handtaget är nu blockerat och låset reglerat. Vid låsning med nyckel, fortsätt sen att vrida nyckeln åt samma håll tills den går att ta ur cylindern.

För att låsa upp

Nyckel eller vred vrids tillbaka för att häva förreglingen. Därefter dras hakregel tillbaka genom att handtaget trycks ner.

1. Vrid nyckel eller vred tills det klickar.
2. Tryck ner handtaget för att dra tillbaka hakregeln. Dörren kan nu öppnas.

Underhåll av ASSA Låscylindrar

Underhåll av ASSA Låscylindrar

Cylindrarna är smorda från fabrik och för att förebygga funktionsstörningar rekommenderas underhåll med ASSA Låsspray **varje halvår eller efter 5 000 öppningar**. Detta ökar väsentligt låsets funktions-säkerhet och livslängd. **Grafit får aldrig användas!**

Maintenance of ASSA Cylinders

All ASSA cylinders are lubricated before delivery from the factory. Maintenance with ASSA Lock Spray twice a year or after 5 000 openings greatly improves functionality and the longevity of the cylinders. **Do not use graphite or any other substances** as this could effect the operation of the cylinders.

ASSA®
ASSA ABLOY

Skötselråd

För fasader målade med Bestå Målningsssystem

Var försiktig med den nymålade ytan. Normalt är den känslig för påverkan det första dygnet. Den slutliga hårdheten infinner sig efter ca en vecka. Tidsuppgifterna gäller för normal temperatur och fuktighet (23 grader och 50 % RH).

NORMAL RENGÖRING: För att få bort smuts och mögel som kan uppkomma i samband med luftföroreningar och fukt rekommenderas att utvändigt målade ytor tvättas en gång per år. Livslängden förlängs då på den målade ytan. Använd ett allrengöringsmedel som inte innehåller lösningsmedel, sprit eller vax. Lämpligt tvättmedel är typ Delfin Allrent eller diskmedel. Fukta gärna ytan före användning av allrengöringsmedel, särskilt där solen kommer åt ytan. Rengöringsmedlet fördelar sig då jämt över ytan. Tvätta alltid nerifrån och upp. Tips: använd skumspruta av typ Nito Clean. Vid kraftig mögelbeväxning använd Delfin Alg- & Mögeltvätt spädd med vatten (1:5). Var noggrann med spädning, annars finns risk för att ytan bleks.

FLÄCKBORTTAGNING: Prova försiktigt med alifatnafta eller lacknafta på fläckar som inte går bort med Delfin Allrent. Rostfläckar kan tas bort med utspädd citronsyra.

KOMPLETTERANDE BEHANDLING: Vid normalt slitage kan ommålning ske efter noggrann rengöring med Delfin Grovrent eller Delfin Alg- & Mögeltvätt.

Alcro Bestå Grundfärg är en grundfärg för fönster och fasader utomhus. Grundfärgen torkar snabbt, har god täckförmåga, minskar risken för genomslag av tanniner från virket, tränger effektivt in i underlaget och hindrar fukt att tränga ner i träet. Övermålas med Bestå Täckfärg eller Bestå Fönsterfärg. Vid målning av fönster, följ anvisningar för Bestå Fönsterfärg.

GÖR RENT OCH FÖRBEHANDLA

Smutsiga ytor tvättas med Grovrent. Mögel- och algpåväxt behandlas med Alg & Mögelfritt. Slipa blanka, hårda och hyvlade ytor samt vassa hörn med ett grovt sandpapper. Gäller även bilade timmerstockar. Borsta eller skrapa ner gränat och poröst trä till fast underlag.

TIDIGARE MÅLADE YTOR Skrapa bort tjocka, spruckna eller lösa färgskikt helt.

NYMÅLNING Stryk Bestå Grundolja flödigt på ändträ, skarvar och spikhuvuden. Torka bort överskottsolja efter 30 minuter.

MÅLA

Rör om färgen noggrant i burken före målning. Följ våra anvisningar om rekommenderad åtgång. Var extra noggrann med ändträ, spikhuvuden och skarvar.

TIDIGARE MÅLADE YTOR Måla trärena ytor samt ytor i dåligt skick med Bestå Grundfärg. Gamla alkyd- och oljefärgsytor behandlas alltid med Bestå Grundfärg.

NYMÅLNING Grundmåla hela ytan, fasad samt ändträ, med Bestå Grundfärg. Missfärgning från kvistar kan minskas genom en extra behandling direkt på kvistarna. För att minska risken för tanningenomslag vid målning med vit grundfärg bör färgen torka ca 1 dygn vid +23°C och 50% relativ luftfuktighet före övermålning med täckfärg. Tänk på att vid lägre temperaturer och högre luftfuktighet förlängs torktiden.

TEKNISK INFORMATION

ANVÄNDNING	Träfasader, fönster och snickerier utomhus
SPÄDNING	Spädes ej
VERKTYG	Pensel, roller eller högtrycksspruta
VERKTYG RENGÖRES MED	Vatten eller Penselvätt
GLANS	Glansfri
1 LITER RÄCKER TILL	4-7 m
MÅLNINGSTEMPERATUR	Lägst +7°C
TORKTID VID +23°C OCH 50%	Klibbfri ca 4 timmar.
RELATIV LUFTFUKTIGHET	Övermålningsbar 6-8 timmar
VOC	VOC-gränsvärde (Kat A/d): 130g/l (2010). Produktens VOC:< 130g/l.

FÖRVARAS FROSTFRITT

Fabriksgrundat virke kan behöva grundas på nytt med Bestå Grundfärg. Rädgör med din Alcro återförsäljare.

OBS! Kontrollera att underlaget är torrt före målning, maximalt 16% fuktkvot. Detta gäller även tryckimpregnerat trä, som bör stå obehandlat minst en säsong före målning. Måla inte på solheta ytor eller om det är risk för regn det närmaste dygnet eller dagg inom 1-2 timmar efter målningen avslutats. Används spruta eller roller behöver man efterstryka med pensel. Vid sprutning används filtrerande halvmask mot fasta och vätskeformiga partiklar (FFP2).

Innehåller jodokarb. Kan ge upphov till allergisk reaktion.

För mer information, läs Alcros arbetsråd, broschyrer och hemsida.

Svanen är det officiella nordiska miljömärket som instiftats av Nordiska Ministerrådet. För ytterligare information om varför denna produkt fått Svanenmärket se www.svanen.se.

2016-02-24
För aktuell uppdatering:
www.alcro.se

TA HAND OM VERKTYG OCH RESTER

Förslut öppnad burk väl. Ta bort mesta möjliga färg från målningsverktygen före rengöring. Flytande färgrester skall inte hällas ut i avloppet, utan lämnas till lokal miljöstation. Väl tömda emballage lämnas till återvinningsstationer eller -centraler.

2016-02-24
För aktuell
uppdatering:
www.alcro.se

ALCRO

Alcro Bestå Täckfärg är en innovativ akrylatfärg för träfasader som är speciellt utvecklad för att din fasad ska se nymålad ut längre. Den har minskad risk för smutsupptagning och håller glans och kulör under lång tid tack vare specialutvecklade bindemedel. Bestå Täckfärg ger ett utmärkt skydd mot påväxt av svartmögel på färgfilmen.

GÖR RENT OCH FÖRBEHANDLA

Smutsiga ytor tvättas med Grovrent. Mögel och algpåväxt behandlas med Alg & Mögelfritt. Slipa blanka, hårda och hyvlade ytor samt vassa hörn med ett grovt sandpapper. Gäller även bilade timmerstockar. Borsta eller skrapa ner grånat och poröst trä till fast underlag.

TIDIGARE MÅLADE YTOR Skrapa bort tjocka, spruckna eller lösa färgskikt helt. Måla träena ytor samt ytor i dåligt skick med Bestå Grundfärg. Gamla alkyd- och oljefärgsytor behandlas alltid med Bestå Grundfärg.

NYMÅLNING Stryk Bestå Impregneringsolja flödigt på ändträ, skarvar och spikhuvuden. Torka bort överskottsolja efter 30 minuter. Grundmåla hela ytan, fasad samt ändträ, med Bestå Grundfärg. Fabriksgrundat virke kan behöva grundas på nytt med Bestå Grundfärg. Rådgör med din Alcro återförsäljare.

MÅLA PÅ INDUSTRIGRUNDAD PANEL Paneler som köps industrigrundade med produkten Pinja Protect från Tikkurila Sverige AB kan anses ha ett fullfärdigt grundskydd. Vi rekommenderar täckfärgsbehandling 2 gånger med Alcro Bestå Täckfärg. Tänk dock på att industrigrundade paneler som utsätts för väder och vind i mer än 10 månader behöver grundmålas för ett fullgott skydd.

MÅLA

Rör om färgen noggrant i burken före målning. Måla två gånger flödigt med Bestå Täckfärg Trä. Två skikt ger alltid längre hållbarhet. Följ våra anvisningar om rekommenderad åtgång. Var extra noggrann med

TEKNISK INFORMATION

ANVÄNDNING	Trä utomhus
PRODUKTTYP	Täckfärg trä
BINDEMEDEL	Akrylat
SPÅDES MED	Spådes ej
VERKTYG	Pensel, roller el. spruta
VERKTYG RENGÖRES MED	Vatten eller Penselvätt
GLANS	Halvmatt
1 LITER RÄCKER TILL	6-9m ²
MÅLNINGSTEMPERATUR	Lägst +7°C
TORKTID VID +23°C OCH 50%	Klibbfri ca 1 tim.
RELATIV LUFTFUKTIGHET	Övermålningsbar 3-4 tim.
VOC	Gränsvärde (Kat A/d):130 g/l (2010) Produktens VOC:<130 g/l.
AMAHUS LCS2	6
MÅLNINGSMATERIAL:	

FÖRVARAS FROSTFRITT

ändträ, spikhuvuden och skarvar.

OBS! Kontrollera att underlaget är torrt före målning, maximalt 16 % fuktkvot. Måla inte på solheta ytor eller om det är risk för regn det närmaste dygnet eller dag inom 1-2 timmar efter målningen avslutats.

Används spruta eller roller behöver man efterstryka med pensel. Vid sprutning används filtrerande halvmask mot fasta och vätskeformiga partiklar (FFP2). Till byggnader av kulturhistoriskt intresse rekommenderas samma färgtyp som tidigare använts.

För mer information, läs arbetsråd, broschyrer och hemsida.

Svanen är det officiella nordiska miljömärket som instiftats av Nordiska Ministerrådet. För ytterligare information om varför denna produkt fått Svanenmärket se www.svanen.nu.

TA HAND OM VERKTYG OCH RESTER

Förslut öppnad burk väl. Ta bort mesta möjliga färg från målningensverktygen före rengöring. Flytande rester och tvättvätska utgör farligt avfall och skall inte

2016-03-01
För aktuell uppdatering:
www.alcro.se

hällas ut i avloppet, utan lämnas till lokal miljöstation. Väl tömda emballage lämnas till återvinningsstationer eller -centraler.

2016-03-01
För aktuell
uppdatering:
www.alcro.se

ALCRO

Weland skötselinstruktion

Handhavandebeskrivning, balkonger och räcken

ALUMINIUM
WELAND

Weland Aluminium handhavandebeskrivning

	Sid
Smide varmförzinkat	3
Smide (lackat, duplex)	4
Balkong (betong)	5
Balkong (aluminium)	6
Balkong (stål)	7
Räcke (anodiserat)	8
Räcke (lackerat)	9
Inglasning	10-11

Övrig information

- Weland Aluminium ansvarar endast för produkter som levererats av Weland.

OBS!

Bilder i denna broschyr är endast principbilder.

Grattis till en Weland Aluminiumprodukt

I denna skötselinstruktion har vi sammanställt tips och råd på rengöring och underhåll för att förlänga livslängden på produkten.

Beroende på olika materialegenskaper finns olika krav på underhåll för att livslängd och garantier skall gälla.

Anmärkningar, upptagna som inte reklamationsbara i denna skötselanvisning, är materialleverantörens eller branschspecifika regler och därmed inte påverkingsbart från Weland Aluminium.

Räcke (lackerat)

Weland aluminiumräcke kan även levereras i pulverlackerat utförande. Pulverlackeringen levereras enligt IVF:s kvalitetskrav. Med ytfinish typ B = Beträktningsavstånd 3 meter för exteriört bruk. Pulverlackerat räcke kan tvättas med vatten och svagt tvättmedel/tvållösning. Pulverlackeringen är väderbeständig och bibehåller sin ytfinish.

Anm:

Kapsnitt efterbehandlas ej.

Glas i balkongräcken och balkonginglasningar

Glas i balkongräcken eller balkonginglasningar bör rengöras i samma omfattning som fönster, ca 1 gång varannan månad eller oftare om så erfordras. Glasen rengörs med fönsterputs- eller handdiskmedel och vatten. Även ingående aluminiumprofiler och räckesstolpar (anodiserade eller pulverlackerade) rengörs på samma sätt.

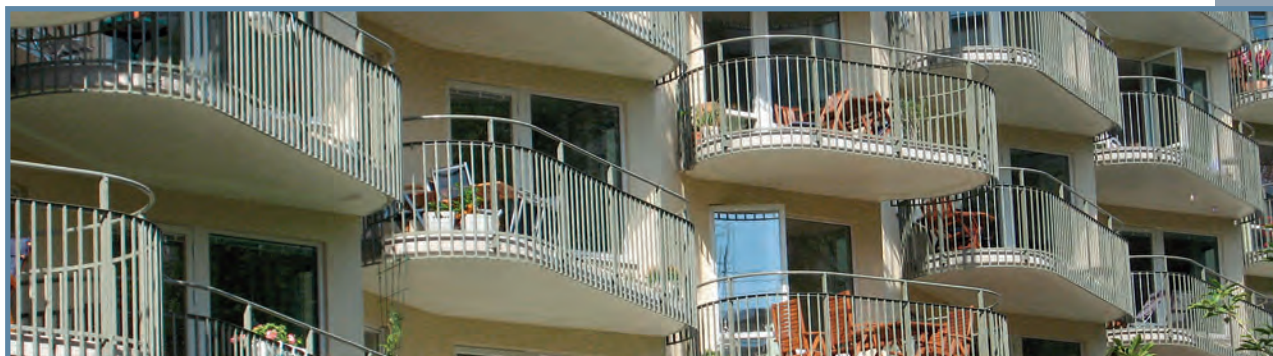
Welands inglasningssystem är att betrakta som ett vindskydd för att förlänga vår- / höstsäsong samt att sänka ljudnivån vid hårt trafikerade vägar. Ett balkonginglasningssystem får aldrig betraktas som ett uterum. Det bör därför inte inredas med permanent golv eller mattor som kan skadas vid vattenintrång.

Anm:

Regnvatten i kontakt med färsk betong eller cementfog blir starkt alkaliskt. Vatten, som rinner eller stänker på glasen, bör snarast avlägsnas för att skador inte skall uppstå på glasen. Detta gäller även för ingående aluminiumprofiler och räckesstolpar (anodiserade eller pulverlackerade).

Glas, som skadas på detta sätt, är inte påverkbart av glasleverantören och är därför inte reklamationsbart.

WALUMINIUM
WELAND

Weland Aluminium AB
Gåvetorp • 342 92 Alvesta
Tel. 0472-445 00 • Fax 0472-400 29
info@welandalumi.se • www.welandalumi.se

DécorMaison www.decormaison.se

[Cole & Son www.cole-and-son.com/sv/](http://www.cole-and-son.com/sv/)

Mr Perswall www.mrperswall.se

Flügger Färg www.flugger.se

Vitvaror

Siemens www.siemens-home.se

Electrolux www.electrolux.se

9. Felanmälan

9.1 Garantier och rutiner för felanmälan i din bostad

Du bor i en bostadsrättsförening som har entreprenadavtal med JM och genom avtalet har du garanti på material och arbete som utförts i din bostad. Garantin gäller under fem år på allt arbete och material som ingått i JM:s entreprenad utom på vitvaror, blandare/VS-armaturer, invändiga målningsarbeten och tapetseringar som har två års garanti. Garantitiden gäller från det startdatum som fastställts vid slutbesiktning. Vart du ska vända dig beror dels på vilket fel som uppstått och även hur lång tid som gått sedan tillträdet av lägenheten.

År 1-2 (se även nästa sida)

Fel som inte upptäckts på slutbesiktning ska anmälas inom sex månader från slutbesiktningsdatum. Funktionsfel, exempelvis en köksblandare som droppar, kan anmälas till JM Kundtjänst Bostad under garantitiden. Fel som gäller gemensamma ytor såsom innergården eller trappuppgång anmäls i första hand till styrelsen. Strax innan två år har passerat från garantitidens startdatum genomför JM en garantibesiktning av hela entreprenaden.”

År 3-5

Fel som täcks av garantin under denna period anmäls av medlemmarna till bostadsrättsföreningens styrelse. Styrelsen reklamerar vidare till JM.

Allmänt

Vid en reklamation tar JM ställning till om felet omfattas av garantin, eventuellt sker detta efter viss undersökning/utredning. Fel och skador som beror på bristande underhåll, felaktig skötsel, användning eller förslitning omfattas inte av garantin. Fel och skador som orsakats av yttre påverkan omfattas inte heller av garantiåtagandet. Exempelvis ingår inte normal justering av dörrar och fönster eller åtgärder enligt underhållsplan i garantiåtagandet. JM har rätt att avhjälpa fel på allt som ingått i entreprenaden. Innan bostadsrättsföreningen påbörjar reparationer av det som anses vara garantifel ska JM kontaktas i frågan.

9.2 Felanmälan år 1-2

Gemensamma ytor

För gemensamma ytor såsom trappuppgångar eller takterrassen sker felanmälan till styrelsen.

Vitvaror

Vid fel på vitvaror i bostaden kontakta din vitvaruleverantör direkt,

BSH Home Appliances AB på telefon 0771-11 22 77.

Uppge alltid vad felet är samt namn, adress, telefon, E-nr och FD-nummer (var du hittar dessa nummer för respektive produkt anges i bruksanvisningen).

Tv, telefoni och dator

Om du får problem med TV-, telefon- eller Internetanslutning se instruktion under avsnitt "Tv, telefoni och dator". Du kan även ringa Telia support på telefonnummer 020-240 250

Hiss

Vid fel på hiss kontakta leverantören Kone direkt på telefon 0771-50 00 00

Övrig felanmälan under kontorstid

JM Kundtjänst Bostad

Tel. 020-731 731

E-mail: kundservice@jm.se

Öppettider: Mån-Fre 07.00-16.00

tom 2017-12-31

Akuta fel efter kontorstid

Vid akuta fel efter kontorstid, dvs efter 16.00 på vardagar samt helger, kontakta jouren på telefon 08-657 64 00

Detta bör undvikas och ska endast ske:

- Vid fel eller haveri där det finns risk för följdskador (exempelvis vid vattenläckage).
- Vid andra brådskande fall, exempelvis om värmeanläggningen inte fungerar vintertid.

OBS! Jourutryckning för icke akuta fel, debiteras den som anmält felet. Om du själv orsakat felet, t.ex. stopp i avloppet, blir du betalningsskyldig.

8. Leverantörsregister

Här finns en förteckning över leverantörer till produkter i din bostad.
En fullständig förteckning över de produkter som används vid byggandet av huset finns hos din styrelse.

Produkter	Leverantör
Badrumsinredning	Aspen www.aspenbad.se
	Ido www.ido.se
Balkonginglasning	Weland www.welandalumi.se
Blandare	Tapwell www.tapwell.se
Duschväggar	Inr AB www.inr.se
Dörrar	Jeld-Wen www.jeld-wen.se
Golvbrunn	Purus Group www.purus.se
Fönster och balkongdörrar	SP Fönster www.spfonster.se
Fönsterbänkar	Stenentreprenad i Hesselholm www.stenentreprenader.se
Kakel och klinkerplattor	M2 Ytskikt www.m2ytskikt.se
	Centro www.centro.se
Kökssnickerier och garderober	Marbodal www.marbodal.se
Låsservice	Certego www.certego.se
Parkettgolv	EstaParkett www.estaparkett.eu
Radiatorfilter	Acticon AB www.acticon.se
	Folkfilter AB www.folkfilter.se
Skjutdörrsgarderober	Elfa Lumi www.elfa.com
Spiskåpa	Franke AB www.franke.se

Tapeter och målade ytor	Alcro www.alcro.se
	Boråstapet www.borastapeter.se
	Eco Tapeter AB www.eco.se
	DécorMaison www.decormaison.se
	Flügger Färg www.flugger.se
Vitvaror	BSH Siemens www.bsh-group.com

9. Felanmälan

9.1 Garantier och rutiner för felanmälan i din bostad

Du bor i en bostadsrättsförening som har entreprenadavtal med JM och genom avtalet har du garanti på material och arbete som utförts i din bostad. Garantin gäller under fem år på allt arbete och material som ingått i JM:s entreprenad utom på vitvaror, blandare/VS-armaturer, invändiga målningsarbeten och tapetseringar som har två års garanti. Garantitiden gäller från det startdatum som fastställts vid slutbesiktning. Vart du ska vända dig beror dels på vilket fel som uppstått och även hur lång tid som gått sedan tillträdet av lägenheten.

År 1-2 (se även nästa sida)

Fel som inte upptäckts på slutbesiktning ska anmälas inom sex månader från slutbesiktningsdatum. Funktionsfel, exempelvis en köksblandare som droppar, kan anmälas till JM Kundtjänst Bostad under garantitiden. Fel som gäller gemensamma ytor såsom innergården eller trappuppgång anmäls i första hand till styrelsen. Strax innan två år har passerat från garantitidens startdatum genomför JM en garantibesiktning av hela entreprenaden.”

År 3-5

Fel som täcks av garantin under denna period anmäls av medlemmarna till bostadsrättsföreningens styrelse. Styrelsen reklamerar vidare till JM.

Allmänt

Vid en reklamation tar JM ställning till om felet omfattas av garantin, eventuellt sker detta efter viss undersökning/utredning. Fel och skador som beror på bristande underhåll, felaktig skötsel, användning eller förslitning omfattas inte av garantin. Fel och skador som orsakats av yttre påverkan omfattas inte heller av garantiåtagandet. Exempelvis ingår inte normal justering av dörrar och fönster eller åtgärder enligt underhållsplan i garantiåtagandet. JM har rätt att avhjälpa fel på allt som ingått i entreprenaden. Innan bostadsrättsföreningen påbörjar reparationer av det som anses vara garantifel ska JM kontaktas i frågan.

9.2 Felanmälan år 1-2

Gemensamma ytor

För gemensamma ytor såsom trappuppgången eller innergården sker felanmälan till styrelsen genom bostadsrättsföreningens hemsida.

Vitvaror

Vid fel på vitvaror i bostaden kontakta din vitvaruleverantör direkt,

Siemens på telefon 0771 - 19 55 00

Uppge alltid vad felet är samt namn, adress, telefon, E-nr och FD-nummer (var du hittar dessa nummer för respektive produkt anges i bruksanvisningen).

Tv, telefoni och dator

Om du får problem med TV-, telefon- eller Internetanslutning se instruktion under avsnitt "Tv, telefoni och dator". Du kan även ringa Telia support på telefonnummer 020-240 250

Hiss

Vid fel på hiss, kontakta leverantören Kone direkt på telefon 0771-50 00 00

Övrig felanmälan under kontorstid

JM Kundtjänst Bostad

Tel. 020-731 731

E-mail: kundservice@jm.se

Öppettider: Mån-Fre 07.00-16.00

Akuta fel efter kontorstid

Vid akuta fel efter kontorstid, dvs efter 16.00 på vardagar samt helger, kontakta jouren på telefon 08-657 64 00

Detta bör undvikas och ska endast ske:

- Vid fel eller haveri där det finns risk för följdskador (exempelvis vid vattenläckage).
- Vid andra brådskande fall, exempelvis om värmeanläggningen inte fungerar vintertid.

OBS! Jourutryckning för icke akuta fel, debiteras den som anmält felet. Om du själv orsakat felet, t.ex. stopp i avloppet, blir du betalningsskyldig.